

Bundel - (PS) Provinciale Staten van 28 maart 2023

Agenda bijlagen

Attendering Provinciale Statenvergadering op 28-03-2023 aanvang 1400 uur Statenzaal.mht

Vastgestelde notulen Statenvergadering 28 maart 2023.docx

- 1 Opening, mededelingen voorzitter en vaststelling agenda
Behandelveorstel:
Provinciale Staten wordt gevraagd om de agenda voor de Statenvergadering van 28-03-2023 ongewijzigd vast te stellen.
- 2 Notulen
Behandelveorstel:
Provinciale Staten wordt gevraagd de notulen van de Statenvergadering van 9-02-2023 met voortgang op 10-02-2023 ongewijzigd vast te stellen.
Conceptnotulen Statenvergadering 9 februari 2023.docx
Conceptnotulen Statenvergadering 10 februari 2023.docx
- 3 HAMERSTUKKEN
- 3.1 Bekrachtiging geheimhouding opgelegd aan Provinciale Staten
Voor de stukken benoemd in de volgende ontwerpbesluiten is geheimhouding opgelegd aan Provinciale Staten, zodat de bekrachtiging van de geheimhouding op grond van de provinciewet aan de orde is:
n.v.t.
- 4 BEHANDELSTUKKEN
- 5 Voorraadagenda
Behandelveorstel:
Provinciale Staten wordt voorgesteld de voorraadagenda ongewijzigd vast te stellen.
Voorraadagenda PS versie 16-3-2023.xlsx
- 6 Aanbieden overdrachtsdocument van de Statenleden 2019-2023 aan de Statenleden 2023-2027
Voor een goede overgang van de oude naar de nieuwe Staten heeft het Presidium van de Statenperiode 2019-2023 dit overdrachtsdocument in zijn vergadering van 3 - 2- 2023 vastgesteld. Daarbij is de nadruk gelegd op een tweetal ontwikkelingen die ook van invloed zullen zijn op deze nieuwe Statenperiode:
 - *het proces dat in gang is gezet om de positie van Provinciale Staten te versterken en*
 - *het Werkplan bestuurscultuur 2023-2027 met de handreiking Risicoanalyse integriteit.**Tot slot zijn er aandachtspunten opgenomen die uit de verschillende Statencommissies naar voren zijn gekomen.*
Voorgesteld besluit:
Provinciale Staten wordt gevraagd:
Het overdrachtsdocument aan te bieden aan de voorzitter van Provinciale Staten met het verzoek om op 29-03-2023 dit document aan te bieden aan de nieuwe Provinciale Staten.
Overdrachtsdocument Sterke Staten in uitvoering.pdf
- 7 Mondelinge rapportage onderzoek Geloofsbrieven ten behoeve van het Besluit tot toelating en installatie nieuwe Statenleden tot Provinciale Staten 2023-2027
Naar aanleiding van de verkiezingen van Provinciale Staten op 15 maart 2023 worden door het centraal stembureau 47 Statenleden benoemd. Twee commissies van elk drie Statenleden onderzoeken de geloofsbrieven van deze Statenleden en eventuele geschillen m.b.t. de geloofsbrieven of de verkiezing zelf. Beide commissies rapporteren mondeling over hun bevindingen en adviseren Provinciale Staten omtrent de toelating tot Provinciale Staten van de benoemde Statenleden met ingang van 29 maart.
Voorgesteld besluit
Provinciale Staten wordt gevraagd:
Op basis van de rapportage van de commissies voor onderzoek van de geloofsbrieven te beslissen:
Omtrent eventuele geschillen m.b.t. de geloofsbrieven of de verkiezing zelf;
of de 47 benoemde Statenleden toegelaten kunnen worden tot Provinciale Staten.
- 8 Afscheid Statenleden
- 9 Sluiting

Van: Meurs, Yvonne
Verzonden: vrijdag 17 maart 2023 15:47
Aan: Meurs, Yvonne
Onderwerp: Attendering Provinciale Statenvergadering op 28-03-2023, aanvang 14:00 uur Statenzaal

Bericht voor: Statenleden Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en Directie
Betreft: Attendering Provinciale Statenvergadering op 28-03-2023, aanvang 14:00 uur Statenzaal

Geachte lezer,

De conceptagenda voor de Provinciale Statenvergadering op [28-03-2023](#) is gepubliceerd, let op aanvangstijdstip van de vergadering is 14:00 uur.

Voorafgaand aan de Provinciale Statenvergadering op 28-03-2023 is er vanaf 13:00 uur ontvangst in de Feestzaal.

Zitplaatsen publieke tribune Statenzaal

- De publieke tribune is enkel gereserveerd voor persoonlijke gasten van de Statenleden.
- Voor het aanmelden heeft u reeds een bericht ontvangen
- Voor de overige gasten is er in de Feestzaal de mogelijkheid om de vergadering live mee te kijken.

Afmelden

Kunt u niet aanwezig zijn bij deze Provinciale Statenvergadering, geef dit dan tijdig aan bij de Griffie via griffie@prvlimburg.nl t.a.v. Statenadviseur Jaimy van Dijk.

Met vriendelijke groet,

Namens de voorzitter van Provinciale Staten

E.G.M. Roemer

Notulen

Statenvergadering van 28 maart 2023

INHOUDSOPGAVE
Notulen 28 maart 2023

	Presentielijst	Pagina 4
1	Opening, mededelingen voorzitter en vaststelling agenda	Pagina 6
2	Notulen	Pagina 6
3	HAMERSTUKKEN	Pagina 6
3.1	Bekräftiging geheimhouding opgelegd aan Provinciale Staten	Pagina 6
4	BEHANDELSTUKKEN	Pagina 6
5	Voorraadagenda	Pagina 6
6	Aanbieden overdrachtsdocument van de Statenleden 2019-2023 aan de Statenleden 2023-2027	Pagina 6
7	Mondelinge rapportage onderzoek Geloofsbrieven ten behoeve van het Besluit tot toelating en installatie nieuwe Statenleden tot Provinciale Staten 2023-2027	Pagina 7
8	Afscheid Statenleden	Pagina 8
9	Sluiting	Pagina 21

**Presentielijst van de leden van Provinciale Staten van Limburg voor de vergadering van
28 maart 2023**

Voorzitter

Roemer, E.G.M.

Statengriffier

Pregled, mr. A.O.J.

Leden

Partij

Aanwezig

Lijst Statenleden en GS

Absil, mevrouw drs. M.G.J.A.C.	CDA
Baneke, P.D.	GroenLinks
Bastiaans, L.H.	VVD
Berghorst, mevrouw mr. A.	PvdA
Bijnen, H.M. van	PVV
Bosch, M. Th.	PVV
Caldenberg, M. van	SP
Claassen, drs. R.A.B.	PVV
Depondt-Olivers, mevrouw M.L.H.	CDA
Ernst, R.A.M.M.	PVV
Fischer-Otten, mevrouw A.M.J.N.	50PLUS
Franssen, R.J.H.	LOKAAL-LIMBURG
Frische, drs. G.H.C.	CDA
Heldens, ing. T.M.	VVD
Hermans, L.J.	PVV
Ijpelaar, W.A.J.	CDA
Jenneskens, MA, mevrouw M.T.P.	D66
Jetten, mevrouw T.G.M.	GroenLinks
Jiménez Hastenrath, mevrouw C.L.	PVV
Kerseboom, dr. S.	Forum voor Democratie
Koopman M SEN, mevrouw S.N.	VVD
Kuntzelaers, J.J.M.	PvdA
Linden, H.M.V. van der	LOKAAL-LIMBURG
Lodewijks, drs. A.J.V.C.	VVD
Loomans, ir. P.J.M.	Partij voor de Dieren
Megens, B.J.M.H.	PVV
Mertens, mevrouw mr. K.G.M.	GroenLinks
Meziani, A.	CDA
Nijskens, H.L.M.	VVD
Palmen, BBA, mevrouw E.C.C.	Omzien!
Plusquin, mevrouw P.S.M.L.	Partij voor de Dieren
Reuser, J.A.A.M.	SVL
Schuuring, mevrouw E.A.	PvdA
Smeets, B.B.P.M.	SVL
Tegels, Ir. Ing. R.J.J.	CDA
Thewissen, drs. M.W.	SVL

Vaessen, L.A.P.
Valk, MCDM, ing. R.E. van der
Vincken, drs. N.J.H.M.
Voncken-Janssen, mevrouw ing. I.D.A.M.
Wageningen, ir. J. van
Werrij-Wetzels, LL.M., mevrouw M.
Westen, bc O.D.
Westhoff, ir. R.J.H.
Wolters Gregório, J.

D66
SP
SVL
CDA
D66
CDA
GroenLinks
Belang van Nederland (BVNL)
SP

Het college van Gedeputeerde Staten

Gaans-Gijbels, M.W.A. van
Gabriëls, G.J.W.
Roefs, mevrouw C.W.J.M.
Roest, A.G.M.
Satijn, S.H.M.
Toorenborg, mevrouw M.M. van

Afwezig

Claessens-Schepers, mevrouw Y.M.
Driessen, R.B.

SP
Forum voor Democratie

Overige aanwezigen

Notulist

Het Notuleercentrum

1 Opening, mededelingen voorzitter en vaststelling agenda

De voorzitter: Dames en heren, mag ik u verzoeken uw plaatsen in te nemen? Ik open deze vergadering en heet u allen van harte welkom bij de nu toch echt laatste Statenvergadering van de Statenperiode 2019-2023. En dat op de verjaardag van de heer Vaessen. Van harte gefeliciteerd.

De heer Ijpelaar (CDA): Mijnheer de Gouverneur. Nu wij bij de opening van de vergadering zijn, zou ik toch graag een klein punt maken. Nu we hier zo alleen bijeen zijn – ik kijk eens even goed rond – hoop ik dat deze vergadering net als al die andere vergaderingen vrucht zal dragen. En ik hoop dat we dat aan elkaar of aan God kunnen beloven. Dank u wel.

De voorzitter: Ik vermoed dat ik daar dadelijk nog wel even op terugkom. Dank u wel, mijnheer Ijpelaar. Dan kan ik u nog melden dat van de zijde van Provinciale Staten ik afmeldingen heb gekregen van mevrouw Claessens-Schepers en van de heer Driessen. De heer Megens komt wat later. Een woord van welkom uiteraard, niet alleen aan u, maar ook aan de aanwezigen op de publieke tribune – veelal vrienden, familie en kennissen. Welkom allemaal. En uiteraard ook de vertegenwoordiging van de pers. Fijn dat u er ook weer vandaag bij bent. Mocht u camera's of fotografen voorbij zien komen, dan snapt u dat dat vandaag geoorloofd is en dat ik daar in een wat ruimere mate medewerking aan heb verleend. Ook voor deze vergadering geldt dat er een quorum vereist is, en de griffier en ik hebben voorafgaand aan de opening aan de hand van de presentielijst geconstateerd dat aan dit vereiste is voldaan. En je weet het maar nooit, maar mocht er toch vandaag ergens een moment van hoofdelijke stemming worden ingediend of worden aangevraagd, dan voorzien wij ook daar wederom in. En in dat geval zullen we beginnen bij de heer Reuser. Er ligt een ongewijzigde conceptagenda voor. Ik neem aan dat u daarmee kunt instemmen. Dat is het geval.

2 Notulen

De voorzitter: Er zijn notulen die nog vastgesteld moeten worden, namelijk die van de Statenvergadering van 09-02-2023 met voortgang op 10-02-2023. Ik neem aan dat we die kunnen vaststellen; dat is het geval.

3 HAMERSTUKKEN

3.1 Bekrachtiging geheimhouding opgelegd aan Provinciale Staten

4 BEHANDELSTUKKEN

De voorzitter: Wat betreft hamerstukken en behandelstukken hebben wij niets op de agenda staan.

5 Voorraadagenda

De voorzitter: We hebben wel iets staan op de voorraadagenda. Kunnen we die ook ongewijzigd vaststellen? Dat is het geval. Bij deze.

6 Aanbieden overdrachtsdocument van de Statenleden 2019-2023 aan de Statenleden 2023-2027

De voorzitter: Dan komen we bij het aanbieden van het overdrachtsdocument van de Statenleden 2019-2023 aan de Statenleden 2023-2027. Voor een goede overgang van de huidige Statenperiode naar de Statenperiode hierna bevat het overdrachtsdocument adviezen en aandachtspunten ten aanzien van het functioneren van de gremia van Provinciale Staten. Daarbij is de nadruk gelegd op een tweetal ontwikkelingen die mede van invloed zullen zijn op de nieuwe Statenperiode: het proces dat in gang is gezet

om de positie van Provinciale Staten te versterken en het Werkplan Bestuurscultuur 2023-2027 met daarbij de Handreiking Risicoanalyse Integriteit. Tot slot zijn er aandachtspunten opgenomen die uit de verschillende Statencommissies naar voren zijn gekomen. Het is aan de nieuwe Provinciale Staten om te bepalen welke adviezen worden overgenomen; voorgesteld wordt om het overdrachtsdocument te bespreken in een van de bijeenkomsten van het Seniorenconvent van de Statenperiode dat hierna volgt. Via het Seniorenconvent of een van de andere gremia kan de Griffie opdracht worden gegeven om het een en ander verder uit te werken of te implementeren. Op 3 februari 2023 heeft het Presidium besloten om het overdrachtsdocument vast te stellen en aan te bieden aan de Provinciale Staten. De Provinciale Staten wordt gevraagd om dit document aan te bieden aan uw voorzitter, met het verzoek om op 29 maart 2023, morgen dus, dit document aan te bieden aan de nieuwe Provinciale Staten. Ik neem aan dat we daarover kunnen besluiten; dat is het geval. Dan wil ik nu verzoeken om de vicevoorzitter van Provinciale Staten, de heer Frische, naar het spreekgestoelte te laten komen om het document officieel aan te bieden.

De vicevoorzitter: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Als voorlopig laatste Presidium in de geschiedenis van deze Staten, heb ik de eer om voor de een na laatste keer vandaag het woord tot u allen te richten. En dat is in dit geval om het overdrachtsdocument aan u aan te bieden, inderdaad met het verzoek om dat morgen aan de nieuwe Staten aan te bieden. Een overdrachtsdocument dat weliswaar dun is als boekje, maar dat toch best veel inspanning heeft gekost. Presidiumleden, Statenleden, commissievoorzitters, andere leden, medewerkers van de Griffie en medewerkers vanuit onze organisatie hebben hun gedachten op papier gezet, zij hebben teruggekeken naar wat er deze periode goed is gegaan en vooral naar wat er in deze periode beter kon. Dat hebben zij niet allemaal opgeschreven, maar de meest praktische zaken zijn hier in ieder geval in opgenomen met als doel dat de nieuwe Staten er vanaf morgen kennis van kunnen nemen, maar bovenal dat ze er hun voordeel mee kunnen doen. Dat er wellicht keuzes gemaakt kunnen worden in de vergaderorde om het allemaal wat beter, wat sneller, wat efficiënter en misschien ook nog wat meer naar buiten gericht mogelijk te maken, zodat er uiteindelijk minder in deze vergaderzaal vergaderd wordt en eenieder de kans krijgt om ook daadwerkelijk meer naar buiten te gaan. Ik bied u dit graag aan, met het verzoek om dit morgen aan de nieuwe Staten aan te bieden. En ik wens u, het nieuwe College, de nieuwe Staten, alle succes met de uitvoering van deze rapportage – Sterke Staten in Uitvoering – vanaf morgen voor de komende vier jaar. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Frische.

7 Mondelinge rapportage onderzoek Geloofsbrieven ten behoeve van het Besluit tot toelating en installatie nieuwe Statenleden tot Provinciale Staten 2023-2027

De voorzitter: Dan komen we bij agendapunt 7: Mondelinge rapportage onderzoek Geloofsbrieven ten behoeve van het Besluit tot toelating en installatie nieuwe Statenleden tot Provinciale Staten 2023-2027. Naar aanleiding van de verkiezingen van Provinciale Staten op 15 maart 2023 worden er door het Centraal Stembureau 47 Statenleden benoemd. Twee commissies van elk drie Statenleden onderzoeken de geloofsbrieven van deze Statenleden, en eventuele verschillen met betrekking tot de geloofsbrieven of de verkiezing zelf. Beide commissies rapporteren mondeling over hun bevindingen en adviseren uw Staten over de toelating tot Provinciale Staten van de benoemde Statenleden per 29 maart aanstaande. Ten dienste van het onderzoek zijn overlegd het proces-verbaal van de zitting van het Centraal Stembureau 23 maart 2023, het benoemingbesluit van het Centraal Stembureau per kandidaat, het van het te benoemen Statenlid ontvangen bericht van aanneming van zijn of haar benoeming, een opgave van alle beklede openbare betrekkingen en nevenfuncties per kandidaat en een uittreksel uit de Gemeentelijke Basisadministratie Persoonsgegevens waaruit blijkt de woonplaats, geboortedatum, Nederlandse nationaliteit en de vermelding dat de benoemde niet is uitgesloten van het kiesrecht. In lijn met Artikel 8 van het Reglement van Orde zijn twee commissies van elk drie leden voor het Onderzoek van de Geloofsbrieven geformeerd, te weten: de commissie onder leiding van mevrouw Kathleen Mertens, met Mart Bosch en Dries Lodewijks en de tweede

commissie onder leiding van Marc van Caldenberg met Aleida Berghorst en Leon Vaessen. Dan geef ik graag als eerste het woord aan mevrouw Mertens voor de bevindingen.

Mevrouw Mertens: De Commissie voor Onderzoek van de Geloofsbrieven, commissie 1, heeft het proces-verbaal van de verkiezingsuitslag van Provinciale Staten onderzocht en besproken en vastgesteld dat er géén grond voor geschillen is en de uitslag rechtsgeldig is. Verder heeft de commissie de geloofsbrieven onderzocht van 23 gekozenen die op een alfabetische lijst zijn aangereikt – A tot en met J. De commissie heeft de geloofsbrieven in orde bevonden. Er is niet gebleken van het lidmaatschap van Provinciale Staten onverenigbare betrekkingen. De commissie adviseert Provinciale Staten dan ook om de op 23 maart 2023 benoemden toe te laten tot Provinciale Staten en het oordeel uit te spreken dat de verkiezingen rechtmatig zijn verlopen.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Mertens. Dan geef ik nu het woord aan de heer Van Caldenberg namens de tweede commissie.

De heer Van Caldenberg: Voorzitter. Ik ga iets heel verrassends zeggen: wij hebben u allen in orde bevonden. De Commissie voor Onderzoek van de Geloofsbrieven, commissie 2, heeft het proces-verbaal van de verkiezingsuitslag van Provinciale Staten onderzocht en besproken en vastgesteld dat er geen grond is voor geschillen en de uitslag rechtsgeldig is. Verder heeft de Commissie voor Onderzoek van de Geloofsbrieven de geloofsbrieven onderzocht van 24 gekozenen die op de alfabetische lijst zijn aangereikt – K tot en met Z. De Commissie voor Onderzoek van de Geloofsbrieven heeft de geloofsbrieven in orde bevonden; er is niet gebleken van met het lidmaatschap van Provinciale Staten onverenigbare betrekkingen, en de commissie adviseert Provinciale Staten dan ook om de op 23 maart 2023 benoemden toe te laten tot Provinciale Staten en het oordeel uit te spreken dat de verkiezingen rechtmatig zijn verlopen. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Caldenberg. De Commissies voor het Onderzoek van de Geloofsbrieven adviseren beide om de op 23 maart 2023 benoemde personen toe te laten als lid van Provinciale Staten. Tevens adviseren zij de Provinciale Staten de bevindingen van de commissies over te nemen en dat uw Staten het oordeel uitspreken dat de verkiezingen rechtmatig zijn verlopen. Kunt u allen instemmen met dit advies? Dat is het geval. En dat heeft u ook overeenkomstig het advies besloten. De 47 benoemde personen zijn met ingang van 29 maart 2023 toegelaten als leden van de Provinciale Staten van Limburg; zij worden in de vergadering van morgen geïnstalleerd. Laat ik ten slotte beide Commissies voor Onderzoek van de Geloofsbrieven hartelijk danken voor de verrichte werkzaamheden. Ook dank ik hierbij het Centraal Stembureau en de Griffie voor hun verrichte werkzaamheden in de afgelopen dagen.

8 Afscheid Statenleden

De voorzitter: Dan zijn we nu toegekomen aan agendapunt 8: het afscheid van de Statenleden. En dat zal ik niet vanaf deze plek doen, maar vanaf het spreekgestoelte.

Dames en heren, aanwezigen, geachte Statenleden, precies vier jaar geleden, op 28 maart 2019, startte een nieuwe Statenperiode – de 25^e, geteld vanaf de introductie van het algemeen kiesrecht in 1919. 1919. Scherp. Wie was dat? Ja, juist; punten. Met 17 terugkerende leden, en dus maar liefst 30 nieuwe Statenleden. 13 vrouwen namen hier toen plaats en 34 mannen; samen beginnend in 11 fracties, vandaag eindigend in 14 fracties. En ondertussen afscheidnemend van 11 leden, in totaal kende deze periode dus 58 Statenleden, 3 gouverneurs en 13 Gedeputeerden. Ik kan het niet anders maken. U stelde ruim 550 setjes schriftelijke vragen, diende bijna 500 moties in en zo'n 130 amendementen. Samen gaf u ruim € 2,3 miljard uit. Dat is ongeveer bijna € 50 miljoen per Statenlid. Cijfers, beste mensen, die wel iets zeggen over de Statenperiode die we hier vandaag afsluiten. Maar dat zegt natuurlijk niets over de emoties die erachter opspeelden. Want het was een bijzonder tumultueuze periode die niemand – geen Statenlid, geen bestuurder, geen ambtenaar en geen Limburger – onberoerd heeft gelaten plus in meerdere opzichten

geschiedenis heeft geschreven. Uniek in de geschiedenis met de keuze voor een extraparlamenteair College, waarin niemand namens een partij zit. En dat was natuurlijk wennen, dat Gedeputeerden bij elk onderwerp voor een meerderheid actief op zoek moesten bij de Staten. Het was zonder twijfel een bijzonder experiment met voor- en nadelen, zoals ook de Tilburg University concludeerde, die dit Limburgs avontuur op de voet heeft gevolgd. Ik denk dat we allemaal kunnen beamen dat een meer open debat een voordeel was – met meer stem voor kleinere fracties en meer ruimte voor afwijkende meningen in grotere fracties. Een nadeel was ongetwijfeld de kwetsbaarheid, zoals moties die al aangenomen beleid weer op losse schroeven zetten. Het staat buiten kijf dat we allemaal veel van deze bestuursvorm hebben kunnen leren, zeker op het gebied van dualisme, bestuurscultuur en politieke compromissen. Maar vooral – zoals ook de onderzoekers uit Tilburg concludeerden – dat goed besturen vooral mensenwerk is op basis van onderling vertrouwen. En of je nu normaal of extraparlamenteair bestuurt, zonder vertrouwen van volksvertegenwoordigers kom je er gewoon niet. En natuurlijk, ik ben benieuwd naar wat een volgende periode gaat brengen, net zoals ik nieuwsgierig ben of Limburg hierin een trendsetter is gebleken en of nu ook andere Provincies of andere overheden aan deze bestuursvorm gaan snuffelen. Ongekend in de geschiedenis was ook de inbreuk op uw manier van vergaderen en op onze hele samenleving door corona. U was net één jaar minus één dag Statenlid toen uw Statenvergadering op 27 maart 2020 werd geannuleerd. En – en dat moet echt heel surrealistisch geweest zijn – op die zesde april dat enkel en alleen uw voorzitter van het Presidium, de heer Frische, als ‘designated survivor’ hier namens u allen stond te stemmen, om daarna samen digitaal vergaderen als ‘het nieuwe normaal’ te moeten ervaren. Ik was toen nog niet uw voorzitter, maar ik heb wel nog een paar van die vergaderingen meegemaakt dat u digitaal moest stemmen en niet voltallig kon vergaderen. En dat was zeker niet ideaal. Lastig zelfs. En u maakte dat al na één jaar Statenlidmaatschap mee, wanneer u net in uw rol aan het groeien was, net beter begint te weten wat u aan elkaar heeft – of wat u aan het College heeft – en met wie u nodig nog eens een kop koffie moet drinken. Ofwel persoonlijke contacten legt die je nu eenmaal nodig hebt om elkaar te vertrouwen, elkaar de hand te reiken of goede compromissen te sluiten. Net zo goed was het bijzonder lastig om Limburgers te vertegenwoordigen als het contact leggen louter via een schermpje moet. Kortom, corona maakte het democratisch proces er niet gemakkelijker op. Maar net zo uitzonderlijk in de geschiedenis van de Limburgse Staten, was natuurlijk het vertrek van het voltallige bestuur en de komst van een gouverneur die even in zijn eentje de Provincie moest besturen. Deze periode telde drie gouverneurs. U begon vier jaar geleden met Gouverneur Theo Bovens, die u tijdens uw installatie welkom heette in het Glazen Huis waarin u feitelijk ging wonen. Twee jaar geleden kwam in zijn plaats waarnemend Gouverneur Johan Remkes, als Groninger, Limburg besturen en ondertussen ook in zijn eentje een compleet nieuw bestuur vormen. Bijna zestien maanden geleden besloot u in al uw wijsheid mij als nieuwe voorzitter en Gouverneur te wensen, waarvoor nogmaals mijn dank. Maar ik besef terdege dat dit een heel zware periode is geweest, een periode die mensen, bestuurders, Statenleden, ambtenaren en Limburgers niet in de koude kleren is gaan zitten, velen diep in de ziel heeft geraakt en soms ook gekwetst. Deze moeilijke periode heeft echter wel tot zelfreflectie geleid op het gebied van integriteit en de positie van de Provinciale Staten. Om te beginnen met de integriteit, die nóg hoger op de agenda is geplaatst. Dit thema is in deze periode zo goed als helemaal binnenstebuiten gekeerd. De vele onderzoeken, waaronder een allereerste Parlementaire Enquête die een enorme klus was voor de commissieleden ... Ik ga het vandaag niet nog een keer herhalen, maar u heeft er immers vele, vele uren samen aan gespendeerd. En dat alles voor nog meer transparantie en herstel van vertrouwen. Er blijft echter werk aan de winkel. Uw boodschap aan de volgende Staten mag duidelijk zijn: pak door, blijf scherp en laat niet los. Het is essentieel dat we hierover continu in gesprek blijven, elkaar durven aan te spreken en – in ieder geval in mijn geval – ons altijd blijven afvragen: wat zou mijn moeder ervan vinden? Maar laten we onszelf ook vooral een compliment gunnen voor het vele werk dat is verzet, want het voelde toch erg goed om begin deze maand in de Volkskrant te lezen dat we nu als Provincie Limburg samen met Utrecht de ranglijst aanvoeren op het gebied van transparantie, integriteit en lobbyregels. En natuurlijk blijft daar ruimte voor verbetering, maar we zijn op de goede weg en dat wordt gezien. En net zo goed mag u trots zijn op hoe u ook de positie van Provinciale Staten, uw eigen rol, onder de loep heeft genomen, hoe u die kon versterken en hoe u uw taak als volksvertegenwoordiger nog beter kon oppakken. Ofwel: minder vergaderen en meer de provincie in. Want vergaderen deden we veel; een toenemend aantal commissie- en

Statenvergaderingen, informatiebijeenkomsten, werkgroepen, bijzondere tijdelijke commissies plus het lezen van vuistdikke rapporten en voorstellen. De nieuwe Staten mogen u dankbaar zijn, want in uw laatste vergadering op 10 februari 2023 kwam u tot een akkoord dat hen meer tijd zal geven om de boer op te gaan, om bij te blijven bij wat er leeft en speelt in de Limburgse wijken, dorpen en steden. De Griffie is nu aan de slag om te zien hoe de hoge werkdruk verder omlaag kan, met minder stroperige en arbeidsintensieve werkprocessen. Met meer toegankelijke informatie en dus ook veel meer gelegenheid om te spreken met en te luisteren naar onze inwoners. Ondertussen heeft u ook vele belangrijke besluiten genomen en die € 3 miljard uitgegeven aan zaken waar Limburg en de Limburgers beter van worden. Laat me een paar highlights benoemen die uw bijzondere aandacht vroegen en kregen. Allereerst natuurlijk het water. Vooral dat teveel aan water, water dat letterlijk het leven, het huis en het brood van vele Limburgers overspoelde. Plus de vrees van velen dat hen hetzelfde lot zou zijn beschoren en je na zo'n ramp je ook weer veilig te kunnen voelen. U deed een verzoek aan de Onderzoeksraad voor Veiligheid om de aanpak van de wateroverlast onder de loep nemen. Onlangs startte ook het Onderzoek naar Waterbewustzijn en Zelfredzaamheid van de Limburgers, dit om ze in de toekomst beter te beschermen en voor te bereiden op eventueel extreem wateroverlast. Wat de gemoederen ook behoorlijk heeft beziggehouden is natuurlijk de luchthaven Maastricht Aachen Airport. En wat je ook van de uitkomst mag denken, we kunnen het erover eens zijn dat de weg naar de besluitvorming uniek en transparant was, zeker omdat normaal een College vooral een voorstel aan de Staten zou voorleggen dat al een bepaalde richting kende. En nu lagen alle scenario's en alle opties open en bloot op tafel. En hoezeer u als Statenleden ook verschillend mocht denken over wat de beste keuze was, ik heb echt niets dan lof voor hoe u uiteindelijk tot een besluit bent gekomen. Dan de stikstof, dat heikele stikstofprobleem. Als Staten stemde u tegen de Haagse aanpak, te meer omdat we hier in Limburg al twee jaar rond de tafel zitten om dat probleem samen en vooral in overleg te tackelen. Wanneer 25 van de 53 landbouwbedrijven die onlangs stopten in Limburg zaten, hebben we toch laten zien dat deze Limburgse methode werkt. Dan geven we hier toch wel een heel mooi voorbeeld van hoe het dus wel kan. En heel goed voor de toekomst, inclusief een mooi perspectief voor de jeugd, is ook de extra boost die u op de valreep van deze Statenperiode ook gaf aan Brightlands Campus Greenport Venlo. De Brightlands Campussen, zeker als daar ook nog de Einstein Telescope bij komt, zijn onze 'tickets naar de toekomst', zo constateerde in ieder geval Frans Timmermans die ik onlangs op sleeptouw meenam in Limburg om hem kennis te laten maken van onze innovatiekracht. En letterlijk zei deze eerste vicevoorzitter van de Europese Commissie: 'Als het nu gaat om gezondheid, duurzaamheid, wetenschap of techniek, op elk terrein is Limburg hard op weg om voorop te lopen in innovatie.' Een compliment dat u als Statenlid zeker in uw zak mag stoppen. Een highlight is absoluut ook de Sociale Agenda van Limburg, een andere kracht van Limburg om ook hierin te investeren. Hoe hard we die trendbreuk in gezondheid, kansen en vitaliteit nodig hebben, bleek tijdens de corona, waar grote klappen vielen bij de meest kwetsbaren. En het is mooi dat we nu ook de Regiodeals hebben in Noord- en Zuid-Limburg om die brede welvaart extra vlot te trekken. We hopen ook dat Midden-Limburg de volgende keer niet misgrijpt. Maar ook het rapport dat gisteren is gepubliceerd: Elke Regio Telt. Zoals de drie adviesraden ook gisteren aangaven, dat het ook om een langdurig commitment vraagt. Geachte Statenleden, ik begon met cijfers, maar achter die cijfers zat u als mens. U als mens die als volksvertegenwoordiger ook steeds meer te verduren kreeg via acties op social media, maar helaas soms ook in de vorm van bedreigingen per e-mail en verwensingen die je persoonlijk in je gezicht kreeg geworpen. We lijken het allemaal bijna normaal te moeten vinden, maar dat is het uiteraard niet. En dat mag het ook nóóit worden. Daarom vond ik het ook bijzonder sterk hoe in de discussie rond de luchthaven twee schijnbare tegenpolen als GroenLinks en VVD, die zo verschillend denken over sluiten en openhouden, namens u allen samen stelling namen tegen bedreigingen die voor- en tegenstanders over zich heen kregen en opriepen hier samen als Staten een streep te trekken – een oproep die mij als uw voorzitter trots maakte en waaraan Den Haag een voorbeeld kan nemen. Daarom moesten ze twee weken geleden nog expliciet in de vergaderregels opnemen dat bedreigingen aan elkaar echt niet door de beugel konden. Beste mensen, beste Statenleden van de 25^e Statenperiode, deze periode zit erop. Ik wil u allen ongelofelijk bedanken voor uw inzet, voor uw samenwerking en voor al die uren hier in huis – en zeker ook daarbuiten. Zeker ook namens ons als College: dank u wel. Maar ik wil vooral ook uw thuisfront bedanken, uw naasten, die u de ruimte gaven zich in te zetten voor Limburg en de Limburgers. Dank u wel. Net zo goed

als ik iedereen wil bedanken die u ondersteund heeft; van adviseurs tot de onmisbare bodes, van burgercommissieleden tot de Griffie en alle andere ambtenaren die u tot uw dienst stonden. Dank jullie wel allemaal.

Applaus

De voorzitter: Maar voordat ik namens ons allemaal hier echt afscheid van u ga nemen, geef ik graag als eerste nog het woord aan uw nestor en vicevoorzitter. Daarna keer ik graag nog terug om een persoonlijk afscheidswoord te spreken naar degenen die hier vandaag echt afscheid nemen. Maar dan maak ik nu plaats voor wie ik dat vaker met veel genoegen deed: uw vicevoorzitter, de heer Frische. Aan uw het woord.

De vicevoorzitter: Vrijdag 10 februari 2023, de laatste inhoudelijke Statenvergadering. Dat was het dan. Ietwat weemoedig stop ik mijn iPad in mijn werktas en rits hem dicht. Het voelt gek om vanavond naar buiten te lopen, maar het is goed geweest. Ik ga omdat ik wil gaan en omdat je in dit vak altijd weg moet gaan voordat anderen je moe zijn. Langzaam rij ik de Limburglaan op richting de A2. Hoe vaak heb ik deze weg de afgelopen twintig jaar niet gereden? Het is mijn letterlijke trip down memory lane. Ik rijd langs het MECC; de eerste aankondigingen voor TEFAF vallen me op. De beurs zet niet alleen het MECC, maar ook Maastricht <onverstaanbaar> op de kaart – allemaal mede mogelijk gemaakt door financiële steun van onze Provincie Limburg. Ik sta even stil bij de laatste stoplichten in Maastricht en sorteer voor om de tunnel in te gaan. Voor wie het zich nog herinnert, hier in Maastricht lag het enige stuk van de A2 waar stoplichten stonden. Wat hebben we samen met Maastricht zij aan zij gevochten tegen Den Haag om de vele honderden miljoenen richting dat laatste stukje A2 te krijgen. En hoe bijzonder was het toen de Koning Willem-Alexandertunnel eindelijk openging en een van de grootste verkeersknelpunten in Zuid-Nederland ineens tot het verleden behoorde? Mede mogelijk gemaakt door de Provincie Limburg. Met 80 kilometer per uur rijd ik de tunnel weer uit en even later rijd ik langs ons vliegveld: Maastricht Aachen Airport. Een glimlach verschijnt op mijn gezicht; daarover had ik het namelijk ook in mijn maiden speech, op deze zelfde plek, twintig jaar geleden. Het was toen ook de eerste keer voor mij dat het vliegveld op de provinciale agenda stond, omdat het verkocht zou worden aan Dura Vermeer en het Schotse Omniport. Het dossier kwam daarna met enige regelmaat terug in verschillende overleggen en vergaderingen; de ene keer als hoofdpijndossier, de andere keer maakte het me trots. Want hoe chique was het toen we samen met de directie van Corendon in 2018 'The pride of Limburg', hun nieuwe Boeing 737, mochten dopen? Ik nader de Chemelot Campus en ik denk terug aan de verkoop van de chemietak aan SEBIC, aan de angst bij de werkgevers en werknemers voor het verdwijnen van werkgelegenheid en aan het pact dat toen gelukkig volgde om samen te investeren in de toekomst van de petrochemie en life sciences in Limburg. De bedrijven tekenden op de inhoud en de universiteit voor kennis en wetenschap, en daarbij konden ze rekenen op de steun van de Provincie. Een deel van haar vrije reserve belegt de Provincie in een toekomstbestendige infrastructuur en in gebouwen. We maakten samen het verschil voor de toekomst van Limburg, voor de toekomst van mensen. Langzaam nader ik de afslag Geleen. De witte 'H' in de bovenhoek van het verkeersbord vangt mijn blik: het Ziekenhuis van de Toekomst in Sittard-Geleen. Een modern ziekenhuis met veel oog voor de menselijke maat; helaas kwam het al snel na de opening in financieel zwaar weer. Reorganisatie volgde en een stevig overbruggingskrediet was nodig. Banken, regionale en provinciale overheden zouden daaraan moeten bijdragen, en dat gebeurde in een tijd dat de oorlogskas van de Provincie maar beperkt gevuld was. Essent was immers nog eigendom van de provincies en gemeenten, en aan ons was de vraag om te zorgen voor een achtergestelde lening van € 5 miljoen. Ik kreeg buikpijn, flinke buikpijn. Niet van het dossier, maar buikpijn omdat mijn blindedarm ontstoken bleek te zijn. En die moest er met spoed uit. En alsof het zo moest zijn, belandde ik als fractievoorzitter van de grootste coalitiepartij op de operatietafel in Geleen. De operatie verliep goed; ik zou er één nacht blijven ter controle, en als alles in orde was zou ik de dag erna weer fijn thuis zijn. Een beetje misselijk van de narcose en moe kwam ik op mijn kamer aan. Af en toe doezelde ik wat weg, even lekker rustig bijkomen. Tot iemand ontdekte wie er op kamer 14 lag. Ik heb niet helemaal helder op het netvlies wie er allemaal in de daaropvolgende uren aan mijn bed heeft gestaan, maar het waren in ieder geval directieleden, leden van het Stafconvent en leden van

de Ondernemingsraad. Een aantal bezorgde medewerkers kwam bepleiten dat de Provincie toch vooral die lening moest verzorgen. Het heeft geholpen. De manier waarom de initiatiefnemers van het ziekenhuis hun nek uitstaken en de menselijke en betrokken manier waarop het zorgpersoneel voor hun patiënten klaarstond, sterkte mij in de motivatie dat we in deze zaal maar één juiste keuze konden maken. Nedcar ligt inmiddels aan mijn rechterkant. Ik weet nog dat begin 2012 Mitsubishi aankondigde dat het bedrijf zou stoppen met het maken van auto's in Born. Dat was afschuwelijk nieuws voor de ruim 1.500 mensen die in een reeds slechte economische tijd hun baan dreigden te verliezen. Het was een horrorscenario voor de hele regio. Alle krachten werden gebundeld om een nieuwe opdrachtgever te vinden. Het was één van die zeldzame momenten waarop de afstand tussen Den Haag en ons opeens niet zo groot was. Ik herinner me nog goed de opluchting toen na een lange periode van onzekerheid BMW aan de horizon verscheen. Ik kijk in mijn spiegels en voeg weer in op de rechtse rijbaan; het landschap kleurt groen, mijn gedachten maken een sprongetje naar 2007, naar de Algemene Beschouwingen. Als fractievoorzitter van het CDA maakten we toen deel uit van een smalle coalitie samen met de PvdA. De VVD en de SP vormden onze stevige oppositie. De beschouwingen vormden dus geen makkelijk vooruitzicht. Tijdens de voorbereiding bleek al snel dat een bliksemafleider zeer welkom zou zijn. Maar ja, welke dan? Het werd de steenmarter, want die vond het twee dagen voor de vergadering nodig om de kabels van mijn auto flink onder handen te nemen, en dat zorgde voor heel wat schade. En vooral voor veel ergernis. Niet alleen bij mij, merkte ik snel. Door de beschermde status van het dier bleek het ook nog eens een lastig oplosbaar probleem. Twee uur later stond het al als persbericht op de website van L1: 'CDA wil steenmarter op Provinciale Afschotlijst.' Het beestje miste zijn doel niet: er was 29 minuten lang inbreng tijdens die beschouwingen zonder een noemenswaardige interruptie. Maar tijdens de laatste minuut spreektijd kwam het pièce de résistance: de zaal ontplofte en het steenmarterdebat duurde vijf kwartier. Het resultaat? De steenmarter is nog steeds een beschermde diersoort. Alle commotie voor niets? Nou, niet helemaal. Want de Algemene Beschouwingen verliepen in zijn algemeenheid heel erg overzichtelijk. Ik geef een beetje gas bij, tot de wijzer van de klok weer op 100 staat. Ongelofelijk dat er 20 jaren voorbij zijn, dat zijn 5 gouverneurs, meer dan 25 Gedeputeerden en ruim 200 Statenleden geleden. Gezichten flitsen in mijn hoofd voorbij. Ik denk aan collega's die er niet meer zijn, aan collega's die stierven tijdens hun ambt en een pijnlijke leegte in deze zaal achterlieten. En ik denk aan andere collega's, die jaren na hun vertrek uit het Gouvernement het tijdige voor het eeuwige verruilden; met respect hebben we hen hier telkens herdacht. Maar ik denk ook aan een aantal belangrijke spelers die in deze zaal in bestuurlijke zin aan hun einde kwamen. Terecht of onterecht, daar mag iedereen zijn gedachten over hebben, maar de menselijke maat in die gevallen was vaak ver te zoeken en dat heeft mij als mens diep geraakt. Want iedereen die ooit een zetel in deze zaal heeft mogen innemen, kwam hier met passie, met enthousiasme en met het belangrijke doel om Limburg een stukje verder en beter te maken. Ik voel al rijdend ook dankbaarheid, dankbaar voor al die mensen met wie ik de afgelopen twee decennia mocht samenwerken. En dan begin ik bij u, beste Gouverneur. Dank u wel daarvoor. En ook via u en al uw voorgangers; en in het bijzonder Gouverneur Theo Bovens, met wie ik de afgelopen jaren als vicevoorzitter zeer intensief mocht samenwerken. Een woord van dank spreek ik ook graag uit in de richting van onze Statengriffier, Alexander Pregled, en het hele griffieteam dat ons al jaren trouw en met veel enthousiasme en kennis van zaken ondersteunt en adviseert. Dat geldt natuurlijk ook voor onze ambtelijke organisatie: vakbekwame medewerkers die met dezelfde passie voor Limburg kozen als wij allemaal in deze zaal ooit hebben gedaan. Ik spreek ook graag mijn waardering uit voor de leden van de Ondernemingsraad, waar af en toe – zeer terecht – stevige gesprekken mee zijn gevoerd. Maar dat gebeurde wel altijd met het oog op en veel waardering voor het vakmanschap van onze medewerkers. Tot slot, maar zeker niet op de laatste plaats, wil ik hier mijn enorm grote dank uitspreken naar onze onvolprezen bodes, de portiers en de medewerkers van de catering. Beste dames en heren, u realiseert zich waarschijnlijk niet half hoe belangrijk u bent voor het goed functioneren van deze Provinciale Staten. Niet alleen door ervoor te zorgen dat al onze vergaderfaciliteiten op orde zijn, maar ook door het verzorgen van de maaltijden, broodjes, sapjes en een hapje en een drankje na vaak enorm lange vergaderingen. Door jullie inzet, betrokkenheid en bovenal jullie enorm gastvrije instelling hebben jullie voor ons allemaal het verschil kunnen maken en de ideale situatie gecreëerd waardoor wij met elkaar de verhitte vergaderingen af en toe ook konden relativeren. Een heel grote chapeau daarvoor.

Applaus

De vicevoorzitter: Ik rijd langs Echt; de koeltorens bij Maasbracht komen in mijn blikveld. Daar zit nu E.ON, daarvoor was het RWE. Eerder heette het Essent. En voor de echte dino's onder ons: het heeft ook nog ooit EPZ geheten. In mijn ogen is de verkoop van onze aandelen in Essent nog steeds het belangrijkste beluit dat we ooit in deze zaal genomen hebben. Die verkoop heeft Limburg het kapitaal en het vermogen gegeven om blijvend te investeren in onze samenleving. Dat hebben we met elkaar de afgelopen jaren dan ook overwegend succesvol kunnen doen. Daardoor maakten wij met elkaar het verschil voor Limburg en haar inwoners. Wat vliegt de tijd, het is 28 maart voordat ik het weet. De helft van de aanwezige Statenleden komt na vandaag niet meer terug, omdat ze zelf die keuze hebben gemaakt of omdat de kiezer anders heeft besloten. En dat is natuurlijk het gevolg van een democratisch proces. En toch voor mij ook een groot punt van zorg: veel dossierkennis dreigt weer te verdwijnen, terwijl de Provincie en haar inwoners toch echt gebaat zijn bij continuïteit van bestuur. Persoonlijk gun ik Limburg een stabiel Provinciebestuur, bij voorkeur met een stevige coalitie. Bovenal gun ik Limburg een Provinciebestuur dat met respect voor elkaar en elkaars standpunten samen het juiste doet voor Limburg, dat hard blijft werken en zich in de vele inhoudelijke dossiers blijft verdiepen, maar ook met elkaar de ruimte zoekt voor informele momenten en als Team Limburg in elkaar investeert, een team dat meer op de bal en minder op de man speelt. Ik rem af; een vrachtauto voegt voor me in het knooppunt Het Vonderen. Het is de plek waar de A2 en de A73 uiteengaan en waar de weg naar Noord-Limburg begint. Als ik door zou rijden, zou ik door de tunnels in Roermond, N280, Greenport Venlo passeren en denken aan de Floriade. Als ik nog zou doorrijden tot Mook, dan stond ik hier morgen nog te praten. Over mijlpalen of over mensen – waarmee we samen voor Limburg hebben gezorgd. Maar ik zet mijn knipperlichten aan en ik neem de afslag Maasbracht. Dat doe ik heel bewust, want Maasbracht is mijn geboortedorp. En mijn thuishaven. Het is de plek waar ik alles even achter me kan laten. Het is de thuisbasis van mijn gezin. En ik realiseer me ineens dat ik eigenlijk langer met de Provincie getrouwd ben dan met Renée en dat gaat na vandaag veranderen. Het provinciale boek sluit na vandaag voor mij. Het is een boek dat ik niet had kunnen schrijven zonder de onvoorwaardelijke steun van Renée, van mijn ouders, schoonouders, familieleden en vrienden. Ik dank jullie uit de grond van mijn hart voor die steun, voor die vele flyerkilometers, voor de geplakte posters, voor het geduld en vooral ook voor het feit dat jullie er voor mij waren op de moeilijke momenten. Twintig jaar Provinciale Staten, zo ongeveer langer in functie dan de langst zittende bode. Dat waren ontielig veel ritten van Maasbracht naar Maastricht, en ook andersom. We hebben veel bereikt en we hebben veel meegemaakt, en ik kan oprecht zeggen dat ik er vaak van genoten heb. Het kostte me het nodige, van uren tot diesel, maar het leverde me ook energie en levenservaring op. Het was een reis an sich, waarbij ik tot op de laatste dag heb geleerd en nieuwe ervaringen heb opgedaan. Ons thuis komt in zicht; moe maar voldaan rijd ik de oprit op. Maxim en Olivier staan me met een grote smile op hun gezicht op te wachten: papa is thuis. Dank jullie wel voor jullie aandacht. Dank u wel GS, dank u wel PS, dank u wel Limburg.

Applaus

De voorzitter: Dank je wel, Geert, voor het prachtige verhaal. Een terecht mooi applaus. Beste mensen, geachte Statenleden, vandaag valt het doek voor de 25^e Staten. Voor de een duurde het lidmaatschap hieraan wat langer dan de ander. Voor iets minder dan de helft van u gaat morgen weer een nieuw boek open en voor iets meer dan de helft blijft dat boek dicht, in elk geval voor nu. Maar ik laat u, de 24 vertrekkende Statenleden, niet zonder een kort persoonlijk woordje gaan. En ik wil graag beginnen bij Aissa Meziani.

Beste Aissa. Twee jaar en negen maanden geleden kwam u de Staten versterken. Heel bijzonder hield u op uw allerlaatste vergadering, op 10 februari, op uw verjaardag, uw maiden speech. Over het belang van goede en transparante vergunningverlening, toezicht en handhaving. U had gehoopt met voorkeurstemmen terug te kunnen keren, maar dat is helaas niet gelukt. Ik vind dat oprecht jammer voor u. Voor u, maar ook

voor de diversiteit die we in deze Staten ook hard nodig hebben. Ik vond het in ieder geval fijn met u mee te hebben mogen gaan op bezoek bij de Marokkaanse honorair consul in Heerlen. Ik weet eigenlijk wel zeker dat u zich blijft inzetten voor de verbondenheid in onze prachtige provincie. Voor nu bedank ik u voor uw oprechte en zorgvuldige inzet in Provinciale Staten. En ik kom straks nog even bij u terug. Mag wel met een applaus, denk ik.

Applaus

De voorzitter: De heer Westen, GroenLinks. Beste Odin, drie jaar en één maand straalde u uit dat het een ongelofelijke eer was om Statenlid te mogen zijn. Ondertussen maakt u zich sterk voor klimaat en natuur en zorgen over hoge energiekosten, over de gezondheid en over de groeiende armoede. Maar ook wonen had uw aandacht, zo bleek uit uw motie gericht op een woningmarkt die een mix van woningtypen én een mix van bevolkingsgroepen mogelijk maakt. U koos er zelf voor om niet meer terug te komen vanwege een disbalans tussen werk en privé, maar met uw drive en met uw passie twijfel ik er niet aan dat u op de een of andere manier nog steeds vol van betekenis zult blijven voor onze Limburgse samenleving. Dank voor uw inzet, en ook uw humor zal gemist gaan worden. Dank u wel.

Applaus

De voorzitter: Mevrouw Kerseboom, beste Simone. U nam vier jaar geleden uw Statenzetel in, maar kneep er vorig jaar éven tussenuit om moeder te worden. En sinds maart 2021 combineerde u uw Statenlidmaatschap ook nog met het lidmaatschap van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Ofwel, u combineerde drie belangrijke, grote functies. Rustig en bedachtzaam als u was, heeft u zich hier onder meer hard gemaakt voor het referendum. En u bent vast de eerste geweest die hier het Zuid-Afrikaans heeft laten klinken. De kiezer heeft gekozen dat wij vandaag afscheid van u nemen, maar u gaat het politieke veld zeker nog niet verlaten. Hierbij hopen wij natuurlijk dat u in Den Haag aandacht blijft houden voor de belangen van Limburg en de Limburgers. Dank u voor uw inzet hier, en laat mij zeggen: dankie.

Applaus

De voorzitter: De heer Ernst, beste Roger. Na de laatste Statenvergadering twitterde u: 'Dank u, Limburg, voor deze mooie gelegenheid.' Drie jaar en negen maanden liet u inderdaad blijken dat u het lidmaatschap erg hoog had zitten. Zo was u bijzonder keen op de controlerende functie van Provinciale Staten. De vier moties, drie schriftelijke vragen en een amendement waren stuk voor stuk gericht op rapporteren en controleren. U maakte van uw hart geen moordkuil, kwam met goede argumenten op de proppen en wist altijd de juiste vragen te stellen. Ik moet zeggen, ik ging altijd wel even rechtop zitten als u naar de microfoon kwam lopen, want dan kwam er ook iemand. U twitterde die dag ook dat u hoopte op een vervolg, maar de kiezer koos anders. Maar zoals u Limburg dankte, dankt Limburg nu u voor uw gedreven inzet. Dank u wel.

Applaus

De voorzitter: Dan komen we nu bij de Statenleden die de volledige vier jaar hebben volgemaakt. Dan begin ik bij de heer Van der Valk. Beste René. De vier volle jaren zat u hier en ik denk dat u trots mag zijn op uw invulling van het Statenlidmaatschap. U viel onder meer op met de waardige en capabele wijze waarop u de controlefunctie oppakte. Bovendien wist u uw enthousiasme en persoonlijke overtuiging in debatten rustig, overtuigend en weloverwogen over het voetlicht te brengen, en daarmee won u respect bij vriend en vijand. Als ik uw inbreng hier mag samenvatten, dan doe ik dat met de woorden: altijd goed voorbereid, uitstekende dossierkennis, slim en sociaal. Limburg verliest nu een actief en zeer betrokken Statenlid en ik kan niet anders dan u ontzettend bedanken voor uw inzet. Dank u wel.

Applaus

De voorzitter: Dan kom ik bij de heer Westhoff. Beste Roel. Vier jaar geleden kwam u hier binnen onder de vlag van Forum voor Democratie; in augustus 2022 nam u daar afstand van en ging u verder als eenmansfractie. Totdat u begin dit jaar een nieuw home vond bij BVNL. U heeft hier in de volle breedte bedachtzaam en constructief meegedraaid in alle Statencommissies, maar ook in de Controlecommissie en in de Werkgroep Omgevingsvisie. U was tevens adviserend lid van het Presidium. In de lengte liet u ons zien dat een spreekgestoelte ook weleens te laag kan zijn. Daarnaast was het fijn dat u graag uw ongekende kennis over software wilde delen, dat kwam zeker van pas bij de aanbesteding van het nieuwe Stateninformatiesysteem. De kiezer heeft echter niet voor uw partij gekozen en dus sluit vandaag uw periode als Statenlid hier af. Maar ik wil u enorm danken voor uw inzet. Het ga je goed.

Applaus

De voorzitter: De heer Baneke, beste Pepijn. U kwam hier vier jaar geleden binnen als wethouder/oud-wethouder van Mook en Middelaar, en u vertrekt nu als wethouder van het Gelderse Heumen – waarmee u vooralsnog afscheid neemt van het politieke toneel in Limburg. En dat is jammer voor Limburg, want met u verliezen we een rustig en wijs Statenlid met een goed bestuurlijk gevoel. Met uw motie ‘Voor de Bühne’ laat u echter zeker iets waardevols achter. Vanuit uw overtuiging dat het hier in het Limburgse parlement om de Limburgers moet gaan, en niet om politiek gedoe, riep u GS op zich niet te laten verleiden om te reageren op oproepen tot acties waarover de Provincie helemaal niet gaat – een hartenkreet die we niet snel zullen vergeten. Verder verdient u alle lof voor uw volharding. U woonde niet alleen het verste van het Gouvernement – 130 kilometer enkele reis –, maar u kwam zoveel als het kon met het openbaar vervoer. Om 05:30 uur stond u daarvoor al naast uw bed. En als iemand kon meepraten over de noodzaak tot modernisering van de Maaslijn, dan was u dat wel. Voor nu ongelofelijk veel dank voor uw inzet en voor uw voorbeeldfunctie.

Applaus

De voorzitter: De heer Bastiaans, beste Leon. Vier jaar geleden kwam u vers uit Venlo deze Staten in, met als allerbelangrijkste motivatie: ‘Limburg raakt mij en inspireert mij.’ Hier hebben we u leren kennen als iemand die recht voor zijn raap is, scherp tot in de kern van de zaak komt en kernenergie weer prominent op de agenda zette. En natuurlijk hebben we u ook leren kennen als een iemand met ongekend groot carnavalshart; ik liet me in ieder geval heel graag een keer op sleeptouw nemen – in het stedje van lol en plezier. Uw idee om nog even een extra rondje langs de podia te maken was op zich heel leuk, maar het bracht ons wel in een lastig parket om weer op tijd terug op het podium – waar ik toch nog even iets met twee Emiels mocht doen. Maar het is gelukt. U blijft volksvertegenwoordiger in Venlo, maar hier stopt u. U wilt weer meer tijd krijgen voor het ondernemerschap, de vele verenigingen waar u lid van bent en – heel belangrijk – voor de kleinkinderen. Dank dat u ook hier Limburg heeft geraakt en vooral heeft geïnspireerd. Dank u wel.

Applaus

De voorzitter: De heer Heldens, beste Teun. Vier jaar geleden stapte u hier binnen en liet u zich kennen als een jonkie dat het voeren van een debat zeer goed afging: zorgvuldig, kritisch en to the point. Ofwel, een welbespraakte jonge liberaal die bovendien de boeken ingaat als de hoofdindiener van motie Businesscase MAA en die geen gekke Henkie wilde zijn. Daarnaast vroeg u terecht aandacht voor de arbeidsomstandigheden van Statenleden: elk jaar weer meer werk, met voller wordende bordjes, met complexe dossiers en meer en langere vergaderingen. Bovenal was u degene die samen met Thea Jetten van GroenLinks duidelijk stelling nam tegen bedreigingen en opriep hier als Staten duidelijk een streep te trekken. Alhoewel u vindt dat volksvertegenwoordiger zijn het mooiste is wat er is, stopt u toch als Statenlid; de reisafstand en de uren worden toch net even te veel. Maar gelukkig bent u nog niet verloren voor de

gemeenteraad van Peel en Maas. We gaan u niet alleen missen, maar ook uw kennis over de vergaderregels. De vraag is nu wie mij de komende tijd zo scherp moet gaan houden, al kon ik u steeds vaker een gang naar de microfoon besparen. Beste Teun, een welverdiende dank voor je enorme inzet.

Applaus

De voorzitter: Mevrouw Palmen, beste Emma. U kwam hier vier jaar geleden binnen als lid van de toen grootste fractie, maar besloot om begin 2022 hieruit te stappen en later ook een eigen partij op te richten onder de naam Omzien!. Dat u deze stappen nam, paste misschien een beetje bij u, maar u was ook vooral iemand met een groot hart, vasthoudend en bovenal met een sterke eigen visie. Daar ging u helemaal voor, zeker motto: 'Mensen doen ertoe.' Het getuigt best van lef en daadkracht dat u hiervoor een nieuwe partij in het leven riep; helaas heeft u het niet kunnen redden bij de verkiezingen om morgen weer als nieuw Statenlid verwelkomd te worden. Provinciale Staten gaat nu verder zonder u als een bijzonder gedreven volksvertegenwoordiger die zich zo betrokken en gemotiveerd inzette voor Limburg en de Limburgers. Die ook een bijzonder oog had voor de vernieuwing van de bestuurscultuur en daar zéker een behoorlijke steen aan heeft bijgedragen. Beste mevrouw Palmen, dank voor uw enorme inzet en voor uw hart. Het ga u goed.

Applaus

De voorzitter: Dan kom ik bij de heer Ijpelaar. Beste Wouter. Een 3V-man, zo liet u zich typeren in een van uw campagne filmpjes: vlot, vrolijk en vriendelijk. Zo heeft u zich de afgelopen vier jaar inderdaad laten kennen. Al wil ik daar ook nog wel aan toevoegen: bijzonder geëngageerd, vasthoudend en zonder twijfel een groot politiek talent. De volgende Staten mogen u bij voorbaat dankbaar zijn, want de manier waarop u het voorzitterschap op u nam van de werkgroep Versterking Positie Provinciale Staten was zó enthousiast, gedreven en ambitieus dat dat ook echt een mooi resultaat heeft opgeleverd: een meer effectieve en efficiënte samenwerking. U gaat voor nu in ieder geval de geschiedenis in als het boegbeeld van dat overdrachtsdocument waarvan uw opvolgers heel veel baat zullen hebben. U vindt het terecht jammer dat het voor nu stopt, maar u heeft niet onder stoelen of banken gestoken dat u aast op mijn baan – dat hebben we straks ook weer gezien. Dus wie weet. Maar ik geef u wel aan: u zult nog wel tien jaar moeten wachten. Maar voor nu ontzettend bedankt voor uw ongelofelijke inzet voor Limburg. Dank u wel.

Applaus

De voorzitter: Dan kom ik nu bij de vier mannen van de SVL. Ja, ik begin het even zo. Want u kwam vier jaar geleden samen binnenstormen als lid van nieuwkomer Forum voor Democratie, om daar in december 2020 uit te stappen. Met ingang van het nieuwe jaar ging u door het leven als Samen voor Limburg. Toen koos u even voor JA21, maar trad u toch weer op uw schreden terug – waarmee u helaas wel uw kansen verspeelde om terug te keren in de Staten. Maar dat wisselen van die bordjes deed me wel even denken aan de tv-klassieker Wie van de Drie? Of misschien wel The A-Team. Ja. Maar dan moet ik even gaan denken: wie was nou precies wie? Daar laat ik me niet over uit. Ik begin bij de heer Reuser, beste Hans. U wilde de logo's op uw naambordje nogal eens wisselen, maar u bleef dezelfde Hans Reuser: welbespraakt, aimabel en altijd elegant – zeker met die opvallende, zelfgemaakte en op uw outfit afgestemde vlinderdasjes. We hebben u leren kennen als een constructief en bovenal mensgericht Statenlid, als degene die het onmogelijk maakte om het nog over de Leisure Lane te hebben nadat u deze de Genotslaan had genoemd. Wellicht dat ze hem daarop herdoopt hebben in Parkstadroute. U was de enige van de vier die sowieso wilde stoppen, maar ik vermoed dat u al genoeg andere plannen heeft, op zeker niet thuis achter de geraniums te gaan zitten. Maar we gaan u zeker missen. Want let wel: Hans Wiegel beweerde ooit dat Sinterklaas bestaat, maar wij kunnen hier in ieder geval zeggen dat wij toch echt de echte Sinterklaas hadden. Hans, ontzettend bedankt voor uw grootste geschenk dat u deze Staten gegeven heeft: uw inzet voor Limburg. Dank u wel.

Applaus

De voorzitter: Dan kom ik bij de heer Thewissen. Beste Marcel, u nam het stokje als fractievoorzitter van SVL over en had zich kandidaat gesteld voor diezelfde functie bij een andere club. Helaas liep dat anders dan u had gehoopt. Ondertussen viel u op door uw zeer actieve inzet en inbreng in verschillende commissies en als vertegenwoordiger van de Staten in het Interprovinciaal Overleg, het IPO. Daar heeft u zich echt sterk gemaakt voor een meer prominente rol voor Limburg vanuit de twee vragen. Wat doen we daar eigenlijk? En kan dat niet echt een stuk beter? En het was u eigenlijk ten voeten uit: altijd op zoek naar verbetering. Verder bleek u een echte doener met strategisch inzicht. Zo heeft de Enquêtecommissie echt veel baat gehad bij uw deskundigheid in het organiseren en verbeteren van processen. U vindt het jammer dat uw ervaring nu verloren gaat, en daar heeft u gelijk in. Zoals dat natuurlijk voor iedereen geldt waar we vandaag afscheid van nemen. Maar ondertussen: grote dank dat u uw expertise 'moeilijke zaken oplossen' ter beschikking stelde aan Limburg. Dank u wel.

Applaus

De voorzitter: Mijnheer Smeets, beste Bart. De wisselende bordjes voor uw neus deden ook niets af aan uw inzet hier. U was lid van Statencommissies Financiën, Economie en Bestuur en de Controlecommissie, en we leerden u kennen als een betrokken, altijd goed voorbereid en to the point Statenlid. En als iemand die ook duidelijk kenbaar kon maken hoe hij over zaken dacht. U wond zich terecht over begrotingen die zo dik waren dat ze niet eens bij u door de brievenbus pasten. De compacte begroting die we nu kennen – en wel rechtstreeks de weg naar de deurmat zou kunnen vinden, als we hem zouden uitprinten – hebben we toch echt aan u te danken. Ook u had graag doorgewild, maar helaas stopt het vandaag voor u. De ervaring die u echter heeft opgedaan komt vast goed van pas bij uw verdere carrière. Voor nu: dank dat u vier jaar zo veel uren aandacht en inzet voor Limburg reserveerde. Dank u wel.

Applaus

De voorzitter: De heer Vincken, beste Nico. 'Het enige dat ik ambieer is een geurspoor uitzetten, een beetje invloed uitoefenen op de politieke richting van ons land in de komende vier jaar,' zo zei u na de verkiezingen in 2019. Net zoals u toen de verwachting uitsprak dat niet langer dan vier jaar te doen, omdat u moeite had met het tempo van de jongere generatie. U moest wennen dat u nu in zes appgroepjes zat en honderd appjes en twintig mailtjes per dag kreeg, maar kennelijk bent u daar toch goed gewend aan geraakt. U had wel door willen gaan; u had zelfs het noorden van Limburg verruild voor een stekje in Heugem, zo goed als op loopafstand van hier. Helaas stopt het toch vandaag, maar vanwege de nabijheid verwacht ik u toch wel regelmatig op de publieke tribune te zien. En ondertussen gaan we uw deskundigheid als voormalig scheikundeleraar enorm missen, zeker op het gebied van emissies en transitie. En daarmee natuurlijk ook het lerarendebat samen met de heer Loomans. Kortom, Nico, dank u wel voor je wijze kennis en enorme inzet voor Limburg. Dank u wel.

Applaus

De voorzitter: Beste mensen, dan kom ik nu uit bij de wat meer veteranen die hier al meer dan één Statenperiode de Limburgers vertegenwoordigden. Om te beginnen met de heer Lodewijks. Beste Dries. In totaal was u vier jaar en acht maanden provinciaal volksvertegenwoordiger. Twee keer nam u de zetel in van partijgenoot Joost van den Akker, die toen twee keer Gedeputeerde werd. Maar nu bent u er wel klaar mee, u liet zich niet meer op de lijst zetten. Jammer, want u liet zich kennen als een formidabel en voorbeeldig Statenlid dat altijd op zoek was naar verbinding. Altijd goed beslagen ten ijs komend, altijd de juiste vragen stellend. Nauwkeurig en nauwgezet, met altijd dat speciale plekje in uw hart voor de oudere Limburgers. Maar u laat uw sporen na. Met uw motie uit november 2020 onder de naam Brightlands is van ons allemaal heeft u echt wat in gang gezet. U heeft daarmee GS en de ambtelijke organisatie uitgedaagd tot een meer integrale benadering van de vier Limburgse campussen, inclusief hun integrale ambities. Dat leverde vorig

jaar in ieder geval een eerste Brightlands-rapportage op, en daarna ook een Statenvoorstel met daarin rol en visie van de Provincie ten aanzien van Brightlands. Dank voor die inzet, en dank voor wat u voor Limburg heeft willen betekenen. Het ga u goed in uw leven na de Staten.

Applaus

De voorzitter: De heer Van Caldenberg, beste Marc. Vier jaar en negen maanden geleden kwam u op 15 juni 2018 dit parlement binnen, waar u al meteen opviel als een raspoliticus en een gepassioneerd spreker. U was vanuit de grond van uw hart sociaal bewogen. U ontpopte zich als een roerganger in de oppositie, en u schreef hier natuurlijk geschiedenis als aanjager van een eerste Parlementaire Enquête in onze Provinciale geschiedenis. Kortom, u was altijd wel aanwezig als zeer actief en betrokken Statenlid. Was er überhaupt een commissie waar u niet inzat? En als begeesterd voorzitter van de Controlecommissie, die de rol van PS bijzonder nauw aan het hart lag. Altijd was u bezig met verbetering, hoe dingen in de politiek beter kunnen, en altijd met een moreel kompas als leidraad. Beste mijnheer Caldenberg, u stopt vandaag als Statenlid, maar u bent gelukkig voor de democratie nog niet verloren als fractievoorzitter van uw partij in de gemeenteraad van Landgraaf. Veel dank voor uw onvermoeibare inzet voor Limburg. En ik denk dat we u wel een keer gaan missen hier. Dank u wel.

Applaus

De voorzitter: Geachte heer Tegels, beste Rudy. Vijf jaar en negen maanden was u Statenlid, vijf jaar en negen maanden die de hele Statenperiode 2015 tot 2019 besloegen en de kop en de staart van deze periode. U verliet de Staten eerder in deze periode voor uw droombaan: wethouder zijn in Horst aan de Maas. Daar liggen niet alleen uw roots, u bent daar ook diep verankerd in de haarvaten van de gemeenschap. Het deed u veel pijn om die baan te moeten verliezen, maar u kwam graag hier weer terug. Omdat, zoals u zelf zei, volksvertegenwoordiger zijn ook nog steeds uw passie was en u met veel enthousiasme weer aan de slag wilde gaan voor Limburger en de Limburgers. Dat enthousiasme liet zich zeker zien in uw inzet en inbreng in de Statencommissie Mobiliteit en Duurzaamheid en de Statencommissie Ruimte, Landbouw en Natuur. Iedereen kon weer kennis maken met uw betrokkenheid en vooral met uw vasthoudendheid. Ik weet het, u was graag aan een derde Statenperiode begonnen, maar de kiezer koos anders. Rest mij u enorm te bedanken voor uw inzet en commitment aan Limburg, en eigenlijk ook in de overtuiging dat u nog lang niet verloren bent voor de samenleving en ik u beslist ergens weer ga terugzien. Rudy, dank je wel.

Applaus

De voorzitter: Mevrouw Werrij-Wetzels, beste Mariska. Zeven jaar en acht maanden, bijna twee volle Statenperioden, stond u zich hier sterk te maken voor Limburg, om er even tussenuit te gaan om weer moeder te worden. Een moeder die dat eigenlijk ook wel een beetje werd van deze Staten. Iemand die altijd het overzicht hield, oog had voor details, een olifantengeheugen had en vooral ook oog had voor een ander. En dat dus ook heel menselijk, met een goed ontwikkeld moreel kompas en vooral uit op verbinding. Plus een heel harde werker – zoals velen dat misschien zijn – die de combinatie van moeder en Statenlid moest combineren. Maar vanaf 2017 zat u in de rol van fractievoorzitter en zat u zo'n beetje in alle commissie en werkgroepen. Dan heb je écht hard voor de zaak en een enorme inzet laten zien. En niet alleen dat, u heeft zeker in deze Statenperiode niet altijd in de gemakkelijkste positie gezeten. Ik kan me voorstellen dat dat ook niet altijd even veilig heeft gevoeld, maar ik – en ik ben vast niet de enige – vind het bijzonder knap hoe u zich staande heeft gehouden. Altijd beheerst, altijd rustig voor uw club bent blijven staan. U stopt er vandaag mee; u vindt het mooi geweest. U blijft wel actief binnen de overheid, maar nu in een andere rol. Ik kan alleen maar zeggen: ze boffen daar met u. En voor nu zeg ik: heel hartelijk dank voor het met hart en ziel inzetten voor Limburg en de Limburgers. En ik kom zo nog even bij u terug, maar voor nu dank u wel.

Applaus

De voorzitter: Bijna acht jaar heeft mevrouw Claessens-Schepers voor de SP hier in de Staten gezeten. Ze heeft mij een persoonlijke brief gestuurd waarin ze heeft laten weten waarom ze vandaag echt niet aanwezig kan zijn. En uiteraard respecteer ik dat, ik kan haar alleen maar heel veel sterkte wensen. Maar mocht ze dit ooit terugzien of teruglezen, dan wil ik toch graag delen dat ze een volksvertegenwoordiger van goud was. Niet alleen hier, maar ook in Heerlen. Warm, doortastend en een sociale antenne. Met hart voor natuur en natuurherstel zat ze hier helemaal op haar plek in de commissie Ruimte, Landbouw en Natuur, en stilletjes was ze denk ik ook wel het echte morele kompas voor velen om haar heen. Mijn dank is ook ongelooflijk groot voor haar achtjarige inzet hier voor Limburg, en vooral voor de Limburgers. Yolanda, Dank u wel.

Applaus

De voorzitter: Dan kom ik bij de heer Van der Linden. Beste Henk. Acht jaar geleden kwam u in de Staten, toen nog voor 50PLUS. Maar in uw derde jaar besloot u zich toch meer thuis te voelen bij LOKAAL-LIMBURG. We mogen u een bijzonder bezige bij noemen, want ondanks dat u hier in uw eentje toen de fractie vormde, zat u in zo ongeveer alle commissies. Daar neem ik echt mijn petje voor af, want in enkele grotere fracties kun je werk verdelen, maar u ging overal voor. Daarnaast bleek u ook echt een prettig voorzitter van Milieu en Duurzaamheid, met oog en oor voor alle commissieleden en voor GS-vertegenwoordigers. Bovendien was u ook de beroerste niet om, indien nodig, ook de voorzittershamer van een andere commissie over te nemen. Kortom, u heeft zich op heel veel terreinen met ongelooflijk veel energie ingezet voor Limburg. Recht door zee, met gevoel voor humor en waarschijnlijk met de beste en mooiste verhalen in het repertoire. Gelukkig blijft u nog wel volksvertegenwoordiger in Roerdalen, maar voor de Provincie stopt het vandaag. Dan krijgt u in ieder geval meer tijd voor uw paarden. Met dank, heel veel dank, voor uw tomeloze inzet en energie voor Limburg de afgelopen acht jaren. Dank u wel.

Applaus

De voorzitter: Dan kom ik bij de heer Van Wageningen. Beste Hans. Elf jaar en drie maanden vertegenwoordigde u, tot vandaag, de Limburgers. Exact vier jaar geleden nam mijn voorganger Theo Bovens ook al even afscheid van u en roemde u met de woorden 'energiek, gedreven, vasthoudend, enorme dossierkennis en de politiek bedrijvend vanuit de inhoud'. Maar u kwam hier toch weer terug. En gefeliciteerd, u bent rolvast. Want ook in deze periode was dat niet anders: net zoals ook ik u, net als toen, een topscoorder kan noemen met 9 amendementen, 38 sets schriftelijke vragen en maar liefst 81 moties. Dat is twee meer dan de vorige keer. Dit keer nemen we dus weer afscheid van u, en weer gaat u gemist worden als een zeer gewaardeerd Statenlid dat altijd openstond voor argumenten van anderen en altijd scherpe vragen wist te stellen over de controlefunctie van Provinciale Staten. Al heb ik me het altijd afgevraagd of ik het wel zou aandurven om met u een potje te gaan schaken. Uw gedachtegang is namelijk altijd zo snel en ver vooruit, wat ook soms in het debat merkbaar is. Maar beschouw dat vooral als een compliment, net zoals ik u wil complimenteren en bedanken voor die enorme inzet van de afgelopen elf jaar voor Limburg en de Limburgers. Dank u wel.

Applaus

De voorzitter: Mevrouw Voncken, beste Ingrid. Elf jaar en negen maanden, dus bijna drie volle Statenperioden, heeft u zich met hart en ziel ingezet voor Limburg. De eerste acht jaar was van 2003 tot 2011. Altijd goedlachs, positief gehumeurd, vrolijk, goed voorbereid en met een grondige dossierkennis. Inzicht in de processen en met aandacht voor de mens achter het dossier, waarbij u voornamelijk actief bent geweest in het fysieke domein, en vooral in de agrarische sector – die u echt nauw aan het hart ligt. Nu vindt u het een goed moment om te stoppen, en dat verwoordde u als volgt: 'Bij mijn aantreden in 2003 deden er in Limburg 8 partijen mee aan de verkiezingen en begon ik als Statenlid in een fractie van 28. Nu doen er 20 partijen mee. In 20 jaar is er veel veranderd. Ik ben dankbaar voor het vertrouwen en het werk dat ik mocht

doen.' Uw woorden. Waarop ik dan reageer met: en Limburg is ú dankbaar voor al het werk dat u geleverd heeft. U kiest nu voor het coachen en adviseren van boeren, om hen thuis aan hun keukentafel te helpen met het doorhakken van knopen over hun toekomst. Ik wens u daar ongelofelijk veel succes bij en nogmaals héél veel dank.

Applaus

De voorzitter: En ook bij u kom ik zo nog even terug. Tot slot. De heer Frische, beste Geert. Vanaf maart 2002, zoals je zelf al zei, twintig jaar, vijf Statenperioden, vijf gouverneurs lang, was u hier kind aan huis. Of beter gezegd: bijna uw hele volwassen leven bent u toegewijd geweest aan de Limburgse politiek, de politiek die u van haver tot gort heeft leren kennen – en zeker ook in de laatste periode. Deze laatste periode waarin u het unieke extraparlamentaire concept, zoals u dat zelf zei, bijna elke week weer iets nieuw leerde. Net zo uitzonderlijk was die rol die u op 6 april 2020 in de eerste lockdown moest spelen, die van designated survivor. Niet voor niets noemde u dat een historische dag met een behoorlijk zwart randje. Omdat u hier toen in uw eentje groen licht moest geven aan onder meer de uitbreiding van de campus op Chemelot, een nieuwe startersregeling en de verdubbeling van het spoort tussen Heerlen en Landgraaf. Maar bovenal miste u in de coronatijd het biertje en de bitterbal als – ook uw woorden – ‘de smeerwoorden voor informele relaties waarin het juiste respect en waardering voor elkaar kweekt die je zo hard nodig hebt voor een debat met goede resultaten’. Sinds 2016 was u een gedreven voorzitter van het Presidium en een betrokken voorzitter van de Werkgeverscommissie. De Griffie heeft u bijzonder gewaardeerd als hun werkgever, niet in de laatste plaats vanwege uw vermogen echt menselijk te reflecteren. Net zo goed was u sinds dat jaar 2016 een zeer goed functionerende vicevoorzitter. Mijn voorgangers en ik konden aan u met een gerust hart de voorzittershamer uit handen geven. U stond daar goed uw mannetje en bij stevige debatten deed u goed recht aan de verschillende standpunten. Daarin wist u echt de goede balans te vinden, met de nodige humor en relativering. Ik, wij, gaan u als nestor met goed bestuurlijk inzicht natuurlijk ongelofelijk missen, zeker nu een schat aan ervaring en geheugen met u uit dit huis gaat verdwijnen. Maar uw wens om de menselijke maat te blijven koesteren, ik beloof het u, die laat ik niet verloren gaan. Ondertussen bent u gelukkig als wethouder van Echt-Susteren nog niet verloren voor het openbaar bestuur; ze mogen zich daar gelukkig prijzen, want nu kan u zich nog meer focussen op het smalste stukje van Limburg. Dat is erg fijn voor hen, maar ik denk dat u dit Gouvernement, uw tweede huis, toch wel een beetje gaat missen. Ik ga u zeker missen, maar ook als mens. Maar ik verheug me nu al op de Metal Cruise 666 die we samen in mei gaan maken, lekker varen over de Maasplassen met, laat ik het maar zeggen, stemmige muziek. Heerlijk. Dus dank voor de enorme inzet en voor uw ongelofelijk lange staat van dienst voor Limburg en de Limburgers. Dank daarvoor.

Applaus

De voorzitter: Maar ik kom nog, zoals ik al zei, bij een paar mensen terug. Beste mensen, tot hier de afscheidswaardingen aan de 24 vertrekkende Statenleden. Maar ik ben er dus nog niet. Ik zou nog even terugkomen bij de heer Meziani, mevrouw Werrij-Wetzels, mevrouw Voncken-Janssen en de heer Frische. Maar eigenlijk wil ik hen vragen om naar voren te komen, en als u het wilt, mag u uw partners meenemen. De bode zal u begeleiden. We schorsen even voor een kort ogenblik.

SCHORSING

De voorzitter: Nu het officiële moment. Geachte heer Meziani, omdat u zich zestien jaar als volksvertegenwoordiger hebt ingezet voor de publieke zaak, tussen 2006 en 2022 in Venlo en sinds 2020 hier in de Staten; en u, mevrouw Werrij-Wetzels, omdat u sinds 2010 actief bent als volksvertegenwoordiger, eerst in Simpelveld en vanaf 2015 ook hier in de Staten; en mevrouw Voncken, omdat u zich gedurende drie Statenperioden in deze zaal heeft ingezet als Limburgs parlementariër; en de heer Frische, omdat u vandaag vijf volle Statenperioden, en dus twintig jaar lidmaatschap van deze Staten afsluit; vanwege die

lange en toegewijde inzet, mag ik u laten weten dat het Zijne Majesteit de Koning heeft behaagd u allen te benoemen tot Lid in de Orde van Oranje-Nassau. Van harte gefeliciteerd.

Applaus

9 Sluiting

De voorzitter: Dames en heren. Nu ik van iedereen afscheid heb genomen die morgen niet hier aanwezig zal zijn als nieuw Statenlid, wil ik u allemaal zoals u hier voor de laatste keer aanwezig bent in de 25^e Provinciale Staten nogmaals allemaal van harte bedanken voor uw inzet voor Limburg in de afgelopen vier jaren. Een dank die ik begeleid met een aandenken in de vorm van een prachtige taartschap, maar hier zeggen wij: een prachtige vlaaischap. We zullen ze dadelijk allemaal netjes gaan uitdelen, zodat u in ieder geval ook een mooie herinnering heeft aan uw periode hier als Statenlid. Nogmaals, ongelofelijk dank. Ik doe dat via de bode, via u, maar dat komt voor de rest helemaal goed. Ik ga ze u dadelijk nog even geven, om vervolgens dan de vergadering te kunnen afsluiten en u allen ongelofelijk te bedanken voor uw aanwezigheid en u uit te nodigen voor de nazit. Dank u wel allemaal, en geniet nog van deze dag. De vergadering is gesloten.

(Einde van de vergadering om 15:31 uur)

De notulen van de vergadering van 28 maart 2023 zijn door Provinciale Staten goedgekeurd in hun vergadering van 12 mei 2023.

Dhr. mr. A.O.J. Pregled, griffier

Dhr. E.G.M. Roemer, voorzitter

CONCEPT Notulen Statenvergadering van 9 februari 2023

INHOUDSOPGAVE
Notulen 9 februari 2023

	Presentielijst	Pagina 4
1	Opening, mededelingen voorzitter en vaststelling agenda	Pagina 6
2	Spreekrecht externen	Pagina 8
3	Vragenuur	Pagina 8
4	Notulen	Pagina 10
5	Vorraadagenda	Pagina 10
6	BEHANDELSTUKKEN	Pagina 10
6.1	G-22-060 GEWIJZIGD Statenvoorstel Financiële verordening 2023, brief GS van 31-1-2023 (GS DOC-00410113)	Pagina 10
6.2	G-22-058 GEWIJZIGD Statenvoorstel Afsprakenkader Enexis Holding N.V. inzake Rijksparticipatie en eenmalige dividenduitkering Fudura, brief GS van 18-1-2023 (GS DOC-00409403)	Pagina 17
6.3	G-22-047 Statenvoorstel inzake Financieringsvoorstel Limburgs Energiefonds (LEF) ten behoeve van Mijnwater, brief GS van 22-11-2022 (GS DOC-00361325)	Pagina 27
6.4	G-22-062 2e GEWIJZIGD Statenvoorstel Financieringsvoorstel Limburgs Energiefonds (LEF) t.b.v. investering in het circulair fonds Polestar Circular Debt Fund (PCDF), brief GS van 20-12-2022 (GS DOC-00419834)	Pagina 27
7	Schorsing	Pagina 57

**Presentielijst van de leden van Provinciale Staten van Limburg voor de vergadering van
9 februari 2023**

Aanwezig

Absil, mevrouw drs. M.G.J.A.C.	CDA
Bastiaans, L.H.	VVD
Berghorst, mevrouw mr. A.	PvdA
Caldenberg, M. van	SP
Claassen, drs. R.A.B.	PVV
Depondt-Olivers, mevrouw M.L.H.	CDA
Driessen, R.B.	Forum voor Democratie
Ernst, R.A.M.M.	PVV
Fischer-Otten, mevrouw A.M.J.N.	50PLUS
Franssen, R.J.H.	LOKAAL-LIMBURG
Frische, drs. G.H.C.	CDA
Heldens, ing.T.M.	VVD
Jetten, mevrouw T.G.M.	GroenLinks
Jiménez Hastenrath, mevrouw C.L.	PVV
Kerseboom, dr. S.	Forum voor Democratie
Kuntzelaers, J.J.M.	PvdA
Lodewijks, drs. A.J.V.C.	VVD
Loomans, ir. P.J.M.	Partij voor de Dieren
Mertens, mevrouw mr. K.G.M.	GroenLinks
Meziani, A.	CDA
Nijskens, H.L.M.	VVD
Palmen, BBA, mevrouw E.C.C.	Omzien!
Plusquin, mevrouw P.S.M.L.	Partij voor de Dieren
Reuser, J.A.A.M.	JA21
Smeets, B.B.P.M.	SVL
Thewissen, drs. M.W.	SVL
Vaessen, L.A.P.	D66
Vincken, drs. N.J.H.M.	SVL
Voncken-Janssen, mevrouw ing. I.D.A.M.	CDA
Wageningen, ir. J. van	D66
Werrij-Wetzels, LLM, mevrouw M.	CDA
Westen, bc O.D.	GroenLinks
Westhoff, ir. R.J.H.	Belang van Nederland (BVNL)

Afwezig

Baneke, P.D.	GroenLinks
Bijnen, H.M. van	PVV
Bosch, M. Th.	PVV
Claessens-Schepers, mevrouw Y.M.	SP
Hermans, L.J.	PVV
Ijpelaar, W.A.J.	CDA
Jenneskens, MA, mevrouw M.T.P.	D66
Koopman M SEN, mevrouw S.N.	VVD
Linden, H.M.V. van der	LOKAAL-LIMBURG
Megens, B.J.M.H.	PVV
Mertens, mevrouw mr. K.G.M.	GroenLinks
Schuuring, mevrouw E.A.	PvdA
Tegels, Ir. Ing. R.J.J.	CDA
Valk, MCDM, ing. R.E. van der	SP
Wolters Gregório, J.	SP

Het college van Gedeputeerde Staten

Gaans-Gijbels, M.W.A. van

Gabriëls, G.J.W.

Roefs, mevrouw C.W.J.M.

Roemer, E.G.M.

Roest, A.G.M.

Satijn, S.H.M.

Toorenborg, mevrouw M.M. van

Notulist

Het Notuleercentrum

1 Opening, mededelingen voorzitter en vaststelling agenda

De voorzitter: Ik open de vergadering, en verzoek u allen om even te gaan staan. Aan het begin van deze vergadering, waarin wij samenkomen om de belangen van de provincie Limburg en haar inwoners te dienen, spreken wij de hoop uit dat onze arbeid vrucht zal dragen. Mogen wij kracht en inspiratie putten uit onze geloofs- en levensovertuiging, met de juiste waardering voor elkaars mening. Dat is onze bede aan God of aan elkaar. Mag ik u ook nog even verzoeken om even te blijven staan. En dat in verband met het feit dat de afgelopen week er ook een enorme catastrofe heeft plaatsgevonden in Syrië en Turkije. Dit met ongelooflijk veel slachtoffers tot gevolg. Ik denk dat ik mag zeggen in naam van het hele Limburgse parlement dat we stilstaan bij alle slachtoffers daar, en familieleden over de hele wereld. En dat wij in gedachten bij hen zijn. Graag even een moment stilte, alstublieft. We hebben enkele afmeldingen vanuit de zijde van Provinciale Staten: voor beide dagen de heer Baneke van GroenLinks, en mevrouw Jenneskens van D66. En een aantal mensen enkel voor vanavond: de heer Hermans, de heer Bosch, de heer Van Bijnen namens de PVV, en de heer Van der Linden namens LOKAAL-LIMBURG. En mevrouw Koopman komt iets later. Van de zijde van GS zijn wij volgens mij compleet. Maarten zou volgens mij ook er zijn, dus die zal er wel aan komen. Welkom aan iedereen die de vergadering volgt, hetzij op de publieke tribune hetzij via andere manieren. En uiteraard ook welkom, de vertegenwoordiging van de pers. Bij de opening van de vergadering van vandaag is een quorum vereist, en de griffier en ik hebben voorafgaand aan de opening aan de hand van de presentielijst geconstateerd dat aan dit vereiste is voldaan. Conform het reglement van orde worden moties vreemd aan de orde van de dag uiterlijk ingediend bij het vaststellen van de agenda, wat we zo dadelijk gaan doen. Indien u nog moties wenst in te dienen moet u dus heel erg snel zijn, via de mail. En indien een verzoek tot hoofdelijke stemming wordt ingediend zal dat plaatsvinden door middel van loting. Als dat aan de orde is, dan beginnen we bij ...

Griffier Pregled: De heer Ernst.

De voorzitter: De heer Ernst. Voor zowel de PS als GS geldt dat u uw eerste en tweede termijn vanaf het spreekgestoelte kunt doen. Interrupties van Statenleden gaan via de microfoons bij de interruptietafel. U heeft vijf keer de mogelijkheid tot een interruptie. En per interruptie is de mogelijkheid om maximaal twee keer een vervolgvraag te stellen. Naar aanleiding van Toezegging 9235, waarin is toegezegd dat het commerciële deel van Masterplan Mijnwater openbaar te maken is, is gisteren door het College het verzoek tot opheffing geheimhouding met betrekking tot dit document aan uw Staten toegestuurd. Het voorstel aan uw Staten is om dit verzoek toe te voegen aan de agenda, en hierover na vaststelling van de agenda direct te stemmen. Want als we dat morgen pas zouden doen, dan zouden we er vanavond niet over kunnen spreken. En dat is knap lastig als het op de agenda staat. Het gaat over het punt 6.3, over Mijnwater. Het voorstel is om daar zo dadelijk met elkaar even over te stemmen. Mochten uw Staten beslissen tot opheffing van de geheimhouding, dan zal het College zorgdragen voor een openbaar document, dat in het Staten-informatiesysteem wordt geplaatst. Voor de besluitvorming is een quorum vereist, en daarom verzoek ik u nog even aanwezig te blijven zodat we dat zo dadelijk kunnen gaan doen. Komen we bij de conceptagenda. We zijn bij het vaststellen van deze agenda voor de Statenvergadering. Er zijn ...

Griffier Pregled: Zes.

De voorzitter: ... zes moties vreemd aan de orde van de dag ingediend. En na het vaststellen van de agenda zijn er dus geen nieuwe moties meer mogelijk om in te dienen. En er ligt een gewijzigde conceptagenda van de Statenvergadering voor. Kunt u instemmen met deze voorliggende agenda? Mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Omzien!): Dank u wel, voorzitter. Ja, vorige week vrijdag heb ik een aanvraag ingediend bij de Griffie om een extra punt aan de agenda toe te voegen. Dat zou dan gaan om de opheffing

geheimhouding van een drietal documenten rondom Topsport Limburg, conform ook de Woo-verzoeken van zowel de heer Ruigrok als ook de heer Bessems. Dit verzoek werd niet gehonoreerd, omdat ik te laat zou zijn. Daar is enige discussie over geweest; daar zal ik nu niet verder op ingaan. Maar dat is de reden dat ik nu de aanvraag mondeling doe. Dus het verzoek om dat agendapunt toe te voegen en er morgen over te stemmen: het verzoek tot opheffing geheimhouding. Ik weet niet of ik de documenten nog even voor moet lezen, of dat handig is om te doen, waar het over gaat? Dat is de analyse Topsport Limburg, Topsport Expertise en Innovatie Centrum van 20 oktober 2017; rapportage van Topsport Limburg 7 september 2019; en rapport van RSM Netherlands Due Diligence services van 3 oktober 2019.

De voorzitter: U wilt het toevoegen aan de agenda. Daar hebben we een meerderheid voor nodig. Ik geef mee wat ik via de griffier en zelf ook al gewoon aan u diverse keren heb meegegeven: dat ik dit zeer ontraad. En dat heeft alles te maken met dat dit onderdeel is van het hele meldingsverhaal dat op mijn bordje ligt en wij in deze kwestie middenin een mediation zitten. Op het moment dat wij daarin gaan rommelen en gaan fietsen en openbaar maken van stukken, dan gaat dat direct betekenen dat die mediation, dat er een ongelooflijk groot risico is dat dat per direct op dat moment niet meer voortgezet kan worden. En zaken openbaar maken, ik snap het belang daarvan, maar wel op het moment dat mediation voorbij is en niet middenin een proces waar we gezamenlijk in zitten. Dus we zullen het aan de agenda morgen toevoegen, dat erover gestemd kan worden. Tenminste, u gaat er nu met elkaar over of u dat morgen op de agenda wilt hebben. Maar weet mijn zeer indringende advies om hiermee te wachten tot na de mediation, want anders heeft dat geen enkele schijn van kans meer. Mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Omzien!): Ja dat klopt voorzitter, daar hebben we het natuurlijk al vaker over gehad. En dat begrijp ik ook. Maar daar wil ik dan toch aan voegen dat daar alle kans en tijd voor gegeven is en dat dat proces al heel erg lang duurt. En volgens mij zijn we ook overeengekomen dat het voor het einde van de Statenperiode opgelost zou zijn. Vandaar dat ik nu toch dit verzoek ... Ik had het ook liever niet gedaan. Dat moet u echt van mij aannemen. Maar ja, ik doe het verzoek dan toch.

De voorzitter: Ik snap dat u vasthoudt daaraan. Ik blijf zeggen: we zijn ver in mediation. Tenminste, het loopt volop. Broedende kippen moet je in dezen niet storen. Het gaat om de inhoud, het gaat om de kwaliteit, en het gaat om het oplossingsvermogen. En via openbaarmaking daar in één keer een streep door zetten, dat zou naar mijn idee het meest onverstandige zijn wat we kunnen gaan doen. Maar dat geef ik de Staten maar even mee. Ik vraag even bij handopsteken of u ermee instemt om hier morgen dit aan de agenda toe te voegen. Wie is daarvoor? Een, twee. Wie is daartegen? Dan is conform besloten. Dan breng ik in stemming, en ik denk dat dat met hamerslag mag: kunt u instemmen met de voorgestelde agenda? Dat is het geval. Dan is conform besloten. En breng ik in stemming, omdat we er anders vanavond niet over kunnen spreken, het ene onderdeel wat we nu wel in stemming brengen: Provinciale Staten wordt voorgesteld de geheimhouding over het Masterplan Mijnwater gedeeltelijk op te heffen, conform de zienswijze van de Gedeputeerde Staten. Verlangt u stemming over dit punt? Kunt u instemmen met dit voorstel dat de geheimhouding eraf gaat? Dan is conform besloten en kan daar vanavond gewoon over worden gesproken. De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Dank u wel, voorzitter. Een verzoek aan de griffier, als het mogelijk is, om de volgorde van de spreektijden toe te voegen aan iBabs. Want we hebben geen Presidium gehad, dus die hebben we nu niet in het overzicht.

De voorzitter: Als het goed is zit het erin. We kijken het nog even na, en anders sturen we hem alsnog even rond. Dan heeft u het misschien twee keer, maar dan ... Of even verversen. Hij is er? Kijk, geen probleem. We hebben wel even een iets ander probleem. Ik krijg melding dat de livestream is uitgevallen. En zeker deze vergadering willen we natuurlijk niet hebben dat iemand daar één seconde van mist, dus ik schors even de vergadering, in de hoop dat het snel is opgelost. Vergadering even geschorst.

[SCHORSING]

2 Spreekrecht externen

De voorzitter: Ik heropen deze bijzondere vergadering, want het is de laatste van deze Statenperiode.

3 Vragenuur

De voorzitter: Zijn we toegekomen aan het vragenuur. Zoals u weet, de indiener van het verzoek krijgt vijf minuten om de vragen te stellen. Daar is geen interruptiemogelijkheid bij. Dan zal het College beantwoorden, en daarna is er nog mogelijkheid voor een vervolgvraag. In het eerste geval de aanvrager als eerste, en als er daarna andere mensen nog een toelichtende vraag hebben dan kan dat in één keer, of aan de indiener of aan het College. De heer Driessen, aan u het woord.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja voorzitter, dank u wel. Ik kreeg net van de PvdA het verzoek om het kort te houden. Dus dat ga ik dan maar doen, dan schrap ik maar de helft. Nee, op 13 januari 2023 verscheen er een artikel in De Limburger dat het gros van de Limburgse gemeenten achterloopt met de huisvesting van statushouders, en dat de opdracht voor 2023 nog zwaarder wordt. En in principe stonden we niet heel erg te kijken van het artikel zelf, maar met verbijstering heeft onze fractie wel gelezen dat onze Gedeputeerde op bezoek was geweest bij meerdere gemeenten om, en ik citeer: 'maatwerkafspraken te maken, en te dreigen met opschaling op de interventieladder met ingrijpen als het niet anders kon'. En GS die, zonder PS te informeren, gemeenten bedreigt om voorrang te geven aan statushouders in een tijdperk waar woningtekort nog nooit zo dringend is geweest en Limburgers zelf al jaren in de wachtrij staan op een woning. Dan mag het toch niet zo zijn dat, van onze provincie die in de eerste plaats van en voor Limburgers is, Limburgers als tweederangs burgers worden behandeld? En we willen dan ook, ook namens de fractie van de PVV, de Gedeputeerde de volgende vragen stellen. Op welke beweegredenen bracht GS een bezoek aan Horst aan de Maas, en in opdracht van wie? En welke drukmiddelen zijn er door GS gebruikt om de bestuurders van mening te laten veranderen? En wat is de interventieladder precies? En wat betekent het ingrijpen concreet vanuit deze Provincie, als het gaat over het plaatsen van statushouders door gemeenten? Verder, welke middelen heeft GS precies tot haar beschikking? En op welke positie op de interventieladder begeven we ons momenteel? Tot zover in eerste termijn.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Driessen. Geef ik het woord aan Gedeputeerde Roest.

Gedeputeerde Roest: Ja dank u wel, voorzitter. Ik heb dat artikel 13 januari ook gelezen. En ik moet eerlijk zeggen, ik moest er eigenlijk wel een klein beetje over glimlachen. Want ik herkende mij natuurlijk daar helemaal niet in. En vooral niet omdat dat een heel achterhaald verhaal was. Want wij hebben namelijk in het voorjaar, op 13 april 2022, gesproken met de heer Roy Bouten als wethouder, met ambtelijke ondersteuning van zijn kant en van onze kant, hier op het Gouvernement. Ik ben dus nooit in Horst aan de Maas in de functie als Gedeputeerde geweest. Dus dat was ook de reden dat het mij verbaasde dat ik dat in de krant zag staan. Aanvullend zag ik natuurlijk staan dat de Gedeputeerde Roest dreigementen zou hebben uitgevoerd. Nou, op de eerste plaats is het zo voorzitter, dat wij onze wettelijke taak waarnemen. En die wettelijke taak heeft niets met dreigement te maken, maar de wettelijke taak gaat erover dat wij kijken in samenwerking met de gemeenten op welke wijze we invulling kunnen geven aan het huisvesten van statushouders. En ik moet ook eerlijk zeggen, het was een aangenaam en plezierig gesprek. En dat was ook de reden dat ik daarna verbaasd was. Maar ik vond het geen punt om mij daar druk over te maken. Omdat ik me kan voorstellen dat soms een wethouder binnen zijn organisatie wat extra druk wil leggen, en die druk kan dan van mij af komen, wat hij dan zegt, en dan kan hij natuurlijk ook binnen de organisatie het punt van de statushouder wat krachtiger op de agenda zetten. Wij voeren hier gewoon een wettelijke taak uit en niet meer en niet minder, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Roest. Allereerst heeft de indiener, en dat is de heer Driessen, en daarna de heer Claassen, de mogelijkheid voor een vervolgvraag. Let wel, het vragenuur is niet voor een debat.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Dank u wel, voorzitter. Ik zou een vervolgvraag willen stellen. U stelt: op 13 april 2022 bent u in gesprek gegaan met de betreffende wethouder. En ik vraag mij dan wel af wat voor een ... U zegt: we zoeken naar een oplossing, en dat kan heel dwingend zijn of minder dwingend zijn. We zoeken naar een oplossing. Want daar kunnen natuurlijk ook consequenties aan hangen. Zijn daar consequenties naar een dergelijke gemeente voorgesteld, of in ieder geval voorgelegd, wat daaraan vasthangt? Ik begrijp dat u uw wettelijke taak uitvoert, maar een tweede vraag: zijn lokale overheden niet beter in staat om te peilen of er draagvlak in hun regio is voor dit soort zaken?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: Ja voorzitter, als je afspraken maakt, dan heb je ook de beschikking over de interventieladder, die u waarschijnlijk wel bekend is. En wij helpen vaak de, zeg maar, de wethouders ermee door ze op een trapje hoger te zetten zodat er een brief uitgaat naar de gemeenteraad en naar het college, zodat zij vanzelf er wat meer mee geconfronteerd worden hoe belangrijk het is aan de taakstelling die opgelegd is van het Rijk – want wij krijgen diezelfde weer van het Rijk doorgereikt – dat ze daar ook serieus mee aan de slag gaan.

De voorzitter: Dank u wel. Er is nog een aanvullende vraag van de heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Voorzitter, ik begrijp dus dat u gevraagd bent door het college van Horst aan de Maas om te komen helpen.

De voorzitter: vraag in één keer. Dus als u nog een vervolgvraag zou hebben, zou ik ... Want u krijgt maar één mogelijkheid voor een vraag.

De heer Claassen (PVV): Ja, ja. Dus ik begrijp uit uw beantwoording dat ze zeiden: oh help Provincie, kom ons een steuntje in de rug geven. Dat begrijp ik uit uw eerste antwoord. Maar dat hoeft u niet te doen. Dus u heeft er volgens mij voor gekozen om op basis van ... wat? Weet ik niet. Ja, u kunt daar wellicht de Provinciewet voor gebruiken. Maar u had het niet hoeven te doen. Dus op basis waarvan heeft u besloten om dat handje hulp, als zijnde misschien LOKAAL-LIMBURG of misschien als PvdA-Gedeputeerde een PvdA-wethouder gaat helpen om daar door te drammen dat statushouders voorrang krijgen op eigen inwoners?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: Voorzitter, het is gewoon een wettelijke taak die ik doe. En als ik zie dat gemeenten achterblijven met de invulling van de taak die ze hebben met betrekking tot de statushouders, dan nodig ik ze uit voor een gesprek. Ik ga kijken op welke wijze we ze misschien vanuit onze kant kunnen helpen. Maar ik geef ook aan dat als ze de taak niet invullen, dat dat consequenties heeft voor de ophoging van de interventieladder. Dat helpt ze vaak intern richting organisatie, college en de bewustwording van de opgave die ze hebben. En datzelfde heb ik bij vele gemeenten gedaan. En ik moet ook zeggen dat dat ook betekent dat wij onze taken ... En de gemeenten moet ik ook het compliment geven dat ze ook hier allemaal gehoor aan hebben gegeven, en dat wij ook zien dat er duidelijke verbetering in zit.

De voorzitter: De heer Heldens heeft ook nog een vervolgvraag. Aan u het woord.

De heer Heldens (VVD): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, vraag aan de Gedeputeerde: wat vindt het College van GS van de rigoureuze oplossing die het college van Horst aan de Maas gemaakt heeft om in overeenstemming met de woningbouwcorporatie alle woningen die nu ter beschikking komen ter beschikking te stellen aan statushouders, en dus alle woningzoekenden in Horst aan de Maas on hold te stellen tot aan die taakstelling voldaan is? Dat is een tamelijk rigoureuze besluit. Is dat iets wat het College van GS omarmt, of had u daar liever een andere oplossing voor gezien?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

De heer Heldens (VVD): Tegelijkertijd misschien ... Eén vraag, dan kan ik het in één termijn meenemen.

De voorzitter: Ja, u krijgt ook maar één termijn.

De heer Heldens (VVD): Daarom. En vindt u dit een voorbeeld voor andere gemeenten die ook achterlopen?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: Voorzitter, ik kan hier kort antwoord op geven: hier gaan wij niet over. Het is een keuze van de gemeenten om die oplossing te pakken, en daar is geen enkel voorschrift dat wij van ons uit zouden kunnen aandragen. En dus, ik kan hier ook geen antwoord op geven over de beweegredenen, want hier gaan wij niet over.

De voorzitter: Ja daar gaan wij niet over, en dus hebben we er ook geen mening over. Dank u wel, Gedeputeerde.

4 Notulen

De voorzitter: Provinciale Staten wordt gevraagd de notulen van de Statenvergadering van 15 december 2022 met voortgang op 16 december 2022 en 19 december 2022 ongewijzigd vast te stellen. Ik kijk even rond. Ik constateer dat de notulen kunnen worden vastgesteld, en dat is conform besloten.

5 Voorraadagenda

De voorzitter: De Provinciale Staten wordt voorgesteld de voorraadagenda ongewijzigd vast te stellen. Kunnen we daartoe besluiten? Dat is het geval, dan is het conform besloten.

6 BEHANDELSTUKKEN

6.1 G-22-060 GEWIJZIGD Statenvoorstel Financiële verordening 2023, brief GS van 31-1-2023 (GS DOC-00410113)

De voorzitter: Alvorens we overgaan tot de behandelstukken laat ik weten dat we pas morgenochtend na heropening stemmen over de behandelstukken van vanavond en over de geagendeerde hamerstukken, inclusief de moties en de eventuele amendementen. Stel ik aan de orde: agendapunt 6.1. Conform het spreektijdenoverzicht geef ik als eerste het woord aan mevrouw Fischer. Aan u het woord.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Zoals in de commissievergadering al aangegeven is vindt 50PLUS digitalisering prima. De laptop neem je tenslotte veel makkelijker mee dan een lijvig boekwerk van papier. Toch vonden we het ook fijn toen we de begroting op papier hadden, want het werkt soms fijner – ook al heeft het soms met senioriteit te maken, dat kan ik me wel voorstellen, maar

strepen gaat gewoon veel beter op papier. Daar vandaan dat wij die mogelijkheid eigenlijk ook willen vasthouden. Want integraal digitaal overzicht had voor 50PLUS toegevoegd mogen worden. De door PS gewenste wijziging kan in de ogen van GS niet, omdat er te weinig tijd is. Daar kan 50PLUS mee leven. En wij vinden het dan ook oké om dit voorstel over te hevelen naar de volgende periode. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Fischer. Dan geef ik het woord aan de heer Van Wageningen, namens D66.

De heer Van Wageningen (D66): Ja de financiën, dat is een van de sterke punten van de Provincie Limburg. Daardoor kan de Provincie veel maatschappelijk rendement realiseren. Dat moet dan wel goed democratisch gelegitimeerd zijn. En de door de volksvertegenwoordiging vastgestelde financiële verordening is voor ons in Limburg dus nog belangrijker dan voor sommige andere overheden. Het nu voorliggende voorstel komt aan hoge eisen tegemoet. Er is goed geluisterd naar signalen vanuit de Staten, waaronder signalen vanuit de D66-fractie. En daar is een goed gevolg aan gegeven. D66 is voor.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Wageningen. Dan geef ik het woord aan de heer Heldens, namens de fractie van de VVD.

De voorzitter: Helemaal top. Dan noteren we dat in de notulen. Dan geef ik het woord aan mevrouw Depondt, namens de fractie van het CDA.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja voorzitter, ook wij vinden het op zichzelf een prima stuk. Maar wij hadden inderdaad in de commissiebehandeling twee wat meer principiële punten aan de orde gesteld. En dat was dat hele fenomeen wensen en bedenkingen. Er is al wat discussie over geweest, zo van ja, wat betekent dat nou. Daar werd ook inderdaad in de nieuwe verordening iets over toegelicht. Daar stond dan: ja, dat zijn wensen en bedenkingen, maar die hoeft GS niet over te nemen. Ja, dat is inherent áán. Maar we hebben inderdaad wel de vraag gesteld: het staat in de Provinciewet, maar hoe verhoudt zich dat nou tot zo'n investerende Provincie als Limburg? We hebben – ik ben het even kwijt – 32, of 37 deelnemingen. Er gaat heel veel geld van de Provincie naartoe. En dan zit je in deze zaal, en dan ben je soms twee uur een discussie met elkaar aan het voeren met het College over een tonnetje subsidie hier of daar. En ja, als er dan € 25 miljoen naar een of ander fonds moet, dan mag je daar hooguit wensen en bedenkingen over uiten. En dat voelt toch een beetje raar. Maar ik snap ook dat het College daar niet stante pede een oplossing voor heeft. Wij zijn ook blij dat u daarop reageert. En als het College zegt: ja dat snappen wij, is het misschien ook wel in deze context een wat vreemde situatie. Dus wat ons betreft mag u daar inderdaad op terugkomen, maar ik zou u wel willen vragen op welke termijn dat dan ongeveer zou zijn. En om dat dan ook in de voorraadagenda op te nemen. Dan vergeten we het ook niet in de hitte van alledag. En een tweede puntje was inderdaad, wat ik maar even samenvat onder het begrip: continuïteit van bestuur. We hebben elke vier jaar verkiezingen. Dan komen er nieuwe Staten en een nieuw College van GS – al dan niet ook in persoon, dat zien we dan wel. Maar het kan niet zo zijn dat de Provincie Limburg dan stil gaat staan totdat wij een jaar lang hebben nagedacht over nieuwe beleidskaders, en die dan vaststellen, en dan kunnen we weer door. Zo werkt dat niet. De buitenwacht heeft daar geen boodschap aan. Die wil gewoon vier jaar bestuurd worden. En het is terecht wat mijn collega van de PVV in de commissie zei: maar er kan best wel een andere politieke werkelijkheid zijn, dus er moet uiteraard ook wel ruimte zijn om veranderingen aan te brengen. Ook dat heeft het College denk ik heel goed opgepakt, door het woord 'nieuw' te vervangen door: 'actualisatie'. Dan komen we al een heel stuk verder. En daar inderdaad ook aan toe te voegen: 'en zolang als er geen nieuw beleid is, dan geldt gewoon het oude.' En die laatste toevoeging is natuurlijk wel belangrijk, dat Limburg ook gewoon vier jaar lang bestuurd kan worden. Blijft één vraagje over – het is natuurlijk ook budgettair. En we hebben een aantal regelingen, die lopen dan zo ongeveer af als de verkiezingen zijn. En dan kun je wel zeggen: 'ja, het beleid loopt door', maar er is geen geld meer. Dat is een beetje een technische vraag, mag ook een andere keer beantwoord worden. Maar alleen beleid hebben en

geen geld schiet natuurlijk ook niet zo op. Dus misschien moeten we daar in een ander verband nog een keer over doorexerceren.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Depondt. Dan geef ik nu het woord aan de fractie van GroenLinks. Ik had hier staan: mijnheer Baneke, maar die was ook afwezig, dus dat gaat niet. Mevrouw Jetten, aan u het woord.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Mijnheer Baneke is ziek zijn laatste Statenvergaderingen. Met de wijziging waardoor er een mogelijk beleidsvacuüm wordt voorkomen is dit voorstel voor GroenLinks akkoord. Wij vinden de opmerkingen van de Gedeputeerde over de wensen-en-bedenkingenprocedure wel iets waar meer aandacht voor moet komen, en voor moet blijven in de volgende periode. Maar bij deze, akkoord dus.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Jetten. Geef ik het woord aan de heer Franssen, namens LOKAAL-LIMBURG.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Voorzitter, het Statenvoorstel Financiële verordening 2023, meer transparantie en meer sturingsmogelijkheden voor Provinciale Staten. We zien hier een overzichtelijk geformuleerd pakket aan maatregelen, als gevolg van signalen en wensen uit de Staten. Complimenten hiervoor, als ook voor de leesbaarheid en de onderliggende toelichting. Er was afgelopen commissievergadering sprake van een mooi, opbouwend en positief debat. Naar aanleiding daarvan is er een verbeterpunt aangebracht in het voorstel voor wat betreft het aandachtspunt: beleidskaders zijn niet tijdig. In artikel 4.3 wordt voor de vaststelling van geactualiseerde beleidskaders een termijn van één jaar gesteld. De toevoeging van 'geactualiseerd' is van wezenlijk belang. Zodat bestaand beleid niet stagneert, er geen diepvriesklimaat gaat ontstaan, waar uiteindelijk onze inwoners last van hebben. Van de andere kant biedt het ook een wenkend perspectief naar de democratie. Ook voor een nieuw aangetreden Staten of College blijven de mogelijkheden om alvast nieuwe piketpaaltjes te slaan. Investeren en exploitatie, het zijn twee heel verschillende zaken. Ook bij onze grootste uitgavenpost, de bereikbaarheid, leidde dit tot verwarring. En de kapitaallasten zijn nu verwerkt in structurele budgetten. Dan weten we waar we af en aan zijn. En ik benoem dit bewust, omdat een aantal jaar geleden – en misschien is het langer geleden – deze Staten inzake het openbaar vervoer indertijd een keuze heeft gemaakt dat in het verleden eigenlijk de dorpen en de gehuchten ontheemd werden van openbaar vervoer. En we zien nu eigenlijk de gevolgen. En LOKAAL-LIMBURG is er altijd een voorstander van dat je waar je ook woont, goed openbaar vervoer hebt. En we zien langzaam eigenlijk het probleem waartoe indertijd besloten is en waar nu veel mensen eigenlijk buiten de boot vallen. Namelijk: de bus rijdt voorbij. Hoewel het College ons aangeeft dat de genoemde wensen en bedenkingen zo goed als bindend beschouwd worden, waren er inderdaad wat signalen dat het schuurt en de Provinciewet niet afgestemd is op een Provincie als Limburg. Uit de reactie van de portefeuillehouder blijkt dat de signalen goed begrepen zijn. We hebben afgelopen commissievergadering duidelijk de intentie gehad die nieuwe Staten een comfortabele start te geven. Die comfortabele start is grotendeels vormgegeven door de genoemde vijf wijzigingen en door een gedeeltelijke wijziging op het Statenvoorstel, namelijk: geactualiseerde beleidskaders. Voorzitter, en ik heb nog ruimschoots de tijd zie ik, maar aangezien het donderdagavond is zal ik het wat korter houden. Al met al kunnen wij dit voorstel helemaal omarmen, en complimenten voor de portefeuillehouder.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Franssen. Dan geef ik nu het woord aan de heer Van Caldenberg, namens de fractie van de SP.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, dank u wel. Er zijn best wel wat vragen in onze Provincie of de regels zoals we die hebben opgesteld, of die de Provincie, en dan de provinciale organisatie, klaarmaken voor de toekomst, klaarmaken voor de grote opgaven en de uitdagingen die voor ons liggen. En een van die belangrijke spelregels is, naast Sturing in Samenwerking 3.0: deze financiële verordening. Want dat regelt

de verhouding tussen Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en hoe wij daarmee willen omgaan. En wij komen uit een periode dat de bevoegdheden van het College van GS enorm groot waren, en de wijze waarop Provinciale Staten kon controleren enorm klein was. En we zijn nu een exercitie met elkaar aan het doormaken om te kijken of we die verhouding weer een beetje in balans kunnen krijgen. Dat we de financiële ruimte die het College van GS door de jaren heen heeft gekregen toch wel wat kleiner kunnen maken, en aan de andere kant de controlerende taak van deze Provinciale Staten wat kunnen versterken. En dat staat ook in dit stuk. En er zijn een aantal ontwikkelingen de goede kant op. De vrij besteedbare ruimte is een beetje omlaag. Maar er staan ook nog wel een aantal dingen in die toch ook nog voor de toekomst geregeld zullen moeten gaan worden. En dat begint met het aandachtspunt: onduidelijk hoe bij PS bij koerswijziging van een reeds opgerichte verbonden partij wordt betrokken. Ik noem er maar eens eentje. We gaan vanavond nog spreken over het Limburgs Energie Fonds, dat is zo'n verbonden partij. En hoe kunnen we daar nu met zijn allen grip op krijgen als we dat graag zouden willen. En dat zouden we moeten regelen via deze financiële verordening. En ja, dan zegt dat: zolang die verbonden partij niet buiten zijn statutaire doelstellingen iets gaat doen, dan hebben we er eigenlijk niets over te zeggen, is het de bevoegdheid van het College. Punt is alleen: als we het niet weten, wat ze allemaal aan het doen zijn, kunnen we ook niet beoordelen of dat nou binnen die statutaire bevoegdheden valt. En dat is wel iets waar we het met elkaar over moeten hebben, best College, hoe we dat kunnen regelen. Want de informatievoorziening over hoe het gaat met allerlei investeringsfondsen ... En dan gaat het niet over die incidentele subsidie, maar dan gaat het vaak over miljoenenbedragen: naar Chemelot, naar het Limburgs Energie Fonds, allerlei campussen, heel grote bedragen. Maar eigenlijk zicht op wat er nou precies allemaal gebeurt en hoe dat allemaal gaat, dat is kennelijk beperkt geregeld. Voorzitter, het tweede wat geregeld moet worden is, wat hier staat: het aandachtspunt misinterpretatie wanneer er sprake is van een stapeling van instrumenten. Maar ik wacht even op de heer Franssen voordat ik daaraan begin.

De voorzitter: Dan helpt het dat ik mijnheer Franssen het woord geef.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. In de beleving van LOKAAL-LIMBURG is een van de belangrijkste punten: positief vertrouwen in elkaar hebben. En dat betekent ook: positief vertrouwen in bestuurders en organisaties. In uw bewoording hoor ik alleen maar negativiteit, wantrouwen. En ik denk, als je van die gedachte uitgaat, dan kun je altijd iets vinden. Maar ten aanzien van de campussen hebben we voortgangsrapportages, en ook met andere verbonden partijen kunnen we altijd informatie opvragen. Vanwaar de negativiteit, wil ik aan mijnheer Van Caldenberg vragen.

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja, de heer Franssen zou bijna zeggen: hij heeft me nog niet negatief gezien. Maar dat is misschien in deze vergadering toch niet zo. Ik praat hier omdat ik denk dat het optimistisch is dat we een aantal zaken moeten gaan regelen. En dat ik heel blij ben dat Provinciale Staten dat gezien heeft, dat we die ontwikkeling moeten doormaken. Dat is nog niet geregeld. En ik hoop, zeg maar, dat dat wel geregeld wordt, en als het kan vanavond. En anders zou ik vooral zeggen: de volgende Staten. Want die volgende Staten moet ook die controlerende taak uitvoeren. Maar geen negativisme van mij, we komen van heel ver hè, mijnheer Franssen. En we gaan nu de goede kant op. Dus dat stemt mij optimistisch, niet negatief. Alleen, we moeten wel koers houden en ook dóór die kant op. Dat zou mijn verhaal zijn.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Ik ben blij met de laatste woorden van u, mijnheer Van Caldenberg. Want dat geeft mij ook het positieve vertrouwen erin dat u het vertrouwen ook aan andere bestuurders geeft en verbonden partijen. En ik kan met u meedenken dat u zegt: nou oké, wij als PS, of als Staten natuurlijk, wij gaan over het geld van onze inwoners. En ik ga er ook vanuit dat u het

vertrouwen uitspreekt naar anderen en ook die positiviteit niet te ver in negatieve zin wil doorvoeren. Mag ik daar in dezen uw steun in vragen?

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, de heer Franssen vraagt mij of ik die positiviteit niet te ver in negatieve zin wil doorvoeren. Ik ben even aan het puzzelen wat hij nu precies aan me vraagt. Maar ik heb het gevoel dat ik alles kan zeggen dat de heer Franssen tevreden is. Voorzitter, met uw goedvinden ga ik verder. Want het gaat over die misinterpretatie van wanneer er sprake is van een stapeling van instrumenten. En dan gaan we in het blad van het Statenvoorstel lezen, op pagina 8, dat in artikel 9 lid E nu expliciet is gemaakt dat er sprake moet zijn van een combinatie van instrument uit het lid A tot en met C. En dan ga je lezen in artikel 9, en dan staat er dat er sprake moet zijn van een combinatie van de leden A en B. En dan is C zeg maar in de daadwerkelijke verordening weggefallen. En dan zou je zeggen: dat is een typfout, maar dat is wel een heel grote typfout. Want dat zou betekenen dat allemaal die fondsen er in één keer niet meer onder vallen. En ik zou bijna zeggen: dat moeten we in ieder geval even corrigeren voor de tweede termijn, dat we dat helder hebben. En voorzitter tot slot, ja als het gaat over wensen en bedenkingen, dan is het formeel juridisch natuurlijk zo dat GS de bevoegdheid heeft om privaatrechtelijk overeenkomsten af te sluiten met partijen. En op die stoel willen wij ook als Provinciale Staten helemaal niet gaan zitten. Wij hebben geen enkele behoefte als lid van Provinciale Staten, en onze fractie al helemaal niet, om zelf een handtekening onder contracten te gaan zetten. Want dan lopen we allerlei financiële risico's. Waar we wel behoefte aan hebben is een beetje sparren over: voor die fase dat u die handtekening gaat zetten, of wij dat dan nou wel zo'n goed idee vinden als het gaat over heel grote bedragen. En om daar een beetje vooraf gevoel bij te krijgen. En op het moment dat we vooraf gezegd hebben: we hebben voldoende gevoel, voldoende positiviteit mijnheer Franssen, om dat voor elkaar te krijgen, dat we aan de achterkant dan ook een beetje kunnen controleren of dat gevoel wat we aan de voorkant hadden, dat dat aan de achterkant ook zo positief blijkt te zijn. En ook daar is nog werk te verrichten. Dus ik ben graag benieuwd naar de reflectie van het College hierop. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Caldenberg. Dan geef ik het woord aan de heer Kuntzelaers, namens de Partij van de Arbeid. Dan geef ik het woord aan de heer Claassen, namens de fractie van de PVV.

De heer Claassen (PVV): Dank u wel, voorzitter. Als u het goedvindt zou ik namens alle Statenleden de heer Díez welkom willen heten in ons midden in de Staten, en we wensen u een vruchtbaar verblijf en een tomeloze inzet voor ons hier in Limburg. Welkom. Iedereen denkt: wie is die man die op zondag het vlees snijdt? Maar dat is onze nieuwe algemeen directeur dames en heren, dus dan weet u dat. Dan over het Statenvoorstel. We hebben in de vakcommissie een, vond ik, mooi opbouwend debat gehad. Kritiek werd gehoord door collega's, suggesties werden over en weer beargumenteerd en gewogen. En op basis daarvan zou je kunnen zeggen dat een toch wel bijna innige samenwerking met het CDA in de toekomst mogelijk zou moeten zijn. Het gewijzigde voorstel waarin de reikwijdte van vastgestelde kaders, het effect over een Statenperiode heen is in het gewijzigde voorstel genuanceerd, en een nieuw bestuur toch de ruimte heeft om koerswijzigingen door te kunnen voeren. En dat is een prima aanvulling. En de discussie over de hoogte van financiële middelen binnen vastgestelde kaders die het College zelf kan aanwenden, is ons nog niet geheel duidelijk. De PVV heeft hier eerder een motie van de SP voor gesteund, die zou moeten zorgen dat die middelen niet zouden mogen cumuleren, en gemaximaliseerd zouden moeten zijn op € 1 miljoen. Collega Van Caldenberg heeft dat net prachtig toegelicht. En we zijn ook in afwachting van de antwoorden van het College op dit punt. En verder is het een <onverstaanbaar>.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Claassen. Dan geef ik tot slot het woord aan mevrouw Plusquin, namens de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Plusquin (Partij worden Dieren): Dank u wel, voorzitter. Allereerst kunnen wij ons vinden in de wijziging van de uitgangspunten omtrent de P&C, zowel met het integreren van de eerste afwijkingenrapportage in de Voorjaarsnota als het veranderen van de tweede in de najaarsnota. En wat deze laatste betreft is het heel goed dat hier het stoplichtmodel opgenomen wordt over de voortgang van de variabele kwaliteit en geld en de relevante beleidskaders. Wij hopen dan ook dat dit de inzichtelijkheid, monitoring en controle ten goede zal komen. We onderschrijven dan ook het advies dit model standaard onderdeel te laten uitmaken van alle beleidscommissies in dit huis. En daar zouden we graag op voortborduren, en dan vooral wat betreft het budgetrecht dat bij de Staten ligt. Aan de andere kant is het de bevoegdheid van het College om leningen, borgstellingen en kapitaalverstrekkingen te verrichten, omdat het privaatrechtelijke rechtshandelingen zijn. Dit kan het College vrij doen, tenzij het ingrijpende gevolgen kan hebben voor de Provincie en haar financiële huishouding. Deze grens is in dit huis gelegd op € 1 miljoen. En we delen hierin de kritiek die in de commissie naar voren is gebracht. Wat ons betreft geldt deze grens ook bij de opgestelde geldstromen uit de verschillende fondsen, dus als een project boven de € 1 miljoen uit komt, als het uit verschillende potjes betaald wordt, naar analogie met de Wet normering topinkomens. We horen graag hoe de Gedeputeerde hierover denkt. Sowieso staat de financiële verordening vol met ingewikkelde materie; daardoor is hij moeilijk leesbaar. En daarbij willen wij voorstellen om voor de uitgaven de inzichtelijkheid en de informatievoorziening te verbeteren. En we denken daarbij aan een overzichtslijst, waarbij bedragen van boven € 100.000 in de commissie FEB voorgelegd worden. Hiermee kunnen de Staten in één oogopslag zien waar geld naartoe gaat, en bovendien is het dan mogelijk om eventueel deze uitgaven te agenderen in de commissie. En tot slot voorzitter, wordt de P&C-cyclus vanaf de begroting 2023 digitaal. Dat moet de transparantie vergroten van de provinciale gelden. Dat zien wij graag tegemoet. Wel vragen wij ons daarbij af of het mogelijk was om daar nog een toevoeging aan te doen. Daarbij denken wij aan een dashboard waarmee je in realtime kunt zien hoe budgetten ervoor staan. Onzes inziens vergroot dit de transparantie, de efficiëntie en komt het tegemoet aan de controlerende taak van de Staten. En hier krijgen wij graag een reactie over van de Gedeputeerde. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Plusquin. Dan geef ik nu het woord aan de Gedeputeerde, de heer Roest.

Gedeputeerde Roest: Ja voorzitter, dank u wel. Het is inderdaad zo, met de Financiële verordening komen we tegemoet aan de discussies die we natuurlijk al anderhalf jaar met elkaar hebben gevoerd. En het is natuurlijk niet zo dat met deze verordening in één keer allemaal daad verschuivingen plaatsvinden. Deze verordening beoogt de gemaakte afspraken die we met elkaar hebben gemaakt vast te leggen in de verordening, zodat we maximaal transparant zijn over de spelregels vooraf. En dit dient om de kaderstellende en controlerende taak van de Staten verder te ondersteunen. Uw aanvullende signalen uit de commissie hebben wij in gewijzigd voorstel verwerkt. U heeft kennis kunnen nemen van de **mededeling van de portefeuillehouder inzake de wensen-en-bedenkingenprocedure**, waar daarstraks mevrouw Depondt ook al over gesproken heeft **en de CDA-vraag op welke termijn wij deze actie ondernemen. We zullen dit voor de zomer oppakken.**

Uw vraag over de budgetten. Ja, de intensiveringsmiddelen zijn grotendeels uitgeput. Dat klopt. Echter, in de begroting 2023 zit nog een behoorlijkheid van reguliere budgetten. Wat 2023 betreft kunnen we dus nog wel eventjes vooruit. Dan ten aanzien van de vragen van de SP: we hebben reeds een passage opgenomen ten aanzien van de koerswijziging van verbonden partijen. Dit is een stap vooruit, dat hebt u ook terecht opgemerkt. En we zullen ook evalueren hoe dit werkt, en dan in de toekomst mogelijkerwijze aanpassen. De heer Van Caldenberg wijst terecht op een typefout in het Statenvoorstel: de C. De tekst in de Financiële verordening is juist. Het gaat om combinatie van subsidies en leningen. U heeft ook een duidelijke informatiebehoefte. En wij geloven in die informatieplicht die GS heeft. Deze is namelijk wezenlijk.

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja voorzitter, ik ben blij dat we in ieder geval helder hebben welke tekst in ieder geval de bedoeling is om juist te zijn. Dat is goed. Maar dat betekent niet dat die zeg maar vanuit de wens die we hebben juist is. Want er is vanuit het College bedoeld om daar onderdeel C niet in te zetten. Maar vanuit onze Staten is er toch ook nadrukkelijk wel een wens om ook daar meer grip op te krijgen. Om meer grip te krijgen op allemaal die financieringen die we via fondsen doen, meer dan alleen maar wat er in die statutaire bevoegdheid van die fondsen zit. En waar ik een beetje naar op zoek ben – en ik hoop dat de Gedeputeerde mij een beetje kan helpen – is: wanneer gaan wij daar voorstellen voor krijgen, om daar als PS wat meer grip op te krijgen? Want nu is het wel heel erg mager. En anders overweeg ik om die C er gewoon in te laten staan. Dan moet ik dadelijk nog even snel een amendement maken, maar dat kunnen we vast snel regelen want u weet allemaal wat ik bedoel.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: Ja voorzitter, ik kan maar één ding zeggen: dat wij geloven in de informatieplicht die GS heeft. Dat is namelijk wat ik net al zei, dat is wezenlijk. En ik heb het natuurlijk ook ingezet om alles in één stuk hier transparanter te maken. En ik denk dat, wat ik voorheen al gezegd heb, dat wij volgend jaar hiernaar gaan kijken, ook met de procedure rondom de wensen en bedenkingen. En dat we dan het geheel misschien nog eens een keer kunnen evalueren, om te kijken welke aanpassingen er verder mogelijk zouden kunnen of moeten zijn.

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, laat ik zo zeggen dat ik dat optimisme en de stappen die de Gedeputeerde heeft gezet waardeer. Laat ik daarmee beginnen. En tegelijkertijd hoor ik ook zijn antwoord. En dat antwoord gaat een heel eind de goede richting op, totdat hij heel veel slagen om de arm ten aanzien van die evaluatie heeft: 'zouden we kunnen doen een keer, als het nodig mocht blijken te zijn, indien het noodzakelijk is', of zoiets. Die slagen om de arm zou ik er eigenlijk wel een beetje vanaf willen hebben. Ik zou de toezegging die u heeft gedaan aan mevrouw Depondt om voor de zomer daar goed naar te kijken en met de Staten daar het gesprek over te voeren, die zou ik ook voor wat betreft dit onderdeel willen verankeren. Want ten aanzien van allemaal dit soort financieringen is het te belangrijk dat de Staten daar geen zicht op heeft. En als we dat op termijn zouden kunnen doen, zou ik daar al heel blij mee zijn. Ik ga het niet meer meemaken, maar ik hoop dat mijn opvolgers daar verstandige dingen over gaan zeggen.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: Ja voorzitter, dat is natuurlijk een lastige vraag om hiervan een toezegging te doen op een onderdeel van C wat op zichzelf staat. En een wijziging, om dat toe te gaan passen, nou daar moeten we inderdaad goed naar kijken. En ik moet een beetje een slag om de arm houden. **En in ieder geval wat ik u toe kan zeggen: dat we gaan kijken welke mogelijkheden er zijn.**

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, dank u. Die toezegging noteren we. En ja, ik ben eigenlijk wel benieuwd: kan dat dan voor de zomer, om daar een breed palet van wat daar mogelijk is, kunnen we dat dan krijgen? En ik zie allerlei mensen vragend kijken en knikken, en ik weet even niet wat dat behelst. Maar het zou mooi zijn.

Gedeputeerde Roest: Nou, <onverstaanbaar>.

De heer Van Caldenberg (SP): Kijk.

De voorzitter: Dan is dat bij deze inderdaad toegezegd.

De heer Van Caldenberg (SP): Oké, dank u.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja voorzitter, ik worstel een beetje met: 'voor de zomer'. 21 juni begint de meteorologische zomer, 15 maart zijn verkiezingen – ik weet niet welk idee u erbij heeft wanneer er dan een nieuw College zit, en wat die dan nog zou kunnen doen. Of gaat uw rol door als er een nieuw College zit? Stel je voor: er zit in mei een nieuw College, dan is 21 juni zomer. Dan gaat u in juni nog iets aanbieden namens het nieuwe College? Of hoe moet ik dat dan nu precies zien? Wat bedoelt u met: voor de zomer?

Gedeputeerde Roest: Voorzitter, voor de zomer, daar bedoel ik mee: voor het reces. En dat is dus eigenlijk de zomer. Ik denk dat dat de juiste termijn is even voor te stellen. En zoals u weet, als College, zolang wij zitten werken wij hier door. En op het moment dat een nieuw College het doet, dan zal die de afspraken die wij nu met u maken, zal ook dat nieuwe College die dan zeker nakomen.

De voorzitter: Gaat u verder met de beantwoording.

Gedeputeerde Roest: Ik heb alle vragen beantwoord, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dan kijk ik even rond of dat inderdaad de juiste constatering is, of dat er nog iemand voor de tweede termijn het woord wenst. Dat is niet het geval. Dan constateer ik dat u inderdaad alle vragen beantwoord heeft, en dan sluiten we de beraadslaging. En zoals afgesproken: morgenochtend stemmen we over dit agendapunt.

6.2 G-22-058 GEWIJZIGD Statenvoorstel Afsprakenkader Enexis Holding N.V. inzake Rijksparticipatie en eenmalige dividenduitkering Fudura, brief GS van 18-1-2023 (GS DOC-00409403)

De voorzitter: Conform het spreektijdenoverzicht geef ik graag als eerste het woord aan mevrouw Fischer, namens de fractie van 50PLUS.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Dit onderwerp is goed besproken in de commissie, en het is door het College heel duidelijk gemaakt dat het voorliggende voorstel besproken is met veel belanghebbenden en de aandeelhouders. En dat het voorstel een compromis is geworden. Een compromis waar iedereen zich in heeft kunnen vinden. Het lijkt 50PLUS ook niet verstandig dat onze Gedeputeerde met een andere boodschap op weg wordt gestuurd terwijl het niet de verwachting is dat dit zou leiden tot een andere uitkomst. Het is duidelijk dat het Rijk pas instapt als er een verzoek komt, en dat de verdeling fiftyfifty tussen aandeelhouders en Rijk moet zijn. 50PLUS vindt het een verstandig voorstel, en is van mening dat de infrastructuur van ons elektriciteitsnet op orde komt. Tot zo ver.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Fischer. Geef ik het woord aan de heer Van Wageningen, namens D66.

De heer Van Wageningen (D66): Goed dat Enexis deelneemt aan afspraken met het Rijk, en ook al zijn die voor Enexis nog niet dwingend. En ook de afspraken zelf zijn wat ons betreft goed. Het Rijk kan participeren als het nodig is, maar wordt niet de baas. Dat is een uitstekende afspraak. Naar aanleiding hiervan heeft D66 Limburg met instemming kennisgenomen dat Enexis liever een bedrijf van lagere overheden blijft dan dat het een Rijksbedrijf wordt. Dat geeft die lagere overheden, waaronder de Provincie Limburg, wel de verantwoordelijkheid om Enexis actief beleidsmatig aan te sturen. We hebben eveneens begrepen dat

Enexis daarvoor openstaat. Dat biedt dus kansen op energienetwerken die toekomstbestendig zijn, die ons minder afhankelijk maken van geïmporteerde energie, en die energie ook sociaal rechtvaardig verdelen. Kansen die D66 graag pakt voor en na de verkiezingen. Als het College hier iets aan wil toevoegen, graag. Dan de dividenduitkering van Fudura. We betreuren het dat het College ons wat dat betreft voor een voldongen feit plaatst. Gezien de zware taak waar Enexis voor staat hadden we de opbrengst van Fudura liever in Enexis gelaten. De commissiebehandeling laat ons geen hoop dat dit nog te realiseren is. Wat ons rest is een boodschap aan de mensen van Fudura, want die hebben als dochter van een nutsbedrijf een zeer waardevol bedrijf opgericht en uitgebouwd. En we wensen ze succes met de verdere uitbouw van hun goede werk bij de nieuwe eigenaars. En bij de uitgave van het dividend zullen we nog even aan jullie denken. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Wageningen. Het woord aan de heer Heldens, namens de VVD.

De heer Heldens (VVD): Dank u wel, voorzitter. Ja voorzitter, het deel van dit Statenvoorstel waar iedereen het toch wel over gehad heeft de laatste tijd en met interesse gevolgd heeft, is de uitkering van de opbrengst van Fudura. Dat heeft Enexis in 2022 verkocht, en de verkoop levert een boekwinst op van € 1,1 miljard. Flink wat geld. Tegelijkertijd, door de verkoop van een goed gezond en winstgevend bedrijf zal het dividend van Enexis de komende jaren ook € 10 miljoen minder uitpakken. En wat gaan we doen met die € 1,1 miljard. Gaan we dat helemaal pinnen, zodat we dat eenmalig kunnen consumeren? Of gaan we dat investeren? Dat is eigenlijk de vraag. Gaan we dat investeren in een betere vermogenspositie van Enexis – een bedrijf dat toch al voor veel uitdagingen staat. En we gaan dat ook gebruiken om te investeren in netverzwaring, wat we keihard nodig zullen hebben voor de energietransitie. En misschien wel voor het aansluiten van een kerncentrale, wie zal het zeggen. Wij vinden dat een heel goed idee. Ik heb ook geconstateerd in de commissievergadering dat een groot deel, het merendeel eigenlijk, van de commissie en wellicht ook van Provinciale Staten dat een heel goed idee vindt. En wat ik bijzonder vond, dat is ook dat het CDA woorden van gelijke strekking vertelde in de commissievergadering. En dan denk ik toch even terug aan een column, een opiniestuk in De Limburger. Die begint met: ‘Op 2 januari kwam maatschappelijk, ondernemend en bestuurlijk Limburg voor het eerst sinds 2021 weer bij elkaar in het Gouvernement om elkaar een zalig nieuwjaar te wensen. Traditioneel hield de Gouverneur zijn nieuwjaarstoespraak. Een verhaal met elementen van hoop, maar ook van zorgen. De provinciale flappentap voor alle extra’s die Limburg zich jarenlang kon permitteren raakte leger, leger, leger, zo zei Roemer. Een geluid dat meerdere Gedeputeerden eerder al lieten doorklinken in de Statenvergaderingen.’ En dan wordt hij interessant: een kopje van € 950 miljoen. ‘Toch is het maar de vraag of de Provincie zo krap bij kas zit. Er staat nog steeds ruim € 950 miljoen aan verkoopopbrengsten van Essent-aandelen op de rekening, en als aandeelhouder van Enexis kan Limburg dit jaar een winstuitkering van een kleine € 90 miljoen verwachten met de verkoop van meetbedrijf Fudura.’ Kijk, en dat is interessant. Want we besluiten nu tot een dividenduitkering van € 10 miljoen, en geen € 90 miljoen. Hier wordt toch de lezer een beetje honing om de mond gesmeerd. Zeker omdat er verder in het artikel nog opgeroepen wordt dat we niet zo pessimistisch moeten doen, en dat we eigenlijk niet zo moeten roepen dat de bodem van de schatkist in zicht is, maar dat we coalities moeten smeden om die € 90 miljoen winstuitkering van Fudura te vermenigvuldigen met een factor 10. En nu ben ik eens benieuwd, omdat het stuk waar ik uit citeerde geschreven is door de lijsttrekker van het CDA Limburg, de heer Theuns. En nu ben ik benieuwd of de CDA-fractie – en die kan daar zo meteen bij monde van de woordvoerder wellicht op reageren – nog eens nagedacht heeft over hoe haaks dit op elkaar staat. Wat is nu het standpunt van het CDA? En kan dit vandaag in het openbaar nog één keer bevestigd worden? Heeft het CDA een fout gemaakt in de commissievergaderingen, vindt het CDA toch dat we de boel leeg moeten trekken? Of heeft de lijsttrekker van het CDA voor zijn beurt gesproken? En ja, ik moest een beetje denken aan de woorden van Máxima Zorreguieta, begin 2000: was hij misschien wel een beetje dom? Nou, ik ben heel benieuwd of ik daar antwoord op kan krijgen. Want ja, we gaan hier toch voor eerlijke informatievoorziening in dit huis, en wij houden op zich niet zo van mensen honing om de mond smeren met geld dat niet komt, en wat we dus ook niet uit kunnen geven. Daar zijn we heel benieuwd naar. En verder vinden wij het een prima voorstel, wij vinden het een verstandig voorstel. En wij vinden wel dat wij voor de

lengte der jaren hier goed op de centen moeten letten, want het geld klotst hier niet meer tegen de plinten op. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Heldens. En dank voor de cliffhanger. We gaan luisteren naar mevrouw Depondt, namens het CDA.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja voorzitter, laat mij beginnen met de heer Heldens te bedanken voor zijn uitvoerige toelichting op het stuk van onze lijsttrekker de heer Theuns, een paar weken geleden. Ik heb het nog niet meegemaakt dat de VVD in zoveel positieve bewoordingen sprak over standpunten van het CDA. Ik zou bijna zeggen: ik zou er graag inhoudelijk op reageren. Ik heb dat overigens in de commissie ook al gedaan.

De voorzitter: De heer Heldens.

De heer Heldens (VVD): Ja voorzitter, welke positieve bewoordingen in mijn verhaal heeft mevrouw Depondt gehoord over het CDA? Misschien kunt u daar even mee helpen.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): U heeft in uw betoog heel lang gesproken over standpunten van het CDA, die de heer Theuns ook inderdaad in dat opiniestuk in De Limburger heeft verwoord, in de zin dat de Provincie Limburg inderdaad een behoorlijke pot geld te besteden heeft. En als u even terugdenkt aan de begrotingsbehandeling, dan kunt u zich herinneren dat ik het daar ook over gehad heb. In die zin verschillen de heer Theuns en ik echt helemaal niet zo heel veel. Ik heb het toen genoemd: we zijn helemaal niet zo arm als een kerkrat. En de heer Theuns heeft gezegd: er staat best nog wel een behoorlijke pot. En het feit dat u dat elke keer zo namens het CDA naar buiten brengt, dat doet mij zeer deugd.

De voorzitter: De heer Heldens.

De heer Heldens (VVD): Ja voorzitter, ik breng helemaal niets namens het CDA naar buiten, en ik zal ook nooit iets namens het CDA naar buiten gaan brengen. Dus laten we dat even ophelderen. Maar ja, ik constateer toch dat mevrouw Depondt toch de positieve elementen die ik benoemd zou hebben niet aan kan wijzen, maar er een heel mooie draai aan geeft. En volgens mij heeft ze het ook voorbereid. Dus nou, niet slecht.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Goed. Maar dan misschien even naar de inhoud. Ik heb dat in de commissie ook gezegd: kijk, wij zijn voorstander van het voorstel zoals het nu ligt. En het is inderdaad zo, de normale afspraak bij Enexis is dat boekwinsten fiftyfifty worden gedeeld. En nu is het voorstel om dat niet te doen, en een belangrijk deel van die opbrengst in het bedrijf te laten om te kunnen investeren in de opgaven waar het bedrijf voor staat. En ik heb ook in de commissie gezegd: netverzwaring is hét issue, misschien wel de grootste bottleneck op dit moment in deze Provincie als het gaat over snelheid in de energietransitie. En we hebben het hier heel vaak in deze zaal gehad over de noodzaak om die netverzwaring een flinke impuls te geven. We hebben er twee jaar geleden samen met alle andere aandeelhouders ook al een behoorlijke lening voor verstrekt. Maar inmiddels is ook wel heel helder – dat was het toen trouwens al – dat als je naar de totale opgave in Nederland kijkt rondom netverzwaring, dan kunnen de aandeelhouders van de netbeheerders dat nooit of te nimmer zelf dragen. Dus wij zijn ook heel blij dat de oproep die destijds, volgens mij zelfs bijna Statenbreed, is gedaan om met het Rijk te gaan praten om voor de langere termijn, in elk geval de financiering van die netverzwaring voor heel Nederland, maar wij praten voor Limburg, te regelen. En dan vinden we het eigenlijk ook heel logisch als het Rijk daar eigenlijk ja tegen zegt. Het is een afsprakenkader, nog geen formeel besluit. Maar het principe is hiermee wel geregeld. Ja, dan is het ook helemaal niet logisch dat je als aandeelhouders eerst € 600 miljoen in je zak steekt, en vervolgens tegen het

Rijk zegt: kunt u even meefinancieren? Enexis gaat zich sowieso ook weer tot aandeelhouders verhouden als het gaat over financiering. Wij zijn niet van het rondpompen van geld. Het is ook niet zo dat Enexis nu een soort carte blanche krijgt en kan doen en laten wat ze wil. Wat wij zeggen is: steek die boekwinst van de verkoop van Fudura voor een belangrijk deel gewoon in het bedrijf, in die netverzwaring. Dan hoeven we in een latere fase als aandeelhouders ook niet bij te springen. Dus effectief komt het op hetzelfde neer, we pompen het geld alleen niet rond. En wij zijn daar wel heel blij mee. En dat was het, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Depondt. Rest toch nog ...

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, de heer Heldens is nog niet tevreden.

De voorzitter: We horen het gelijk. Heer Heldens, aan u het woord.

De heer Heldens (VVD): Nou ja, dat kunt u zo meteen beoordelen, of de heer Heldens tevreden is. Voorzitter, ik heb een heel uitgebreid technisch antwoord gehoord van mevrouw Depondt waarom het toch allemaal een heel goed idee is om akkoord te gaan met dit voorstel. Ik ben daar ook blij mee. Daar denken wij dus hetzelfde over. En nu rest mij eigenlijk dus ook nog de vraag: heeft de heer Theuns, uw lijsttrekker, in de krant voor zijn beurt gesproken?

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Nee, dat hadden wij heel goed met elkaar afgestemd.

De voorzitter: Mijnheer Heldens.

De heer Heldens (VVD): Voorzitter, dan constateer ik toch dat ik dat zelf op zijn minst vreemd vind, als er een discrepantie in zit van € 80 miljoen voor onze Provincie. Heel bijzonder.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Waarvan akte.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Depondt. Geef ik nu het woord aan mijnheer Westen, namens de fractie van GroenLinks.

De heer Westen (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. En ook nu sta ik hier voor de heer Baneke, die hier helaas niet aanwezig kan zijn vanwege ziekte. Goed, GroenLinks ziet de belangen die samengaan met versterken van het elektriciteitsnet, om uiteindelijk de energietransitie ook mogelijk te maken. Het is slechts een van de factoren van de Provincie waar de Provincie zich over moet buigen, maar wel een belangrijke. We kunnen dus instemmen met de geformuleerde uitgangspunten, en een belangrijke som van de verkoop van Fudura bij Enexis laten, ter versterking van hun netwerk. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Westen. Dan geef ik nu het woord aan de heer Franssen, namens LOKAAL-LIMBURG.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Voorzitter, het afsprakenkader Enexis Holding N.V. inzake Rijksparticipatie en eenmalige dividenduitkering Fudura. In welke mate krijgt het Rijk op termijn een vinger in de pap bij de Provincie en de netwerkbeheerders als gevolg van de Nachtwacht? Want Nachtwacht betekent een mogelijke participatie van het Rijk, maar eerst moet dan de knip van Enexis leeg dreigen te raken. De situatie van Enexis zit gelukkig financieel heel wat beter in elkaar, en winsten kunnen grotendeels opnieuw geïnvesteerd worden. De vraag is alleen: hoelang kan de netwerkbeheerder de verbetering van de

netwerken blijven financieren, en wanneer komt het Rijk aan zet? En wat betekent het dan? Wat betekent het dan voor Enexis en onze zeggenschap, als de andere netwerkbedrijven eerder voor de steun in aanmerking moeten komen? Dat waren enkele vragen die ons bezighielden. De onderhandelingspositie van Enexis c.q. Limburg is sterk doordat er een financiële buffer is. Voor LOKAAL-LIMBURG is er maar één centrale afweging: wat betekent het binnenboord blijven van een groot deel van de boekwinst van Fudura voor onze inwoners? Want dat is ons kompas: de inwoner. De Limburger is gediend met een goede, veilige, gedragen, geloofwaardige energietransitie. Een energietransitie die zich niet mag ontwikkelen tot een gedrocht. Een transitie waarbij de grote winsten geprivatiseerd worden en de lasten gesocialiseerd. Het moet andersom. Op het moment dat het netwerk congestie is, dan is er een serieus probleem. En ook het vertrouwen van onze inwoners in een overheid die het beste met ze voorheeft zou dan uit kunnen gaan als een nachtkaars. Want na het afschaffen van de salderingsregeling zou een aanhoudende netwerkcongestie een volgende domper kunnen zijn voor inwoners, én ondernemers die ook geïnvesteerd hebben. Op het moment dat de genoemde winsten uit de verkoop bij Enexis blijven en deze worden geïnvesteerd in het verbeteren en verzwaren van de netwerken, komt het ten dienste van de inwoners, zowel bij het leveren aan het netwerk als ook de levensverzekering van het netwerk. Maar eigenlijk nu een vraag aan de deputé: hoe kunnen we de vinger aan de pols blijven houden of het geld aan de goede zaken wordt uitgegeven? Nu weten we ook dat Enexis geen energie produceert en zich wettelijk gezien met een aantal zaken niet mag bezighouden. Maar LOKAAL-LIMBURG denkt dat ondanks dat het wel belangrijk is om de focus te houden op de opslagmogelijkheden in de toekomst. Ook dat kan in de toekomst belemmeringen zoals netwerkcongestie wegnemen. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Franssen. Geef ik het woord aan de heer Van Caldenberg, namens de SP-fractie.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, we hadden Essent natuurlijk nooit moeten verkopen. Dat was echt een heel stom idee. Dat moeten we echt niet nog een keer doen. En ja, nu gaan we dan ook nog een deel van Enexis verkopen. En ook dat is niet zo'n heel goed idee, kunnen we beter eigenlijk niet doen. Maar ja, als we het dan toch doen, dan moeten we in ieder geval zorgen dat we goed op de centen letten. En niet die allemaal al gaan uitgeven voordat we ze binnen hebben, en al helemaal niet méér gaan uitgeven dan dat we überhaupt binnen gaan krijgen. Voorzitter, want die Limburgers die verdienen een daadkrachtige, koersvaste en betrouwbare provinciale overheid, dat randvoorwaarden schept voor een samenleving om te excelleren. En er ligt een grote taak weggelegd voor ons als middenbestuur, niet om afgehaakte mensen te overtuigen om weer aan te sluiten bij de politiek, maar juist andersom: een opdracht om de afgehaakte politiek weer een nieuwe aansluiting te vinden bij de samenleving. Beleid moet niet worden bepaald door een kleine groep mensen die hun eigen agenda doorvoeren zonder oog voor maatschappelijke impact, maar moet worden bepaald in samenspraak met mensen, en verdedigd worden met het oog op hun situatie. Kortom, de politiek moet haar ziel weer terugvinden en zich realiseren dat de politiek er is voor mensen en niet andersom. Dat is waarschijnlijk niet de meest radicale of schokkende verkiezingsbelofte die een lijsttrekker ooit gedaan heeft. Maar het is wel het eerlijke verhaal. Een verhaal over de noodzaak van waardegedreven politiek. En die komt niet uit ons verkiezingsprogramma, maar die van het CDA. En de vraag aan de CDA-fractie is nu: als je waardegedreven politiek nu echt daadwerkelijk zo belangrijk vindt, moet je dan niet eerlijk zijn over het maken van fouten van je eigen lijsttrekker? Voorzitter, <onverstaanbaar>.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Caldenberg. Geef ik het woord aan de heer Kuntzelaers, namens de Partij van de Arbeid.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Ik heb in al die jaren dat ik in Provinciale Staten zit in ieder geval één ding geleerd: niet het verkiezingsprogramma van anderen voorlezen en ook niet ingezonden stukken in de krant nog een keer herhalen. Want die extra aandacht, die wordt uitermate gewaardeerd aan de overzijde. Terug naar het stuk. De partij van de arbeid is heel erg blij met het voorliggende stuk, en met

name met de afspraken die gemaakt zijn, die een garantie zijn dat de Limburger kan rekenen op een stabiele energievoorziening in de toekomst. En met name die energievoorziening die wij proberen te garanderen, die energie opwekt in Nederland, in Limburg, en die ervoor zorgt dat wij een grotere mate van energieonafhankelijkheid ontwikkelen. Niet meer afhankelijk van Rusland, van Saoedi-Arabië. Maar juist hier energie opwekken, en die hier inzetten voor de Limburgers, voor de Nederlandse samenleving. Dat is iets waar de Partij van de Arbeid juist voor staat, en waar deze afspraken een vervolgstap op bieden. Een stap naar de toekomst toe zetten, die wij graag willen omarmen. En dan de verkoop van Fudura. Want het is wel een interessante casus, eigenlijk. En ook het compromis wat eruit gekomen is, is natuurlijk een beetje een opmerkelijk compromis eigenlijk. Aan de ene kant kan ik me voorstellen dat er partijen zijn die, aandeelhouders aan tafel die zeiden: kom maar met dat geld. Als gemeente zit je bijvoorbeeld best wel in de knoop met je begroting, af en toe. Dus dan kan ik me er iets bij voorstellen. Maar van de andere kant, alle logica zou toch inhouden dat je het geld in het bedrijf laat zitten, om daar juist die investeringen te laten renderen naar de toekomst toe. En ook met name zo lang mogelijk het scenario uit te stellen dat het Rijk daadwerkelijk zal moeten participeren. En dan wil ik toch één keer nog aan de Gedeputeerde vragen: kunt u nog eenmaal uitleggen waarom dit dan het beste compromis was wat haalbaar was? Want het is een beetje een vreemde constructie: 10%, ja een willekeurig bedrag. Legt u het nog één keer uit, zodat we het allemaal snappen, zodat we niet nogmaals de bijdragen van andere partijen hoeven voor te lezen waarom dat deze conclusie uiteindelijk gemaakt is. Tot zo ver.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Kuntzelaers. Geef ik het woord aan de heer Claassen, namens de PVV.

De heer Claassen (PVV): Ja voorzitter, ik had eigenlijk gehoopt dat de heer Kuntzelaers vandaag mijn opiniestuk zou voorlezen. Want ook ik had een opiniestuk rondom keuzes maken ingestuurd naar De Limburger, maar die gaan ze niet plaatsen omdat in het kader van verkiezingen ze wat prudent daarmee willen omgaan. En op de vraag ook waarom dat dan van het CDA wel wordt gedaan, krijg ik maar geen antwoord. En we zijn ondertussen een week later. Misschien nog bij het afscheidsdiner – of nee, dat gaan we niet doen – bij het afscheid krijgt u de gelegenheid om het wel te doen, want dan zijn wellicht de verkiezingen voorbij en dan willen ze dat stuk wel plaatsen. En in tegenstelling tot het CDA zou dat opiniestuk niet een week later door anderen weer onderuit zijn gehaald, want waar wij voor staan daar staan wij voor. Naar de inhoud. Het geld na verkoop Fudura dat vrij zou vallen, vindt de PVV, kan/kon beter besteed worden aan belangrijkere zaken dan het verstevigen van het elektriciteitsnetwerk. Want we hebben het niet over het probleem waarom dat zou moeten – en dat is die energietransitie. En die energietransitie weer met wiebelstroom. En wiebelstroom zorgt voor die piekbelasting op het netwerk, waardoor die netwerken uitvallen. Dus is de oplossing er niet nog meer geld in te steken, want dan komt er nog meer wiebelstroom, en dan gaat het netwerk uitvallen, en dan staan ze binnenkort hier weer aan de deur te kloppen voor miljoenen. En dan komt er nóg meer wiebelstroom. En zo zitten we elkaar maar tonnen, miljoenen geld uit te geven, wat de oplossing niet is. De oplossing is dat er stroom geleverd wordt wat geen wiebelstroom is. Dan zouden we veel beter dat geld kunnen investeren om ervoor te zorgen dat we kernenergie in Limburg hebben, wat zorgt voor een constante toevoer van energie op het netwerk. Hebben we geen wiebelstroom, hoeven we niet blijvend en voortdurend maar te investeren in de klimaatdrammerij die hier in Nederland aan de gang is. En dat had ik op het laatst geschreven, maar ik wil het u nu toch alvast zeggen. Het CDA had aanvankelijk andere keuzes. Zouden onze keuze niet zijn. Maar goed, die werden een week later in de commissievergadering weer de kop ingedrukt. De vraag die ik hier had staan: wat wil het CDA nu – nou ja, het CDA wil bij monde van niet de lijsttrekker andere dingen. En dat is prima, we zullen zien waar dat toe leidt na 15 maart, wanneer de eerstvolgende afsplitsing van het CDA wel zal zijn als de macht uitgewerkt is. Goed, waar ben ik gebleven? Ik hoor al boegeroep, dan is mijn missie geslaagd in ieder geval. Het geld zou wat de PVV betreft dus beter besteed kunnen worden aan het realiseren van kerncentrales. Ik heb één vraag nog. We hebben – en daar refereerde de collega van het CDA volgens mij ook al aan, of iemand anders – in 2019 een behoorlijke som geld als lening aan Enexis gegeven. De vraag die wij als PVV toen hadden: maar hoeveel van dat bedrag komt nu daadwerkelijk in Limburg terecht? Want Enexis bedient namelijk met het netwerk en alle investeringen die zij doen niet alleen Limburg, maar ook

Brabant en volgens mij delen van Gelderland. Er gaat dus een behoorlijk groot kapitaal terug naar Enexis, voor de onnodige verzwaring van het netwerk. Maar hoeveel van dat geld komt dan hier in Limburg terecht? Dat is eigenlijk de vraag. Ik heb nooit een antwoord gekregen. We hebben nooit een antwoord gekregen van die lening, wat daar nu mee gedaan is in Limburg. Het was een toezegging van de toenmalige Gedeputeerde. Hebben we nooit fatsoenlijk antwoord op gekregen. Wellicht kunt u nu wel even door de oogwimpers aangeven met hoeveel procent van dat hele kapitaal daadwerkelijk wordt geïnvesteerd hier in Limburg. Anders ben ik bang dat Enexis ook zo vrij zal zijn om het vooral op andere plekken te investeren dan hier in Limburg. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Claassen. Dan geef ik nu het woord aan de heer Loomans, namens de Partij voor de Dieren.

De heer Loomans (Partij voor de Dieren): Voorzitter, ja laat ik het maar niet over wiebelstroom hebben maar gewoon meteen over Enexis gaan praten. Voor het realiseren van de energietransitie is het noodzakelijk dat ons elektriciteitsnetwerk aanzienlijk verzaamd gaat worden. De netwerkbeheerders, waaronder Enexis, zullen hiervoor vele tientallen miljarden moeten voorfinancieren. En het is niet waarschijnlijk dat dit soort bedragen door de huidige aandeelhouders, waaronder de Provincie Limburg, kunnen worden opgebracht. Om proactief in gesprek te gaan met de Rijksoverheid is dan ook een verstandige zet. Het is goed dat er nu al een afsprakenkader voorligt, voor het geval dat het Rijk als aandeelhouder moet gaan toetreden. In een recente informatiebijeenkomst hebben we vernomen dat de financiële positie van Enexis nu gezond is en dat in de komende jaren ook zo zal blijven. Waarschijnlijk pas na 2030 wordt de kapitaalbehoefte zo groot dat het Rijk mogelijk als aandeelhouder gaat toetreden. Het Rijk wil dan ook zeggenschap, en daarbij hoort dan met name een vetorecht voor niet-gereguleerde investeringen boven een drempelbedrag. Wat houdt deze omschrijving nu precies in? En waarom dan die speciale positie? En als het Rijk vele miljarden in zou gaan brengen, worden de netwerkbeheerders dan geen verkapte staatsbedrijven? Met betrekking tot de opbrengst van de verkoop van Fudura mag deze wat ons betreft binnen Enexis blijven. Gezien de financiële middelen die daar in de komende jaren nodig zijn, zal de aandeelhouders vroeg of laat om een nieuwe bijdrage gevraagd worden. In het afgelopen jaar werden Brabant en Limburg geconfronteerd met een tekort aan capaciteit op het elektriciteitsnetwerk, waardoor dat netwerk op slot ging. Waarom gebeurde dat nu juist in deze Provincies? Had dit voorkomen kunnen worden als er al eerder meer geld was geïnvesteerd? En zouden de verdere verzwaring van het elektriciteitsnetwerk nog versneld kunnen worden door nu al het Rijk erbij te halen? Want een acuut tekort op het net kan heel vervelende gevolgen hebben. Voorzitter, in de infobijeenkomst van enkele weken geleden hoorden we dat er wetgeving is die het beleid en de prioriteitstelling van Enexis bepalen. En dat de aandeelhouders zich daar verder afzijdig van houden. Dat was tien jaar geleden misschien een logische houding, maar vandaag de dag leven we wat onze energievoorziening betreft in een andere wereld. Onze energienetwerken hebben de grenzen van hun capaciteit bereikt. En deze capaciteitsproblemen zijn voorlopig nog niet opgelost. Is het dan nog steeds logisch dat nieuwe aansluitingen op het netwerk in volgorde van aanvraag moeten worden gerealiseerd? Dat een ziekenhuis of een producent van duurzame energie in de wacht wordt gezet omdat eerst een nieuw datacenter of een andere grote nieuwe energiegebruiker moet worden aangesloten? Is het niet belangrijker om prioriteit te geven aan het maatschappelijk belang? Aan burgers, verenigingen, instellingen, midden- en kleinbedrijf? Moeten die niet een voorrangspositie hebben? Wij vragen ons daarom af of de netwerkbeheerders niet samen met de aandeelhouders de discussie met de Rijksoverheid aan moeten gaan om aan te dringen op een bijstelling van deze wetgeving. Hoe denkt het College hierover? Graag een reactie op deze vragen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Loomans. Geef ik tot slot in de eerste termijn het woord aan de heer Driessen, namens Forum voor Democratie.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Dank u wel, voorzitter. Ik heb per abuis gemist dat onze fractie of de fractie hier in het huis van het CDA zoveel te maken heeft met Enexis, toen ik de documenten

las. Dus ik ga daar niet verder over beginnen. Die verkoop en dit hele dossier leidde mij tot een misschien iets fundamentele overweging dan we hier eigenlijk met zijn allen naar kijken. En bij het lezen van deze stukken kwam ik eigenlijk tot de conclusie wat we nu op het punt staan om te doen. En ik denk dat we daar als Forum een iets andere interpretatie aan geven dan de meeste fracties hier. Bij dat afsprakenkader, laat ik daarmee beginnen, spreken we eigenlijk af: het Rijk gaat de mogelijkheid hebben om in te stappen in Enexis. En hoe dat er vervolgens uit gaat zien is nog niet heel duidelijk. Maar dat het gaat gebeuren ... En we hoorden hier ook al een paar keer: nou, laten we zorgen dat het zo lang mogelijk niet gaat gebeuren door het geld van Fudura in Enexis te houden. De netbeheerders, die geven aan € 30 miljard nodig te hebben. Ik weet niet of de mensen hebben gelezen wat we dan terugstoppen in Enexis. Dus het is geen vraag óf dat gaat gebeuren, maar wanneer dat gaat gebeuren. En niet alleen wanneer dat gaat gebeuren, maar ook onder welke voorwaarden dat gaat gebeuren. Want ook dat is niet helder uit dit hele kader, uit het afsprakenkader. En dat leidt eigenlijk tot de vraag. Wij hebben voor een groot deel middelen in Enexis zitten. Ook een deel van onze reserve, als we het op de balans bekijken, komt voort uit de middelen, komt uit het kapitaal van Enexis, wat we daarvoor op de balans hebben staan. En wat er nu eigenlijk gebeurt is een Rijksoverheid die zegt: jullie kunnen straks die hele energietransitie niet betalen, dus wij moeten instappen in Enexis. En of we daar dan verschillende rechten voor willen hebben, of we daar verschillende zeggenschappen voor willen hebben, dat kunnen we nog niet helemaal afspreken of toezeggen, maar dat zien we later wel. Maar de ervaring in vier jaar PS leert voorzitter, dat 'dat zien we later wel' waarschijnlijk over drie jaar is: 'ja, maar daar hebben we eigenlijk al een afsprakenkader over gemaakt, daar moeten we nu wel mee instemmen'. En wij zijn daar niet heel blij mee. Want wat hier gebeurt bij dit hele stuk, is: het net moet verzwaaard worden vanwege die hele energietransitie, dus de mensen met een warmtepomp, met een Tesla, met zonnepanelen, die hebben een zwaarder net nodig. En de mensen die het niet gebruiken betalen daar evenredig aan mee. En dat is niet fair. We hebben een energietransitie die door het Rijk wordt ingezet, en de Provincie met haar aandelen in Enexis betaalt hier evenredig aan mee. En ook dat is niet fair. Voorzitter, wij willen dan ook voorstellen om zoveel mogelijk van ons dividend terug te krijgen uit Enexis, zodat de Provincie hier met andere doeleinden een bestemming voor kan vinden. En wij hopen dat daarmee de Provincie ook een stukje meer eigen zeggenschap heeft over wat ze wel mag doen. En als het Rijk per se een energietransitie wil mogen ze die ook zelf betalen.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Driessen. Dan geef ik nu het woord aan de Gedeputeerde, de heer Roest.

Gedeputeerde Roest: Ja dank u wel, voorzitter. Op de eerste plaats ben ik natuurlijk blij dat in navolging van de commissie ook uw Staten zich achter de GS-standpunten schaart. Wat betreft de dividenduitkering: het overgrote gedeelte blijft inderdaad in Enexis. En daarover nog het volgende. De middelen van de verkoop van Fudura die binnen Enexis blijven worden een enorm investeringsplan, passend binnen het strategisch plan en tevens geïnvesteerd in versterking van het netwerk. Het investeringsplan 2023 wordt op korte termijn via een mededeling portefeuillehouder aan uw Staten aangeboden. Verwacht werkpakket binnen Enexisgebied: circa € 1,34 miljard voor 2023. En richting de heer Franssen: de verantwoording over de geplande investeringen lopen via de jaarstukken, die Enexis aan de aandeelhouders overlegt. De jaarstukken worden tevens door Enexis gepubliceerd, en zijn voor iedereen toegankelijk. Het compromis zoals de heer Kuntzelaers het verwoordt, is ook precies zoals het gegaan is.

De voorzitter: De heer Franssen heeft op het antwoord in zijn richting nog een vraag.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, helemaal juist voorzitter. Dank u voor de beantwoording. En natuurlijk, de verantwoording hoe de middelen zijn uitgegeven wordt zichtbaar gemaakt in de jaarstukken. Helemaal correct. Maar onze vraag is: hoe kunnen we dan controleren of hetgeen wat nu bij Enexis blijft, dat dat ook aan de juiste zaken wordt uitgegeven? Kijk, in de jaarstukken zie ik gewoon totaalbedragen. Maar ik zie dus niet specifiek de richting en specifiek hoe het geld is uitgekeerd. Dan zou ik de grootboekrekeningen moeten opvragen. Want vanuit de grootboekrekeningen kan ik op een gegeven moment afleiden wat het

totaalbedrag is op een gegeven moment onder een rubricering in de jaarrekening. Maar dat kan ik niet. Dus ik had graag een nadere duiding van onze vraag vanuit LOKAAL-LIMBURG hoe wij dan meer die vinger aan de pols kunnen houden, en kunnen controleren of het geld wel aan de juiste goede zaken en vooral ten goede van de Limburgers wordt uitgegeven.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: Ja voorzitter, Enexis publiceert elke twee jaar haar voorgenomen investeringen. En dat wordt ook ingedeeld per regio. En voordat deze worden ingediend kijkt de Autoriteit Consument & Markt ernaar. En hierover wordt PS ook geïnformeerd. En daar kan PS ook mogelijk een zienswijze over indienen, als dat hier voorligt.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Toch weer via u voorzitter, in mijn beleving had ik toch een andere vraag aan u gesteld. En u komt weer terug op de jaarstukken. Neen, wij vragen als LOKAAL-LIMBURG: hoe kunnen we beter inzichtelijk krijgen of Enexis ons geld op de juiste manier uitgeeft. En laten we eerlijk zijn, de jaarstukken geven een totaalbeeld. En onze vraag is: wij willen specifiek een controle hebben dat het geld ... En het antwoord verwacht ik van u, dat wij als PS meer die vinger aan de pols kunnen houden. En niet via de jaarstukken, voorzitter. Want de jaarstukken, daar kunnen we niet onze controlerende taak specifiek op uitoefenen, hetgeen wat ik aan u vraag.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: Ja voorzitter, dan moeten we natuurlijk wel gaan kijken, want we hebben hier natuurlijk een partij. Weliswaar zijn wij daar maar 16% aandeelhouder van, maar dat is een partij op afstand. Daar heb je een directie zitten, daar heb je een Raad van Commissarissen zitten, je hebt daar de Autoriteit Consument & Markt die ernaar kijkt. En mij lijkt dat meer dan voldoende. En dan moet u ook vertrouwen hebben. U hebt straks gesproken over dat je vertrouwen moet hebben in de bestuurders. Ik heb gezegd: nou, diezelfde opmerking, datzelfde vertrouwen in de bestuurders moeten we ook neerleggen bij Enexis.

De voorzitter: Mijnheer Franssen heeft nog één vervolgvraag zeker.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): En ik reik u de hand dat u verwoordt 'vertrouwen', positief vertrouwen. En toevallig ken ik u wat nader, dus u heeft ook altijd die positieve uitstraling. En wij, en ik als fractievoorzitter van LOKAAL-LIMBURG ook. Dus ik sluit me helemaal aan bij uw bewoording. Maar desalniettemin sta ik hier ook voor de inwoners van Limburg, en voor het geld van Limburg. En vanuit die positieve gedachte stel ik die vraag. En natuurlijk, natuurlijk hebben wij vertrouwen erin. En als u zegt voorzitter, dat u van mening bent dat alles vanuit de jaarstukken zichtbaar is, dan kom ik de volgende periode nog bij u terug, en dan zal ik dezelfde vraag stellen. En dan hoop ik wel dat u de diepgang aan mij kunt verwoorden in positieve zin. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. De Gedeputeerde, gaat u verder.

Gedeputeerde Roest: Nou voorzitter, wat de toekomst brengt weet niemand. Dus daar kan ik nu ook geen antwoord op geven natuurlijk, dat snapt u wel. Heel even terugkomend op compromis, wat ook de heer Kuntzelaers verwoordde: natuurlijk is hetgeen <onverstaanbaar> compromis. Het ligt eraan van welke kant je het bekijkt. Ik heb altijd geleerd dat je bij een compromis beide partijen eigenlijk een beetje ongelukkig maakt, want niemand krijgt eigenlijk precies hetgeen wat hij zou willen hebben. Maar het is natuurlijk wel: op een gegeven moment moet je tot een compromis komen. En dat zijn we ook binnen de AHC gekomen. En wij hebben ons met onze 16% daaraan geconformeerd, ook vooral omdat wij van mening zijn dat als je naar

buiten treedt dat je dat dan ook met één stem moet doen. Met betrekking tot de vraag van de PVV over welk deel van de verstrekte lening in Limburg terechtkomt: dan moet ik helaas zeggen, dat is niet één-op-één te herleiden. Echter, het verwachte werkpakket ten aanzien van de investeringen in het gehele verzorgingsgebied geven een goede indicatie. En er werd ook al gezegd dat er voor 2023 € 195 miljoen, even uit mijn hoofd, in Limburg zou worden geïnvesteerd. En Enexis heeft in haar Jaarplan 2022 gecommuniceerd dat Enexis in 2020 meer dan € 1 miljard gaat investeren, waarvan in Limburg inderdaad die € 195 miljoen, wat ik net al zei. En dat is meer dan de verstrekte lening vanuit Limburg die wij aan Enexis gegeven hebben. Dan op de vraag ten aanzien van de prioritering: Enexis lobbyt daar bij het Rijk om daar kaders aan te kunnen stellen. Nu is het principe: first come, first served. Er wordt nu op landelijk niveau gekeken of er middels prioritering op netuitbreidingsniveau wel gestuurd kan worden op voorrang voor maatschappelijk gewenste ontwikkelingen. Die gesprekken lopen en de Provincie is daar middels het IPO, dat rechtstreeks contact heeft met het EZK, goed op aangehaakt. Het afsprakenkader is nu net om voor te sorteren op de situatie dat het Rijk gaat toetreden. Nu kunnen we namelijk nog onderhandelen vanuit onze kracht dat Enexis niet direct de middelen van het Rijk nodig heeft. Anders ligt het wel bij de situatie rondom steden. En daar moest plotseling onderhandeld worden. En dat willen we voor zijn. Het Rijk is daar op termijn bij nodig. En dan is het goed als we van tevoren al de kaders hebben vastgelegd. Het afsprakenkader geeft onder welke voorwaarden het Rijk kan toetreden, te zijner tijd. Het toetreden van het Rijk zal op termijn leiden tot een verwatering – dat moeten we eerlijk toegeven. En dus een kleiner aandeel ook van de Provincie ten opzichte van het totale pakket. Ik dacht dat ik zo de vragen beantwoord heb, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, Gedeputeerde. Ik kijk even rond of er behoefte is aan een tweede termijn. Mevrouw Fischer? Niet het geval. Mijnheer Van Wageningen? Niet het geval. De heer Heldens? Ook niet het geval. Mevrouw Depondt? Nee. De heer Westen? Niet het geval. De heer Franssen? Ja. Ga uw gang.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja dank u wel, voorzitter. De laatste bewoording van de geachte deputé triggerde mij. Want hij verwoordde: dat zal zeker gaan verwateren. En als we nu weten dat we een bepaald percentage tot eigendom, als ik het zo mag verwoorden, bij onze Provincie is, en uit de bewoording van de deputé kan ik afleiden: oké, we gaan een stukje afstaan. Is dat percentage dan al bekend, wat u in feite verwoordt? Want het is natuurlijk nog altijd het geld van onze inwoners. En wij als afgevaardigden hoe wij hier gezamenlijk in deze zaal zitten, denk ik dat een van onze positieve taken ook is: wees zorgzaam met dat geld van je inwoners. Dus gaarne vanuit deze zijde de vraag: kan de deputé inzicht geven of aan ons duidelijk maken wat hij dan bedoelt met verwateren, en eventueel een percentage aangeven?

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Franssen. Kijk ik even naar de heer Van Caldenberg. Aan u het woord.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, twee zaken. De heer Kuntzelaers vroeg in de eerste termijn: kan het niet echt? Kunnen we niet echt gewoon 100% in Enexis laten zitten? En toen zei de Gedeputeerde: ja, ik ben het eens met de woorden die de heer Kuntzelaers heeft gesproken. Maar als die een vraag stelt dan ben ik wel benieuwd wat dan het antwoord is, waar de heer Roest het dan wel mee eens zou moeten zijn. Dus ik hoor dat graag van de Gedeputeerde. En ja, ten aanzien van waardegedreven politiek, daar krijgen we vanavond in ieder geval geen antwoord op, maar dat zullen we dan 15 maart wel horen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan de heer Kuntzelaers. Dus u heeft geen behoefte aan een tweede termijn. Dank u wel. Dank u wel. De heer Claassen? Ook niet het geval. De heer Loomans? Niet het geval. De heer Driessen? Niet het geval. Dan geef ik nu het woord aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: Ja dank u wel, voorzitter. Ja goed, het percentage van verwatering, dat is niet bekend. Dat is ook afhankelijk van of en zo ja wanneer en met hoeveel het Rijk gaat intreden. En de verwachting op basis van de huidige sterke kapitaalpositie van Enexis is ook dat dat pas in 2032 of later mogelijk kapitaal nodig heeft. En ook de mogelijkheid bestaat natuurlijk dat wij als aandeelhouders nog daar

geld ter beschikking zetten om natuurlijk die verwatering te voorkomen. En we hebben ook nog een achtergestelde lening die converteerbaar is. Dus wat dat betreft zijn daar ook nog mogelijkheden. En dan op de vraag die de heer Van Caldenberg stelde: ik betrok het op het compromis wat gesproken werd. Dus daar betrok ik het op. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Roest. Dan sluiten we hierbij de beraadslaging van dit onderwerp. En ook hierbij geldt dat we morgenochtend stemmen over dit agendapunt.

6.3 G-22-047 Statenvoorstel inzake Financieringsvoorstel Limburgs Energiefonds (LEF) ten behoeve van Mijnwater, brief GS van 22-11-2022 (GS DOC-00361325)

6.4 G-22-062 2e GEWIJZIGD Statenvoorstel Financieringsvoorstel Limburgs Energiefonds (LEF) t.b.v. investering in het circulair fonds Polestar Circular Debt Fund (PCDF), brief GS van 20-12-2022 (GS DOC-00419834)

De voorzitter: Komen we bij agendapunt 6.3, dat we gezamenlijk bespreken met agendapunt 6.4, met de kanttekening dat er morgen wel apart over beide voorstellen gestemd zal gaan worden. Conform de sprekerslijst geef ik als eerste het woord aan de heer Westhoff, namens BVNL. De heer Westhoff, aan u het woord.

De heer Westhoff (BVNL): Dank u wel, voorzitter. Mijnwater, de lauwe aardappel die door de Provincie Limburg werd overgenomen omdat het de gemeente Heerlen te heet werd onder de voeten. Mijnwater, het briljante gemeentelijke idee om warm water van de mijngang te gebruiken om huizen te verwarmen. Het bleek een fata morgana en een brug te ver te zijn voor de gemeente Heerlen, omdat de bedragen die ermee gemoeid waren te groot werden. Dus kwam de groene brigade van het Limburgs Energiefonds van de Provincie Limburg te hulp en nam de lauwe aardappel over. Een warmtenet van water van 28 graden, dat honderden miljoenen moet gaan kosten om het operationeel te krijgen. Een warmtenet dat zonder gebruik van warmtepompen, verdeelstations, natuurlijk duurzame energie de huizen niet warm krijgt. Commercieel zijn er ook risico's. Het is maar de vraag of er voldoende aansluitingen kunnen worden gerealiseerd op basis van de randvoorwaarden. De huizen en gebouwen moeten wel goed geïsoleerd zijn. En laat dat nou net niet het geval zijn in Heerlen en omstreken. Elke brugklasser kan op de achterkant van een bierviltje uitrekenen dat dit project op geen enkele wijze economisch en energetisch te verantwoorden is. Honderden miljoenen uitgeven om lauwe water door de stad te jagen? Hoeveel energiewinst moet dit gaan opleveren? De Provincie heeft echter een probleem. Ze hebben zich gecommitteerd aan de absurde regionale energiestrategie van de Rijksoverheid. In 2050 moeten 7 miljoen woningen en 1 miljoen gebouwen in Nederland van het aardgas. Groninger gas moet volgend jaar geschiedenis zijn. Noord-Limburg doet het betrekkelijk goed met betrekking tot het RES, maar Zuid-Limburg heeft een probleem. Door landschappelijke beperkingen en hoge bevolkingsdichtheid verloopt de transitie moeizaam. En Mijnwaterproject kwam als geroepen, en werd dan ook met beide handen aangepakt om de ronkende CO₂-doelen te halen, om het klimaatbeleid ten uitvoer te brengen. Een zinloos doel. BVNL heeft al eerder aangegeven dat CO₂ niet de schakelaar is waarmee het klimaat kan worden 'gered', tussen aanhalingstekens. BVNL is alleen een roepende in de woestijn. Gemiddeld Nederland neemt het CO₂-narratief zonder na te denken over. Gekscherend heb ik al eens geopperd dat de persoon die broeikasgas, CO₂ en net zero tussen de oren van de mensen heeft gekregen wat mij betreft de Nobelprijs van de marketing mag krijgen. Er is geen ontkomen aan in de mainstream media en praatprogramma's, en dat geldt ook voor Provinciale voorstellen. Welke andere reden kan er worden gegeven om geld in Mijnwater te drukken? De drang om fossiele energie uit te faseren? Minder afhankelijk te zijn van regimes die ons niet goed gezind zijn? De bijdrage aan dat doel is met het Mijnwaterproject een druppel op een gloeiende plaat. 85% van de energiebehoefte komt nog steeds van fossiele energie, en dat zal nog lang zo blijven. Wiebelstroom dan? Wiebelstroom, de ziekmakende en horizonvervuilende windturbines en landbouwgrondverslindende zonneparken zijn in Limburg alleen met gigantische energiesubsidie winstgevend te maken – en dan 'winstgevend' tussen aanhalingstekens. Wist u

dat een windturbine in Limburg meer subsidie krijgt dan een windturbine aan de kust? In Engeland noemen ze dat 'reversed Robin Hood', jatten van de burger, en uitdelen aan de <onverstaanbaar>. Windboeren zullen er blij mee zijn. Waarom wij dan nog niet? Wiebelstroom verlangt van de netbeheerder dat de volledige capaciteit in fossiel beschikbaar is, omdat wiebelstroom last heeft van wat ze dan in Duitsland noemen: Dunkelflaute, het kan wel eens een keer *niet* waaien in de nacht. En wat te doen bij een pak sneeuw? Terug naar de financiën. Ik heb recent een energievoorstel voor de komende drie maanden gekregen. Van de € 1,88 per kuub gas die Eneco mij wil laten betalen is € 0,69 belastinggeld. Meer dan een derde. En weet u waar dit geld naartoe gaat? Jawel, het Mijwaterproject. Het Rijk gaat warmtenetten subsidiëren. De Wet collectieve warmtevoorziening zal hiervoor zorgen. De wet is nog niet van kracht, maar de eerste intentieverklaring vanuit de markt om deel te nemen aan het Mijwaterproject is al getekend. Als het aan BVNL ligt wordt er geen euro in het Mijwaterproject gestopt, en doen we het project zo snel mogelijk van de hand. Laat andere partijen, die verlekkerd kijken naar de vele miljarden energiebelastinggelden, maar het risico nemen. De Provincie Limburg is geen venture capitalist die het zich kan permitteren om met honderden miljoenen overheidsgeld te speculeren en dus risico te lopen. We hebben al genoeg verliesprojecten op onze balans staan: MAA, Maaslijn. Ik wil eindigen met een quote: schoenmaker, blijf bij je leest. Tot zo ver.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Westhoff. Dan geef ik het woord aan mevrouw Fischer, namens de fractie van 50PLUS.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Ja, ik zie dat 6.3 en 6.4 samengevat is. Ik had het in twee delen willen doen, maar ik probeer het nu bij elkaar te maken. Dus die drie minuten zal waarschijnlijk niet genoeg zijn, maar goed. 50PLUS heeft het heel moeilijk met Mijwater. In de eerste plaats omdat een groot deel van de stukken onder geheimhouding mocht worden ingezien. En dat vindt 50PLUS niet goed. Publiek geld hoort transparant verantwoord te worden. Hoe moet je aan de kiezer uitleggen: er is een derde partij die bereid is om in te springen, maar het kan niet in het openbaar besproken worden. Een commercieel deel van het Masterplan, dat kan wel openbaar besproken worden maar pas na behandeling in de commissie. En gelukkig mocht de geheimhouding er nu vanaf, zodat er in ieder geval wel over gesproken kan worden. Maar voor mij was het prettiger geweest als dat van het begin af aan geweest was. En waarom, heb ik net gezegd. Ook zet 50PLUS vraagtekens bij de constructie die gekozen is. Maar daarnaast heeft de Gedeputeerde in de commissie gezegd dat stoppen met investeren gaat betekenen dat de leveringszekerheid de volgende winter in het geding komt. Klopt dit? 50PLUS laat de mensen in Heerlen en Kerkrade niet in de kou zitten. Kan de Gedeputeerde nogmaals bevestigen dat niet instemmen met dit voorstel zal leiden tot een continuïteitsprobleem voor Mijwater, en dat dit gevolgen heeft voor de gebruikers in Heerlen en Kerkrade? Is het een besluit dat genomen moet worden met het mes op de keel? Uiteindelijk zal ons besluit afhangen van of het gevolgen heeft voor de burgers. Want het huidige voorstel heeft nog heel wat onzekerheden. Het feit dat dit voorstel zoveel tijd vergt om te behandelen geeft aan hoe complex deze materie is. Het is duidelijk geworden dat veel onduidelijk is over de complexe structuren, zoals deze in het LEF zijn ontstaan. We hadden gehoopt dat de presentatie van afgelopen vrijdag 3 februari meer duidelijkheid zou hebben gebracht. Maar helaas zijn we teleurgesteld in de presentatie, waardoor er nog altijd vragen zijn over de structuur. Daarnaast bespraken we de tweedekwartaalcijfers van LEF. Hierin staat dat de revolverendheid zal worden gerapporteerd via de definitie die ook binnen de fondsen van het LIOF zal worden gehanteerd. Dit zal met ingang van de rapportage over het vierde kwartaal van 2022 worden toegepast. Maar wat zegt ons dit over de waarde van de huidige rapportage? Ook zijn er vragen gesteld of de opbrengsten die worden gerapporteerd wel reële opbrengsten of fictieve opbrengsten zijn. Voor 50PLUS zijn er nog te veel onzekerheden in dit kader. En bij de behandeling van het stuk van de commissie werd gezegd: gaan we eerst oplossen, en dan kijken naar de structuur? Of gaan we eerst zoeken naar een goede structuur en ook goed kijken naar de effecten, en dan pas oplossen? Op dit moment is 50PLUS van mening dat we voor het oplossen eerst maar eens goed moeten kijken naar de structuur, zonder moeten. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Fischer. Dan geef ik het woord aan de heer Van Wageningen, namens D66.

De heer Van Wageningen (D66): Ja 'schoenmaker blijf bij je leest', zo eindigde de heer Westhoff zijn betoog. En als het gaat om regionale energienetwerken, dan is het bij uitstek de leest van de Provincie om daarin te investeren. Dat is een traditioneel provinciale taak. En de Mijwatermethode om woningen en bedrijven van warmte te voorzien verdient wat D66 betreft een doorstart. We onderkennen dat er risico's aan zitten, en wat ons betreft is het aan de overheid om die risico's te dragen. Doorpraten over risico's, dat laat ik graag aan anderen over. Namens D66 zou ik er ook graag op wijzen dat er wel eens een gouden kans zou kunnen zijn om de kracht van Limburg aan de Limburgers ten goede te laten komen. Als de doorstart lukt benutten we energie die al in Limburg is, we gaan efficiënter met energie om en we worden dus minder afhankelijk van de wereldmarkt voor gas en van degenen die die wereldmarkt beheersen. D66 is ook altijd op zoek naar kansen over de grens. En daarom vraag ik aan het College: zijn er kansen om Mijwater uit te breiden naar aansluitende mijnstreken in Duitsland en België? En zijn daar schaalvoordelen mee te halen? We staan achter de wensen en bedenkingen die aan het Statenvoorstel zijn gehecht. En daar maken een lobby richting het Rijk voor gunstige institutionele en wettelijke omstandigheden en een lobby richting Rijk en Europa voor medefinanciering, onderdeel van uit. Een aanvullende wens van D66 zou zijn – maar niet voor de besluitvorming hoor, maar misschien kunt u er wel op reageren – een aanvullende wens zou zijn om zoveel mogelijk woningen geschikt te maken voor de Mijwatermethode. Want dat betekent isolatie. En dat betekent dat Mijwater gaat werken voor mensen die het het meeste nodig hebben. En zonder dat werkt het ook niet perfect voor de mensen die het het meeste nodig hebben. Dus kunt u daar alstublieft op reageren, want dat zou het Mijwaterproject nog extra waardevol maken. We staan ook achter de wens om LEF en Mijwater te ontvlechten. Ik geloof dat het CDA daar zo meteen met een motie over komt. Die dienen we graag mede in. Dank u wel.

De voorzitter: De heer Ernst had nog een vraag aan u.

De heer Ernst (PVV): Ja, ik hoor u net zeggen: het helpt mensen die het nodig hebben. Welke mensen bedoelt u daarmee?

De heer Van Wageningen (D66): Dat is inderdaad een strijdpunt van D66. Juist de mensen waarvoor de energietransitie het meest nodig is, die profiteren er op dit moment nog te weinig van. En dat moet inderdaad beter. De voordelen van de energietransitie moeten meer terechtkomen bij mensen die het het meest nodig hebben. Inderdaad, dat onderken ik wel, dat hebben jullie ook wel zelf ingebracht, en het werd zojuist nog ingebracht. Het zijn vooral de mensen die het niet het meest nodig hebben die nu van de overheidsaanpak van de energietransitie profiteren.

De voorzitter: De heer Ernst.

De heer Ernst (PVV): Bent u het met me eens dat het wel een heel vreemd standpunt is wat u inneemt? Dat u nu dit gaat steunen terwijl u ook constateert dat hoofdzakelijk de gebruikers die het het minst nodig hebben er het meest van profiteren. Dat is een heel vreemde situatie. Maar het gaat alleen maar naar de bedrijven toe.

De voorzitter: De heer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Nee, bedrijven heb ik het niet over gehad. Maar het is wel een zorg, en het is goed dat ik het nog een keer kan benadrukken. Wat D66 betreft moeten de voordelen van de energietransitie vooral gaan naar de mensen die dat het meeste nodig hebben. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Wageningen. Ik geef het woord aan de heer Smeets, namens de SVL.

De heer Smeets (SVL): Dank u wel, voorzitter. Ja, twee voor de prijs van één, Mijnwater en het LEF. En zo aan het einde van een termijn van deze periode ga je als vanzelf terugkijken. En die terugblik bracht mij bij de eerste onderwerpen in de commissie FEB die ik mocht bespreken, en dat was de provinciale garantstelling van € 22.500.000 aan Mijnwater B.V. in juni 2019. Toen nog onder de vlag van het illustere Forum voor Democratie. En ik heb mijn tekst uit die tijd nog eens opgedoken, en zelden was mijn vooruitziende blik zo accuraat. Ik sprak toen van het grote risico ten aanzien van de structurele onderschatting van de werkelijke investeringskosten, destijds geraamd op 'slechts' € 90 miljoen. Operationele kosten en de noodzakelijke dekkingsbijdrage voor de backbone. Echter, tegenover ons zagen wij de overige tien partijen, die allen voorstander waren – lees: hamerstuk – voor het verlenen van de garantstelling, en daarmee dus de facto instemden met die torenhoge investeringen destijds, € 90 miljoen. Mijn onervarenheid destijds speelde mij parten, en ik trok het verzoek tot bespreekstuk in, en heb slechts mijn stemverklaring afgegeven bij het hamerstuk, waarin ik mijn serieuze bedenkingen over de garantstelling verwoordde. Dat was toen. Nu terug naar '22, en nu onder de vlag van SVL blijven wij zeer kritisch ten aanzien van het van het gas af halen van woningen en bedrijfsgebouwen. En nu juist dit beoogt de verdere groei van Mijnwater BV. Aanvullende investeringen zijn noodzakelijk om die groei te realiseren, van deze inefficiënte en onrendabele vorm van energievoorziening. De investeringen zullen in de honderden miljoenen gaan lopen. De operationele kosten nog daargelaten. Daarover is in de pers al van alles verschenen. Alles overziend zullen wij het Mijnwaterproject daarom niet steunen. Dan het LEF, voorzitter. Wat ons betreft is er onvoldoende zicht op waar het LEF haar geld in investeert. En dat al sinds de oprichting in 2013. We hebben het over een pot van bijna € 300 miljoen. Investerings met publiek geld verdienen te allen tijde openbaar te zijn. De burger heeft recht om te weten waaraan belastinggeld wordt besteed. Als we op de website kijken van het LEF, dan worden daar weliswaar af en toe overeenkomsten met bepaalde bedrijven getoond, maar nooit staat er enige financiële onderbouwing bij. En voor onze Statenleden is het van groot belang dat wij onze controlerende taak in het licht van de openbaarheid kunnen uitvoeren, indachtig de Wet open overheid. Wij zien niet in waarom het LEF een uitzonderingspositie dient te bekleden. Het LIOF en zelfs onze eigen Provincie rapporteren transparant en publiekelijk over alle gedane investeringen. Daarom hebben wij een amendement ingediend, waarin wij verzoeken om de statuten van het LEF zodanig aan te passen dat de volledige lijst van alle door haar, door het LEF gedane investeringen sinds 2013 openbaar kan worden gemaakt. En ik wil mijn collega's dit amendement dan ook warm aanbevelen, aangezien het de kern raakt waartoe wij als volksvertegenwoordiger op aard zijn, namelijk: het volledig transparant kunnen uitvoeren van onze controlerende taak. Dit raakt geen enkele politieke kleur, maar het gaat om het functioneren van PS in dit huis.

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, van mij even de vraag ... Want ik snap die roep, en ik heb die zelf al een aantal keren ... Ik heb het amendement nog niet gezien, dus als ik het gezien heb komt het naar me toe. Maar als het amendement niet wordt aangenomen, wat betekent dat voor het Polestar Capital Debt Fund? Want dat is het onderwerp op de agenda.

De heer Smeets (SVL): Als het niet wordt aangenomen zullen wij sowieso niet met het voorstel instemmen.

De voorzitter: Dank u wel. U was aan het einde van uw betoog? Dank u wel, mijnheer Smeets. Dan geef ik nu het woord aan de heer Lodewijks, namens de VVD.

De heer Lodewijks (VVD): Dank u wel, voorzitter. De behandeling van dit voorstel in de commissie, zowel in vertrouwelijke zin als in openbare zin, heeft aangetoond dat het Mijnwaterproject extreem risicovol is. Er zijn juridische, beleidsmatige, financiële risico's naast marktfalen- en marktaansluitingrisico's. Er zijn interne en

externe adviezen gegeven, en die onderschrijven deze grote risico's. Maar het lijkt alsof GS deze adviezen wegwuift omwille van uitsluitend het bereiken van de energietransitiedoelstellingen. En als je in het Statenvoorstel kijkt, dan blijkt dat te gaan om 6.879 extra gasloze woningaansluitingen in 2030. En mijn vraag aan GS is: hoe verhoudt zich dat tot de 30.000 aansluitingen die u met dit Mijwaterproject wil realiseren? En wanneer is dat dan? Daarnaast zou ik willen vragen aan het College: kunt u mij aangeven wat uw treasury en de externe adviezen inhouden? Ook heeft u de investeringen getoetst aan het SIS 3.0. Wat leverden deze adviezen en toets u voor inzichten op? Het Mijwaterproject vergt een investering van de Provincie van € 40 miljoen. De revolverendheid en rendementen van dit gehele fonds kunnen daardoor onder druk komen te staan. En dat tegen de achtergrond dat we te maken hebben met een verlieslatend Mijwaterproject op dit moment. We hebben kunnen lezen in de krant om hoeveel dat ging. Hoe denkt GS over de revolverendheid van het LEF en de risico's voor LEF? En hoe voorkomen we dat op andere risicovolle projecten geen rem wordt gezet? Dan zijn er de risico's van te weinig aansluitingen. Er zijn alternatieve systemen, warmtepompen. En deze lijken goedkoper. Mijwatersysteemgebruikers ervaren klachten op dit moment. De beleidsrisico's zijn groot, en er hangt ook nog een vraag boven de markt of er hier sprake is van ongeoorloofde staatssteun. Stoppen met het project betekent dat de leveringszekerheid van warmte in gevaar komt, dat investeringen moeten worden afgeschreven, dat geïnvesteerd moet worden in andere technologieën, dat klanten wellicht gecompenseerd moeten worden. En er dreigt de mogelijkheid dat mensen afhaken bij het Mijwaterbedrijf. De conclusie is dat het gaat om het kiezen tussen twee kwaden. Doorgaan lijkt onverantwoord vanwege bovengenoemde risico's. Een kleine kans op succes. En we zitten in een fuik, zoals u zelf aangeeft, waar we na 2030 niet meer uit kunnen. Nu stoppen lijkt ook onverantwoord. Omdat de gemaakte kosten zeer hoog zijn, de investeringen voor niets zijn gedaan, en er moet worden afgeschreven, er is ook nog een lening van de gemeente Heerlen, en de huidige aansluitingen verliezen hun warmteleveringszekerheid, zonder een betaalbaar alternatief. In de bespreking van dit voorstel zijn wensen en bedenkingen geuit. Onder meer wordt gevraagd om go/no-go momenten in te bouwen, of in beeld te brengen. En er wordt verzocht om de betrokkenheid van PS zeer hoog te houden. En zeker nadat de initiële investeringen zijn gedaan, en dat we de risico's blijvend moeten benoemen. Om deze wensen mogelijk te maken vergt dat volgens ons dat er in de komende Statenperiode een vergelijking moet worden opgesteld tussen doorgaan met het Mijwaterproject versus stoppen. Een diepgaande analyse, geen oppervlakkige, die naast kosten en baten ook de relatie legt met de prestaties van het project, het bedrijf, het LEF, en de risico's die zich voordoen.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja dank u wel, voorzitter. Wat is de reden om specifiek bij een project als Mijwater BV de door u en ook rondgedeelde optie van sluiting per se te willen koppelen aan ieder scenario wat er voorligt? Wat is daarvoor de reden van de VVD?

De voorzitter: De heer Lodewijks.

De heer Lodewijks (VVD): Ik wilde daar eigenlijk mee afsluiten, maar ik vind het te makkelijk om te constateren dat we met zijn allen in een fuik zijn gegaan, dat accepteren, en zeggen: we kunnen hier niet meer uit. Ik vind dus dat wij als politiek moeten zeggen, op welk moment dan ook: kijk nou eens naar het doorgaan-scenario, en vergelijk dat met stoppen. Maar wel appels met appels, en niet: pluk ergens maar wat argumentjes, zet die een beetje naast elkaar en dan is er geen keuze mogelijk. Dus ik wil helderheid. Ik wil bij een volgende beslissing voor nieuwe investeringen graag helderheid over wat de consequenties zijn. En dat we als politiek dat ook kunnen duiden. Want nu kunnen we het doorgaan-scenario niet duiden, en het stoppen-scenario niet duiden.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Voorzitter, ik begrijp heel goed waarom dat een gevoel, of in ieder geval een zekerheid kan bieden, namelijk dat je twee scenario's strak naast elkaar kunt zetten. En mijn vraag aan de VVD-fractie is: waarom was dat dan zo moeilijk bij een vliegveld, om te accepteren dat een stop-scenario in een voorstel moest worden meegenomen, en kan dat nu juist wel de oplossing zijn?

De voorzitter: De heer Lodewijks.

De heer Lodewijks (VVD): Ja nu, het kan een oplossing zijn. En we hebben bij Maastricht Aachen Airport gezien dat we dat hebben geaccepteerd. We hebben het stoppen-scenario besproken. Maar ik zit hier niet om een debat te voeren over MAA, hè.

De voorzitter: En de heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Want bij dat onderwerp was u zo'n fervent tegenstander om een stop-scenario ook maar naast elkaar te leggen. En ik hoor u nu pleiten juist voor die gebalanceerde afweging die u wil maken. En dat begrijp ik heel goed, maar ik ben met name zoekende naar waar bij de VVD die omslag vandaan komt om juist nu wel nul-scenario's en stop-scenario's te onderzoeken. Heeft dat toevallig met het onderwerp te maken, dat u bij duurzaamheid kritischer bent dan bij infrastructurele projecten?

De voorzitter: De heer Lodewijks.

De heer Lodewijks (VVD): Sommige partijen zien dit als een infrastructureel project. Maar ik heb het hier over dit specifieke project, waarvan ik zeg: op basis van de huidige analyse die ik heb gezegd kan ik eigenlijk geen beslissing nemen, geen goed onderbouwde beslissing. En daar ben ik wel naar op zoek.

De voorzitter: De heer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Ik heb vragen langs dezelfde lijn, voorzitter. Normaal gesproken is D66 voor evaluaties en exitstrategieën, maar meten we in dit geval niet met twee maten? Maastricht Aachen Airport is een bewezen verliespost. We hebben keer op keer gevraagd om het alternatief uit te werken. Nooit met steun van de VVD. Het alternatief is ook niet uitgewerkt. Het College stelt dat de risico's er zijn en deze zijn groot. Meet u hier niet met twee maten? Ik kan ook wijzen op het besluit dat we morgen voor hebben, de investeringen vastgoed van Greenport Campus. Een bewezen verliespost en de vraag is of u dat gaat accepteren. Meten we niet met twee maten, dat is eigenlijk de vraag.

De voorzitter: Dat is de vraag. De heer Lodewijks.

De heer Lodewijks (VVD): Nee, ik vind het voor dit dossier belangrijk dat er een betere onderbouwing ligt dan dat er nu ligt. Dat is de wens en de bedenking die ik heb ingebracht. Daar staakte de stemming in de commissie en dat is de reden dat ik hem nu opnieuw inbreng.

De voorzitter: Dank u wel. Nog een vervolgvraag? Niets? Dan de heer Van Caldenberg.

De heer van Caldenberg (SP): Voorzitter, in de richting van de heer Lodewijks, heb ik niet per se de behoefte om flauw te doen over een vliegveld of de maatschappelijke kosten-batenanalyse van een kerncentrale. Ik ben geïnteresseerd in hoe de heer Lodewijks dat plan dat hij hier net heeft gelanceerd voor zich ziet. Hij zegt dat dit in de volgende Staten zou moeten gebeuren. Volgens mij hebben we nu wel een beslissing te nemen. Dus hoe ziet het plan van de VVD er dan uit? Nemen we nu een beslissing en gaan we er daarna over nadenken?

De voorzitter: De heer Lodewijks.

De heer Lodewijks (VVD): Ja.

De heer van Caldenberg (SP): Oké.

De heer Lodewijks (VVD): Het verhaal gaat sowieso door, want het zijn wensen en bedenkingen. Dat kun je tegen deze procedure hebben. We praten eigenlijk niet over een investering van € 40 miljoen, we praten over de lijst van bedenkingen en wensen die we geuit hebben omdat het College heeft besloten om door te gaan. Dus ik ga ervan uit dat het doorgaat. Onder die conditie vraag ik om ons die tool in handen te geven waarmee we die twee scenario's met elkaar kunnen vergelijken.

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer van Caldenberg (SP): Voorzitter, dus met uw welnemen vindt de heer Lodewijks het goed dat het College nu een besluit neemt om het geld uit te geven en in de volgende periode een onderzoek te doen of dit wel een goed idee was. Ik wil de heer Lodewijks niet uitdagen, maar zegt u impliciet eigenlijk niet: College doe het maar, de VVD vindt het goed en als het later blijkt, kunnen wij onze handen ervan aftrekken?

De voorzitter: De heer Lodewijks.

De heer Lodewijks (VVD): Nee dat is niet de insteek van dit verhaal. De insteek van dit verhaal is dat je zegt oké, dit besluit gaat door. We hebben het net gehad over transparantie en controle en aan de bal blijven. In de wensen en bedenkingen staat al dat er go- en no-go-momenten ingebouwd gaan worden. Dan heb je daar een analyse bij nodig. Dat verzin ik niet, maar ik ga ervan uit dat als je die rol wil spelen en dat als je no-go- of go-momenten in beeld brengt, je dit op deze manier zult moeten doen.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja ik ben inderdaad wel een beetje verbaasd dat de VVD zegt: oké geef die € 40 miljoen maar uit en dan gaan we volgend jaar kijken of we de boel stopzetten. Mijn vraag is eigenlijk, het voorstel ligt al een maand of drie voor en is al een keer uitgesteld, juist omdat er vanuit de commissie veel vragen kwamen die de eerste stukken niet beantwoorden. Vervolgens zijn er allerlei analyses geweest, ook over wat doorgaan betekent. Er zitten ook analyses bij over wat het betekent om te stoppen. Een deel overigens ook vertrouwelijk. Ik ben verbaasd dat de VVD nu zegt: ik heb eigenlijk een analyse nodig over wat de voors en tegens zijn van doorgaan versus stoppen. Ik heb u die vraag als ik het mij goed herinner eerder niet horen stellen. Nu zijn we drie maanden verder en ligt er een besluit voor. U zegt vervolgens ook nog: besluit het maar en dan praten we over een paar maanden over of we stoppen. Ik snap het niet helemaal.

De voorzitter: De heer Lodewijks.

De heer Lodewijks (VVD): Nogmaals ik geef aan dat ik niet denk dat door deze procedure het project wordt gestopt. Ook al zeggen we met zijn allen nee, want GS heeft een beslissing genomen en vraagt de randvoorwaarden aan te geven waaronder wordt gezegd dat het door moet gaan. Dat is één. In de commissievergadering heb ik in eerste instantie gewezen op alle risico's die er zijn, omdat wij vonden dat die risico's niet goed in kaart waren gebracht. Sterker nog, dat ook de risico's van stoppen en doorgaan niet naast elkaar gezet kunnen worden. Je kunt het niet vergelijken op dit moment. Er worden nu lukraak wat argumenten geplukt en daarvan wordt bij scenario afschalen gezegd: nee, dit moeten we niet doen. Bij scenario stoppen: nee, dat moeten we niet doen vanwege de impuls die beloofd is te investeren. Zo worden

er maar wat argumenten naast elkaar gezet, maar dat wordt niet systematisch gedaan. En ik denk dat als je gaandeweg de route zit komende periode, dat je hiernaar moet vragen. Daarom die wens en bedenking.

De voorzitter: Mevrouw Depondt, geen verdere vragen? De heer Westhoff.

De heer Westhoff (BVNL): Mijnheer Lodewijks. Mijn vraag is: heeft u de vertrouwelijke stukken ingezien?

De heer Lodewijks (VVD): Ja. Ingezien.

De heer Westhoff (BVNL): Ja, dan mag ik niet meer verder vragen. Dan weet ik het antwoord.

De voorzitter: Dank u wel. U was bijna aan het einde van uw betoog.

De heer Lodewijks (VVD): Hiermee sluit ik het af. Ik breng nogmaals die wens en bedenking onder de aandacht.

De voorzitter: Zeker. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Depondt, namens de fractie CDA.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, voorzitter. Zijn de risico's bij Mijnwater groot? Ik denk dat we het daar allemaal over eens zijn. In elk geval op basis van de informatie die nu voorligt, kun je daar moeilijk nee op zeggen. De risico's zijn groot. Er zijn onzekerheden. Ja, het is inderdaad de vraag of het toekomstplan zoals het nu voorligt, ook daadwerkelijk gerealiseerd gaat worden. Maar, we hebben ook in deze zaal een meerderheid in de PES vastgelegd dat wij warmtenetten willen. En ja, wij vinden als CDA ook dat wij meer zelfvoorzienend moeten zijn, dat we van fossiele brandstoffen af moeten, dat we minder afhankelijk willen zijn van energieleveringen uit het buitenland.

De voorzitter: De heer Ernst.

De heer Ernst (PVV): U wilt meer zelfvoorzienend zijn in energievoorziening. Ik weet niet in welke relatie u dit ziet, maar Mijnwater hangt volledig af van de toevoer van elektriciteit. Dat ding draait op pompen en pompen hebben stroom nodig en het is nog steeds zo dat het grootste gedeelte van onze elektriciteit opgewekt wordt met fossiele brandstoffen. Dus het draagt op geen enkele manier bij aan een stukje zelfvoorzienendheid. Of ziet u dat anders?

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): U weet dat een ander onderdeel van onze Provinciale Energiestrategie ook is om de elektriciteitsvoorziening om te bouwen naar een duurzame variant. Dus niet meer op basis van fossiele brandstoffen, maar op basis van alternatieven zoals wind en andere. Ik geloof niet dat we ooit onafhankelijk worden, maar het CDA vindt dat we alles op alles moeten zetten om de bronnen die wij hebben om bij te dragen aan die zelfvoorzienendheid en aan de lagere afhankelijkheid van fossiele brandstoffen, moeten inzetten. Als we kijken naar een project als Mijnwater, waren wij daar in eerste instantie ook heel kritisch over. Als je er met een pure bedrijfsmatige blik naar kijkt, als je ernaar zou kijken van: zou ik er mijn privégeld in durven investeren? Dan wordt het een lastige. Wij zitten hier als overheid. Alle voorgangers die in dit huis en alle gemeenten de laatste 150 jaar riolering, straatverlichting, wegen, gasnetten, waterleidingen en rails moesten aanleggen, hebben in dezelfde worsteling gezeten als wij. Gigantische investeringen aan de voorkant en je moest aan de achterkant afwachten wat het zou brengen. Daar zijn overigens ook heel aardige boeken over geschreven, ik kan u die aanraden. Het is ook begrijpelijk als je voor een dergelijke kapitaalintensieve investering staat, dat je je nog eens drie keer achter de oren krabt. Maar ik constateer ook dat zelfs de eerste internetkabel door de overheid is aangelegd. Je ziet dat dat soort transitie niet per definitie door de markt worden opgepikt. Dat daar altijd een initieel traject van de

overheid voor zit. Dat geldt wat ons betreft ook voor Mijnwater. Daarmee is het risico niet kleiner, maar ik ben het wel met een aantal collega's eens die zeggen: als de overheid dat risico niet neemt, gebeurt er gewoon een heleboel niet. Dus wat ons betreft, ja die overheidsinvestering mag. En dat risico nemen we voor lief. Dat neemt niet weg dat we het College uiteraard als aandeelhouder nauw zullen volgen op het zoveel mogelijk mitigeren van dat risico, want het is geen open eind natuurlijk. Dus Mijnwater, ja, maar Mijnwater in het LEF, nee. Wij kunnen ons er iets bij voorstellen dat daar ooit een keer voor is gekozen toen het nog redelijk klein was. Maar inmiddels zien we dat Mijnwater al ruim een derde van de totale portefeuille van het LEF uitmaakt. En in bedrijfsmatige verhoudingen is het nooit zo gunstig als één project of een hele serie, meer dan een derde van de hele omzet uitmaakt. Dat is een hoge risicofactor. Qua aard past het eigenlijk niet bij de doelstellingen van het LEF. Dat constateert het LEF zelf ook. Mijnwater zelf is risicovol dus het zou zomaar kunnen dat als Mijnwater in de problemen komt, het LEF ook in de problemen komt. Dat willen we niet. Je zou dat in elk geval qua risico behoorlijk gescheiden moeten houden. Bovendien willen we uiteindelijk toe naar een professioneel mijnwaterbedrijf. Zoals we een professioneel waterleidingbedrijf hebben en een professioneel bedrijf voor gas- en elektraleidingen. Daar hoort ook een normale governance bij met een aandeelhouder en een Raad van Commissarissen en een stevig bestuur. Eigenlijk hoort daar geen organisatie als LEF tussen te zitten die ook stuurt op zo'n organisatie.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel voorzitter. U spreekt uw bezorgdheid uit over de financiering van het LEF. Uit die bezorgdheid zou ik ook kunnen redeneren dat als die bezorgdheid bij het CDA is en ik uit de woorden van het CDA toch hoor dat zij het Mijnwaterproject willen ondersteunen, dan zou ik andersom vragen wat het probleem van een derde van het LEF is. Als je uitgaat van de positiviteit dat het een geslaagd project wordt, dan zou je ook tegenovergesteld kunnen reageren. Dus mijn vraag aan u is: vanwaar de afsplitsing en de gedachte? Want uw gedachte is tegenstellend op hetgeen dat u wil gaan ondersteunen.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Nee, ik ben het niet met u eens. Ons voorstel is inderdaad in een amendement om op termijn tot een ontvrichting te komen. Om twee redenen. Om het LEF te beschermen tegen het hoge risicoprofiel van Mijnwater, want dat is niet te ontkennen. Aan de andere kant om ook Mijnwater tot een professioneel bedrijf te laten uitgroeien met een rechtstreekse relatie naar haar primaire aandeelhouder, de Provincie. En niet met nog een ander fonds daartussen. Het werkt zowel positief op termijn naar Mijnwater, die niet meer via LEF zich tot de Provincie moet verhouden. En het werkt positief naar het LEF, omdat het risicoprofiel van Mijnwater daaruit gehaald wordt.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ik vind uw antwoord interessant, maar volgens mij klopt het niet. Via het LEF gaat het geld naar Mijnwater. U wilt het LEF eruit halen. Dus u wilt in feite het risico volledig naar de Provincie overhevelen. Omgekeerd, op het moment dat het LEF een derde zou verliezen en die twee derde kan wel zijn doelstelling verwezenlijken, dan moeten wij als Provincie ook bijlappen bij het LEF. Ik snap de redenatie niet, want een-op-een blijft het een probleem. Als u het risico van dit probleem wil minimaliseren, dan zou u eigenlijk een andere afweging moeten maken. En de afweging moeten maken om het Mijnwaterproject niet te ondersteunen. Op dat moment doet u het LEF geen probleem veroorzaken, maar ook de Provincie niet. Dus mijn vraag aan u is: waarom wilt u het LEF uitsluiten en het probleem bij de Provincie leggen? Aan de andere kant weten we dat het probleem straks blijft bij het Mijnwater.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ten eerste willen wij dat Mijnwater doorgaat. Een optie die gunstig is voor de Provincie en voor het LEF maar niet voor Mijnwater, is voor ons geen optie. Ten tweede zijn wij in dit huis als Provincie degenen die de besluiten op Mijnwater hebben genomen. De enige reden dat dit bij het LEF is ingevoegd is omdat dat ons uit praktische overwegingen goed uitkwam in het verleden. Eigenlijk is het een vreemde constructie dat er een fonds tussen moet zitten en er geen rechtstreekse relatie bestaat tussen een aandeelhouder en het bedrijf waarin die aandelen zitten. Dus ja, het risico ligt altijd bij de Provincie, maar daar hoort het ook te liggen. Wij nemen de besluiten erover. Strikt genomen is het niet heel eerlijk dat wij een andere organisatie, weliswaar 100% eigendom van ons, opzadelen met het risico van een partij waarvan wij vinden dat die moet blijven doorfunctioneren. Het risico ligt altijd bij ons, neem het risico gewoon en zorg dat LEF daarvan gevrijwaard wordt zodat alle andere projecten in het LEF ervan gevrijwaard worden dat het LEF in financiële problemen zou kunnen komen en zuiver de zaak uit.

De voorzitter: De heer Franssen, voldoende? De heer Lodewijks had ook nog een vraag.

De heer Lodewijks (VVD): Aanvullend op deze discussie over LEF versus Provincie. Het LEF zit daar ook omdat zij een bepaalde expertise hebben. Een expertise niet alleen in de financiën, maar ook in dit soort transitieprojecten. Als u dat helemaal overlegt bij de Provincie, wie heeft dan die expertise? Wie wordt dan ingehuurd? Wordt dan een ander fonds ingehuurd of een consultant die ons gaat adviseren? Wat is het verschil als je het overhevelt naar de Provincie op het gebied van kennis, investeringen en transitie? En waar komt die kennis vandaan om ons te helpen bij de juiste beslissingen?

De voorzitter: Mevrouw Depondt, ik zou even aan de heren willen vragen om uw vergadering buiten de zaal voort te zetten. Dank u wel. Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): U heeft daar inderdaad een terecht punt. Daarom zeggen wij ook op termijn. Dit kan uiteindelijk alleen functioneren als Mijnwater groter en professioneler wordt en zijn eigen hele governancestructuur professioneel verder inricht. Op dit moment is dat nog niet helemaal aan de orde en speelt LEF inderdaad, los van haar aandeelhoudersrol, een belangrijke rol in termen van inzet van expertise. Maar we zien tegelijkertijd dat Impuls, een professioneel bedrijf in de energiesector, ook al aandeelhouder is. We sluiten niet uit dat daar aandeelhouders, ook met professionaliteit, bij komen. Kijk naar een waterleidingbedrijf. Daar zit ook de Provincie als aandeelhouder en een Raad van Commissarissen en een professioneel bestuur en organisatie. Daar zetten we ook niets tussen. Bij Enexis zetten we er ook niets tussen. Op termijn moet Mijnwater naar diezelfde situatie gaan. Op termijn moet het LEF daar tussenuit.

De voorzitter: De heer Lodewijks.

De heer Lodewijks (VVD): Ja, behalve dan dat LEF aangeworven is om die energietransitie met financiën mogelijk te maken.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, maar niet voor warmtenetten. Als je naar de doelstelling van het LEF kijkt, dan is dat niet primair bedoeld om warmtenetten van de grond te krijgen.

De voorzitter: Tot slot, de heer Lodewijks.

De heer Lodewijks (VVD): Nee hier laat ik het bij.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met uw betoog.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ik denk dat ik over Mijnwater genoeg gezegd heb. Dan het andere onderwerp, het circulair fonds. Dat heeft veel verwarring opgeleverd. Een subfonds klinkt als een dochter. Als je over een dochter denkt, moet je over governance gaan spreken. Na veel doorvragen bleek dat dat

misschien ooit de intentie is geweest, maar dat het uiteindelijk geen dochter werd. En dat we, laten we zeggen, andermans kind gaan onderhouden. Daarmee wordt het eigenlijk een belegging in een circulair fonds waardoor wat andere verhoudingen ontstaan. We blijven wel een probleem hebben met die petten. Formeel levert het LEF het geld aan dat fonds, maar de bestuurder van het LEF is dezelfde als degene die het fonds beheert. Ik weet dat GS daar inmiddels extra checks en balances heeft ingebouwd en ik ben ook blij dat u het voorstel heeft overgenomen om serieus te kijken of het niet toch verstandig is om een Raad van Commissarissen bij het LEF in te richten om die checks en balances te versterken. Waar het ons om gaat, en dat hebben een aantal collega's denk ik wel terecht gezegd, er moet iemand namens ons in die structuur erop toezien dat met ons geld gebeurt waarvan wij vinden dat het moet gebeuren. Eigenlijk gaat het vanuit de aandeelhouderspositie van de Provincie te ver dat u daar zelf de hele tijd op zou moeten letten. U zou daar ook in de onderliggende structuur iets moeten inbouwen dat dit voor u wordt gedaan. Dat krijgen we nog op de agenda. Ik heb de commissie al de complimenten gemaakt voor de manier waarop we de laatste maanden over de hele governance rondom LEF hebben gesproken. In de slipstream daarvan überhaupt over governance in verbonden partijen, transparantie, openheid van informatie, wat is bedrijfsgevoelig en wat niet. Daar zullen we ook over doorpraten. Nogmaals, mijn complimenten. Ik vond de presentatie wel heel verhelderend. Hebben we daarmee alles rondom die structuur opgelost? Dat denk ik nog niet. Dus ook hier de vraag: wanneer komt dat terug op de agenda? Wat ons betreft kunnen we daar onder die conditie wel mee instemmen.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Depondt. Dan geef ik nu het woord aan de heer Westen van de GroenLinks-fractie.

De heer Westen (GroenLinks): Dank u wel voorzitter. Wederom sta ik hier namens collega Baneke. Voorzitter, dit punt heeft veel discussie opgeleverd in de commissies waarin het behandeld is. Meerdere op rij. Het grootste struikelpunt is de bijna complete uitputting van een gedeelte van het LEF door de financiering van Mijnwater. Het amendement zoals dat wordt ingebracht door het CDA ziet erop toe dat dit risico wordt gemeden. Vandaar dat wij het amendement ondersteunen. Evenals het geamendeerde Statenvoorstel Mijnwater, want innovaties dienen gestimuleerd te blijven. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Westen. Dan geef ik nu het woord aan de heer Franssen, namens LOKAAL-LIMBURG.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Namens onze fractie hebben wij aandachtig in de commissie een aantal vragen gesteld. De beantwoording van de Gedeputeerde is nogmaals in onze fractie besproken. Wij kwamen soms tot een onthutsende conclusie. We vroegen ons eigenlijk af als we de antwoorden zagen en de tegenspraak daarin, of wij wel gezamenlijk op één lijn zaten. Dat even terzijde, voorzitter. Naar aanleiding van die commissievergadering hebben wij een verdiepingsslag gemaakt. Er werd in feite gezegd: utiliteitsbouw. Dat woord hebben we nogmaals opgezocht en dat zijn hoofdzakelijk fabrieken, scholen, kantoren en dergelijke. Vervolgens wordt er gesproken, betreffende het document, over woningequivalenten. Een mooi woord om mee te scrabbelen. Gegarandeerd dat je een grote kans maakt dat je veel punten behaalt. Maar in het betreffende document staat ook woningequivalent, en als je dit opzoekt staat er: een woningequivalent is het jaargebruik van een gemiddelde woning in Nederland of 150 vierkante meter utiliteitsbouw. Dat is de omschrijving van woningequivalent. Als we dan kijken naar het doel, 60.000 woningequivalenten in 2030 van het Mijnwaterproject, dan kan dit helemaal niet. Als je namens de omschrijving het omrekent in vierkante meters, kom je uit op 9 miljoen vierkante meter. Ik heb net een omschrijving gegeven en ik heb opgezocht hoe groot Heerlen is. Hoe groot is Kerkrade? Hoe groot is Brunssum? Want over die oppervlakten hebben we het. En als ik de landoppervlakten van die gemeenten bij elkaar tel, kom ik nog niet aan de vierkante meters. Hier klopt iets helemaal niet. Het staat in de openbaarheid. De oppervlaktes kunnen we opzoeken. Toen werd het ook stil in onze fractie, want toen dachten we: hoe kan dit? Hoe kan dit niet berekend zijn? Hoe kan u dit ons zo presenteren? Ik zal het hier even bij laten, maar ik vraag natuurlijk concreet hoe u deze getallen kunt weerleggen. Wat denk ik een

moeilijke opgave zal zijn voor u. Als we de risico's bekijken van het concept van de nieuwe warmtewet, de collectieve warmtevoorziening, is het niet van kracht. We hebben daar ook de pech bij dat die nieuwe Warmtewet samenhangt met de Omgevingswet. De Omgevingswet is uitgesteld naar 1 januari 2024 en misschien wordt die wel nog een keer uitgesteld. Die onzekerheid blijft groot. Dan is er natuurlijk ook de onzekerheid of alle klanten dat Mijwater op korte termijn willen en of wij hen kunnen overtuigen. Als we zien in hoeveel jaren slechts 2.000 woningequivalenten zijn toegetreden en er moeten er nog 60.000 in zeven jaar komen, is het een goede vraag hoe dit te realiseren is. Voor ons is dat eigenlijk een beetje onverklaarbaar.

De voorzitter: De heer Van Wageningen heeft een vraag.

De heer Van Wageningen (D66): Gunt u de inwoners van Parkstad Limburg dan niet wat extra zekerheid door als Provincie standvastig te zijn?

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Zo een vraag van u van D66, daar valt mij de broek van uit. En waarom? Als ik zie dat de minister op 21 oktober heeft bekendgemaakt welke keuze hij maakt, maar daarna niet de invulling geeft, dan bent u als D66 toch niet meer geloofwaardig? U zadelt ons op met een probleem. Als ik dan zie dat D66 zonnepanelen wil stimuleren maar de sonderingsregeling wil afschaffen, noem ik dat een beleid dat niet meer geloofwaardig is. Zegt u het maar.

De voorzitter: Dan geef ik de heer Van Wageningen het woord, dan kan hij het zeggen.

De heer Van Wageningen (D66): U stelt een wedervraag. Ik kan er wel op ingaan, maar mijn vraag was: gunt u, gunt LOKAAL-LIMBURG, de inwoners van Parkstad een standvastige overheid, namelijk de Provincie Limburg?

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Zoals u ziet ben ik niet klein en sta ik redelijk vast en als ik zie wat er belangrijk is voor de regio Parkstad – en u gaf het ook aan in uw woordvoering – u wil dat er meer geïsoleerd wordt. Vandaar dat ik dat zonet aangaf. Dat noem ik een echt standpunt en daar staat u niet vast in, want u wil de solderingsregeling afschaffen. In feite weten wij dat in Parkstad een heleboel woningen niet voldoen aan de norm van A, B en C. Dus wat is uw geloofwaardigheid in deze?

De voorzitter: De heer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Ik geloof niet dat mijn geloofwaardigheid hier aan de orde is, maar ik heb geen vragen meer. Dank u wel.

De voorzitter: Dan mag u verder met uw betoog, mijnheer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dan zien wij in feite een aantal juridische risico's en we zien een aantal risico's voor de toekomst. Wat ons als LOKAAL-LIMBURG ook verbaast is het werkbezoek dat we gaan doen nadat we eigenlijk een besluit zouden moeten nemen, dat heeft u ook in de commissie toegezegd. Wij als LOKAAL-LIMBURG vinden dat gewoon een omgekeerde wereld. Doe eerst een werkbezoek en neem vervolgens naar aanleiding van de constatering een besluit. Van gebruikers van Parkstad horen wij dat er toch veel problemen zijn en de mogelijkheid is er dat als het warmtenet niet werkt, zullen ze gewoon op het gas verdergaan. Als die zekerheid of onzekerheid al ingebouwd is, vraag ik mij af of

we, gezien de genoemde oppervlakten en de geloofwaardigheid van dit project, hiermee door moeten gaan. Wij zijn als LOKAAL-LIMBURG echt benieuwd naar de antwoorden van de Gedeputeerde.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Franssen. Dan geef ik het woord aan de heer Van Caldenberg namens de SP-fractie.

De heer Van Caldenberg (SP): Wat is de heer Franssen groot zeg. Voorzitter, mevrouw Depondt sprak daarstraks: als ik nou privégeld zou moeten investeren in combinatie met het LEF? Dat is er nou zo een die hadden we beter niet kunnen noemen natuurlijk, want een groot deel van alle vraagtekens rondom het LEF hebben ook enige relatie met het wel of niet privé investeren in bepaalde zaken in deze provincie. Die discussie moeten we niet nog een keer overdoen, maar dit dossier is wel een behoorlijke bevalling. Zowel Mijwater als het Polestar Circular Debt Fund als het hele LEF. We komen erachter dat een aantal zaken rondom dat LEF nog niet op orde is zoals we dat wensen. Daar hebben we op een aantal punten last van. Daar hebben we ten aanzien van Mijwater last van, ten aanzien van Polestar zelf, ten aanzien van de governance van LEF als het geheel hebben we daar last van. Het zou de wens van onze fractie dat op korte termijn met de Staten wordt gesproken over het op orde brengen van de governance op een manier die ook voor de toekomst helder en zuiver is. Daar waar het LEF gaat toenemen in omvang, hoort ook een toename van de governance bij en de wijze waarop we daarmee omgaan. Het is tenslotte gemeenschapsgeld en daarover dient verantwoording te worden afgelegd in het publieke domein. Dat kunnen we niet voldoende doen op de manier waarop we dat nu geregeld hebben. Dat zal moeten verbeteren. Voorzitter, wat ook zal moeten verbeteren is dat wat onze fractie betreft de directie, de Raad van Commissarissen van het LEF, straks niet meer volledig afhankelijk moet zijn van Polestar Capital. Dat is niet omdat Polestar Capital verkeerde mensen zijn. Daar hebben we ook al discussie over gevoerd. Daar vinden we van alles van. Maar stel u voor Polestar Capital kiest om, of Polestar Capital gaat een andere business doen, dan hebben we weliswaar een grote zak met geld in het LEF, maar geen enkele knowhow over wat we daar aan het doen zijn. Dat is natuurlijk wel belangrijk en wij pleiten er ook voor om ervoor te zorgen dat wij weer een eigen directievoering gaan hebben over het LEF met een eigen Raad van Commissarissen die het belang van het LEF primair en alleen op tafel legt. We kunnen daarna prima zaken blijven doen met Polestar, maar misschien ook wel met andere fondsen. Misschien ook wel met andere marktpartijen die daar goed in bezig zijn, want uiteindelijk zijn we bezig die transitie vorm te geven, maar wij moeten kijken hoe wij als Staten als geheel dat belang van het LEF op tafel houden. Dat kan niet per se door alleen op één paard te wedden. Daarvoor zullen we een bredere blik moeten hebben. Gelukkig zijn er een heleboel ambtenaren ondertussen veel wijzer geworden naar aanleiding van de discussies de afgelopen maanden en hebben zich er behoorlijk in verdiept. Complimenten daarvoor. Maar die kennis en knowhow zullen we moeten gaan uitbreiden en wat ons betreft doen we dat dus ook uiteindelijk door ook zelf het LEF weer in eigen handen te nemen. Dat betekent ook dat die governance een stuk transparanter zou moeten worden. Ook daar heeft de Gedeputeerde in de commissievergadering over gesproken dat dat in ieder geval de intentie is van dit College. Ik zou graag horen hoe we dit kunnen verankeren zodat ook volgende Colleges in ieder geval met de Staten deze discussie gaan voeren over hoe dat zou moeten. Voorzitter, dan kom ik bij in eerste instantie de governance van het LEF zelf en dan ligt er een amendement van de heer Smeets. Wij hebben met elkaar een heleboel zaken al besproken als het gaat over openheid en transparantie. Ik ben heel welwillend om hiernaar te kijken en mogelijk ja tegen te zeggen, want het is mij een doorn in het oog dat de investeringen die gedaan worden met publiek geld op dit moment voor de Staten onder geheimhouding in te zien zijn, maar voor de rest niemand. En onder geheimhouding is het lastig om over te spreken en ook dat merken we. Voorzitter, ik zou daar wel voorstander van zijn. De reikwijdte kan ik niet precies overzien, maar de richting van de heer Smeets bevalt mij. Voorzitter, dat is dus ook een wens van ons. Dan hebben we samen met het CDA constructief gewerkt aan het amendement en evenals aan de motie die op tafel ligt ten aanzien van Mijwater. Mijwater is een van de verst gevorderde warmtenetten in Nederland en als we het verst gevorderde project de nek omdraaien staan we straks met een probleem. We moeten dat doen. Niet omdat we daarop zitten te wachten of omdat het leuk is, maar omdat we onafhankelijk willen worden van Russisch gas, olie uit Saudi-Arabië, liquid natural gas uit Qatar. Het zijn allemaal staten waar we in ieder geval niet

afhankelijk van willen worden. Tegelijkertijd hebben wij ook een verplichting naar onze planeet voor verduurzaming. Dat moeten we zeker doen en wie dan zegt dat we ook een verantwoordelijkheid hebben naar de Limburgse bevolking, ja primair. Die prijs van die buitenlandse producten hebben we geen invloed op, maar op zelfvoorzienend zijn van onze energievoorziening wel. Het kan bij uitstek door projecten als warmtenetten via Mijnwater. Voorzitter, het amendement van het CDA heeft mevrouw Depondt toegelicht. Onze motie gaat over Mijnwater en die is wel heel belangrijk, want Mijnwater is ook voor een groot deel voor de continuïteit naar de toekomst toe afhankelijk van duidelijkheid uit Den Haag. Die schiet nog niet zo erg op. Het wordt tijd dat die er komt. Daarom dienen we de motie in, vooral met de bedoeling om het College op pad te sturen om te zorgen dat in Den Haag een klap wordt gegeven op de Warmtewet zodat wij in Limburg vooruit kunnen met dit soort projecten en niet onnodig in de vertraging blijven zitten. Het is onherroepelijk zo dat als het gaat over dit soort investering in basisinfrastructuur dat de overheid daarvoor aan de lat zou moeten staan. In ieder geval voor een groot deel. En daarvoor bieden we ook dat tweede onderdeel van deze motie in. Voorzitter, precies op tijd.

De voorzitter: Inderdaad. Dank u wel mijnheer Van Caldenberg. Dan geef ik het woord aan de heer Kuntzelaers namens de PvdA.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Ik zie de aantekeningen van mijn voorganger nog voor mij liggen, maar dat laat ik maar even voor wat het is. Het LEF staat vandaag in meerdere vormen op de agenda en dat is altijd even een moment om terug te denken aan wanneer het allemaal begon. Volgens mij was ergens in 2013, toen de Gedeputeerde Kersten voor het eerst bezig was met het LEF, niet voorzien hoe groot de impact van dat fonds naar de toekomst toe zou zijn en worden. Los van het feit dat we vandaag spreken over risico's, beperkingen en interessante visies op de investeringen die voorliggen, is de impact die met zo veel miljoenen die gegenereerd zijn via interne en externe bronnen een enorm compliment aan deze Staten waard. Dan zie je wat je kunt realiseren op het moment dat je met visie voor de lange termijn een project start en wat dat voor positieve effecten met zich mee kan brengen. Juist om die transitie vorm te geven, juist om die energieonafhankelijkheid aan te jagen, juist om de Limburger te helpen. Vandaag zien we verschillende voorstellen liggen. Ik vond het ook al interessant om te zien hoe aan de ene kant de VVD het negatieve scenario in beeld wil hebben om in ieder geval aan de teugels te kunnen trekken als het helemaal gierend uit de klauwen zou kunnen lopen, en juist bij het CDA en de SP indirect voorstellen zie van: wat nou als het groot succes wordt, dan moeten we juist een organisatie optuigen die capabel is en in staat is om naar de toekomst door te kunnen. Voor beide visies valt wat te zeggen. Je moet als het een groot succes wordt met Mijnwater inderdaad een capabele organisatie hebben staan. Misschien ook om de risico's daarvan te mitigeren. Maar het is niet verkeerd om, zoals bij andere dossiers ook wel eens het geval is, de exitstrategie goed in beeld te hebben. Ik weet dat in het kader van investeringen is opgenomen dat je altijd goed in beeld moet hebben wat een exitstrategie is. Daarom kan ik me enigszins verplaatsen in de emotie die de heer Lodewijks aan de dag legde toen hij zei: je moet weten wat er gebeurt als je gaat stoppen. Ook om juist te bepalen of je doorgaat. Bij PCDF is het mooi om te zien dat je denkt zelf iets te initiëren en dat de rest van Nederland zo hard enthousiast mee rent, dat je er uiteindelijk achteraan moet rennen. Onze € 25 miljoen lijkt nu nog maar een kleine bijdrage in dat heel grote fonds dat inmiddels is gecreëerd. Voor de PvdA een welkome ontwikkeling. Toen ik de woorden las die de heer Smeets heeft opgeschreven in zijn wensen en bedenkingen dacht ik: daar heeft hij goed over nagedacht. Dat zijn woorden waar ik me grotendeels in ieder geval goed in kan vinden. Ik denk dat misschien iets te veel zaken op de website erbij moeten worden geplaatst, maar misschien een deel van die transparantie die gewenst is onder PCDF kunnen wij zeker onderschrijven. Ik ben ook benieuwd naar de reactie van de Gedeputeerde om een visie te geven over wat er in transparantie gepubliceerd mag worden. Ik hoop zo veel mogelijk van wat de heer Smeets heeft opgeschreven. Dan hebben we in ieder geval de kans om niet de hele tijd via schriftelijke vragen informatie op te vragen, maar het gewoon via de website op te zoeken. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Kuntzelaers. Dan geef ik het woord aan de heer Ernst namens de fractie van de PVV.

De heer Ernst (PVV): Dank u wel voorzitter. Ik vernam inderdaad dat we twee in één doen vandaag en ik zal proberen het enigszins in elkaar te schuiven. Laten we beginnen met het gedeelte Polestar. Wat de PVV betreft is er nog steeds gebrek aan transparantie, grip en controle voor en door PS en beschikken we over te weinig instrumenten om adequaat te sturen. Niet voor niets is de governance en integriteit voor deelnemingen en betrokken partijen nog steeds onderwerp van discussie in dit huis. Wij, de Provincie, beschikken over een aantal uitstekende financiële mensen, maar of hun expertise voldoende zal zijn voor speculatiemarkt vragen wij ons af. Want via Polestar wordt LEF een speculatieclub die over de hele wereld winst mag proberen te maken via de door klimaathysterie gedreven rijkelijk vloeiende subsidies. Het LEF heeft doelstellingen. Volgens de PVV gaat dit echter volledig aan die doelstellingen – wat je er ook van mag vinden - voorbij. Energietransitie, duurzaamheid, innovatie-economie en Limburg bevorderen. Bijvoorbeeld door in Limburg gevestigde innovatieve bedrijven kansen te bieden die ze anders niet krijgen of door burgers in staat te stellen hun energieconsumptie te verlagen of te veranderen. Dan moet ik even een sprongetje maken. Dan komen we bij het dossier Mijnwater. Er werd al even in het verleden gedoken. We hebben het er hier in het huis niet voor het eerst over. Dik drieënhalp jaar geleden plopte in Heerlen de kurken toen de molensteen van de nek werd gehaald en om die van de Provincie werd gehangen. Daar waar men circa vijftien jaar geleden in Heerlen dit nog geroemd heeft als een verbinding van het verleden en de toekomst van Limburg, was men toch blij dat men ervan af was. Dat roemen gebeurde overigens door dezelfde persoon die het Maankwartier een sprookje dat Heerlen verdiend had noemde. Beide hoog geroemde zaken blijken duidelijk hoofdpijndossiers en aaneenschakelingen van missers die steeds weer met een wolk van mooie verhalen uit de dikke duim, en niet te vergeten veel belastinggeld natuurlijk, bedekt worden. En niet alleen missers, misschien ook nog wel erger. Mij werd nota bene door de portefeuillehouder en de commissie verweten dat ik een verkeerde voorstelling van zaken gaf toen ik aangaf dat Mijnwater bij de uitvoering van het meest recente masterplan hoofdzakelijk ten goede komen aan utiliteiten en grotere woongebouwen. Nee hoor, er was sprake van een mogelijkheid voor vele tienduizenden woningequivalenten. Om vervolgens schoorvoetend op de vragen van ambtsgenoot Westhoff toe te moeten geven dat 80% van deze woningequivalenten grote gebouwen omgerekend naar standaard units betreffen. Voorzitter, dit zijn toch geen bedragen. € 40 miljoen om nu door te kunnen gaan en € 200 miljoen later in een poging om het een klein beetje rendabel te krijgen. Mogelijk liggen er zelfs nog wat mummies in de ondergrondse schatkamers die eruit rollen als er straks zo veel geld in is gestort dat we niet meer terug kunnen. Dan hebben we het nog niet over de investeringen in de gebouwen die door de eigenaren gedaan moeten worden. Investerings die zwaar gesubsidieerd worden natuurlijk. En voor het restant wat ze dan zelf zouden moeten betalen, zou een prachtige aftrekpost zijn. Juist. De particuliere belastingbetaler die gewoon met zijn energierekening, inclusief alle belastingen daarop, blijft zitten. Voorzitter, dan mijn vragen. En ik heb ze genummerd zodat er meegeschreven kan worden. Ik zou graag van de portefeuillehouder vernemen: één, of hij 80% hoofdzakelijk vindt en zo nee waar die grens voor hem dan wel ligt? Als de portefeuillehouder mij beschuldigt van een verkeerde voorstelling van zaken geven, hoe noemt hij dan zijn eigen bewering dat het anders is? Het antwoord op mijn vraag naar het aantal personen dat de bovenste twee managementlagen van Mijnwater bevolkt heeft. Ik kreeg een antwoord op een vraag die ik niet gesteld had. Ik heb duidelijk aangegeven wat ik wel bedoelde. Tot op heden kreeg ik geen antwoord op deze vraag. Er was tijd genoeg om het uit te zoeken dus dat antwoord had ik graag nu.

De voorzitter: De heer Smeets.

De heer Smeets (SVL): Voorzitter, ik had de vraag ook aan LOKAAL-LIMBURG kunnen stellen, aan de VVD of eventueel het CDA. Partijen die nu heel kritisch zijn op het Mijnwaterproject. Ik wil niet in het verleden blijven hangen, maar mijn bijdrage die ik net gegeven heb dat toen er in 2019 over dit onderwerp gesproken werd in de vorm van die garantstelling, toen heeft de PVV er een hamerstuk van gemaakt. Daar is niet over gediscussieerd. Toen al. Alle risico's die u nu benoemt, benoemden wij toen ook al in onze bijdrage. Die waren toen feitelijk bekend als je de stukken goed las. Dus de vraag aan u is, nogmaals ik had de vraag ook aan een andere kritische partij kunnen stellen: wat maakt dat u nu na drieënhalp jaar licht ziet

en ineens zeer kritisch bent over het Mijwaterproject terwijl u aangaf dat er een molensteen hing om de nek van de gemeente Heerlen die werd overhandigd aan de Provincie? Dat was toen al bekend.

De voorzitter: De heer Ernst.

De heer Ernst (PVV): Destijds is er inderdaad vertrouwd op hetgeen dat ter tafel gebracht werd toen. Vertrouwen gezet in de ontwikkelingen die er zouden komen. Inmiddels is gebleken dat al die prachtige doelstellingen die er toen waren, op geen enkele manier gehaald zijn. Dat heeft ons doen besluiten om duidelijk een andere koers nu te varen. Toentertijd waren we wel kritisch, maar hebben er toen met een positief oog naar gekeken. Inmiddels is dat positieve oog aardig dichtgeslagen.

De voorzitter: Gaat u verder.

De heer Ernst (PVV): Dank voorzitter. Ik was gekomen bij mijn vraag vier: is er een geologisch rapport opgemaakt met betrekking op het in beweging brengen en het temperatuur veranderen van ondergronds water in relatie tot de stabiliteit van de aardlagen? Is hierbij rekening gehouden met de trillingen van de windturbines, de ligging van de Felbissbreuk en de invloed van het te zijner tijd stoppen van de bruinkoolwinning en de bijbehorende kunstmatige grondwaterpeilverlaging in het Duitse grensgebied? Op welke wijze gaat Mijwater BV voorzien in de technische vakmensen om al deze dromen die wij net zagen waar te maken? Of waar te kunnen laten worden. Hoe is het te verklaren dat zelfs na ongeveer vijftien jaar het bedrijfsleven niet in de rij staat voor deze geweldige, toekomstbestendige en rendabele ontwikkeling en er toch weer enorme bedragen van de Provincie gevraagd worden? Tot zover.

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, ik heb een vraag aan de heer Ernst die ook gaat over de hoeveelheid vergaderingen die we ondertussen over het onderwerp gehad hebben, waarbij dit op de agenda stond en waarbij de gelegenheid was om allemaal van dit soort relatief technische vragen te stellen. Dan is mijn vraag één aan de heer Ernst: waarom heeft u die niet gesteld en komt u daar nu pas mee? En vraag twee aan de heer Ernst is: maakt het überhaupt iets uit welk antwoord de Gedeputeerde geeft voor uw oordeel?

De voorzitter: De heer Ernst.

De heer Ernst (PVV): Een aantal van die vragen is al gesteld en destijds niet beantwoord dus vandaar dat ze nogmaals gesteld moeten worden. Of het enig verschil uitmaakt, dat zullen we tijdens de stemming zien. Ik begrijp uw kritische houding, want het is natuurlijk allemaal geïnitieerd vanuit het Heerlense, waar uw partij met de scepter gezwaaid heeft en die vervolgens op de nek van de Provincie heeft geprobeerd te hangen. Ik begrijp dan ook de opmerking over het Maankwartier waarschijnlijk tegen het zere been van u is geweest. Dat zij zo.

De voorzitter: Mijnheer Ernst. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Plusquin namens de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Voorzitter, wij zeggen natuurlijk niets nieuws als we stellen dat doorgaan met het Mijwater risicovol is. Dat is in het verleden ook zo geweest met allerlei nutsvoorzieningen en nu we moeten inzetten op nieuwe lokale duurzame vormen van energieopwekking, herhaalt dit zich. Dat roept natuurlijk allerlei vragen en herinneringen aan het verleden op. We hebben als Provincie vaker geïnvesteerd in energie en daarbij het resteigendom verkocht. We vragen ons af wat er gebeurt als Mijwater omvalt. Zijn al onze investeringen verdwenen? Of heeft het net als ons resteigendom nog marktwaarde? Hoeveel zou de opbrengst bij verkoop zijn? We willen vooropstellen dat wij voor

verduurzamen en innovatieve manieren van verwarmen zijn. Wat we nu in de praktijk zien is dat Mijnwater met storingen kampt. Dat mensen in de kou zitten ondanks de investeringen die al gedaan zijn, terwijl de gemeenten Heerlen en Brunssum al heel veel gezinnen met energiearmoede kennen. Wettelijk worden deze gecompenseerd bij storingen die minsten acht uur duren, dat bekend ook steeds minstens acht uur in de kou zitten. Als de storing iets minder lang duurt, zitten de bewoners in de kou en krijgen ze geen compensatie. Dat lijkt ons niet de bedoeling. Voor ons staat voorop dat deze storingsproblemen weggenomen worden zodat deze gezinnen ook tevreden klant worden. Hoe kunnen we daar nou voor zorgen, voorzitter, dat deze storingen weggenomen worden en dat iedereen tevreden klant is? Tot slot, de financiële risico's zijn groot. We zijn er dan ook voorstander van om de Provincie op grotere afstand te zetten van Mijnwater. Bij de commissiebehandeling bleek dat de Gedeputeerde deze zorgen deelt en dat hij er ook wat voor voelt om Mijnwater op een gegeven moment los te koppelen. We dienen het amendement van het CDA mee in en steunen ook de overige amendementen. Voorzitter, Polestar.

De voorzitter: Nog even over het vorige punt een vraag. De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Mevrouw Plusquin had het over de overige amendementen. Dat is prima, maar we hebben een motie ingediend. Steunt zij die ook?

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ik wil even de beantwoording van de Gedeputeerde afwachten. Die motie wordt na het stemmen over het stuk ingediend, toch? Dus we stemmen eerst op de amendementen, dan het stuk en dan de motie, hè?

De voorzitter: Dat is de juiste volgorde. Gaat u verder.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): We wachten die even af. We waren bij het volgende onderwerp. We waren een beetje verrast over het samenvoegen dus ik hoop dat ik het red qua tijd. De Rijksoverheid werkt samen met het bedrijfsleven en maatschappelijke partners om de Nederlandse economie in 2050 volledig te laten draaien op haar bruikbare grondstoffen. In deze circulaire economie bestaat geen afval en worden grondstoffen steeds opnieuw gebruikt, maar helaas is de weg naar deze circulariteit nog lang en vol valkuilen. Het stemt me goed dat ook de Provincie de transitie naar circulariteit stimuleert. Niet alleen via een beleidskader, maar ook door financiële steun te geven aan circulaire projecten en innovatieve verduurzaming. Dat deze steun nu ook vertaald is in de oprichting van het investeringsfonds, het Polestar Circular Debt Fund, klinkt goed. Ook dat de voorwaarden voor cofinanciering van het fonds al ruimschoots zijn overtroffen. Tegelijkertijd blijven wij opnieuw met het gevoel zitten dat hier weer een nieuw financieel product in de markt wordt gezet, waarbij uiteindelijk een positief financieel rendement zwaarder zal wegen dan een maatschappelijk rendement dat te behalen is door de circulariteit en daadkrachtige impulsen te geven. Ook het Statenvoorstel geeft deze indruk, omdat het uitgebreid ingaat op allerlei financiële aspecten en weinig concreet wordt over de te behalen circulariteitsdoelen. Het geeft zelfs al een winstwaarschuwing, dat we als Provincie straks niet veel te zeggen krijgen over de investeringen van het fonds. Wij vinden het daarom van groot belang dat de Provincie ervoor kiest om de weinige invloed die ze nog wel kan uitoefenen, via de zetel in de participantenvergadering laat invullen door een onafhankelijk persoon met onmiskenbare kennis van en ervaring met circulariteit en niet door een volgende financiële expert. De rol van een luis in de pels, die kritisch meekijkt bij de keuzes die het fonds maakt. Die controleert of de aanvragen die worden gehonoreerd voldoende invulling geven aan het circulaire beleid voor de Provincie en daarvoor jaarlijks rapporteert aan PS. Zo een invulling geeft ons nog enige hoop dat hier ook het maatschappelijk doel bereikt wordt en we willen op dit punt dan ook graag een toezegging van de Gedeputeerde. Daarnaast willen we erop wijzen dat de ZRK er al vaker op heeft gewezen dat de Provincie bij participaties na moet denken over een exitstrategie. Als op termijn zou blijken dat het fonds onvoldoende impact heeft op het bevorderen van de circulaire economie, moet PS niet schromen om het fonds weer te verlaten. Het lijkt ons daarom goed als deze strategie wordt uitgewerkt en binnen zes maanden wordt

aangeboden aan PS. Ik wil daarbij aangeven dat wij wel consequent zijn in exitstrategieën, zowel voor Mijnwater, Polestar en MAA. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Plusquin. Dan geef ik nu tot slot in de eerste termijn het woord aan de heer Driessen namens het Forum voor Democratie.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja, voorzitter, in de vier jaar Statenperiode die ik nu bijna achter de rug heb en mijn partij daarmee ook voor de eerste keer, bevreesdde mij meermaals de term marktfalen. Ik heb vaker geprobeerd aan te geven dat marktfalen eigenlijk een faliekant verkeerde term is voor datgene dat wij hier eigenlijk bedoelen, namelijk de markt doet iets niet dus wij moeten het gaan doen. Ik vind het best ironisch dat nu op de laatste Statenvergadering van deze periode we ook een mooi duidelijk voorbeeld krijgen van hoe dat marktfalen eruitziet. De markt heeft het namelijk niet gedaan, omdat de markt zich er de vingers niet aan brandt. Wij doen het vaak wel. Wij branden ons er dan ook de vingers aan. Mijnwater is daarvan een goed voorbeeld. De markt doet het niet, wij deden het en nu draait het verlies. Dat mag, bij sommige projecten.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Is de heer Driessen het met mij eens dat zonder initiële overheidsvisie en overheidsinvesteringen en overheden die risico lopen, wij wellicht met zijn allen nog in berenvellen op een oude kar met een ezel ervoor over een modderweg hadden gereden?

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Nou ik weet niet of een overheidsvorm als de Provincie of de Rijksoverheid ons uit de berenvellen heeft gehaald, voorzitter. Ik ben het wel eens als mevrouw Depondt bedoelt dat de overheid sommige investeringen voor haar rekening moet nemen omdat die lastig te vervullen zijn. Er valt heel goed, en daar gaat het vervolg van mijn verhaal over, te twisten over welke dat wel moeten zijn en welke niet. En hoe risicovol die mogen zijn en hoe groot de lasten mogen zijn die we daarvoor moeten dragen.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Dus dan bent u het wel generiek met mij eens, maar niet over Mijnwater?

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ik ben het inderdaad generiek met u eens, maar inderdaad niet op Mijnwater. Zeker niet op Mijnwater.

De voorzitter: Dank u wel, gaat u verder.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Dank u wel, voorzitter, want het Mijnwaterproject telt enorm veel verlies en of het duidelijk wordt of dat rendabel wordt, is het ook niet. Er is wel een uitbreiding nodig, een uitbreiding van het klantenpakket, zo valt te lezen. Dus er moet meer bediend worden om te kijken of we schaalvergroting kunnen hebben, maar of we dan vervolgens rendabel worden is nog steeds niet heel zeker. Het is een soort: investeer nog een beetje, want morgen komt het goed. Vaak is het probleem namelijk: morgen komt het niet goed. Dus het lijkt ons heel verstandig om gewoon eens daad bij het woord te voegen en op tijd te zeggen: we stoppen met dit project. Het was geen goed idee, er was een reden dat de markt het niet deed, dus wij zouden het ook niet moeten doen met het geld van onze belastingbetaler. Daarbij komt

nog eens dat de ervaringen met het Mijwaterproject, met de mensen die er warmte van hebben, niet heel positief zijn. Als zelfs de klanten niet positief zijn, die in principe niet die enorme last dragen, waarom zouden wij het dan wel doen? Dan nog een klein stukje over het Polestar-dossier, want die zou los zitten. Heel gelukkig waren wij niet met het LEF, maar het is wel een manier om soortgelijke projecten in de provincie te ondersteunen. We hebben ook in ons programma staan dat we moeten investering in plaats van subsidiëren en dat zou een goed onderdeel kunnen zijn van het LEF, ware het niet dat het LEF weinig transparant is en dat we daardoor weinig inzicht krijgen in datgene wat het doet en we ook weinig vooruit kunnen met het sturen op dat soort zaken. Wij vinden dus in ieder geval dat we niet moeten uitbreiden. Een samenwerking met bijvoorbeeld een EIB klinkt heel leuk, tot we tot de conclusie komen dat daar ook allemaal randvoorwaarden aan zitten en we dus minder in de Provincie bezig zijn en meer elders. Dat is juist niet de bedoeling. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Driessen. Dan zijn we aan het eind van de eerste termijn van de Staten. Dat geeft mij gelijk de gelegenheid om even te schorsen, dan kan ik ook even aan Mijwater denken. En dan kan de Gedeputeerde ook even alle vragen netjes op een rijtje zetten. Ik schors de vergadering voor maximaal tien minuten.

[SCHORSING]

De voorzitter: Ik heropen de vergadering en geef het woord aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Dank u wel voorzitter. Inmiddels is de zaal halfleeg. Ik verwacht dat er nog wat mensen terug zullen komen. Beste Statenleden, ik zal niet onder stoelen of banken steken dat dit een persoonlijk gedreven project is van mij en voor Limburg, omdat wij als doelstelling hebben om van het fossiele gas af te gaan. Dat wij als doelstelling hebben als Provincie om 60.000 woningen van het gas te hebben in de toekomst. We moeten dat niet alleen doen vanwege de doelstellingen, maar we moeten dat vooral ook doen voor de inwoners van Parkstad die vaak nu nog geconfronteerd worden met hoge energierekeningen als gevolg van slecht geïsoleerde huizen, de volatiliteit op de energiemarkten. Alleen daarom al zouden we dat moeten gaan doen. Voorzitter, ik ben heel blij dat er een aantal Statenleden de afgelopen tijd hebben vastgebeten in het dossier en met ons op zoek zijn gegaan naar hoe we dit op de beste manier kunnen gaan beleggen.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. U verwoordt zonet dat u blij bent dat er 60.000 woningen van het gas af gaan. Klopt dat?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Voorzitter, ik heb gezegd, we hebben als provinciale doelstelling om 60.000 woningen van het gas af te halen. Ja, dat klopt.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dat betreft u dan eigenlijk ook op het Mijwater, als ik dat goed begrijp. In de documenten staat 60.000 equivalenten. Doelstelling 2030. En vandaag hoor ik u over 60.000 woningen. Als ik dan het document in herinnering neem, dan zie ik dat u verwoordt heeft in de commissie dat er 80% utiliteitsbouw van het geïnvesteerde bedrag zou plaatsvinden en 20% daadwerkelijke woningen in fase één, maar die fase één heb ik ook nergens in de documenten kunnen herleiden. Ik heb erin gezocht.

De voorzitter: En uw vraag?

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Wat is fase één en wat bedoelt de Gedeputeerde met 80% utiliteitsbouw, 20% daadwerkelijke woningen in fase één? En is het een spraakverwarring dat u zegt 60.000 woningen in plaats van 60.000 equivalenten?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Voorzitter, ik ga de heer Franssen een beetje helpen. In het stuk staat heel duidelijk omschreven waar fase één op toeziet en waar fase twee op toeziet. We hebben als doelstelling in 2030 60.000 woningen of woningequivalenten van het gas te halen. Fase één van dit project ziet toe op de utiliteitsbouw. Het idee van fase één van het masterplan, dat ook ter beschikking is gesteld en dat u ook heeft kunnen lezen, is dat wordt gewerkt aan standaardisatie en opschaling. In eerste instantie is dat utiliteitsbouw. Daarna is de bedoeling in fase twee dat wordt uitgerold naar de woningbouw in Heerlen en Kerkrade. De 60.000 waar we naar verwijzen als doelstelling is voor de hele provincie Limburg en dit Mijwater is voor Parkstad. Wellicht verklaart dat een en ander bij het lezen van de stukken. Voorzitter, ik ga naar de beantwoording.

De voorzitter: De heer Franssen heeft nog één mogelijkheid voor een vervolgvraag.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ik ben blij dat u nu een stukje duidelijkheid verschaft. Dat u het dus heeft over 60.000 woningen in fase één tot 2030 als ik het goed begrijp en dat we het dus niet hebben over alleen het Mijwaterproject. Mijn concrete vraag daarom is dan: als we constateren dat de betreffende woningen die u aangeeft allemaal C-niveau en minder hebben, en als we kijken naar hoe de subsidie vanuit de overheid naar de inwoners wordt neergelegd, is het dan reëel dat 60.000 woningen haalbaar zijn?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Voorzitter, die 60.000 zijn haalbaar. Mijwater richt zich zoals gezegd in eerste instantie op utiliteitsbouw. Dan komen de woningen met labels A en B. Het idee is juist dat Mijwater ook gaat werken voor die huizen met lagere energielabels. Met het nationaal isolatieoffensief, het Limburgs isolatieoffensief. In combinatie met versnelde energietransitie zijn 60.000 woningequivalenten zeker haalbaar, maar dan moeten we vandaag dit besluit nemen.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Voorzitter, mevrouw Fischer-Otten van 50PLUS vroeg naar de bevestiging, naar hetgeen dat we ook in de commissie hebben gewisseld, namelijk: betekent stoppen met investering, stoppen met Mijwater, dat de leveringszekerheid in het geding komt? Het antwoord daarop is ja. Al in de aankomende winter zal dat het geval zijn. Er moet dus in de bron geïnvesteerd worden. De tweede vraag van mevrouw Fischer-Otten...

De voorzitter: Mevrouw Fischer heeft daar een vraag over.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): U zei het kan de winter van 2024 al. Dus de plannen zijn zo snel uitvoerbaar?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Dat klopt, het over de winter 2023/2024 ja.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: We hebben twee agendapunten tegelijkertijd. Deze gaat even over het PCDF en het LEF. Mevrouw Fischer-Otten vroeg wat de mate van revolverendheid zegt. Zoals gerapporteerd in de voortgangsrapportage waar we vorige week over spraken. En is dat relevant? Die mate van revolverendheid in de LEF laat zien of het LEF in staat is om de middelen die zij terugkrijgen, weer opnieuw in te zetten. Dat wordt bedoeld met de mate van revolverendheid. Als de financiering wordt afgelost bij het LEF, kan met dat geld weer opnieuw ingezet worden en daarmee kunnen ook meer duurzame projecten worden gerealiseerd. De fractie van D66 vroeg naar de kansen van Mijnwater over de grens en ook of daar mogelijke schaalvoordelen mee te behalen zijn. Mijnwater heeft voordeel bij een grote schaal. Dat is bij veel warmtenetten. Willen ze rendabel worden, heb je massa nodig. Dat geldt niet alleen voor Mijnwater, maar ook voor het groene net. Vanuit die insteek zou je zeker kunnen kijken naar wat ook over de grens mogelijk is. Ook omdat wij denken dat we van grensoverschrijdend denken in energienetwerken veel meer werk moeten maken. Het is wel zo dat de focus van Mijnwater voor deze fase absoluut in het masterplan ligt bij fase één, en fase twee de uitrol naar Heerlen en Kerkrade. En op termijn zou je kunnen kijken naar wat er over de grens te behalen valt. De focus ligt echt op fase één en fase twee. Als we kijken naar de kansen over de grens, kan ik zeggen dat wij ons als Provincie inzetten voor het verkrijgen van middelen die wel van over de grens beschikbaar worden gesteld. Mijnwater is samen met het groene net één van de twee projecten die vooraan in de bus zitten waarmee we proberen voor te sorteren op middelen uit het Just Transition Mechanism (JTM) uit Brussel. Dat kent wel een lange doorlooptijd, maar hier kijken we dus wel naar. Op die manier proberen we wel over de grens te kijken, te denken en te handelen. D66 vroeg ook welke rol de Provincie kan spelen in het geschikt maken van Mijnwater voor woningen. Daar hadden we het net even over. Wil Mijnwater echt gaan renderen, er zijn voor die mensen die het hardst getroffen worden door de energiearmoede, dan zul je moeten focussen op het isoleren van woningen. Het CDA vroeg naar een isolatieoffensief. Daar zijn we mee aan de slag gegaan. We hebben ook een subsidieregeling voor de gemeenten opgezet om de isolatieaanpak te kunnen inzetten. Daar komen vele miljarden vanuit het Rijk bij die naar de gemeenten toegaan. We hebben duurzaam thuis, zoals u weet. En we zijn met die gemeenten en woningcorporaties aan de slag om energiearmoede terug te dringen, met name in Parkstad. Dus dat doen we vooral ook al met andere partijen. Dan kom ik bij de fractie van de VVD. Voorzitter, daar was het kernpunt toch wel het kiezen tussen twee kwaden. De heer Lodewijks stelt een belangrijke vraag over de gevolgen van nu niet investeren. Of dat potentieel net zo duur is als nu investeren en hij zei dat we de informatie missen om tot die afweging te komen. Ik snap dat de fractie van de VVD en meerdere Statenleden hier meer diepgang in willen. Dus ik zal hier mijn best voor doen. Nu niet investeren kan eigenlijk op twee manieren. Tijdelijke stilstand, tijdelijk niet investeren, omdat we bijvoorbeeld willen wachten op een externe partij of het Rijk dat gaat instappen. De andere optie is permanent niet meer investeren, omdat we bijvoorbeeld terug willen naar een beheersituatie, zoals ook mevrouw Depondt voorstelt, en we kosten willen minimaliseren. Ik zal het eerste punt pakken, het tijdelijk niet investeren. Dan houdt je de organisatie wel intact voor nu - in afwachting van de wetgeving bijvoorbeeld, een nieuwe partij of het Rijk dat instapt - maar Mijnwater is nog niet groot genoeg om die kosten zelf te dragen. Dat is duur. Dat gaat om vele miljoenen die niet naar de uitbreiding van het netwerk gaan en dat is risicovol vanwege het commitment dat Enpuls ook heeft toegezegd. Wellicht is dat het goede moment om dat te benoemen. Zojuist heeft ook de buitengewone aandeelhoudersvergadering van Enpuls unaniem ingestemd met haar investering van € 82 miljoen in Mijnwaterinfrastructuur. Het tweede punt, als je permanent niet wil investeren in zo een variant, dan moet in de organisatie gesnoeid worden. Dan zijn de jaarlijkse kosten een stuk lager, maar in dat geval moet je ook op een gegeven moment toch opnieuw gaan investeren in de bestaande infrastructuur. Die moet worden vervangen en opnieuw in worden geïnvesteerd. Dat is heel kostbaar en gaat veel vermogen kosten en de bestaande investeringen die wij hebben gedaan in Mijnwater van € 35 miljoen moeten we afschrijven. Dus je kunt dat zien als kiezen tussen twee kwaden, maar ik zie het als een keuze tussen of nu een zeker verlies nemen of vanuit een rol die past als overheid een ingewikkelde transitie stimuleren en aanjagen. De fractie van de VVD vroeg ook, dit kwam in de introductie van de heer Franssen al aan de orde en ook de PVV vroeg ernaar, hoe de beschreven woningaantallen zich verhouden tot de ambitie. Dat heb ik net proberen uit te leggen. 6500 woningequivalenten in fase één, de doelstelling is

60.000 in 2030 en op termijn gaan we hiernaartoe werken en dit halen. De heer Lodewijks vroeg ook wat de 6.3.0 voor de sturing en samenwerking heeft opgeleverd aan inzichten voor het voorstel. Zoals aangegeven in het Statenvoorstel voldoet Mijnwater volledig aan de cofinancieringseis uit 6.3.0. Alleen het rendement is laag ten opzichte van het risico en dat knelt met 6.3.0. Dus kortom, de overweging om dit te gaan doen is niet financieel gedreven, maar ook primair beleidsmatig zou je kunnen stellen. Als het gaat om de revolverendheid van het LEF en de risico's van het LEF, vroeg de heer Lodewijks, hoe voorkomen we dat er geen rem op projecten komt te staan. In het voorstel van GS zoals het er nu ligt, dus zonder het amendement, zouden er aanvullende middelen in het LEF worden gestort. Daardoor zou Mijnwater niet ten koste gaan van andere projecten die we financieren. Echter ligt er nu ook een amendement voor dat die risico's, indien het wordt aangenomen, helemaal verlegd worden naar de Provincie. Die lijn kunnen we zeker ondersteunen en daar kom ik zo meteen bij de appreciatie op terug. De fractie van het CDA vroeg wanneer de governance van het LEF terug op de agenda kwam en dat vroeg ook de fractie van de SP. We hebben toegezegd, naar aanleiding van de constructieve gedachtewisseling in de commissievergadering, dat we gaan kijken hoe en of we een Raad van Commissarissen toevoegen en wat dit kan opleveren. Dit zijn we nu in de markt aan het zetten en dat zal het volgende kwartaal gereed zijn. We hebben daarnaast ook afgesproken dat we richting de nieuwe Staten hen uitgebreid zullen informeren bij de aanvang van hun periode om de hele deep dive, zoals we die hebben meegemaakt met elkaar, ook bij hen goed tussen de oren te krijgen. En daarnaast kunnen uw Staten dit ook agenderen naar aanleiding van de halfjaarlijkse voortgangsrapportage van het LEF. LOKAAL-LIMBURG dacht dat ik een lastige rekenvraag zou krijgen over het plotten van woningen en de kilometers die de gemeente Heerlen zou zijn. Ik ga de heer Franssen daar enigszins in bescherming nemen, want de heer Franssen deed de suggestie dat wij alle woningen op een rijtje achter elkaar plakken en dan zou het dus nooit passen in de gemeente Heerlen bijvoorbeeld. Maar we hebben ook zoiets als hoogbouw, dus je kunt ook op elkaar bouwen. Dan kom je toch daadwerkelijk wel aan die vierkante meters en de equivalenten die we nastreven. LOKAAL-LIMBURG vroeg ook hoe we Mijnwatersaansluitingen willen realiseren bij klanten die dat mogelijk niet willen. Dat follow-up-risico is een belangrijk risico bij alle warmtenetten. Mijnwater zet in op een aansluiting van 70% per cluster en doordat zij per cluster kunnen uitrollen, hebben ze een kansrijke analyse gemaakt van die kansrijke clusters. Daar gaan wij op inzetten. Ik denk dat met de inwerkingtreding van de Wet collectieve warmte het follow-up-risico zal worden teruggebracht. LOKAAL-LIMBURG vroeg ook of we niet eerst op werkbezoek kunnen gaan alvorens we een besluit nemen. Dat vind ik een goede suggestie, om op bezoek te gaan. Als College gaan we vaak op bezoek, maar ook ambtelijk. Wij maken mogelijk bezoek ook graag onderdeel van het inwerkprogramma van de nieuwe Statenleden. Als u er echt aan hecht, dan moeten we morgen heel vroeg op stap richting Mijnwater. Ik zie hem naar voren komen, dus ik wacht even op zijn vraag, voorzitter.

De voorzitter: Ik zag het ook gebeuren. De heer Franssen aan u het woord.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ik dacht al dat u met het antwoord op de vierkante meters, dat u in de hoogte gaat. Maar in de formule staat gewoon 150 vierkante meter. Of je nou in de hoogte of de breedte gaat, dat is de norm. Als je die norm omrekent, dan betekent dat dat je gewoon niet kunt halen wat hier in het stuk gepresenteerd is. Misschien heeft u de omschrijving opgezocht, maar wat betekent woningequivalent? Vandaar dat ik mijn bezorgdheid uitspreek over het antwoord wat u in deze geeft. Laat ik dan de vraag concreet stellen. Heeft u de omschrijving van de term woningequivalent op een juiste manier vertaald in het antwoord naar onze fractie?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Ja, voorzitter. We gebruiken de eenheid van het woningequivalent om de aansluiting van woningen en bedrijven bij elkaar op te kunnen tellen. Het gaat dus niet alleen om de utiliteitsbouw als er staat woningequivalenten, maar ook woningen. We kunnen niet zomaar de landoppervlakte gebruiken, want er bestaat zoiets als hoogbouw. Voorzitter, ik moet het daar even bij laten.

De voorzitter: Eventueel nog een korte toelichtende vraag.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, voorzitter, als u bij uw antwoord blijft dan zei u vervolgens dat u de aansluitingen voornamelijk in wooneenheden wilt. Dat was uw antwoord zonet. Mag ik daaruit concluderen dat de particulier hoofdzakelijk buiten boord valt in uw gedachtegang? Maar dat u dan inspeelt op meer samenwerken met de woningcorporaties?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Idealiter leg je natuurlijk een warmtenet aan waar veel aansluitingen dicht bij elkaar zitten om te voorkomen dat je veel afstand moet overbruggen tussen verschillende woningen. Het is dus interessanter om in een centrumgebied met hoogbouw dat aan te leggen dan in het buitengebied van de gemeente Nieuw Bergen. We blijven erbij dat dat zeker mogelijk is, dat de doelstelling gehaald kan worden en dat die oppervlakte dus ook kan kloppen.

De voorzitter: Dank u wel, gaat u verder.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: De fractie van de SP, voorzitter, vroeg ons om het graf heen te regeren zoals dat plat heet. Hoe kunnen we verankeren dat het standpunt van dit College ook het standpunt van het nieuwe College wordt? Ik laat mij niet verleiden tot politieke uitspraken hier, maar die actieve informatieplicht die dit College hoog in het vaandel heeft, die transparantie die wij wel willen nastreven, is ook een plicht die is opgenomen in de Wet open overheid. De actieve informatieplicht is al verankerd. We zijn stevig aan het kijken naar de voortgangsrapportage die meer aan uw wensen tegemoetkomt dan u dat in het verleden van het College gewend was. Daarnaast hebben we ook de toezegging gedaan om ook de governance van het LEF in het inwerkprogramma van nieuwe Statenleden mee te nemen. Er bestaan ook nog overdrachtdossiers en dit zal bovenaan in mijn overdrachtdossier staan. Voorzitter, dan een aantal vragen van de PVV. De 80% hoofdzakelijk, vroeg de heer Ernst, waar ligt de grens? Ik denk dat we elkaar daar misschien verkeerd hebben begrepen. Het masterplan richt zich inderdaad, zoals ik net ook al zei, voornamelijk op de utiliteitsbouw. Maar Mijnwater is niet alleen geschikt voor utiliteitsbouw en daar was mijn eerdere antwoord ook op gericht. In de toekomst zal Mijnwater ook voor woningen een goede oplossing kunnen bieden. Primaire focus van Mijnwater is nu snel zwarte cijfers draaien en dat kan worden gevonden bij de utiliteitsbouw en de focus op de hoogbouw.

De voorzitter: De heer Ernst.

De heer Ernst (PVV): Voorzitter, ik vind het een beetje zwak om over verwarring en begrip te praten. Er is diverse keren over gesproken en ik heb gezegd, men richt zich met name op utiliteit en grote woningen. Mij werd verweten dat is een verkeerde voorstelling van zaken terwijl ik zelf in die presentatie erbij heb gezeten. Dat is iets dat ik niet accepteer. Het grootste gedeelte, 80%, wordt ingezet op utiliteitsbouw en grote woningen. Dat is het feit. We hadden het over het masterplan en daar staat in dat het grootste gedeelte van al het geld dat nu geïnvesteerd wordt, wordt straks besteed aan utiliteit en grote woninggebouwen omdat het niet rendabel is om kleinere woningen daaraan te koppelen. Dat is gewoon een feit.

De voorzitter: En uw vraag?

De heer Ernst (PVV): Mij wordt nu weer begripsverwarring verweten en daar wil ik op reageren. Niet per se een vraag, maar ik vond dit geen begripsverwarring. Sorry.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Het feit dat wij elkaar verkeerd begrepen hebben, dat heeft te maken met de zender en de ontvanger zoals dat gaat in communicatie, dus op een van de twee heeft het gelegen. Even toch feitelijk, het gaat niet om grote woningen, het gaat over hoogbouw en utiliteitsbouw. Dat is wezenlijk iets anders. De heer Ernst vroeg ook hoe het zat met de managementlagen binnen de organisatie van Mijnwater. U heeft gevraagd naar een aantal betrokken mensen in de bovenste twee managementlagen. Die zijn in de volledigheid betrokken geweest bij het masterplan. Dat zijn dus met naam en toenaam de directeur, ad interim Ria Doedel, en de twee managers in de eerstvolgende managementlaag. Dan was er een vraag over het geologisch rapport over het ondergronds water en de aardlagen. Is er rekening gehouden met de trillingen van bijvoorbeeld windturbines en hoe zit het met grenseffecten? Ik ben geen ingenieur, maar ik weet wel dat Mijnwater onder een zeer streng regime valt van het Staatstoezicht op de Mijnen. Zo een toets is er zeker en die kan ik desgewenst ook bij Toezicht op de Mijnen opvragen. Er is ook rekening gehouden met trillingen en alles wat daarbij komt, ook de Felddissbreuk. Dat zal allemaal zijn meegenomen bij het boren van putten van Mijnwater. Ze hebben onlangs nog een vergunning gekregen dus dat moet zeker op korte termijn te achterhalen zijn. De fractie vroeg ook hoe Mijnwater ondersteund is door technisch personeel en hoe Mijnwater de behoefte aan technisch personeel wil waarmaken. Wij zien breed in de energietransitie dat het gebrek aan menskracht een grote uitdaging is om de doelstellingen te realiseren. Ook in Mijnwater. Maar Mijnwater heeft nu wel de boel op orde dankzij de interne reorganisatie en ook omdat zij heel nauw samenwerken met lokale opleidingen uit de regio. Daarnaast zijn ze ook afhankelijk van werk door derden en dat zijn vaak aannemers waar zij aan uitbesteden. Tot slot vroeg de PVV waarom het bedrijfsleven zich niet eerder gemeld heeft. We weten dat de markt vaak wacht op duidelijkheid rond regelgeving. De Wet collectieve warmtevoorziening is in aantocht, maar zal nog anderhalf jaar op zich laten wachten. Dus dat kan bedrijven ervan weerhouden om investerende beslissingen te nemen. Maar we zien wel door de getekende letter of intent dat marktpartijen zich aan het warmlopen zijn en royaal met geld klaarstaan om straks in te stappen en dat is precies hoe het ook is gegaan bij zonneparken en windmolens. De Partij voor de Dieren vroeg wat er gebeurt als Mijnwater gaat omvallen. Dat zei ik net ook al, dan komt de leveringszekerheid meteen in het geding. In het verlengde daarvan vroeg mevrouw Plusquin zich ook af wat de opbrengst zou zijn bij de verkoop van onze aandelen. Als Mijnwater omvalt, is het niet meer veel waard en zal het dus ook moeilijk zijn om die positie te verkopen die wij nu hebben. Het risico bestaat dan ook dat wij onze investering van € 35 miljoen moeten gaan afschrijven. Er waren twee fracties die naar de storingsproblemen van Mijnwater vroegen. Dat zijn met name de storingen uit Brunssum. Die klachten zijn ook bij ons bekend. Wij hebben daar wat navraag naar gedaan. Wat is de aard van die klachten? Die storingen in Brunssum zijn niet aan te rekenen aan Mijnwater, maar aan de fouten die de gebouweigenaar gemaakt heeft. De gebouweigenaar is namelijk afgeweken van de specificatie die Mijnwater had voorgeschreven, zonder dat te overleggen met Mijnwater. Dus die gebouweigenaar heeft daar ook zelf verantwoordelijkheid voor genomen en zal dan ook maatregelen nemen om de storingen te verhelpen. Mevrouw Plusquin deed een uiterst goede suggestie over het nieuwe lid dat in de participatie / adviescommissie zou moeten zitten. Daarvan zij mevrouw Plusquin dat dat iemand moet zijn met technische expertise. Daar wil mevrouw Plusquin graag een toezegging op van het College. We hebben die optie bedongen dat wij daar iemand mogen voordragen via onze benoemingskaders die daar zitting in gaat nemen. De suggestie dat dat iemand is met veel technische expertise, zullen wij zeker meenemen in de benoemingsprocedure. Dus die toezegging die heeft u. Ja, dat klopt. Ja dat gaat over Polestar, voor de luisteraars. Over het Polestar Circular Debt Fund was de vraag of er een exit strategie uitgewerkt en aangeboden kan worden aan de Provinciale Staten binnen zes maanden. Ook dat kunnen we toezeggen aan de fractie. Voorzitter, daarmee heb ik alle vragen beantwoord.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Ernst denkt daar nog even iets anders over geloof ik.

De heer Ernst (PVV): Dat klopt, ik denk er inderdaad iets anders over. Ik heb een hele duidelijke vraag gesteld, namelijk: hoeveel mensen hebben de bovenste twee lagen van Mijnwater bevolkt? Daarmee wordt niet bedoeld hoeveel mensen er betrokken zijn geweest bij het opstellen van het managementplan. In de afgelopen vijftien jaar, hoeveel directeuren en managers zijn er geweest en inmiddels weer vertrokken? Dat

is een hele simpele vraag. Is dat één directeur geweest? Zijn dat er vijf geweest? Zijn er veertien managers geweest of hebben er drie mensen gezeten? Het is niet zo moeilijk toch?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Nee, dat klopt. Het is een andere vraag dan je net stelde dus ik kom daar zo in de tweede termijn op terug.

De voorzitter: De heer Smeets.

De heer Smeets (SVL): Dank u wel voorzitter. Is het niet gebruikelijk dat we in de eerste termijn ook even ingaan op de amendementen en de moties?

De voorzitter: Terechte vraag. Ik denk dat de Gedeputeerde dat even over het hoofd gezien heeft.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Ja, dat klopt helemaal voorzitter. Ik wilde alweer gaan zitten, maar dat kan natuurlijk niet de bedoeling zijn. Het eerste amendement is van de VVD-fractie, amendement 164, waarvan het dictum luidt om een wens toe te voegen aan het besluit om in de komende Statenperiode het scenario doorgaan met het Mijwaterproject wordt vergeleken met het scenario stoppen met het Mijwaterproject. Als het College dat mag lezen als: ja, wij gaan nu door, maar we houden continu een vinger aan de pols, dan staat GS hier zeker achter. Het is wel goed om te markeren dat de investering die nu voorligt, niet in één keer wordt overgemaakt naar het LEF. Voor elke investering die wordt gedaan, wordt een apart voorstel aan de aandeelhouders van het LEF en Enpuls voorgelegd. Voorzitter, we kunnen het oordeel aan de Staten laten over dit amendement.

De voorzitter: Er waren nog meer voorstellen. Zullen we die eerst even afronden en dan u de vraag laten stellen? Is dat akkoord? Ja. Even door met de amendementen en de moties en nog een vraag van mevrouw Plusquin.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Ja dank u wel voorzitter. Amendement 165 van SVL en Partij voor de Dieren verzoekt om alle investeringen die door het LEF gedaan zijn vanaf de oprichting openbaar te maken, op de website te plaatsen en daarbij de naam van de instantie, de datum van de verstrekking, de termijn die met de investering gemoeid is, het toegekende bedrag en het te verwachten rendement vermelden. Een lijst van investeringen is mogelijk en biedt de Staten ook de informatie om haar controletaak goed uit te voeren. We kunnen niet het toegekende bedrag, de looptijd en het tarief openbaar noemen. Dat doet het LIOF, waarnaar verwezen wordt, overigens ook niet. Dat heeft twee redenen. We schenden daarmee de geheimhoudingsovereenkomst met bestaande kredietnemers en we zijn dat overeengekomen. Wat we wel kunnen is het bedrag, de looptijd en het tarief onder geheimhouding ter inzage leggen en de overige informatie wel openbaar ter beschikking stellen. Daarmee kan PS wel haar controlerende taak goed uitoefenen, maar schenden we niet die overeenkomsten die met de kredietnemers zijn aangegaan.

De voorzitter: De heer Smeets.

De heer Smeets (SVL): Dank u wel voorzitter. Ik ben het niet helemaal eens met de heer van Gaans. Ik heb ook gerefereerd aan de Provincie. De Provincie is ook open over de bedragen die ze zijn aangegaan met partijen. En als je de website van LIOF goed bekijkt, staan daar ook de bedragen genoemd van de partijen waar zij een investering mee zijn aangegaan. Dus wat dat betreft is dat niet helemaal de juiste informatie wat mij betreft en zie ik ook niet in waarom dat onder geheimhouding zou moeten, want dan kunnen we er nog steeds niet inhoudelijk over discussiëren. Het dictum luidt dat statuten moeten worden aangepast. De vraag zou eigenlijk zijn of u daarin meegaat. De statuten moeten dan worden aangepast. Dat was steeds het

argument dat in de commissie gebruikt werd: dat gaat niet, want dan moeten we statuten aanpassen. Dus gaat u daarmee dan ook de statuten aanpassen?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Ja als het amendement wordt aangenomen, dan zullen we dat moeten doen, want het amendement kunnen wij niet naast ons neerleggen. Dan moeten we naar de kroon toe, maar dat zijn we ook niet van plan. Een tweede element is de positie van het LEF naar de toekomst toe. Dat is een tweede reden waarom we dit moeten ontrafelen. En zoals ik al zei is het voor bedrijven van belang hun concurrentiepositie en marktpositie te beschermen en wanneer wij te veel van die investeringen openbaar maken, maken we ons ook minder aantrekkelijk voor potentiële kredietnemers. Dus het aantrekken van nieuwe kredietnemers zal hierdoor lastiger worden en zal dan ook misschien betekenen dat we onze beleidsvoorstellen niet goed gaan halen. Dat is een tweede element dat we dit amendement moeten ontraden.

De voorzitter: De heer Smeets.

De heer Smeets (SVL): Voorzitter, dan zie ik toch niet het verschil tussen LIOF en LEF en ook niet de openheid waarmee de Provincie rapporteert over haar investeringen. Het LEF heeft klaarblijkelijk een uitzonderingspositie, als ik de woorden van de heer Van Gaans goed begrijp. Ik vind het op zichzelf onbegrijpelijk. We brengen hem uiteraard in stemming. Ik vind het jammer dat hij ontraden wordt. Juist met de Wet open overheid zou u hem niet moeten ontraden en juist moet zeggen, pas het dictum wat aan. Ontraden vind ik in deze tijd niet gepast als ik zo vrij mag zijn.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Ja, voorzitter. We proberen juist de transparantie zo maximaal mogelijk na te streven, maar we hebben ook overeenkomsten getekend, LEF met de kredietnemers. Daarin is opgenomen dat die geheimhouding erop moet rusten. Dus dat heeft niets te maken met de insteek van dit College om transparant te willen zijn, maar moeten hem om die redenen helaas ontraden. Voorzitter, dan amendement 146 van meerdere partijen, maar met als eerste indiener het CDA. In feite is dat back to normal. Aansturing van de relatie waarbij de garantie bij de Provincie wordt belegd. Wij begrijpen de insteek van het amendement zeer zeker. We willen allemaal niet het succes van het LEF in het geding brengen door een investering van deze omvang in het warmtenet. Wij nemen bewust een risico, daar begon ik al mee. Het is ook de rol van de overheid om dit soort risico's te nemen. Wij ondersteunen ook de formulering van het amendement. Het luistert zeer nauw kan ik u vertellen, want dat laat zien dat het ook niet zo gemakkelijk is als soms wordt voorgesteld. Als het amendement wordt aangenomen, zullen wij ons gaan verhouden en inspannen. Dus we kunnen het oordeel aan de Staten laten op dit amendement. Dan heb ik één motie, als ik het goed heb. Motie van de SP om werk te maken van de warmtewet en de koplopers te omarmen. Het College staat zeer positief tegenover deze motie. Het kan ons niet snel genoeg gaan wanneer die Wet collectieve warmtevoorziening wordt ingevoerd en dat is zeker noodzakelijk om ook een boost te geven aan de warmtetransitie. We dringen al via meerdere kanalen aan op spoedige behandeling van deze wet. Dus daarom staan we daar positief tegenover. Met betrekking tot het element zeggenschap en eigendom wil ik nog een overweging geven. Voor de boring van het publieke belang, en daar is het de fractie van de SP volgens mij om te doen, is met name de zeggenschap van belang. En dat is nog iets anders dan eigendom. Met zeggenschap kan het publiek belang gediend worden en de overheid bepaalt dan bijvoorbeeld waar het warmtenet gaat komen. Publiek eigendom vereist dat de overheid ook veel geld gaat investeren en het is soms mogelijk om zeggenschap te organiseren zonder dat je eigenschap hebt. En zeker bij lokale overheden zal het misschien lastig worden als het een vereiste wordt om te gaan investeren in warmtenetten. Dat wil ik even meegeven. We kunnen het oordeel aan de Staten laten, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Plusquin had nog een vraag aangekondigd.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel voorzitter. Ik wil de Gedeputeerde danken voor de toezegging om die luis in de pels in de participantenvergadering te laten zitten. Ik vroeg me af of die toezegging inclusief de jaarlijkse rapportage aan PS was?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: U moet mij heel even helpen. De toezegging is dat we een exitstrategie voor het PCDF gaan ontwikkelen en binnen zes maanden zullen voorleggen aan de Provinciale Staten. Dat was de toezegging die ik gedaan heb.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Het ging om de zetel in de participantenvergadering.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Ja, dat zijn twee toezeggingen. Deze gaat over de exitstrategie. En ik heb u toegezegd dat bij het benoemingskader van ons lid in de participantencommissie dat dat iemand zal zijn, zoals u ook voorschrijft, met veel technische expertise.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja en daarbij hadden wij gevraagd dat deze persoon controleert of de aanvragen die gehonoreerd worden voldoende ingeving geven in het circulaire beleid en jaarlijks rapporteert aan de Provinciale Staten. Dat hoort eigenlijk bij één vraag. Dus ik hoop dat het ook één toezegging is.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Ja, de rol van het lid in de commissie gaat niet naar u rapporteren. Dat doen wij als College. Dus wij zullen via de door ons benoemde persoon in die commissie aan u rapporteren. Dat doen we op basis van de kennis dat het extern lid heeft verworven in de commissie.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, dan wil ik toch nog een oproep doen om misschien even in overleg te treden met de heer Smeets over meer openheid. Over het dictum. Of er misschien toch op een of andere manier overeenstemming bereikt kan worden om meer openheid van zaken te geven. Dat maakt ons werk als Provinciale Staten ook echt gemakkelijker, want dit is af en toe niet te doen en niet uit te leggen ook.

De voorzitter: De Gedeputeerde. Wilt u daar nog op reageren?

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Ja, ik begrijp die insteek en dat is ook wat we als College nastreven, maar het wordt nu door de overeenkomsten niet mogelijk gemaakt.

De voorzitter: Maar de oproep was om te kijken of het dictum zo veranderd zou kunnen worden dat het wel in overeenstemming is. Maar dat is dan een initiatief dat de heer Smeets zou moeten nemen als eerste.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: We kunnen misschien schorsen en kijken hoe we dat tot elkaar kunnen brengen.

De voorzitter: Ja, maar omdat we er morgenvroeg over stemmen, hebben we nog tot morgenvroeg om dat te doen. Dat laat ik even aan u. Ook gezien het tijdstip van de avond. Daarmee zijn we aan het einde van de eerste termijn van de Gedeputeerde Staten. Ik kijk even of er nog behoefte is aan een tweede termijn. Er is al heel veel gezegd. De heer Westhoff, niets. Mevrouw Fischer, ook niets. De heer Van Wageningen, ook niets. De heer Smeets, behoefte aan een tweede termijn? Niet het geval. De heer Lodewijks, behoefte aan een tweede termijn? Niet het geval. Mevrouw Depondt zag ik wel even. Neem me niet kwalijk mijnheer Lodewijks, dan had ik u verkeerd begrepen. Dan had ik het dus goed begrepen.

De heer Lodewijks (VVD): Het ging te snel, ik dacht dat u een andere vraag stelde, maar we zaten daar nog druk in overleg.

De voorzitter: Ja, je moet scherp blijven in deze zaal. Gaat u gang.

De heer Lodewijks (VVD): Ik moet u complimenteren met de snelheid. Ik heb ook eigenlijk niet nog een aantal inhoudelijke vragen. De vragen zijn nagenoeg wel beantwoord. Het is voor ons nog wel een duivels dilemma, dus wij zijn eigenlijk erg blij dat morgen de stemming is en we er nog een nachtje over kunnen slapen. Het is geen gemakkelijke keuze, dat kan ik u wel zeggen. Dat voor ons wat betreft een reactie in de tweede termijn.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Ernst heeft nog een vraag.

De heer Ernst (PVV): Ja ik heb het amendement dat u voorstelt voor mij en daar zit in onze optiek een groot stuk logica in, alleen de logica ontbreekt om eerst geld te gaan investeren en dan die twee scenario's naast elkaar te leggen. Zou het niet veel logischer zijn die twee scenario's naast elkaar te leggen en dan pas die € 40 miljoen beschikbaar te gaan stellen? Dat is de overweging die wij erin zouden hebben.

De voorzitter: De heer Lodewijks.

De heer Lodewijks (VVD): Ik snap die volgorde, maar die tijd hebben we niet meer. Dus dit wordt uitgezocht in de volgende Statenperiode. Dan zijn we verder, maar dan hebben we nog steeds een moment waarop we kunnen zeggen dat we ermee stoppen of niet. Alleen zal dan blijken wat dan daadwerkelijk de vergelijking is. Dat weten we nu niet en dat maakt het ook zo een duivels dilemma. Je weet niet exact wat het betekent als je zegt doe maar niet en je weet niet wat het betekent als je zegt doe maar wel. Dat maakt het moeilijk en daarom zeg ik toch, afhankelijk van wat we beslissen gaan we morgen verder.

De voorzitter: Ik wens u veel wijsheid.

De heer Lodewijks (VVD): Dank u wel.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, voorzitter. Heel kort. Bedankt voor de beantwoording. Misschien toch over die informatievoorziening. Wij hebben daar in een andere commissie in een ander verband in algemene termen ook over gesproken als het ging over hoe de Staten haar controleren rol en taak en verantwoordelijkheid waarmaken in alle deelnemingen. Waar ligt de balans tussen openbaarheid en vertrouwelijkheid? Waar ligt de balans tussen een bedrijfsbelang en het publieke belang dat de burger recht heeft te weten wat er met zijn geld gebeurt? Dat is uiteindelijk allemaal belastinggeld. We zullen het amendement daarover niet steunen. Statuten aanpassen om dat te regelen gaat ons te ver, maar wij snappen wel de vraag. Een suggestie zou kunnen zijn dat we het gaan hebben over de governance van het LEF en daarin ook wat breder spreken over het positioneren van deelnemingen. We hebben het daarstraks gehad over de positie van PS als het gaat over financiële besluiten die over deelnemingen worden genomen. Ook dat komt nog terug. Misschien is het goed om dit onderwerp er dan ook aan te koppelen. Ook dit onderwerp gaat over hoe de positie en verantwoordelijkheid van PS zich tot deelnemingen. Ik deel de opvatting van alle collega's dat die informatievoorziening elke keer een issue is, maar we zouden hem ook niet per dossier moeten voeren, maar wat meer generiek moeten voeren. En eigenlijk is het misschien ook wel goed dat de nieuwe Staten dat dan doen. Dit is een suggestie.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Depondt. Dan kijk ik even naar de heer Westen. Niets. De heer Franssen? Ja, ga uw gang.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dank u wel voorzitter. We hebben in onze Provincie een aantal subsidiemaatregelen. Daar is Duurzaam Thuis er één van, dat is dat woningeigenaren een lening kunnen krijgen. Dan hebben we nog een subsidie voor woningsisolatie. Je ziet dat je 50% krijgt voor één woning. Of doe je dakisolatie en doe je er nog iets bij, dan kun je maximaal 30% krijgen. En helaas zien we dat in de mijnstreek veel woningen nog geïsoleerd moeten worden. Dat is ook een zorg bij het Mijnwaterproject dat die woningen op een gegeven moment kunnen aansluiten. Voor ons is het een heel moeilijk dossier, voorzitter, omdat er gewoon veel onduidelijkheid is en we het totaal hebben over € 200 miljoen op de langere termijn, dan kiezen wij als LOKAAL-LIMBURG ervoor om inwoners hoofdzakelijk tegemoet te komen in een financieringsbehoefte om te isoleren. Want dakisolatie en spouwmuurisolatie en dergelijke is veel noodzakelijker gezien het directe rendement. Het rendement voor de inwoners vinden wij belangrijk. We zouden eigenlijk het voorstel willen doen om die € 200 miljoen uit te trekken voor de inwoners van Limburg voor extra subsidiemogelijkheden voor isolatie en neem geen onnodig risico om nu die € 200 miljoen in een onzeker project te duwen. Dan wil ik nog even bij het LEF terugkomen. Het LEF is in het leven geroepen om vier doelstellingen te realiseren. Dat is doelmatige CO₂-reductie, aanjagen circulaire economie, asbestvermindering en verduurzaming van het Limburgse mkb. Dan zeggen wij met klem: op het Limburgse mkb. Het PCDF investeert niet in het buitenland hebben we begrepen, zo veel mogelijk in Limburg. Dan is de vraag, hoe kunnen wij het Limburgs aandeel monitoren? Dat is de vraag aan de Gedeputeerde. Dat vinden wij eigenlijk nog steeds onduidelijk. Vooral die controlerende taak in deze. Als we dan in feite zien wat het LEF ons terugkoppelt, dan zien wij dat een aantal projecten staat afgerond. Hoe is het afgerond? Is het afgerond met een daverend succes? Of is het project door de regelgeving overheid tegen een stootblok vastgelopen? Dat vragen we ons af. Dus kunt u daar wat duidelijkheid over geven? En als laatste, voorzitter, ik heb nog een paar seconden. Hoewel we onmogelijk alles tot in detail kunnen weten, lijkt het ons op zijn minst goed om, net zoals bijvoorbeeld bij Greenport Venlo, kwartaalrapportages te krijgen op hoofdlijnen. Je hebt de financiële component en je hebt de materiële doelstelling die je via het LEF wilt behalen. De vraag is eigenlijk hoe de Gedeputeerde dit ziet. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Franssen. Dan kijk ik naar mijnheer Van Caldenberg. Ja, ga uw gang.

De heer Van Caldenberg (SP): Het is in ieder geval het moment om de mensen die je de afgelopen jaren zo hebben ondersteund in het parlement, toch een keer te bedanken voor hun goede diensten. Voorzitter, bij deze. Als mijn tijd gaat lopen, ja. Dan heb ik in de eerste termijn van alles gezegd over het LEF en over Mijnwater. Waarvan ik denk dat we bij LEF nog een lange weg te gaan hebben, Mijnwater uit het LEF moeten halen en er lang mee door moeten gaan. Dat is de samenvatting. Ik heb het nog niet gehad over het PCDF. Onze fractie is niet zo een voorstander van een investeringsfonds om eigenlijk de vervuilende industrie die bijna failliet is opnieuw te reanimeren en daarmee door te zetten. Dat is niet waar wij ons geld in willen steken. Wij denken dat we dat beter in echte verduurzaming kunnen steken. Wat ons betreft zijn de doelstellingen die bij het PCDF horen veel te vaag. We hebben er veel te weinig over te zeggen. Het komt weer bij Polestar terecht. Het LEF is eigenlijk nog niet klaar om die grotere stap te maken. Dus voor ons zijn er heel veel zaken waarom we denken dat we dit niet moeten willen. Als je dan toch het geld wil lenen aan de Limburgse samenleving, kan dat ook op een heel andere, veel verstandigere, manier. Het PCDF is wat ons betreft niet een fonds waar we op deze manier in willen participeren, voorzitter. We zien hoe het LEF nu omgaat met een aantal investeringen die ze nu doen. We beoordelen dat deels op projectniveau. De indruk die we krijgen van het daadwerkelijk realiseren van een transitie is eigenlijk onvoldoende. Boekhoudkundig is dat allemaal prachtig geregeld, omdat je de resultaten voordat je ze geboekt hebt al in de boeken hebt. De daadwerkelijke realisatie in de praktijk valt tegen. Daar zullen we niet voor zijn en daar waar dit meer van hetzelfde dreigt te worden, gaan we dit ook niet doen. Voorzitter, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even naar de heer Kuntzelaers. Niets. De heer Ernst. Ga uw gang.

De heer Ernst (PVV): Ik zie dat mijn tijd bijna afgelopen is, voorzitter. Even kort. Ik wil natuurlijk ook de Gedeputeerde de kans geven om de openstaande vragen van de eerste termijn nog te beantwoorden. Of althans het antwoord op te zoeken. Ten aanzien van het amendement van de VVD van de heer Lodewijks. Ik heb hem zo-even al kort aangesproken en we zullen het in overweging nemen. Ten aanzien van het amendement van de heer Smeets, SVL, daar waar het meer openheid en transparantie betreft zult u ons altijd aan uw zijde vinden. We vragen ons alleen in dit geval af of dit de plek is om een wijziging binnen het LEF in dit gedeelte aan te brengen of zou je dat misschien apart moeten doen. Technisch gezien denk ik wel dat we de mogelijkheid hebben om die informatie ook vertrouwelijk te borgen. Het systeem dat wij gebruiken voorziet ook in documenten die niet voor iedereen zichtbaar zijn. Dat weet ik toevallig uit hoofde van de werkzaamheden bij de programmaraad en de controlecommissie. Ik denk dat het wel mogelijk zou moeten zijn om ook daar meer informatie te delen dan daar nu gebeurt. Ten aanzien van Mijnwater uit het LEF, dat zou een goede stap kunnen zijn. Nogmaals ook, wij vinden dat het niet past bij de doelstellingen. Het LEF moet breder ingezet worden dan datgene waar Mijnwater zich op richt. Als in de tekst staat zich maximaal inspant voor een ontvlechting, dan vinden wij dat nog aan de vage kant. Daar willen wij ons nog op beraden wat wij daarmee moeten. Ten aanzien van de motie die er nog ligt, ook dat zullen wij nog in de fractie moeten bespreken. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Ernst. Dan kijk ik even naar mevrouw Plusquin. Niets. De heer Driessen is afwezig. Dan kijk ik naar de Gedeputeerde of hij de openstaande vragen nog kan beantwoorden? Dat is het geval. Dan geef ik u hierbij het woord.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Ja, voorzitter. De heer Ernst vroeg: hoeveel mensen waren er in de toplaag bij Mijnwater de afgelopen vijftien jaar betrokken? Er zijn zes mensen ingeschreven geweest als bestuurder bij Mijnwater, daarvan hebben drie mensen de rol van CEO vervuld. De fractie van de VVD maakte ons nogmaals onderdeel van het dilemma dat zij voor zich zien. Ik heb geprobeerd uit te leggen dat de scenario's zijn geanalyseerd en wat dit betekent en ook mijn conclusie hierover te duiden. Heel simpel gezegd, nu stoppen is ook kostbaar en op de lange termijn wellicht duurder dan nu investeren. Het CDA, ik kom even terug op het gevoel van ongemak over hoe om te gaan met transparantie en de controlerende taak. Dat is een balansoefening en die maakt dit College ook voortdurend. Ik heb ook gezegd wat de insteek van dit College is, namelijk om een zo open en transparant mogelijke overheid te zijn. Niet iets geheim maken als het kan en als het moet dan pas transparant worden. Nee, in de kern transparant en in de kern open, maar als het niet anders kan dan moet het geheim. We gaan zo kijken met SVL of we nog nader tot elkaar kunnen komen omdat wij ook zien dat zoals LIOF rapporteert dat wel veel informatie verstrekt. We moeten even de balansoefening vinden met de overeenkomsten. Daar gaan we naar kijken, voorzitter. LOKAAL-LIMBURG stelde dat het nog steeds onduidelijk is voor hun fractie wat de toegevoegde waarde van Mijnwater is in de Parkstad regio waar men veel met energiearmoede te kampen heeft. Ja ik kan het niet nog een keer opnieuw doen, maar ik kan ook dat in één zin proberen samen te vatten. We doen en-en, én isolatie, én Mijnwater. LOKAAL-LIMBURG vroeg hoe we het Limburgs aandeel van PCDF kunnen monitoren en hoe hier als PS op gecontroleerd kan worden. Dat kunnen we aan u rapporteren via de rapportage Grote Projecten. Wat we ook kunnen zien is dat er € 112 miljoen aan projecten in de pijplijn zit. Dat kunnen we dus aan u rapporteren. Wat bedoel ik met afgeronde projecten? Op papier zijn afgeronde projecten, leningen die bij het LEF zijn opgenomen en weer afgelost zijn. Dat zijn afgeronde projecten op papier. Als het goed is, en daar moet het fonds ook over rapporteren, moet het resultaten bereikt hebben op het gebied van tonnage, CO₂- en afvalreductie. Verder vroeg de fractie van LOKAAL-LIMBURG of een kwartaalrapportage mogelijk is in plaats van een halfjaarlijkse voortgangsrapportage. In principe geven we op het eerste blad in die voortgangsrapportage al een overzicht op hoofdlijnen van de belangrijkste elementen en daar kunt u ook die kwartalen in terug zien. We kunnen die eerste pagina desgewenst ieder kwartaal geactualiseerd aan u doen toekomen. Dat zou kunnen. De fractie SP stelde een beeld dat wij in vervuilde industrie investeren. Dat moet ik toch enigszins nuanceren. We willen juist met circulaire economie, met het fonds, zorgen dat we zowel aan CO₂-reductie kunnen werken, afval verminderen, kunnen gebruiken als grondstof voor nieuwe

industriële processen en tegelijkertijd dat het LEF meer ruimte heeft om te doen waar ze ook al voor op aard was. Het is dus niet zo we vervuilde industrie gaan investeren, nee sterker nog, wij zien het als een kans om met veel geld van anderen een grote stap te zetten in de circulaire economie van Limburg. Voorzitter, dat waren de vragen die gesteld waren in de tweede termijn.

De voorzitter: Dank u wel Gedeputeerde. Daarmee zijn we aan het eind van de beraadslaging van de Staten op dit punt. Dit was het laatste agendapunt van vandaag.

7 Schorsing

De voorzitter: Ik ga de vergadering nu schorsen tot morgenvroeg 09.30 uur. Dan gaan we ook stemmen over de voorstellen. Voor de mensen die nog naar huis moeten rijden, de N2-buis van de Koning Willem Alexandertunnel is vanaf 21.30 uur gesloten in beide richtingen dus houd hier rekening mee. Ik wens u allen wel thuis. Vergadering geschorst.

(Schorsing van de vergadering om 22.25 uur)

De notulen van de vergadering van 9 februari 2023 zijn door Provinciale Staten goedgekeurd in hun vergadering van 28 maart 2023.

Dhr. mr. A.O.J. Pregled, griffier

Dhr. E.G.M. Roemer, voorzitter

CONCEPT Notulen Statenvergadering van 10 februari 2023

INHOUDSOPGAVE
Notulen 10 februari 2023

	Presentielijst	Pagina 4
8	Heropening, mededelingen voorzitter en stemmen	Pagina 6
9	HAMERSTUKKEN	Pagina 8
9.1	Bekrachtiging geheimhouding opgelegd aan Provinciale Staten	Pagina 8
9.1.1	G-22-053 Bekrachtiging geheimhouding bijlage bij beantwoording Statenvragen CDA inzake vervallen bouwvrijstelling, brief GS van 22-12-2022 (GS-DOC-00385646)	Pagina 8
9.1.2	G-22-059 Bekrachtiging geheimhouding Code of Conduct, brief GS van 20-12-2022 (GS DOC-00386745)	Pagina 8
9.2	P-23-002 Statenvoorstel Presidium inzake innovaties processen Provinciale Staten (PS DOC-00422493)	Pagina 9
9.3.	P-23-003 Verzoek tot opheffing geheimhouding 'Functioneren van het LEF' naar aanleiding van een verzoek om informatie op grond van de Wet open overheid (Woo)	Pagina 9
9.4.	P23-004 Statenvoorstel actualisatie reglementen en verordeningen	Pagina 9
10	BEHANDELSTUKKEN	Pagina 11
10.1.	P-22-026 GEWIJZIGD Statenvoorstel van de commissie RLN naar aanleiding van het rapport ZRK inzake Vergunningverlening toezicht en handhaving Provincie Limburg (PS DOC-00408792)	Pagina 11
10.2.	P-23-001 Statenvoorstel van de Statencommissie FEB naar aanleiding van het rapport ZRK inzake meta-evaluatie integriteit Provincie Limburg	Pagina 23
10.3	G-22-061 Statenvoorstel Campus Vastgoed Greenport Venlo inzet en visie tot 2030, brief GS van 20-12-2022 (GS DOC- 00389492)	Pagina 36
11	Moties vreemd aan de orde van de dag	Pagina 51
12	Sluiting	Pagina 61

**Presentielijst van de leden van Provinciale Staten van Limburg voor de vergadering van
10 februari 2023**

Voorzitter

Roemer, E.G.M. (agendapunt 8 tot en met 10.1 en agendapunt 10.3 tot en met 12)
Frische, drs. G.H.C. (agendapunt 10.2)

Statengriffier

Pregled, mr. A.O.J.

Leden

Partij

Aanwezig

Absil, mevrouw drs. M.G.J.A.C.	CDA
Bastiaans, L.H.	VVD
Berghorst, mevrouw mr. A.	PvdA
Bijnen, H.M. van	PVV
Bosch, M. Th.	PVV
Caldenberg, M. van	SP
Claassen, drs. R.A.B.	PVV
Claessens-Schepers, mevrouw Y.M.	SP
Depondt-Olivers, mevrouw M.L.H.	CDA
Driessen, R.B.	Forum voor Democratie
Ernst, R.A.M.M.	PVV
Fischer-Otten, mevrouw A.M.J.N.	50PLUS
Franssen, R.J.H.	LOKAAL-LIMBURG
Frische, drs. G.H.C.	CDA
Heldens, ing. T.M.	VVD
Hermans, L.J.	PVV
Ijpelaar, W.A.J.	CDA
Jetten, mevrouw T.G.M.	GroenLinks
Jiménez Hastenrath, mevrouw C.L.	PVV
Kerseboom, dr. S.	Forum voor Democratie
Koopman M SEN, mevrouw S.N.	VVD
Kuntzelaers, J.J.M.	PvdA
Linden, H.M.V. van der	LOKAAL-LIMBURG
Lodewijks, drs. A.J.V.C.	VVD
Loomans, ir. P.J.M.	Partij voor de Dieren
Megens, B.J.M.H.	PVV
Mertens, mevrouw mr. K.G.M.	GroenLinks
Meziani, A.	CDA
Nijskens, H.L.M.	VVD
Palmen, BBA, mevrouw E.C.C.	Omzien!
Plusquin, mevrouw P.S.M.L.	Partij voor de Dieren
Reuser, J.A.A.M.	JA21
Schuuring, mevrouw E.A.	PvdA
Smeets, B.B.P.M.	SVL
Tegels, Ir. Ing. R.J.J.	CDA
Thewissen, drs. M.W.	SVL
Vaessen, L.A.P.	D66
Valk, MCDM, ing. R.E. van der	SP
Vincken, drs. N.J.H.M.	SVL
Voncken-Janssen, mevrouw ing. I.D.A.M.	CDA
Wageningen, ir. J. van	D66
Werrij-Wetzels, LLM, mevrouw M.	CDA
Westen, bc O.D.	GroenLinks
Westhoff, ir. R.J.H.	Belang van Nederland (BVNL)
Wolters Gregório, J.	SP

Het college van Gedeputeerde Staten

Gaans-Gijbels, M.W.A. van

Gabriëls, G.J.W.

Roefs, mevrouw C.W.J.M.

Roest, A.G.M.

Satijn, S.H.M.

Toorenborg, mevrouw M.M. van

Afwezig

Baneke, P.D.

Jenneskens, MA, mevrouw M.T.P.

GroenLinks

D66

Overige aanwezigen

-

Notulist

Het Notuleercentrum

8 Heropening, mededelingen voorzitter en stemming

De voorzitter: Goedemorgen allemaal. Ik heropen de vergadering want wij hebben gisteren de opening al gehad, dus is het vandaag de heropening. Ik heet u allen van harte welkom, ook een welkomstwoord aan de collega's die deelnemen aan Gast van Provinciale Staten, fijn dat jullie erbij zijn. Wij gaan zo dadelijk allereerst over tot stemming van de stukken van gisteravond nadat ik heb gezegd dat voor de vergadering van vandaag mevrouw Jenneskens en de heer Baneke zich hebben afgemeld. Als het goed is, dan komt de heer Thewissen later. Zoals gisteren ook vermeld, een bijzondere dag die gisteren al begonnen was, een bijzondere vergadering, namelijk de laatste formele vergadering van deze Staten. Ik wens u allen veel plezier vandaag. We gaan allereerst over naar de stemming over de stukken van gisteravond en daar gaan we nu mee beginnen.

Allereerst aan de orde is agendapunt 6.1., G22-060 het gewijzigde Statenvoorstel Financiële verordening 2023, brief GS van 31-1-2023 (GS DOC-00410113). Ik kijk even rond, geen stemverklaringen. Dan gaat de stemming nu beginnen, de stemming is geopend. Er moeten nog twee stemmen worden uitgebracht. De laatste nog. Kijk even allemaal op uw kastje, ja iedereen heeft gestemd. Daarmee is de stemming gesloten. Dit voorstel is unaniem met 44 stemmen voor aangenomen.

Gaan we over naar G22-058 gewijzigd Statenvoorstel Afsprakenkader Enexis Holding N.V inzake Rijksparticipatie en eenmalige dividenduitkering Fudura, brief GS van 18-1-2023 (GS DOC-00409403). De stemming is geopend. Alle stemmen zijn uitgebracht, de stemming is gesloten. Het voorstel is aangenomen met 35 stemmen voor en 9 stemmen tegen.

Dan komen wij 6.3, G-22-047 Statenvoorstel inzake Financieringsvoorstel Limburgs Energiefonds (LEF) ten behoeve van Mijnwater, brief GS van 22-11-2022 (GS DOC-00361325). Daar zijn amendementen en moties over ingediend. De volgorde zal zijn, eerst amendement nr. 166 van mevrouw Depondt-Olivers, dan amendement 164 van de heer Lodewijks, dan het Statenvoorstel en dan de tweede gewijzigde motie 2953 van de heer Van Caldenberg, mevrouw Depondt-Olivers inzake de oproep aan het kabinet. Als eerste breng ik in stemming amendement 166 van Depondt-Olivers en Van Caldenberg inzake normalisering Governance Mijnwater. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Het amendement is aangenomen met 28 stemmen voor en 16 stemmen tegen.

Aan de orde is amendement 164 Lodewijks inzake Statenvoorstel G22-047 LEF ten behoeve van Mijnwater. Er is een stemverklaring van de heer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): D66 is normaal gesproken voor de slimme exitstrategie en voor de evaluatie. Toch stemmen wij tegen dit amendement, omdat het niet goed is om eigenlijk nu een go-beslissing te nemen en tegelijk Mijnwater de wacht aan te zeggen. Vanuit de VVD komt het wel als heel onevenwichtig over om het in dit geval wel te doen.

De voorzitter: Graag bij een stemverklaring houden, anders lokt het allemaal discussie uit en dat is niet de bedoeling. Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, voorzitter, wij begrijpen de worsteling die de VVD doormaakt, maar wij delen het standpunt van D66 en wij willen graag vastgelegd zien dat als we nu instemmen, voor een vervolgranche voor Mijnwater stemmen, het wel heel raar is om dan tegelijkertijd een soort stopscenario te gaan onderzoeken. Dus nogmaals, begrip ervoor, maar wij zullen het amendement niet steunen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van Caldenberg heeft ook een stemverklaring.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, wij zijn nooit voor eerst geld uitgeven en daarna denken of het een goed idee is. Dus we zullen tegen het amendement stemmen.

De voorzitter: De heer Ernst, ook een stemverklaring.

De heer Ernst (PVV): Voorzitter, ook wij zijn van mening dat dit eigenlijk al gebeurd had moeten zijn, maar wij vinden het toch een goed idee als er straks een meetpunt komt en zullen daarom dit voorstel steunen.

De voorzitter: Dank u wel, ik zie geen andere meldingen meer. Dan kunnen we nu gaan stemmen nogmaals over amendement 164 van de heer Lodewijks. Stemming is geopend. Ik wacht nog op een stem, ja, die is zojuist uitgebracht. Stemming gesloten. Dit amendement is aangenomen met 29 stemmen voor en 15 stemmen tegen.

Dan komen wij bij het Statenvoorstel G-22-047 inzake Financieringsvoorstel Limburgs Energiefonds (LEF) ten behoeve van Mijnwater, brief GS van 22-11-2022. Stemverklaring van de heer Lodewijks. Het geamendeerde voorstel.

De heer Lodewijks (VVD): Voorzitter, wij hebben hierover lang beraad gehad binnen de fractie. Dat hebt u ook gisteren kunnen horen. Ondanks dat, laten we zeggen, ons amendement is aangenomen, gaan wij als fractie toch tegen dit voorstel stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Ernst.

De heer Ernst (PVV): Dank u voorzitter. Ondanks dat er een aantal punten in staan die wel enigszins hout snijden volgens ons, vinden wij het totaal een slecht idee en zullen wij tegen dit voorstel stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. LOKAAL-LIMBURG heeft zijn grote bezorgdheid over dit traject uitgesproken en de grote financiële gevolgen voor onze inwoners. Wij zijn blij dat het amendement van de VVD is aangenomen, maar wij zullen tegen stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Wij zullen voor het voorstel stemmen omdat wij denken dat de wensen en bedenkingen juist toegevoegd dienen te worden aan het voorstel, omdat het College de vrijheid heeft om hierin zelf ja of nee een investering te doen. Wat ons betreft stemmen wij voor deze keuzes omdat wij juist de wensen en bedenkingen hebben toegevoegd die het voorstel beter zouden moeten maken. Bij het wegstemmen hebben wij al die moeite voor niets gedaan. Dat is met name een oproep aan de collega's om dan toch voor te stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja, voorzitter, het zou zonde zijn dat al het goede werk om meer checks en balances in te bouwen, meer duidelijkheid te krijgen, meer grip te krijgen op wat er gebeurt, meer openheid te krijgen op wat er gebeurt, dat wij dat met zijn allen, nadat wij er allemaal zo hard voor gewerkt hebben, nu in het putje gooien. Wij zullen het voorstel zeker steunen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even rond, geen verdere stemverklaringen. Dan breng ik het Statenvoorstel G22-047 inzake financieringsvoorstel LEF ten behoeve van Mijnwater nu in stemming. Stemming geopend. Nog twee stemmen moeten worden uitgebracht. Die zijn zojuist uitgebracht. Stemming is gesloten. Het voorstel is aangenomen met 23 voor en 21 stemmen tegen. Breng ik nu in stemming de tweede gewijzigde Motie 2953 Van Caldenberg/Depondt inzake de oproep aan het kabinet om werk te maken van de warmtenetten en koplopers op het gebied van warmtenetten publiek te omarmen. Er is een stemverklaring van mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, wij hebben nog tot net overlegd, maar wij zijn toch tot de conclusie gekomen dat het een commercieel probleem is en wij vragen ons af of wij ons daarmee verplichten dat wij tot zover in een warmtenet en dus ook in Mijnwater moeten investeren totdat de meerderheid publiek eigendom is. Daarom stemmen wij tegen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even rond, geen andere stemverklaringen. Dan brengen wij de tweede gewijzigde motie nu in stemming. Stemming geopend. Nog twee stemmen. Die zijn zojuist uitgebracht. Stemming gesloten. De motie is aangenomen met 28 stemmen voor en 16 stemmen tegen. Komen wij bij agendapunt 6.4. Mijnheer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Een punt van orde, want dit amendement is gewijzigd tussen het debat en de stemming en wij hebben nog niet het oordeel van het College over het gewijzigde amendement.

De voorzitter: U doelt op het amendement waar wij nu over gaan stemmen.

De heer Van Wageningen (D66): Ja.

De voorzitter: Een terechte opmerking. Er is inderdaad een wijziging geweest en het is goed dat de Gedeputeerde, en dan kan wat mij betreft vanaf de plaats zijn, een appreciatie over dit amendement nog kan geven, omdat dat inderdaad gisteren na schorsing is gewijzigd. Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Dank u wel voorzitter. Het gewijzigde amendement past helemaal bij het streven van dit College om zo transparant en open mogelijk te zijn als kan, dus wij kunnen het oordeel aan de Staten laten.

De voorzitter: Dank u wel. Oordeel Staten dus bij dit amendement. Aan de orde 6.4, want daar hadden wij het over, G-22-062 2^e gewijzigd Statenvoorstel Financieringsvoorstel Limburgs Energiefonds (LEF) t.b.v. investering in het circulair fonds Polestar Circular Debt Fund (PCDF), brief GS van 20-12-2022 (GS DOC-00419834). Als eerste breng ik zo dadelijk in stemming het derde gewijzigde amendement 165 Smeets inzake het openbaar maken investeringen LEF. Ik kijk even rond, geen stemverklaringen. Dan is de stemming nu geopend. Stemming gesloten. Dit amendement is unaniem met 44 stemmen aangenomen. Aan de orde G22-062, het tweede gewijzigde en geamendeerde Statenvoorstel, financieringsvoorstel LEF t.b.v. investering in het circulair fonds Polestar Circular Debt Fund en de brief van GS van 20-12-2022. Stemming is geopend. Nog twee stemmen. Ik wacht nog op een stem. Wilt u even allemaal kijken of uw stem goed is uitgebracht, ten minste dat het knopje is ingedrukt? Ja, iedereen heeft zijn stem uitgebracht. Stemming gesloten. Dit voorstel is aangenomen met 26 stemmen voor en 28 stemmen tegen. Zijn we nu beland bij het stemmen over de hamerstukken.

9 HAMERSTUKKEN

9.1 Bekrachtiging geheimhouding opgelegd aan Provinciale Staten

9.1.1 G-22-053 Bekrachtiging geheimhouding bijlage bij beantwoording Statenvragen CDA inzake vervallen bouwvrijstelling, brief GS van 22-12-2022 (GS-DOC-00385646)

De voorzitter: Conform besloten.

9.1.2 G-22-059 Bekrachtiging geheimhouding Code of Conduct, brief GS van 20-12-2022 (GS DOC-00386745)

De voorzitter: Conform besloten.

9.2 P-23-002 Statenvoorstel Presidium inzake innovaties processen Provinciale Staten (PS DOC-00422493)

De voorzitter: Daar is een stemverklaring van de heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): De PVV heeft als fractie kennis genomen van het Statenvoorstel. Wij zijn van mening dat het proces om te komen tot het behandelrijpe Statenvoorstel en de planning van de diverse commissievergaderingen de afgelopen vier jaar, laten we zeggen, suboptimaal verlopen is. Het voorstel is zeker een stap in de goede richting, maar wij zijn echter van mening dat het hele voorstel nog te mager is om daadwerkelijk als Statenvoorstel te zien. De uiteindelijke operationalisatie van de drie voorgestelde veranderingen is niet of nauwelijks uitgewerkt. Wij zien het dan ook meer als een signaal om de verbeterprocessen op te starten en hopen dat dit tot een daadwerkelijke verbetering zal leiden. Onze hoop ligt vooral bij het aspect van de agendavorming. De opdracht ligt bij de volgende Statenleden om het voorstel wellicht te bespreken, bij te stellen met de mogelijkheid dit ook weer te kunnen beëindigen. Omdat wij het wel met het signaal eens zijn, zullen we voorstemmen maar met de disclaimer die wij nu geven.

De voorzitter: Dank u wel. Dan breng ik het stuk gewoon in stemming nu en kunnen wij conform besluit vaststellen dat het is aangenomen.

9.3 P-23-003 Verzoek tot opheffing geheimhouding 'Functioneren van het LEF' naar aanleiding van een verzoek om informatie op grond van de Wet open overheid (Woo)

De voorzitter: Wij kunnen besluiten, dan is conform besloten.

9.4 P23-004 Statenvoorstel actualisatie reglementen en verordeningen

De voorzitter: Dan hebben wij tot slot P-23-004 Statenvoorstel actualisatie reglementen en verordeningen. Daar is een stemverklaring, mevrouw Werrij. Ga uw gang.

Mevrouw Werrij-Wetzels (CDA): Voorzitter, met pijn in ons hart hebben wij moeten constateren dat er een meerderheid is voor het afschaffen van het openingsgebed in deze Staten. Wat wij heel erg jammer vinden, is dat er niet wordt gekozen voor een collectief moment van bezinning. Ik denk dat wij best met elkaar tot een goede tekst zouden kunnen komen en dat het ontzettend waardevol is om de vergaderingen die wij hier starten in het belang van Limburg, te doen met een bezinningsmoment waarmee wij uitdrukkelijk samen stilstaan bij de taak die ons wacht en bij wat wij daarvoor moeten doen en waarom wij hier gekozen zijn en waarom wij daarom samen moeten werken. Ik vind het heel erg jammer, ik hoop dat de nieuwe periode, ook een nieuwe samenstelling toch kiest voor het moment van bezinning. Wij zullen in ieder geval tegenstemmen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Heldens.

De heer Heldens (VVD): Voorzitter, ook ik wil graag een stemverklaring afgeven. Ongeveer een jaar geleden mocht ik een keer de fractievoorzitter in het Presidium vervangen en toen heb ik toch eens een keer aangekaart of wij dat achterhaalde openingsgebedje niet eens een keer moesten afschaffen. Het doet mij deugd en ik ben blij dat ik dat nog mee mag maken dat wij dat in de laatste vergadering bij deze ook doen, dus ik stem zeker voor dit voorstel met applaus.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Voorzitter, dank u wel. Voor de PvdA zijn zaken als religie altijd een vrije kwestie, dus ik wil bij deze ook zeggen dat bij ons iedereen individueel een afweging zal maken, om al dan niet voor of tegen het voorstel te stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Het is een hamerstuk. Mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Omzien!): Voorzitter, kort maar krachtig. Ik sluit van harte aan bij de woorden van het CDA.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Dank u wel, voorzitter. Ik wil persoonlijk even aangeven dat voor mij het gebed wel van belang zal zijn. Het is natuurlijk een hamerstuk, maar ik word in ieder geval bij deze geacht tegen te hebben gestemd.

De voorzitter: De heer Bastiaans.

De heer Bastiaans (VVD): Ik sluit met dezelfde woorden hierbij aan.

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Dank u wel voorzitter, ook bij GroenLinks is dit een persoonlijke afweging, zeker omdat het religie betreft.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Werrij.

Mevrouw Werrij-Wetzels (CDA): Voorzitter, ik zou graag een ordevoorstel willen doen omdat ik proef dat er meer steun is voor het standpunt dat wij hebben ingebracht. Ik zou het stuk willen onthameren en toch tot stemming overgaan.

De voorzitter: Zeker, dat is een ordevoorstel en volgens mij kan dat bij handopsteken om hier niet als hamerstuk af te hameren ondanks de stemverklaringen die gegeven zijn, maar het hele voorstel alsnog in stemming te brengen. Wie is voor het ordevoorstel dat er toch over gestemd gaat worden? Even goed de handen opsteken, dan kunnen wij tellen of daar een meerderheid voor is. Even voor de helderheid, het voorstel is om erover te gaan stemmen. Dat moet eerst en daarna gaan wij stemmen over het voorstel. Dus nu is het, het, ja, ja, ja. Ik kan er van alles over zeggen. Nu ligt alleen voor, brengen wij het in stemming. Wie is ervoor om het nu in stemming te brengen? Daar is duidelijk een meerderheid voor, dus wij gaan het Statenvoorstel – ik geef u zo het woord, mevrouw Plusquin – actualisatie reglementen en verordeningen in zijn algemeenheid met alle aanpassingen erin, dat geldt nu voor alles.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dan wil ik wel even een minuutje schorsen, zodat wij dat kunnen bespreken.

De voorzitter: Ik schors de vergadering voor een minuut. Dames en heren, houd er rekening mee dat wij bijna gaan stemmen, dus niet te ver weglopen.

[SCHORSING]

De voorzitter: Ik heropen de vergadering. Aan de orde zijn nog steeds de stemmingen. Wij gaan zo dadelijk stemmen over Statenvoorstel P23-004 Actualisatie reglementen en verordeningen en dat geldt dus gewoon

voor het hele stuk. Ik kijk even rond. De stemming is geopend. Stemming is gesloten. Het voorstel is aangenomen met 25 stemmen voor en 19 stemmen tegen.

10 BEHANDELSTUKKEN

10.1 P-22-026 GEWIJZIGD Statenvoorstel van de commissie RLN naar aanleiding van het rapport ZRK inzake Vergunningverlening toezicht en handhaving Provincie Limburg (PS DOC-00408792)

De voorzitter: Aan de orde 10.1. P-22-026 GEWIJZIGD Statenvoorstel van de commissie RLN naar aanleiding van het rapport ZRK inzake Vergunningverlening toezicht en handhaving Provincie Limburg (PS DOC-00408792). Conform het spreektijdenoverzicht geef ik graag als eerste het woord aan mevrouw Fischer-Otten, 50PLUS.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Voor 50PLUS is het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer over de taken van de Provincie op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving zeer belangrijk. De ZRK heeft een goed onderbouwd rapport opgeleverd en Gedeputeerde Staten hebben aangegeven dat zij de aanbevelingen die aan hen gericht zijn, willen overnemen. 50PLUS is benieuwd naar de verdere uitwerking door Gedeputeerde Staten. In de commissie RLN kwam de vraag aan de orde waar de terugkoppeling door Gedeputeerde Staten moest plaatsvinden. In een bepaald document, in de kaderbrief van de RUD Zuid-Limburg of in de P&C-cyclus. 50PLUS is voorstander van terugkoppeling in de P&C-cyclus, want het is maar de vraag of er elk jaar een kaderbrief komt. Verder dient door Gedeputeerde Staten verantwoording plaats te vinden in de P&C-cyclus. Wat betreft de aanbevelingen aan Provinciale Staten kunnen we deze overnemen. Het zou goed zijn als in het begin van de volgende Statenperiode een sonderend overleg georganiseerd zou worden over de effecten van de VTH-uitvoering en de wenselijkheid van additioneel beleid voor inhoudelijke uitvoering van de VTH-taken. VTH-taken waar de Provincie verantwoordelijk voor is, zijn voor 50PLUS belangrijk. Deze taken dienen dan ook goed uitgevoerd te worden, niet alleen in het belang van de bedrijven, maar zeker ook ter bescherming van onze inwoners. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Fischer. Dan geef ik nu het woord aan de heer Van Wageningen namens D66.

De heer Van Wageningen (D66): De ZRK beveelt ons aan om een discussie te voeren over de minimalistische invulling van de vergunningverlening, toezicht- en handhavingstaken en de wenselijkheid van voortzetting daarvan. Welnu, wat D66 betreft, stappen wij af van de minimalistische invulling en vervangen wij die door een extra slimme vergunningverlening aan bedrijven en aan gericht intensief toezicht, vooral waar dat maatschappelijk de meeste zoden aan de dijk zet. Dan maak ik er meteen gebruik van om er inhoudelijk op in te gaan door de speerpunten te noemen die wat ons betreft de RUD kan oppakken. Om te beginnen de circulaire economie. Wil die voor Limburg gaan werken, dan zijn sterke goed functionerende recyclingbedrijven daarin nodig en cowboy-ondernemerschap is fnuikend. De randvoorwaarden moeten dan ook streng worden gesteld en er moet op de naleving worden toegezien. Dat is wat ons betreft waarop de RUD meerwaarde kan leveren, bent u bereid om de RUD daar ook de kans voor te geven? Vraag ik aan het College. Dan energie. D66 hamert er al lange tijd op dat de RUD meer kan doen om het Limburgse bedrijfsleven energie-efficiënter te maken en daarmee Limburg sterker. Slimme vergunningen voor grote bedrijven, tips voor kleine bedrijven, zoals kantoren en scholen. In de commissie FEB hebben wij hier vragen over gesteld en ik mag zeggen dat uw antwoord dat als mededeling portefeuillehouder bij de vergaderstukken is gevoegd, ons bevalt. Daar staat onder andere in dat er al veel gebeurt op dat gebied en dat er veel incidenteel gebeurt en dat u in oktober 2023 gaat evalueren en een advies gaat opstellen voor een structurele aanpak. Dat is een duidelijk tijdspad en ook een duidelijk doel. Mogen wij dat als toezegging noteren? Kunt u aangeven of op dat moment wordt overwogen in hoeverre hiervoor aanvullende middelen

van de Provincie beschikbaar zijn en of dit in de Voorjaarsnota 2023 zal worden aangestipt? Aan de Gedeputeerde voor de Energie vraag ik, is versterking van de taakuitvoering door de RUD op dit punt ook een aandachtspunt voor de Provinciale Energiestrategie? Die is even niet aanwezig, maar de RUD voert natuurlijk ook inhoudelijke taken uit die ook om een inhoudelijk antwoord zouden kunnen vragen.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter. Mijnheer Van Wageningen, wij hebben het daar in de commissie ook al over gehad. Limburg telt honderdduizend plus bedrijven en de Provincie is bevoegd gezag voor maar een paar honderd. Met uw voorstel wilt u de RUD eigenlijk die honderdduizend bedrijven van een energiecoach voorzien. Is het niet veel handiger om dat door de gemeenten te laten doen? Hoe kan onze RUD ooit honderdduizend bedrijven bereiken met een energiecoach?

De voorzitter: De heer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Kijk, ik wil me niet buiten ..., dit debat hoort over de taak van de Provincie te gaan, dus ik heb het alleen maar over de taken van de Provincie. Het zou wel goed zijn voor Limburg, niet alleen voor de gemeenten maar gewoon voor Limburg, als de RUD wel die taak op zich zou nemen. Dus ik vraag het College niet om taken op zich te nemen die niet aan de Provincie toekomen.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, u haalde wel in uw betoog aan scholen, kleine ondernemingen, kantoren. Dat zijn nou net allemaal bedrijven die niet onder het toezicht staan. Nou net die bedrijven waar de Provincie toezichthouder is, dat zijn juist de veel grotere bedrijven. Die wachten niet op een energiecoach van de RUD. Ik zou u graag willen vragen of u dat zou willen nuanceren.

De voorzitter: De heer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Ik wil dat doen, in zoverre dat ik niet van dit College toezeggingen vraag over taken die de gemeente toekomen, maar wij werken met gemeenten samen in de RUD. Dit gaat over het functioneren, de aanleiding is het rapport van de ZRK over het functioneren van de RUD, daarom vind ik het wel gepast dat ik aangeef wat ons betreft speerpunten van de RUD zouden kunnen zijn.

De voorzitter: Tot slot de heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ik vind het juist veel belangrijker dat de RUD de vergunningverlening, toezicht en handhaving op orde heeft dan dat zij honderdduizend bedrijven die zij nooit kunnen bereiken, van een energieadvies gaat voorzien. Ben u dat met mij eens?

De voorzitter: De heer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): De kerntaken van de RUD zijn het belangrijkste, dat ben ik met u eens.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder.

De heer Van Wageningen (D66): Dan luchtkwaliteit. Ik heb nog maar weinig tijd, maar dat heb ik ook niet nodig, want de Partij voor de Dieren heeft de De luchtkwaliteit in Limburg is niet goed, dat gaat ten koste van de gezondheid van de Limburgers en de natuur. De Partij voor de Dieren heeft het initiatief genomen voor een motie op dit punt, die D66 van harte ondersteunt. Aanvullend kan ik zeggen, fijnstof en andere verontreinigingen voor de gezondheid, ongeacht de concentratie of die nou binnen of buiten de wettelijke

norm valt. Wij moeten niet bij de pakken gaan neerzitten als wij niet aan de norm kunnen voldoen, als dat toch niet gaat lukken. Wij moeten ook niet op onze lauweren gaan rusten als we wel aan de norm voldoen. Kan het College toezeggen dat de RUD zich boven minimalistisch gaat richten op de gezondheid van de Limburgers? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Wageningen. Ik geef nu het woord aan de heer Nijskens namens de VVD.

De heer Nijskens (VVD): Dank u wel, voorzitter. De vorige spreker begon zijn betoog met het minimalistische, daar hebben wij het in de commissie ook over gehad. Het is gewoon een vervelend woord en hij legt ook de nadruk op het woord alsof dat minderwaardig is. In de commissie is duidelijk verwoord dat wij voldoen aan alle wettelijke eisen, wij doen risicogericht toezicht. Daar waar het kwaad kan, kijken wij beter en de VVD vindt dat meer dan voldoende en het is zeker niet minimalistisch. Ik vind het jammer dat aan de term minimalistisch zo'n zwaar gewicht wordt toegekend, dus ik zal ook mijn betoog minimalistisch houden, wij zijn voor het voorstel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Nijskens. Dan geef ik het woord aan de heer Meziani namens het CDA. Voor u is het ook de maidenspeech.

De heer Meziani (CDA): Dank u wel, voorzitter. Even de tekst erbij pakken. Voorzitter, vergunningverlening, toezicht en handhaving, een belangrijke taak van de Provincie Limburg. Als CDA-fractie staan wij voor optimaal faciliteren van bedrijven en ondernemers. Burgers mogen verwachten dat hun Provincie scherp in de gaten houdt dat bedrijven binnen de wet opereren, veilige omgeving aan handhaving en toezicht houden is daarbij heel belangrijk. De ZRK constateerde dat Limburg niet veel meer doet dan wettelijk moet. Wij hebben grote ambities op het gebied van milieu, klimaat en gezondheid. Wij willen bedrijven helpen daar hun deel van te realiseren, maar dat betekent ook erop toezien dat afspraken worden nagekomen en ingegrepen wordt als dat niet zo is. Onder andere door actief innen van boetes. Ook hier hebben wij in de commissie over gesproken. Als daarvoor meer capaciteit nodig is, dan kan dat, voorzitter. Het CDA begrijpt heel goed dat burgers in de omgeving van bedrijventerreinen zich zorgen maken over wat er allemaal geloozd en uitgestoten wordt. Permanente informatie en communicatie met de omgeving vinden wij daarom essentieel. Wat het CDA betreft moeten de Provincie en gemeenten daar samen op toezien. Omdat er na de commissievergadering nog onduidelijkheden waren over de dwangsommen en het innen van de opgelegde boetes, hebben wij ons ambtelijk laten informeren. Het is ons nu duidelijk geworden dat wij als Provincie het proces hebben doorlopen om daadwerkelijk het bedrag van – volgens mij was het € 1,2 miljoen – te innen. Er was een misverstand over een bedrag van € 4 miljoen, maar mij is duidelijk geworden dat er vier adressen of vier mensen zijn aangeschreven. Het proces loopt nog en het tekort aan capaciteit speelde hier geen belemmerende rol. Dat heeft ons gerustgesteld. Verder was het punt van externe veiligheid een belangrijk aandachtspunt voor ons. Wij hebben begrepen dat de Provincie hierin actief acteert en een klankbord hiervoor heeft ingericht waar omwonenden ook deel van uitmaken. De CDA-fractie staat achter alle aanbevelingen van de ZRK en wenst het College en de ambtenaren alle succes met de uitvoering en implementatie. Aan de nieuwe Staten die er na de verkiezingen komen, vragen wij nog eens naar het totale plaatje van VTH te kijken hoe hier verder uitvoering aan te geven. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Meziani. Gefeliciteerd met uw maidenspeech. Dan geef ik nu het woord aan de heer Van der Linden namens LOKAAL-LIMBURG.

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. In de commissievergadering hebben wij al onze waardering uitgesproken naar de Rekenkamer over dit doorwrochte rapport. Wij willen dit in de Statenzaal graag herhalen, immers het houdt ons als Provincie een spiegel voor over de stand van zaken vergunningverlening, toezicht en handhaving. Laten wij direct duidelijk maken dat we als Provincie niet onrechtmatig handelen door de minimalistische invulling van de VTH-taken, maar op punten kan het beter,

zullen we maar zeggen. In het Statenvoorstel wordt aan ons gevraagd aanbevelingen van de ZRK over te nemen en Gedeputeerde Staten te verzoeken dat ook te doen. Zo vat ik het maar in grote lijnen samen. Daar wil LOKAAL-LIMBURG in tweede termijn op terugkomen omdat wij in eerste termijn willen zeggen dat voor ons zeer nadrukkelijk de aandacht verdient en dat is de strafrechtelijke handhaving. Daarover staat vermeld dat die niet op niveau is, paragraaf 6.4.2. van het rapport geeft het klip en klaar aan. Dat moet volgens ons veranderen. Waarom is dat zo belangrijk? Het heeft onzes inziens mede te maken met de gang van zaken op Chemelot. Volgens ons was het niet geheel toevallig dat in de commissievergadering waarin wij dit onderwerp bespraken, een sonderend rapport over de veiligheid op de locatie Chemelot werd besproken. Over die veiligheid is heel wat onrust bij de omwonenden. Zeker omdat in het genoemde rapport de veiligheidsverbetering alleen gericht wordt op nieuwe installaties en niet op de al bestaande. LOKAAL-LIMBURG wil verder niet ingaan op het rapport, maar wel op de reacties die wij uit de omgeving van lokale partijen hebben ontvangen en die reacties getuigen van weinig vertrouwen in het goedkomen van de veiligheid op Chemelot. Een lokale partij verwoordt het wel heel erg treffend door te stellen dat een bedrijf haar uitbreiding met een nieuwe propaanopslag wil realiseren ten koste van de veiligheid van de inwoners van Lindenheuvel. Doorgerekend is dat, in geval van een calamiteit, het veertig doden extra zal kosten. Met andere woorden, de belangen van de omwonenden worden ondergeschikt gemaakt aan de belangen van het bedrijf. In een wijk als Lindenheuvel zullen ongetwijfeld mensen zijn die te maken hebben gehad met de toeslagenaffaire, een affaire waarin maar al te duidelijk is geworden dat een individuele kleine man of vrouw in conflict met een groot handhavend apparaat daarin vermorzeld wordt. Willen wij het vertrouwen in de politiek en het gerechtelijk systeem ook voor de gewone man of vrouw behouden, dan zullen de bedrijven en zeker de grote bedrijven aangepakt moeten worden als zij een fout maken en als het moet, strafrechtelijk. Als we dat moeten constateren, dan zien wij dat het invorderen van lasten onder dwangsom en lasten onder bestuursdwang – wat een verantwoordelijkheid van de Provincie is – zo minimaal is, namelijk slechts 2% van het totaalbedrag van € 7 miljoen is maar ingevorderd. Dan vraag je je af, wil de Provincie strafrechtelijk handhaven of zijn wij simpelweg niet in staat om het te doen? Dat kan niet zo voortduren. Het kan niet zo zijn dat wij als Provincie als het noodzakelijk is dat wij bedrijven strafrechtelijk moeten aanpakken, daartoe niet in staat zijn. Niet voor niets stelt ook het OM – dat staat ook in het rapport – dat er meer oog moet zijn voor strafrechtelijke handhaving, dus het moet beter vindt LOKAAL-LIMBURG. Dat hebben wij ook in de commissievergadering betoogd. Gelukkig had de Gedeputeerde er wel oren naar, maar we kwamen niet veel verder dan het probleem te onderkennen en voorzichtig een verkenning te doen van hoe die verbetering op de strafrechtelijke handhaving er uit zou moeten zien. Dit niet in de laatste plaats omdat verbetering van deze vorm van handhaving direct gevolgen zou hebben voor de uitvoeringsdienst die het allemaal waar moet maken, de RUD Zuid-Limburg. Tevens waren wij tot de conclusie gekomen dat het voorwaar geen gemakkelijke materie is waarvoor we hoog gespecialiseerde medewerkers nodig hebben, gespecialiseerde boa's was een term, maar tevens viel ook de optie om superspecialisten bij de Provincie in dienst te nemen en die het voorbereidend werk te laten doen voor de RUD. Juist omdat we niet veel verder kwamen dan die conclusie, is er in de mededeling portefeuillehouder die we later hebben ontvangen, niet veel terug te vinden over strafrechtelijke handhaving. Van LOKAAL-LIMBURG mag deze vorm van handhaving niet van de radar verdwijnen. Daarom de nadrukkelijke vraag aan de portefeuillehouder: hoe borgt u net in deze tijd van verkiezingen en daardoor waarschijnlijk veranderingen in het bestuur, dat een verbetering van het onderdeel strafrechtelijke handhaving in de volgende bestuursperiode wordt opgepakt? Een duidelijke toezegging waarin verwoord hoe dit in het overdrachtsdocument van de portefeuille Handhaving wordt aangegeven en dat de inrichting van een strafrechtelijke handhaving een prioriteit is en daarom ten spoedigste moet worden opgepakt, vindt LOKAAL-LIMBURG noodzakelijk. Het is voor ons een voorwaarde om akkoord te gaan met de in het Statenvoorstel onder punt 4 gevraagde uitvoeringspunten. Dat was het, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van der Linden. Dan geef ik nu het woord aan de heer Wolters Gregório namens de SP. Eigenlijk moet ik u meteen bedanken, want hier staat nul minuten maar dat kan nooit de bedoeling zijn.

De heer Wolters Gregório (SP): Dat wordt heel kort, maar ik zal het kort houden, dank u wel, voorzitter. De ZRK en de Limburgers zijn van mening dat onze vergunningverlening, toezicht en handhaving voor verbetering vatbaar zijn. Overtredende bedrijven zullen immers niet uit zichzelf hun leven beteren. De SP roept onszelf en het College dan ook op om voortvarend de aanbevelingen over te nemen en PS proactief te blijven informeren over de voortgang en doorwerking. De gezondheid van de Limburgse mens en natuur alsook de kracht van de RUD worden zo versterkt voor de toekomst en dat zou volgens ons allemaal de bedoeling moeten zijn. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Wolters Gregório, dat is inderdaad netjes aan de tijd. Mevrouw Schuurin namens de PvdA krijgt als volgende het woord.

Mevrouw Schuurin (PvdA): Dank u wel, voorzitter. De ZRK heeft een duidelijk rapport naar ons gestuurd met echt wel een aantal harde conclusies. Ze geven aan dat de uitvoering van de VTH kwetsbaarheden zijn gerelateerd aan de politiek bestuurlijke keuze van de Provincie voor een minimalistische benadering. Dit zijn dus ook zaken die wij zelf kunnen veranderen en verbeteren. Het idee dat wij vooral wilden dat het goedkoop was, en wij hierdoor geen goede condities gecreëerd hebben voor een ambitieus milieubeleid, moet wat ons betreft anders. Wat ons betreft zou de RUD meer mogen focussen op maatschappelijk rendement en niet alleen op bedrijfseconomische efficiency, ook als dit extra geld kost. In het rapport staat omschreven dat de Provincie niet altijd doorpakt in beleid en uitvoering, 'high trust no penalty', het niet risicogericht werken, nog meer zaken waarvoor wij zelf aan de knoppen kunnen draaien. Het feit dat er door de ZRK werd getwijfeld aan het feit of wij het wettelijk minimum aantal controles wel hebben gehaald, is natuurlijk erg zorgwekkend. In de commissie gaf de Gedeputeerde aan dat inmiddels duidelijk is dat wij dat wel gehaald hebben, maar misschien dat u nog een klein beetje zou kunnen toelichten hoe het komt dat die verwarring ontstaan is. Zegt dat iets over de informatievoorziening, was dit een keer een probleem wat niet helemaal duidelijk werd? Dit moeten wij natuurlijk wel zeker weten. Wij krijgen ontzettend veel relevante documenten over de VTH, maar een van de conclusies was ook dat de informatievoorziening nogal gefragmenteerd was, waardoor het best lastig is om al die informatie tot ons te nemen. Een van de meest concrete aanbevelingen aan Provinciale Staten is dan ook om in ieder geval een keer per jaar in een wat bredere zin de kwaliteit van de VTH te bespreken. Er zijn collega's die hebben aangegeven dat graag via de P&C-cyclus te willen doen, ik zou hier toch nog willen oproepen om dit in de vakcommissies te doen, dus ook een oproep aan alle collega's die hier over een maand in ieder geval weer zitten, of anderhalve maand, dat is nog even de vraag, zodat wij daar zelf mee aan de slag kunnen want het is een ingewikkeld onderwerp wat voorlopig door zal spelen. Het zorgen voor een veilige en gezonde leefomgeving voor iedereen die in deze provincie woont, is een van onze kerntaken, dus die mogen wij niet zomaar voorbij laten gaan omdat wij het ingewikkeld vinden. Daar wil ik het even bij laten.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Schuurin. Dan gaan wij tot slot in de eerste termijn van uw Staten het woord geven aan mevrouw Plusquin namens de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. In de commissie is uitgebreid het ZRK-rapport besproken over VTH en de Gedeputeerde Staten reactie, die er in hoofdlijnen op neerkomt dat de aanbevelingen worden overgenomen en dat er afscheid wordt genomen van de minimalistische benadering die voor de uitvoering van het milieu- en gezondheidsbeleid tot nu toe is gehanteerd. Dat ligt nu voor in het Statenvoorstel en daar stemmen wij mee in. Er was in de commissie ook brede steun hiervoor. Maar om alvast te beginnen met doen wat je zegt, dienen wij vandaag een aanvullende concretiserende motie in over een belangrijk deelonderwerp, namelijk luchtkwaliteit. Juist voor de gezondheid van de Limburgers moeten wij hier heel duidelijk zijn, concrete stappen zetten. Maar ook voor de bedrijven dat die weten wat er van ze verwacht wordt. Ik kom daarop terug. Voor de gezondheid van de Limburgers, want het is niet voor niets dat de WHO er al jaren op aandringt om de bestaande luchtkwaliteitsdoelen aan te scherpen. Ik neem aan dat dat niet van mijn tijd afgaat, voorzitter. Volgens mij is er iemand mee aan het kijken. Voor de gezondheid van die Limburgers, voorzitter, want het is niet voor niets dat de WHO er al jaren op aandringt om de

bestaande luchtkwaliteitsdoelen aan te scherpen en dat de EU met voorstellen komt voor concrete nieuwe normen. Nog steeds is er een gemiddelde levensduurverkorting van dertien maanden door verontreiniging met fijnstof en NO₂, zijn er daardoor in Nederland jaarlijks 12.400 kinderen met bronchitis, 2.200 vroegtijdige sterfgevallen en 4,5 miljoen verloren werkdagen. In Limburg is de gezondheid helaas slechter dan het landelijk gemiddelde. Wij denken dat Limburgers een goede gezondheid verdienen en daarom dienen wij deze motie in, samen met de heer Van Wageningen en enkele andere medeondertekenaars, die het College vraagt om duidelijkheid, concretisering van het luchtkwaliteitsbeleid, want hiervoor zullen bedrijven extra stappen moeten zetten, andere manieren van werken, nieuwe bedrijfsprocessen en ook zij hebben recht op duidelijkheid over wat er van hen verwacht wordt, ook in bestaande situaties. Juist dat is de uitdaging. Bedrijven in alle sectoren, de industrie, de landbouw, de mobiliteitssector en de gebouwde omgeving. De Provincie Limburg heeft zich hieraan ook gecommitteerd door – zij het later dan andere Provincies – het Schone luchtakkoord te ondertekenen. Maar wie A zegt, moet ook B zeggen. In de bestuurlijke reactie op het ZRK-rapport geven Gedeputeerde Staten aan dat er een principebesluit is genomen in november vorig jaar om onder andere hiervoor een concretiserend milieubeleid op te stellen. Gedeputeerde Gabriëls kwam hier ook nog mondeling op terug. Maar wat er nog niet ligt, is een commitment om dit snel op te pakken en handen en voeten te geven door beleid te formuleren voor het actualiseren van bestaande vergunningen, een mogelijkheid die de wet al biedt, maar die wel moet worden opgepakt en de conclusies ervan te trekken voor de personele capaciteit van de RUD. Dat is wat de motie vraagt. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Plusquin. Daarmee zijn wij aan het einde van de eerste termijn van uw Staten. Voordat ik het woord aan de Gedeputeerde geef, soms krijg je informatie net een beetje te laat, maar het is niet te laat om er nog iets mee te doen, maar het is sowieso echt een heel bijzondere dag voor mijnheer Meziani, want het is ook nog uw verjaardag heb ik begrepen, dus ook nog van harte gefeliciteerd met uw verjaardag! Nou, u heeft veel mensen uitgenodigd op uw verjaardag. Dan geef ik nu het woord aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Toorenborg: Voorzitter, mag ik dan als tweede in rij de heer Meziani feliciteren, niet alleen met zijn verjaardag, maar zeker ook met dat hij zijn maidenspeech mocht houden op zo'n belangrijk onderwerp, want dat is het. Iedere dag is weer in het nieuws dat wij echt heel kritisch moeten zijn op hoe gaan wij eigenlijk om met onze natuur en veiligheid en luchtuitstoot. Dat is ook echt iets wat steeds hoger op de politieke agenda komt te staan. Dat is niet voor niets. Als ik dat zeg, is het ook wel heel erg duidelijk dat de ZRK heeft gekeken naar hoe heeft nou de Provincie Limburg de belangrijke taken opgepakt op het gebied van milieu – dat gaat over de uitstoot van stoffen, geur, afval, bodem en energie – en hoe staat het met de externe veiligheid. Dat gaat over het Besluit risico's zware ongevallen, de Brzo, waar wij het vaak over hebben. Wat is nu de conclusie? Het is een minimalistische insteek geweest van de Provincie Limburg. Ik zat ook – zeg ik u eerlijk – wel een beetje tegen dat woord aan te hikken. Het klinkt inderdaad een beetje alsof het allemaal niet deugt maar dat is niet aan de orde. Minimalistisch is gewoon, strikt genomen, het streven om met zo min mogelijk middelen een doel te bereiken. Dat is de keuze geweest van de Provincie. Het is ook wel een beetje, laten we eerlijk zijn, de keuze geweest van Nederland. Dat zie je ook weer als je naar de ILT kijkt, hoe we eigenlijk altijd vertrouwen op eigen certificering, op eigen keuzes en daarvan zeggen we langzaam maar zeker, we moeten eens wat kritischer worden. Het is eigenlijk een maatschappelijke stroming om dit soort belangrijke thema's steeds hoger op de agenda te zetten. Daarom is het belangrijk om te zeggen dat het rapport van de ZRK met zijn zeer kritische noot, ook echt wel een steun in de rug is. Maar het is ook niet gratis zeg ik u, want sinds het conceptrapport van de ZRK ons bereikte en wij na gingen denken over, wat doen wij eigenlijk nu en wat zouden we nog beter en meer kunnen doen, zijn wij ook gaan nadenken over wat dat kost. Ik kan uw Staten vertellen dat wij echt wel aan het kijken zijn dat wij serieuze middelen moeten toevoegen aan ons hele stelsel van toezicht en handhaving en vergunningverlening. Maar dat is ook niet een heel groot zorgpunt in die zin, want het is landelijk zo. U weet dat ik de voorzitter ben van de speciale commissie binnen het IPO die gaat over dat hele stelsel. Wij zijn met elkaar bezig in een interbestuurlijk programma waarin wij met het Rijk kijken, wat betekent dat dan. Alleen voor dat bestuurlijke programma is al € 18 miljoen uitgetrokken en uitgegeven aan de omgevingsdiensten.

Het is alleen nog maar, hoe zetten wij het straks allemaal weg. Dat betekent dat wij straks gaan kijken, wat kost het om dit allemaal daadwerkelijk in te voeren. Kort en goed, het is een belangrijk thema, steeds belangrijker geworden maar dat vraagt ook wat van ons en dat zullen we zeker doen. Het gaat strikt genomen over 212 bedrijven waar wij direct verantwoordelijk voor zijn als wij kijken naar het rapport. Daar hebben wij wel de controles uitgevoerd die wij moeten doen, maar we weten ook wel dat als we nog meer zouden controleren, zouden we waarschijnlijk wel meer vinden. Soms is het ook wel een beetje bijzonder geregeld, want strikt genomen zouden we kunnen zeggen, Chemelot is een bedrijf, het is een koepel, dus dat betekent dat wij daar een keer naar toe moeten per jaar en dan is het goed. Dat hebben we natuurlijk niet zo gedaan. Wij zien dat als meerdere bedrijven met een hoog en laag risico, dus dat gaan wij echt doen zoals in de geest van de regeling bedoeld is. Dat hebben wij geprobeerd u goed uit te leggen in een aanvullende mededeling portefeuillehouder. Er zijn een aantal specifieke vragen gesteld, die komen erop neer, hoe gaat de Provincie nu echt serieus een been bijtrekken. Ik zei net al, er zijn een aantal dingen echt al in gang gezet. Wanneer wij kijken naar bouw, luchtkwaliteit, hoe gaan wij met de risico's om, hoe ga je dat beleidsmatig beter aanpakken, hoe ga je naar de Zeer Zorgwekkende Stoffen kijken, het zijn allemaal processen die wij nu in gang hebben gezet om ervoor te zorgen dat we echt de komende tijd beter en kritischer kunnen kijken naar hoe staat het met de veiligheid en gezondheid en wat doen wij er allemaal aan om daar goed zicht op te houden. Laat me daar nog een belangrijk ding van zeggen. Het zit ook een stukje en terecht gaf een aantal leden dat aan, in de hele circulaire economie waarin wij zien dat wij steeds vaker afvalstoffen gaan gebruiken als grondstoffen voor een ander bedrijf. Dat is wel een bijzondere tendens want je moet vervolgens ook wel weten of een bedrijf dat die afvalstoffen verwerkt, daar wel capabel genoeg voor is, of dat wel veilig genoeg gaat. Zijn vaak best niet misselijke stoffen die gebruikt worden. Ik kan u zeggen dat daar ook landelijk aandacht voor is. Er komt een speciale kennisbank die gaat kijken, wat zouden we nou moeten aanmerken als een grondstof en wat is nou een afvalstof en wie gaat daarover en wie kan dan vervolgens een bepaalde stof verwerken, ook een heel belangrijke zaak die wij landelijk hebben opgepakt. Wanneer ik uw Staten hoor spreken over, hoe gaan wij daar nog meer toezicht op houden, daar zijn wij mee bezig. Datzelfde geldt voor energiebesparingen, daar hebben wij ook een vrij uitvoerig verhaal aan uw Staten nagezonden om ervoor te zorgen dat uw Staten goed weten hoe dat zit. Ik wil heel graag met collega Van Gaans-Gijbels verder kijken, want ik begrijp vanuit D66-zijde dat de wens natuurlijk is om nog meer informatie te geven aan bedrijven hoe zij zich nou het beste kunnen gedragen, hoe zij die energiebesparing het beste kunnen bereiken. Ik denk dat het niet alleen een Limburgs thema is, volgens mij moeten wij daar landelijk veel meer naar kijken. Want als ze zeggen bedrijven, ga energie besparen, dan moeten wij ervoor zorgen dat zij op het net kunnen en vervolgens moeten kijken, hoe gaan jullie dat doen. Dat zou ook landelijk moeten, anders gaan we allemaal zelf het wiel uitvinden.

De voorzitter: De heer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Dat is de beantwoording van een aantal van mijn vragen in een heel snel tempo. Mag ik nog even op de eerste terugkomen? Daar had u het over circulaire economie en u beantwoordde mijn vraag vooral dat dat ook landelijk aandacht heeft. Nou is dat prima en terecht, maar wij zitten hier bij de Provincie bij elkaar en wat de bedrijven werkelijk merken is niet zozeer landelijk beleid, maar dat zijn de bezoeken van de RUD. Waar zij zich aan houden is een vergunning die door de RUD in uw opdracht is opgesteld. Stelt u de RUD nu ook in staat om werkelijk die intensivering van de taken op dat gebied wanneer u onderkent, om die ook inderdaad beter uit te voeren?

Gedeputeerde Van Toorenburg: Ja, voorzitter, wij hebben geprobeerd om dat heel gedetailleerd uit te leggen in de nagezonden mededeling waarin wij juist op uw vragen antwoord hebben willen geven, hoe gaan wij dat doen, hoe vaak hebben wij dat nu gedaan, wat zetten wij in een proces om dat nog meer te doen. Ik hoor u ook zeggen en dat was in het interruptiedebatje wel interessant, zou je dat eigenlijk niet voor alle bedrijven willen doen, ook voor de bedrijven buiten die 212 waar de Provincie direct over gaat. Dan denk ik, ja, maar dat is niet iets wat wij als provincie even kunnen oplossen. Ik weet dat de heer Van Gaans-Gijbels daar ook zeer gemotiveerd in is, dus we moeten gewoon kijken, wat betekent dat nou landelijk? Hoe

kunnen we nog laagdrempeliger informatie geven aan bedrijven om te komen tot die energiebesparing? Dat is de enige manier om een beetje boven water te houden op dit moment, alle bedrijven zijn ook zeer gemotiveerd om dat te doen.

De voorzitter: De heer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Dank voor dat antwoord. Mag ik doorvragen op een ander punt, want er ... U noemde in uw mededeling portefeuillehouder die bij deze stukken zit, als het over de energietaken van de RUD gaat, dat er al meer gebeurt dan wij dachten en dat dat zou worden geëvalueerd in oktober 2023 en dat dan ook gekeken wordt naar een structurele invulling daarvan. Ik vroeg nog even nadrukkelijk of dat ook als toezegging kan worden geformuleerd in dit debat, want de ervaring uit het verleden wijst erop dat de borging van dit proces ook vanuit de Staten, vanuit de volksvertegenwoordiging wel nodig is om de voortgang erin te houden. Vandaar dat dit heel duidelijke statement van u, mag dat ook als toezegging worden genoteerd?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Toorenburg: Voorzitter, ik begrijp wel waar de zorg vandaan komt, want ik meen dat in 2017 al eens een motie is ingediend en de heer Van Wageningen heeft het gevoel, wat is daar nou daadwerkelijk mee gebeurd en kunnen we nog een beetje gewoon de hete adem in de nek blijven van Gedeputeerde Staten. Doe dat vooral, want ik denk dat dat belangrijk is. **Dus ja, het is een toezegging om ervoor te zorgen dat wij in de loop van dit jaar echt kijken wat is er dan nodig is, hoe doen wij dat, u te berichten als we dat evalueren om vervolgens samen ook te kijken, wat kost dat? Dat willen we ook met elkaar netjes vastleggen in de begroting, want we hebben te vaak dit soort dingen ook incidenteel gefinancierd en een beetje extra en een beetje minder, maar het moet gewoon serieus in de begroting staan.**

De voorzitter: Tot slot de heer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Uitstekend, bedankt voor dit antwoord.

De voorzitter: Gaat u verder met de beantwoording.

Gedeputeerde Van Toorenburg: Voorzitter, ik kijk even verder. De boetes. Wij hebben in de commissie al even met elkaar gesproken over het hele stelsel van dwangsommen, bestuursdwang en boetes en het strafrechtelijke deel. Ik moet toch echt even heel kort uitleggen hoe het stelsel in elkaar zit, want anders gaan we hier met beelden weg die niet kloppen. Het werd allemaal een beetje door elkaar gegooid. Wij hebben aan de ene kant het bestuursrecht en dat betekent dat wij kunnen aangeven dat een bedrijf zich niet aan de regels houdt, dan kunnen we een aanzegging doen voor een bestuurlijke boete, dwangsom of misschien zelfs bestuursdwang, dat we gaan zorgen dat het direct gebeurt. Dat is helemaal het bestuursrecht. Aan de andere kant hebben wij het strafrecht en daar gaat gewoon de politie over en gaan uiteindelijk het OM en de rechters over. Dat zijn echt twee verschillende dingen en die werden door de heer Van der Linden echt wel een beetje door elkaar gehaald. Ik snap dat ook, want wij doen dat ook weleens expres een beetje door elkaar heen, omdat we effectief willen zijn in onze sanctionering. Maar aan de ene kant dus de bestuursdwang. Daarvan is door de Rekenkamer gezegd en de dwangsommen, dat wij als Provincie soms niet doorblijten. Wij hebben geprobeerd heel duidelijk aan te geven waar wij dat wel en niet doen en waar wij het soms ook niet kunnen, bijvoorbeeld omdat iemand in het buitenland woont en dan kunnen we helemaal niets. Vervolgens zie ik ook, toevallig van de week heb ik nog met een van de ambtenaren om de tafel gezeten, die in een juridische strijd is met een bedrijf dat denkt dat ze zich allemaal aan de regels houden wat ze eigenlijk niet doen. Dertien pagina's doorwrochte juridische analyses om ervoor te zorgen dat je überhaupt een bedrijf een beetje kunt controleren. Voorzitter, ik zeg het een beetje

huiselijk, dat is gewoon gekkenwerk. Het is echt gekkenwerk wat wij met elkaar aan het doen zijn om ervoor te zorgen dat wij een bedrijf gewoon kunnen corrigeren. Dat is ook een thema dat op dit moment landelijk op de agenda staat. Gisteren heb ik een terugkoppeling gegeven aan het IPO omdat wij met het ministerie om tafel zijn gegaan omdat wij zien dat op een heleboel punten onze handhaving gewoon niet effectief kan, niet efficiënt is, niet daadwerkelijk de mogelijkheid biedt om door te pakken omdat men eindeloos lang in procedure kan, eindeloos lang met zienswijzen en met beroep waar wij niet eens op tijd een rechterlijke uitspraak over krijgen. Het systeem dreigt vast te lopen. Er moeten een aantal dingen gebeuren. Op het terrein van dwangsommen, bestuursdwang moet veel meer gebeuren maar wij doen wat wij kunnen. Het is niet zo dat er allerlei lasten ergens liggen te verstoffen, die we zo zouden kunnen innen. Dat is absoluut niet het geval. Dat is dus de ene kant. De andere kant is dat wij zien dat in de landelijke handhavingsstrategie wij soms wat sneller kunnen doorschakelen naar het strafrechtelijke terrein. Dan wordt er gezegd, we moeten misschien wat boa's hebben. Ja, dat is belangrijk, want een boa heeft dan de bevoegdheid om proces-verbaal op te maken, daar gaat het eigenlijk om, maar wij denken bij een boa toch vaak aan iemand die over de straat wandelt, ziet dat er ergens vuil staat of een auto verkeerd geparkeerd staat en hij kan dan een proces-verbaal maken en uiteindelijk moet iemand een boete betalen. Dat zijn niet de boa's die wij nodig hebben, als het gaat over dit soort thema's. Dit zijn mensen met dezelfde bevoegdheid, daarom noemen wij ze boa's, maar die staan tegenover de krachtigste bedrijven met enorme juridische ondersteuning. Het is nog wel steeds een boa, het is dus niet iemand anders, maar het is wel een boa die even wat anders in huis heeft nog dan de gemiddelde boa waar we vaak over spreken met elkaar. Ook over dat onderdeel hebben wij onlangs een gesprek gehad met het OM, met de rechtspraak om ervoor te zorgen dat wij ook als provincies – niet alleen Limburg, maar overal – meer boa's in gaan zetten om de strafrechtelijke taak beter aan te kunnen pakken. Dat ten aanzien van het verhaal over de dwangsommen, het bestuursrecht en het strafrecht. Verder is er verschillende keren gezegd, pak al die aanbevelingen nou goed op. Ik zei het al een beetje in mijn inleidende woorden, daar zijn wij mee bezig. Wij hebben stapsgewijs al gekeken, wat doen wij wanneer en wat betekent dat straks in de nieuwe begrotingen. Ik zeg u er wel bij, wij zijn niet de enige die over de RUD gaan, wij zijn natuurlijk samen met gemeenten daar eigenaar van, dus dat betekent dat wij ook dat proces met gemeenten fatsoenlijk moeten doen. Uiteindelijk gaan wij er met elkaar voor zorgen dat onze RUD nog meer tanden krijgt, harder kan doorbijten in het belang van een schoon en veilig Limburg, want ook al was het een minimalistische insteek, zeggen wij dan dat wij hebben gestreefd om met zo min mogelijk middelen een doel te bereiken. Onze doelen zijn gewoon groter geworden, wij zijn ambitieuzer geworden en daar hoort ook een daadkrachtige RUD bij. Dat pakken wij op bij al die punten waar wij het in de commissie uitvoerig over gehad hebben. Het is een beetje aan u hoe u dat met ons wilt behandelen in de P&C-cyclus of anderszins. Ik denk in ieder geval dat wij elkaar moeten informeren, bijvoorbeeld over het interbestuurlijk programma, omdat het landelijk zo'n groot thema is. Het is belangrijk dat wij u daarin goed meenemen.

De voorzitter: De heer Meziani.

De heer Meziani (CDA): Dank u wel, voorzitter. Ik was wat laat met mijn maidenspeech, dat is omdat ik in een fractie terecht ben gekomen met allemaal dossierstijgers. Ik had gelukkig wel de kans in de commissie. Ik heb toch even een vraag, misschien is het mij ontgaan. Ik had het over het klankbord waar de burgers ook in vertegenwoordigd zijn. Geldt dat alleen voor het Chemelot-onderdeel of voor het gehele complex?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Toorenburg: Ja, voorzitter, dat is het andere dossier dat wij bespraken in de commissievergadering, dat hele plan om te komen tot een betere veiligheid van Chemelot, om daar beter zicht op te hebben. Daar geldt dat klankbord en dat plan voor. Dat geldt niet voor ieder bedrijf in Limburg, nee. Het gaat specifiek over het Chemelot-terrein en het plan dat wij daarvoor aan het ontwikkelen zijn, om samen met elkaar ervoor te zorgen dat ook die veiligheid daar beter wordt gewaarborgd. In dat verband kan ik ook nog een andere vraag beantwoorden, want daar was even een vraag over, hoe doen wij dat dan verder, een beetje zorgen over dat terrein van Chemelot. Ik heb dat bij verschillende leden wel gehoord. Het

is niet zo dat we alleen maar in de toekomst gaan kijken hoe Chemelot dan veilig is en waar wij de bewoners bij betrekken. Daarom was het interessant om het in de commissie als twee rapporten te bespreken. De gewone veiligheid van Chemelot hoort bij het eerste deel, namelijk de ZRK die zegt, Provincie, trek eens een been bij en zorg ervoor dat je beter oplet of die bedrijven zich aan de regels houden. Dus het is eigenlijk in samenspraak met elkaar, het ene is toekomstgericht. Van ieder nieuw bedrijf dat erbij komt, moeten we kijken naar de ultieme veiligheid en dan gaan ze de beste technieken gebruiken om ervoor te zorgen dat het terrein veilig blijft. Toekomstvisie, bij elkaar blijven, ook met bewoners. Aan de andere kant, het is een bedrijventerrein en daar moet je als RUD gewoon zicht op houden en daarvoor geldt het eerste stuk van de discussie.

De voorzitter: De heer Meziani.

De heer Meziani (CDA): Dus de omwonenden, de burgers om die bedrijventerreinen heen worden ook geïnformeerd over het totale verhaal wat daar gebeurt, de veiligheid en alle onderdelen, even los van Chemelot. Dat was zo'n beetje mijn vraag.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Toorenburg: Voorzitter, maar dat zit in het onderdeel dat we daarna bespraken, het hele veiligheidsbeleid waarin de burgers zijn meegenomen in wat doen wij dan. Dat zal belangrijk blijven, ook voor de toekomst. Mijn collega Gabriëls zal verder spreken over de schone lucht, dus ik heb hier de hoofdpunten op mijn terrein behandeld.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Van Toorenburg. Geef ik nu het woord aan Gedeputeerde Gabriëls.

Gedeputeerde Gabriëls: Voorzitter, dank u wel. Het is vooral een reactie op de motie die ingediend is door de Partij voor de Dieren en D66. Die is zeer sympathiek, wij delen ook de zorgen over luchtkwaliteit en gezondheid. Daarom hebben wij in november besloten om een concretiserend milieubeleid op te stellen, alleen om dat nu deze periode ook echt af te krijgen op het gebied van geur, licht, geluid, dat gaat niet lukken. Dus de tijdsplanning die in uw motie staat, niet, maar wij kunnen wel binnen nu en enkele weken met een plan van aanpak en tijdsplanning komen, zodat u ook weet wanneer u dat wel krijgt. Maar het moet zorgvuldig gebeuren, het gaat breed, niet alleen over luchtkwaliteit maar geur, geluid, licht, stilte. Dat heeft allemaal juridische doorwerking, ook in vergunningen. Dat moet zo zorgvuldig mogelijk opgesteld worden. **U krijgt binnen nu en enkele weken deze periode nog, een plan van aanpak en planning.** Dus wij ontraden dit vanwege de tijdsplanning, maar u kunt gewoon de planning en het plan van aanpak krijgen. Dus bij deze ontraden.

De voorzitter: Daarmee zijn wij aan het einde van de eerste termijn van de Staten. Ik kijk even of er behoefte is aan een tweede termijn. Mevrouw Fischer? Niet. De heer Van Wageningen? Ga uw gang.

De heer Van Wageningen (D66): Wij hebben het niet over het overleg over het tijdspad over de motie luchtkwaliteit af kunnen maken, maar wat D66 betreft, moet het voortvarend worden aangepakt, hoewel wij niet het onmogelijke van het College moeten vragen. Dus wat ons betreft kunnen we proberen om die motie op dat punt aan te passen. Ik wijs wel op het belang ervan. De ZRK heeft erop gewezen dat er beleid nodig is op grond waarvan de RUD's taken beter moeten gaan uitvoeren. Dat is een taak van de Provincie om daar beleid op te gaan formuleren. Wij hebben al het Luchtakkoord ondertekend. Dit is eigenlijk het moment waarop de Staten wat richting kunnen geven aan welke kant het dan op moet gaan met het luchtbeleid. Daarom is het wel goed om daarover nu een motie aan te nemen. Over de details kunnen we natuurlijk spreken, maar het zou jammer zijn als zo'n motie zou worden ontraden door het College. Ik wil vragen in tweede termijn, kunt u gedetailleerd aangeven wat u wel zou ondersteunen of wat het voor u onmogelijk maakt om deze motie te ondersteunen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Wageningen. Ik kijk naar mijnheer Nijskens, aan u het woord.

De heer Nijskens (VVD): Voorzitter, heel kort, alleen over de motie van Van Wageningen en Plusquin. Het is aangestipt in de commissie en normaal gesproken komt dat gewoon terug in de commissie en wordt het commissiebehandeling. Ik denk dat wij gewoon voor de muziek uitlopen en dat wij gewoon rustig afwachten als commissie totdat het stuk komt en dan ons oordeel geven. Ik kan natuurlijk het College nu ook tien dingen meegeven die daarin moeten staan, maar gaan wij daar dadelijk rustig over praten, dan komt het vanzelf goed. Wij zullen de motie in ieder geval niet steunen.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Nijskens. Dan geef ik nu het woord, ik kijk even of de heer Meziani nog behoefte heeft aan een tweede termijn. Dat is niet het geval. De heer Van der Linden? Ja, ga uw gang.

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): Dank u voorzitter. In eerste termijn heb ik eigenlijk min of meer de vraag gesteld, wil de Provincie wel strafrechtelijk handhaven? Uit het betoog van de portefeuillehouder trek ik de conclusie dat wij dat wel willen en dat het een ingewikkeld proces is om dat te willen. Ik kan beamen dat het een ingewikkeld proces is, want ik heb er zelf ook de nodige moeite mee. Maar mijn vraag was, hoe borgt u dat wij doorgaan om dat traject zo in te richten en voor elkaar te krijgen dat wij het als Provincie ook kunnen gebruiken zal ik maar zeggen. U hebt al aangegeven dat er landelijk ook een en ander speelt, maar kunt u een beetje toch een tijdspad uitzetten dat u zegt, nou, op dat moment zou de Provincie gelet op alle ontwikkelingen die spelen, dit instrument kunnen gebruiken in samenwerking natuurlijk met het strafrecht. Dat zou ik graag even nader geconcretiseerd willen zien. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even naar de heer Wolters Gregório. Geen behoefte. Mevrouw Schuurin? Ja, aan u het woord.

Mevrouw Schuurin (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Heel kort. Ik ben blij met de reactie van de Gedeputeerde. Ik hoop dat de komende jaren ook landelijk inderdaad goede stappen gezet kunnen worden. Ik had nog een vraag over de motie. Ik kan mij voorstellen dat de termijn inderdaad heel ingewikkeld is. Mocht die nou opgerekt worden of die bijzin vervalt, is het College dan een andere mening toegedaan of zijn er andere bezwaren? Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Dan kijk ik tot slot even naar mevrouw Plusquin. Ja, aan u het woord.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Wij zijn blij dat de Gedeputeerde met een plan van aanpak en planning komt. Wij vragen ons af of het tweede en derde punt van het dictum er ook bij zitten en of die planning bijvoorbeeld, of die afronding, kan het wel in 2023 plaatsvinden? Zo nee, wanneer dan wel?

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Plusquin. Dan geef ik als eerste het woord als daar behoefte aan is, aan Gedeputeerde Van Toorenborg.

Gedeputeerde Van Toorenborg: Voorzitter. Voor mij was eigenlijk alleen het onderdeel last onder dwangsom, bestuursdwang en strafrechtelijke aanpak nog in tweede termijn aan de orde. Ik ben een beetje aan het nadenken, hoe kan ik de vraag beantwoorden waarin wordt gezegd, hoe borgen wij dat wij het kunnen gebruiken? Nogmaals, we gebruiken het nu al. De last onder dwangsom leggen wij op als een bedrijf zich niet aan de regels houdt. De last onder bestuursdwang is, een bedrijf houdt zich niet aan de regels, dan doen wij het wel even voor ze. Dat zit dan niet zozeer in dit Brzo-verhaal, maar stel iemand kapt bomen en plant het niet terug. Wij hebben een aantal keer gezegd, dat moet en het gebeurt nog niet, dan zijn wij als Provincie een beetje genegen om te zeggen, er komt een moment dat wij zeggen, wij planten ze voor u en dan krijgt u de rekening. Dat is de last onder bestuursdwang. Het laatste is het strafrecht en ik vind het wel

leuk om straks in de pauze te laten zien hoe de landelijke handhavingsstrategie werkt. Die kan ik wel ter inzage leggen of gewoon verdelen, dat iedereen het een beetje meekrijgt. Daarin is heel stapsgewijs aangegeven, wanneer is nou het bestuursrecht het geëigende middel? Bijvoorbeeld als iemand zich wel aan de regels heeft willen houden, maar het is niet gelukt of ze hebben ergens iets vergeten. Dat is gewoon bestuursdwang, zorgen dat je het op orde hebt en doe dat binnen een bepaalde begunstigingstermijn. Dan kijken we of het in orde is, dan is het oké, maar als er een bedrijf is waarvan je denkt, dit is echt moedwillig, dit klopt niet, iemand zit de boel te verdraaien, die probeert iets achter te houden, die houdt zich niet aan regels, dan kan er een moment komen waarop je zegt, dit is niet meer bestuursrechtelijk, het is niet meer ordeningsrecht met elkaar, het strafrecht is het geëigende middel. Dat is ook nu al zo. Alleen we merken dat het wat ingewikkeld is om te schakelen tussen het bestuursrecht en het strafrecht. In het interbestuurlijke programma spreken wij dat af, want het is in geheel Nederland ingewikkeld, want je wilt natuurlijk gewoon heel soepel overschakelen naar het strafrecht. Maar daar gaan wij als Provincie vervolgens niet over, dat is gewoon aan het OM. De bestuurder kan nooit op de stoel gaan zitten van degene die het strafrechtelijke traject ingaat. Voorzitter, het is misschien best leuk om straks aan de Staten uit te delen hoe die landelijke handhavingsstrategie er nou uit ziet. Voorzitter, sta mij toe heel kort. Het is natuurlijk de laatste keer dat wij hier elkaar in deze Staten spreken, dus ik hoop dat ik heel veel mensen op allerlei plekken terugzie, maar het is ook de laatste keer dat Milou Thijssen, mijn bestuursadviseur, hierbij is en die heeft altijd echt verbeterd op dit dossier met mij samen gestreden om ervoor te zorgen dat wij onze ambities van een schoon en veilig Limburg nakomen, dus ook Milou, langs deze weg, dank voor jouw enorme inzet voor onze Provincie.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan Gedeputeerde Gabriëls.

Gedeputeerde Gabriëls: Dank u wel, voorzitter. Er is geen inhoudelijk bezwaar tegen deze motie. Dat heb ik in eerste termijn gezegd, wij waren en zijn dit al van plan, alleen gaan wij dit breder oppakken dan de motie zegt, namelijk op alle vlakken van milieubeleid en niet alleen lucht, dus ook geur en licht bijvoorbeeld. Er komt een inhoudelijk plan van aanpak, dus ja, zoals het hier staat, is het ontraden vanwege de tijdsplanning. Waarschijnlijk halen wij het wel in 2023, maar dat staat dus in de tijdsplanning en het plan van aanpak, waarvan ik net heb toegezegd dat dat binnen nu en enkele weken naar u toe kan komen. Maar u wilt waarschijnlijk per se de motie wel of niet binnenhalen of zo, maar volgens mij is het dan een vreemde discussie die wij dan gaan voeren. We gaan het doen, u krijgt een planning en een plan van aanpak en het kan waarschijnlijk in 2023 gebeuren.

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Het gaat hierbij echt niet om een motie binnen te halen, het gaat hierbij om de gezondheid voor Limburgers binnen te halen. Ik had nog de vraag of de Gedeputeerde het tweede en derde deel van het dictum erbij wilde betrekken.

Gedeputeerde Gabriëls: Ik heb zojuist gezegd dat er geen inhoudelijk bezwaar tegen is.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dat is iets anders dan een toezegging. Als u toezegt het tweede en derde deel van het dictum over te nemen en er komt een plan van aanpak en een planning en dat u zich inspant om in 2023 het geheel klaar te hebben, dan wil ik wel met Van Wageningen overleggen.

Gedeputeerde Gabriëls: Ik heb dat volgens mij net gezegd.

De voorzitter: Ik moet hier even scherp op zijn. Wij kunnen namelijk niets overnemen. Als er een toezegging komt om het mee te nemen in stukken die vervolgens naar de Staten gaan, dan kan dat wel. Overnemen kan niet, dan moet u het in stemming brengen.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Daar heeft u helemaal gelijk in. **Maar als de Gedeputeerde toe kan zeggen dat hij zich maximaal inspant om in 2023 af te ronden inclusief de juridische mogelijkheden, de consequenties voor de uitvoeringscapaciteit van de RUD en het voorstel aan de Staten in 2023 voor te leggen, als dat toegezegd kan worden, dan zijn mijnheer Van Wageningen en wij tevreden.**

Gedeputeerde Gabriëls: Ja, **dat zeg ik toe**, dat heb ik volgens mij twee keer gedaan. Wij vinden de gezondheid van Limburgers harstikke belangrijk. Daarom hebben wij ook gekozen voor een concretiserend milieubeleid en deze motie zegt hetzelfde.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Die hebben we mooi binnen dan.

De voorzitter: Mag ik dan concluderen dat de motie bij deze is ingetrokken?

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja.

De voorzitter: Ja. Motie 2956 is bij deze ingetrokken. Daarmee zijn wij aan het einde gekomen van de beraadslaging en wij gaan direct over tot stemming. Ik wacht even een minuut zodat u de collega's die nog niet in de zaal zijn, kunt sommen om zo snel mogelijk deze kant op te komen. De vergadering is voor een minuut geschorst. Graag even een laatste oproep voor de afwezigen om snel hun plaats in te gaan nemen. Ik kijk even naar de heer Van der Linden, is uw buurman ... wel zijn telefoon? Ja, daar neem ik toch geen genoegen mee. Dan constateer ik dat wij op dit moment met 43 mensen aanwezig zijn. Ik kijk even of ik goed geteld heb, dat klopt. Aan de orde is de stemming over – nu moet ik even goed kijken – P22-026 gewijzigd Statenvoorstel van commissie RLN naar aanleiding van het rapport van de ZRK inzake vergunningverlening, toezicht en handhaving Provincie Limburg. Ik zie geen stemverklaringen. Dan is nu de stemming geopend. Ik mis nog een stem, als u even goed kijkt. Alle stemmen zijn uitgebracht. Het voorstel is met 43 stemmen voor en nul stemmen tegen aangenomen.

10.2 P-23-001 Statenvoorstel van de Statencommissie FEB naar aanleiding van het rapport ZRK inzake meta-evaluatie integriteit Provincie Limburg

De voorzitter: Aan de orde is P-23-001 Statenvoorstel van de Statencommissie FEB naar aanleiding van het rapport ZRK inzake meta-evaluatie integriteit Provincie Limburg. Omdat het een onderwerp is die mijn portefeuille aangaat, wil ik de heer Frische vragen om de orde van de vergadering over te nemen.

Voorzitterswissel

De vicevoorzitter: Dames en heren, zoals door de Gouverneur aangegeven, gaan wij verder met het Statenvoorstel van de Statencommissie FEB naar aanleiding van het rapport ZRK inzake meta-evaluatie integriteit Provincie Limburg. Ik open de eerste termijn en ik geef het woord aan mevrouw Fischer-Otten.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. 50PLUS heeft kennis genomen van het Statenvoorstel en heeft waardering voor de wijze waarop het debat in de commissie FEB is gevoerd en dankt de ZRK nog eens voor het rapport. Het Statenvoorstel kunnen we ondersteunen, al willen we wel aangeven dat er nog heel, heel veel werk aan de winkel is. Eerste aandachtspunt is dat er veel aanbevelingen zijn. Hoe moeten wij die prioriteren? 50PLUS wil ervoor waken dat we heel veel dingen tegelijk doen, maar allemaal half werk afleveren. Dan is het beter enkele punten prioriteit te geven en iets goed te doen. Een tweede aandachtspunt is de kwaliteit van de informatievoorziening. Dit wenst 50PLUS concreter te maken in de komende Statenperiode. Tot slot als derde aandachtspunt de aanbevelingen omtrent de morele componenten. Hoe krijgen we een objectief normenkader voor subjectieve elementen? Dat is het moeilijke. De Gouverneur stelde in het debat dat het goed is om aan je moeder te vragen of iets

kan of niet. Vraagt dat maar eens aan onze kinderen wat daarvan uitkomt. 50PLUS gaf al aan dat verschillende moeders soms andere visies hebben op hetzelfde onderwerp. Het lijkt 50PLUS wijs om deze morele componenten hoe moeilijk het ook is, te proberen te objectiveren. Dank u wel.

De vicevoorzitter: Dank u wel, mevrouw Fischer. We gaan verder met de heer Vaessen namens D66.

De heer Vaessen (D66): Dank u wel, voorzitter. Goed dat de ZRK deze analyse heeft gemaakt van alle verzamelde integriteitsonderzoeken. D66 kan de aanbevelingen van de ZRK dan ook onderschrijven en wij verzoeken Gedeputeerde Staten om de aan hen gerichte aanbevelingen ook over te nemen. In de verdere implementatie van het werkplan bestuurscultuur dat op zich ook geen statisch geheel zal zijn, zullen deze ongetwijfeld goed kunnen worden meegenomen. Vraag of het College die opvatting deelt. Een belangrijke aanbeveling om mee te geven aan de nieuwe Staten, is dat wij niet alleen de focus moeten hebben op juridische aspecten wanneer wij spreken over integriteit of wanneer er onderzoek naar gedaan wordt. Collega Fischer-Otten vroeg daar ook al aandacht voor. Het betekent voor D66 niet dat wij de juridische benadering daarmee los moeten laten, maar wel dat er meer balans moet komen met de morele benadering. Het is goed om hier in de kaders en protocollen en het scholingsprogramma voor Provinciale Staten al rekening mee te houden. Dat is natuurlijk vooral een aanbeveling aan onze opvolgers die via het Presidium of het Seniorenconvent straks opgepakt kan worden. Een laatste vraag, hoe kijken Gedeputeerde Staten specifiek tegen aanbeveling 15 aan? D66 voelt wel voor zo'n onafhankelijk integriteitsloket of -bureau, al moet dat ook als onafhankelijk gremium wel een goed samenspel hebben met de ambtelijke organisatie, daar zit namelijk de inhoudelijke kennis over de dossiers die aan de orde kunnen zijn en daar zal ook een rol liggen voor hen in de communicatie zoals die al beschreven staat in aanbeveling 12. Tot zover voorzitter.

De vicevoorzitter: Dank u wel, mijnheer Vaessen. Wij gaan verder met de VVD en de heer Heldens heeft het woord.

De heer Heldens (VVD): Dank u wel, voorzitter. Wij bespreken vandaag het ZRK rapport Meta-evaluatie integriteit Provincie Limburg. Wij hebben heel veel rapporten voorbij zien komen de afgelopen jaren, die onderzoek deden naar bestuurscultuur, gedrag, schijn van belangenverstrengeling, noem maar op. Dit is op zich een heel handig rapport om daar nog eens met een helicopterview naar te kijken. Het is ook een heel deugdelijk rapport. Het is goed als er nog eens een keer kritisch gekeken wordt naar wat er nou allemaal geproduceerd en opgeleverd is hier. Het is ook een heel nuttig document voor de toekomst, voor de nieuwe Staten. Zoals wij hier vandaag in deze setting zitten, zullen we als er geen gekke dingen meer gebeuren voor 15 maart, niet meer zitten. Over twee maanden zitten hier nieuwe Staten. Het zou jammer zijn als het politiek geheugen, de kennis door schade en schande wijs worden, dat hebben wij hier helaas heel veel gezien de afgelopen vier jaar, als dat allemaal verloren gaat. Het is een ontzettend deugdelijk rapport en een nuttig rapport waarvoor grote complimenten vanuit mijn fractie richting de ZRK. Wat we ook gezien hebben, is dat heel veel op het gebied van integriteit valt en staat met gedrag. Je kunt zoveel regels bedenken als je wilt, je kunt zoveel aanbevelingen implementeren als je wilt, maar het valt en staat met gedrag. En dat kan bewust zijn en iemand die iets bewust niet integer doet zal zich daar niets van aantrekken en zoekt een weg om er omheen te werken en het kan ook onbewust gaan. Dat kan in iedere fractie gebeuren en daarom is het zo ongelooflijk belangrijk dat wij niet alleen kijken naar de hoeder van de integriteit, de Commissaris van de Koning, niet alleen naar de fractievoorzitters maar dat wij elkaar altijd overal op een veilige manier durven aan te spreken, dat wij het gesprek aangaan. Dat is zo ongelooflijk belangrijk. We komen natuurlijk van vroeger uit, als je dan een jong Statenlid bent, je bent nieuw, nou, dan moest je niet te veel vragen stellen of het allemaal wel kon en integer was en netjes was wat een collega die hier al heel lang zit, doet. Dat moet je juist wel doen, want dat houdt mensen scherp. Wij zijn ook anders gaan kijken naar integriteit de afgelopen jaren. De maatschappij kijkt anders naar ons, verwacht meer van ons, verwacht meer voorbeeld van ons, verwacht minder schijn van zaken die het daglicht niet kunnen verdragen. Daar moeten wij ons altijd

van bewust zijn want iedere schending, iedere schijn van belangenverstrengeling raakt niet alleen het lid zelf, de partij zelf, maar raakt ons allemaal en dat is schadelijk voor deze Provincie. Nou, de aanbevelingen nemen wij vanzelfsprekend over. Wij zien er heel veel goede aanbevelingen staan, wij zien er ook aanbevelingen staan waarvan wij denken, dit doen wij al. Wij hebben een maand of twee terug ook in deze vergadering een document vastgesteld wat ook de Commissaris aan ons voor heeft gelegd om aanbevelingen te implementeren uit eerdere rapporten en in het bijzonder de enquête. Daarin stond ook gewoon eerlijk, dit kan wel, dit kan niet. Dit gaan wij iets genuanceerder uitvoeren. Ik wil vooral richting de Commissaris van de Koning zeggen, voel die vrijheid hier ook. Ga er wijs mee om, trek er lessen uit en durf ook te zeggen van, dit doen we op deze manier, dit doen we al, dit gaan wij aanpassen of dit staat haaks op iets wat we juist eerder hebben vastgesteld. Hoe gaan wij daarmee om, voer dat gesprek. En ook vooral voor de nieuwe Staten, heel erg belangrijk, blijf het gesprek voeren. Het gesprek, de spiegel, de aandacht, de bewustwording, daar valt en staat integriteit ook mee. Dat is denk ik wel het belangrijkste boven regeltjes, u weet dat ik daarvan hou en dat ik daar mensen weleens aan herinner, maar dat moeten wij allemaal doen en dan blijven wij ook allemaal scherp. Daar wil ik meteen mee afsluiten, ook met waardering hoe vanuit onze hele fractie, hoe de Commissaris van de Koning daarmee om is gegaan. U staat niet alleen. Dank u wel.

De vicevoorzitter: Dank u wel, mijnheer Heldens. Wij gaan verder met mevrouw Werrij namens het CDA.

Mevrouw Werrij-Wetzels (CDA): Dank u wel, voorzitter. Het is symbolisch voor deze periode dat wij deze allerlaatste Statenvergadering opnieuw spreken over integriteit en bestuurscultuur. Bij de installatie van het vorige College op 28 juni 2019 kwam het onderwerp de eerste keer expliciet ter sprake en het liep als een rode draad dwars door de afgelopen vier jaar. Ik ben vorige week maar eens gaan tellen. In maar liefst elf Statenvergaderingen is expliciet gesproken over dit thema. De talloze vergaderingen hierover in de inhoudelijke vakcommissies, het Presidium, de Controlemcommissie, de Commissie Integriteit, de Enquêtecommissie, meerdere integriteitsbijeenkomsten en de keren dat het onderwerp ter sprake kwam, heb ik daarom voor het gemak maar even niet geteld. Je zou zeggen dat wij daar in ieder geval iets van geleerd hebben. Maar als wij dan de afgelopen weken lezen dat er waarschijnlijk gelect is uit de vertrouwelijke stukken rondom het Mijwaterproject en vervolgens notabene het ZRK-rapport over integriteit bij de pers blijkt te liggen, nog ruim voordat de perspresentatie is geweest, dan zakt ons de moed eerlijk gezegd in de schoenen, want zo komt er in de praktijk weinig terecht van alle goede voornemens. De Gouverneur zei het al in de commissievergadering, je kunt mores niet een-op-een vangen in regels. De ZRK stelt in haar aanbevelingen dat er ook in de onderzoeken naar mogelijke integriteitkwesities aandacht moet worden besteed aan de morele benadering. Dat blijft echter op gespannen voet staan met de taak van bijvoorbeeld de controller om een degelijk feitenrelaas op papier te zetten. De CDA-fractie is er geen voorstander van om een moreel oordeel te laten vellen door welke onderzoeker dan ook. Dat is voorbehouden aan de Gouverneur en aan de Staten. Het is en blijft daarbij onderhevig aan mensen, tijd en omstandigheden. Tijdens de commissievergadering vorige week vertelde de Gouverneur over zijn moeder. Dat haar moreel kompas voor de Gouverneur een voorbeeld is. Dat stelt mij gerust, want ik heb begrepen dat zij een heel actieve CDA'er was. De man wiens moreel kompas een voorbeeld was, werd ironisch genoeg geen keuze gelaten in de bestuurscrisis anders dan op te stappen, omdat velen in deze zaal verbaal en non-verbaal lieten weten geen vertrouwen meer in hem te hebben. Theo Bovens was de tijd ver vooruit toen hij zich in 2012 tot doel stelde om duidelijke gemeenschappelijke richtlijnen op te stellen voor integer handelen in het openbaar bestuur in Limburg. Er werd begonnen met training en morele oordeelsvorming. Ieder half jaar bijeenkomsten over integriteit, bewustwording, dilemma's, over fatsoen, omgangsvormen, anti-verhuftering in de politiek. Daar kwam soms slechts de helft van de Statenleden opdagen. Als gevolg van al deze inspanningen op het gebied van integriteit werd bovendien de werkgroep Integriteit Limburg opgericht. Bovens voerde bovendien talloze gesprekken over moraliteit, zowel binnen de Provincie als in de

gemeenten, die plaatsvonden in vertrouwelijke sfeer waarop uiteraard geheimhouding ligt. Elf jaar later is het onze taak om de geleerde lessen niet te laten verworden tot een papieren tijger, maar om ze blijvend actief uit te dragen en in praktijk te brengen. Ik kijk letterlijk en figuurlijk door een ruime bril naar de manier waarop wij in Limburg heel wat zaken rondom integriteit en bestuurscultuur hebben ingericht. Dat is beslist niet allemaal kommer en kwel, zoals sommigen ons dat doen geloven. Natuurlijk is er altijd iets te verbeteren, maar de winstwaarschuwing blijft wel: al bedenken we nog honderd regels, procedures en voeren we talloze debatten over dit thema, politiek en bestuur is en blijft mensenwerk en er zit altijd een verhaal achter gemaakte keuzes. Luister naar elkaar en praat met elkaar. Ik wens u heel veel succes in de volgende periode met deze opdracht.

De vicevoorzitter: Dank u wel, mevrouw Werrij. Wij gaan verder met mevrouw Jetten namens GroenLinks. Ik zou mevrouw Fischer willen vragen om de microfoon uit te zetten, die staat nog aan.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Ik heb maar 45 seconden, dat is wel heel weinig. Dank u wel, voorzitters en nogmaals dank aan de ZRK voor het gedegen rapport. Wij zijn er blij mee. Van alle geledingen in het bestuurlijk apparaat waaronder ook Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten en in het bijzonder ook aandacht voor de individuele partijen in Provinciale Staten. Maak ook in eigen kring integriteit tot gespreksonderwerp. Wij zijn ook blij dat er al stevige stappen zijn gezet, zoals wij al constateerden bij de bespreking van de aanpak bestuurscultuur. Veel aanbevelingen en maatregelen hebben betrekking op het aanscherpen of wijzigen van procedures en afspraken en over het vastleggen van omgang met informatie en informatiebeheer. Dat zijn de meer tactische operationele kanten van de gewenste veranderingen en wijzigingen in de bestuurscultuur. Echter, de noodzakelijke veranderingen in de bestuurscultuur komen tot uitdrukking in bestuurlijk handelen, in het gedrag, in het doen zeg maar van hoog tot laag in de organisatie. De trap veeg je van bovenaf schoon, is voorbeeldgedrag van beeldbepalende bestuurders en leidinggevendenden cruciaal. Hoe moeilijk het onderwerp integriteit is, bleek ook weer uit de brief van de denktank MMA van 24 januari jl. Hieruit blijkt ook weer hoe belangrijk het is om open en transparant te zijn en vooral zaken goed uit te leggen. GroenLinks zou graag willen horen wat de reactie van Gedeputeerde Staten is op deze brief. Voor GroenLinks is vooral het benadrukken en aanscherpen van de morele kant van integriteit uit het hart gegrepen en dus van essentieel belang. Beeldvorming is alles in deze. Je kunt immers strikt juridisch gezien correct handelen conform protocol en beleidsregels, terwijl iedereen op straat het gevoel heeft dat er een luchtje aan zit. Dat is funest voor het vertrouwen in de politiek. Dus moeten wij onszelf voortdurend afvragen al aan de voorkant, is dit handelen moreel aanvaardbaar? Is het uitlegbaar en zou eenieder ander hetzelfde hebben gedaan in deze situatie, hetzelfde handelen? Als er vragen of commentaar komen, dit serieus oppakken zonder meteen te verwijzen naar de juridische papieren werkelijkheid. Voor GroenLinks is dit de kern van de afgelopen jaren en de essentie van de onderzoeken die hebben plaatsgevonden. Dus zijn wij blij dat de ZRK dit een hoofdtak maakt in haar aanbevelingen voor ons handelen. Ik zeg heel nadrukkelijk ons, zowel in onze eigen organisatie, ons bestuur als ook in onze eigen verenigingen. Integriteit is iets van ons allen. GroenLinks stemt met volle overtuiging in met de aanbevelingen van de ZRK.

De vicevoorzitter: Dank u wel, mevrouw Jetten. Wij gaan verder met de heer Franssen namens LOKAAL-LIMBURG.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Er staan vandaag nog veel besluiten op de agenda, zo op het einde van de Statenperiode. Het was best een heftige. Dit is officieel het eerste Statenvoorstel van 2023, gezien de nummering. Wij zien het echter zeker niet als het begin van een beroerd jaar, maar juist de kans om een streep te trekken. Iets wat wij met zijn allen hier graag willen, voor onszelf, onze nieuwe Staten en voor onze inwoners. In de commissievergadering hebben wij hier op constructieve wijze al uitgebreid van gedachten over gewisseld. Het morele kompas van de mens staat centraal, naast het juridisch kader. Beide kanten

kunnen niet zonder elkaar. Het rapport van de ZRK is een onderzoek dat overzicht biedt op eerder gedane onderzoeken. Deze onderzoeken worden op basis van een aantal pijlers tegen het licht gehouden. Complimenten aan de ZRK. Zonder gedetailleerd de commissievergadering weer over te doen, doen wij nog een greep uit een aantal zaken. Onze zorgen gaan toch steeds weer uit naar de vele structuren die op afstand staan, met daarin soms gekoppeld nog verdere afstanden organen. De vraag van onze fractie is, hoe ziet de Gouverneur dit. En die andere organen staan meestal ook het kortst bij de burger, ik kom hier nog op terug. Provinciaal onderzoek keek dus vooral naar de juridische kant, overige onderzoeken vooral ook naar de morele zijde. Daarin schuilt naar onze mening een startschot voor de Provincie om breder aandacht te hebben voor de combinatie met een morele zijde. Daar vinden wij ook een veilige omgeving van ambtelijke medewerkers van het grootste belang. De aanbevelingen die vanuit het Rekenkamerrapport komen, zijn allemaal te onderschrijven. Wij begrepen van de Gouverneur dat er geen volgtijdelijkheid in zit. Een aantal zaken zijn al opgepakt. Over de voordelen van een onafhankelijk integriteitsbureau hebben wij vorige week ook gesproken. Maar wij willen hier wel het beste kindje van de klas worden, maar hoe zit het eigenlijk bij de gemeenten? En hoe zit het met de verbonden partijen? Want de inwoners die ervaren de gemeente of een verbonden partij eigenlijk als het dichtstbijzijnde orgaan. Daar staat onder meer ook in het document: 'Overweeg de instelling van een onafhankelijk integriteitsbureau.' Onze vraag aan de Gouverneur is: wil hij daar gevolg aan geven of kan hij daar een toezegging op doen? Wij willen dan ook weten hoe de structuur is geregeld. En als laatste, mits u daar een toezegging op wilt doen en onze structuur wilt aangeven, kunnen wij dat eventueel provincie breed inzetten? Dan bedoel ik onder meer dat ambtenaren bij een gemeente, want als er een integriteitsprobleem is bij een gemeente, dan komt dat bij de burgemeester, want de burgemeester is bevoegd. Maar ondertussen zit die ook in het college, dus daar heeft een ambtenaar een barrière. Ik zou graag van u weten op welke manier wij deze barrière kunnen doorbreken. Onze fractie wacht met spanning in deze af. Dank u wel.

De vicevoorzitter: Dank u wel, mijnheer Franssen. Wij gaan verder met de heer Van Caldenberg namens de SP.

De heer Van Caldenberg (SP): Dank u wel, voorzitter. Dames en heren, gaat u er allen eens even rustig voor zitten. Wij kunnen alle conclusies en aanbevelingen overnemen en daar zou ik het bij kunnen laten, maar dat gaan wij niet doen. Wij hebben de afgelopen periode heel vaak met elkaar over integriteit gesproken en heel vaak was het ook nodig. Dat waren pijnlijke, intensieve stevige debatten met elkaar die wij moesten voeren en waar uiteindelijk – is onze overtuiging – Limburg beter van is geworden. Wij hebben heel veel rapporten besproken en wij hebben heel veel met elkaar over conclusies en aanbevelingen gediscussieerd. Zo'n grote set aan aanbevelingen over een onderwerp hebben wij volgens mij in deze periode niet gehad. Volgens mij en dat doet mij op zichzelf deugd, hebben deze Staten de meeste van deze conclusies en aanbevelingen ook overgenomen. Ik proef in ieder geval bij dit rapport dat ook. Dat betekent niet dat wij klaar zijn, want 'this is only the beginning', zou ik bijna zeggen. Ik ben wel klaar – ik heb u eerder gewaarschuwd – als wij er nu mee stoppen, dan kom ik terug. Maar nu gaat het pas echt beginnen bij de gemeenten, het waterschap, de verbonden partijen, want er is nog veel werk te doen. Wij moeten nu doorpakken. Dat vraagt om een actieve houding van de Provincie, van het College, van Provinciale Staten, van de ambtelijke organisaties bij die partijen. Dat vraagt om scherpte, daar waar er zaken aan de orde worden gesteld, dat je niet zomaar aanneemt dat het wel goed geregeld zal zijn, maar dat je doorvraagt en kritisch durft te zijn en het tot op de bodem durft uit te zoeken daar waar er aan de bel wordt getrokken. Wij hopen van ganser harte dat we ook in onze organisatie daarmee nu aan de slag gaan en dat wij het punt van integriteit hoog op de agenda blijven houden en dat wij de noodzakelijke slagen die in de Limburgse samenleving nodig zijn, voor het vertrouwen van die burger, dat wij dat kunnen herstellen. Wij kunnen het in dit gebouw misschien op orde hebben, maar voor alle Limburgers, voor de meeste Limburgers is de overheid een soort van symbiotische eenheid waarbij het verschil tussen gemeenten, waterschappen, verbonden partijen eigenlijk allemaal niet zo veel uitmaakt. Het is een beetje een

soort van een pot nat. Die overheid is verdomde machtig, als die allemaal tegen jou aan de slag gaan. Die burgers hebben behoefte dat de overheid als geheel in Limburg goed functioneert. Dat is een zware taak die rust op de schouders van u allen, van de Commissaris van de Koning, maar wel nodig, want wij hebben van harte de behoefte om het vertrouwen dat er is van burgers in de overheid, te herstellen. Dat is niet alleen een behoefte van ons, maar die proef ik bij al mijn collega's. Ik hoop dat dit een start kan zijn en dat ik niet meer terug hoeft te komen. Dank u.

De vicevoorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Caldenberg. Mogen we dat als een toezegging noteren? Wij gaan verder met mevrouw Palmen namens de fractie Omzien!.

Mevrouw Palmen (Omzien!): Dank u wel, voorzitter. De meesten zijn mij al voorgegaan, maar ook namens Omzien! spreek ik graag een dankwoord richting de ZRK. Niet alleen voor dit rapport, maar ook voor de bijeenkomst die geweest is en waar wij gelegenheid hadden tot vragen stellen. Ik kon er tijdens de commissiebehandeling helaas niet bij zijn, dus vandaar dat ik het graag hier nu uitspreek. Dat de aanbevelingen overgenomen worden spreekt voor zich, maar of wij daarmee klaar zijn betwijfel ik ten eerste. Ik ben bang dat het rapport de la ingaat en wij overgaan tot de orde van de dag. Althans zo is het tot op heden maar al te vaak gegaan met rapporten. Er moet gewoon ook wat gebeuren en anders is al het werk dat de afgelopen vier jaar verzet is en wellicht ook daarvoor, voor niets geweest. Bij het lezen van deze meta-evaluatie werd ik geraakt, meer dan anders. Dat komt omdat het rapport enorm veel herkenbaarheid in zich had. Dat raakte op twee manieren. Alles wat de afgelopen vier jaar gebeurd is, heeft wellicht meer gedaan dan ik heb willen of kunnen toegeven. Dat is een. Maar het raakte ook omdat ik de afgelopen vier jaar heb moeten constateren dat er enorm veel geschreven en gesproken is over het onderwerp integriteit, maar de praktijk iets anders laat zien. Ik ga wat voorbeelden noemen, maar zal geen namen aanhalen. Dat vind ik niet acceptabel en ik wil het netjes houden. Maar ik zou zeggen, wie de schoen past, trekke hem aan. Er wordt gesproken over transparantie en openheid, maar het aantal besloten sessies en documenten onder geheimhouding zijn zo talrijk, dat het niet langer meer werkbaar is. Hoe kan men op deze manier een controlerende taak uitvoeren? Waarom is dat zo? Wij zitten hier toch als open overheid en volksvertegenwoordiger met publiek geld te werken? Dan heeft het publiek toch recht om te weten wat hier gebeurt? Iedereen die zaken doet met de overheid, weet dat ook. Dat hoeft toch achteraf niet uitgelegd of beschermd te worden. Wij zitten hier toch voor de burger en voor niemand anders. Dan de informatievoorziening. Lang niet altijd zo breed als die zou moeten zijn en het bezoeken van informatiebijeenkomsten is maar al te vaak onderhevig aan eigen tunnelvisie. Dan het beschadigen van mensen, groepen mensen, instituties zonder dat zij ook maar gehoord worden of bezocht zijn, zonder dat zij zich hier hebben kunnen verdedigen. Het mag kennelijk allemaal. Daarbij ook het niet nakomen van afspraken of daar geen openheid over willen geven of steeds maar weer overeenkomsten zodanig wijzigen dat de burger er ook niet meer wijs uit wordt. En het meten met twee maten zag ik ook maar al te vaak voorbijkomen. Net als het lekken van stukken zoals het CDA net al aangaf. Gezien ook de vele mails die binnenkomen van burgers of groepen burgers aangaande verkeerd verlopen processen en het geen gehoor vinden daarover, geeft wel weer dat wij nog ver weg zijn van een open en transparante overheid, die kan omgaan met tegenmacht. Ik rond af met de woorden dat ik vandaag deze laatste Statenvergadering liever positief had willen eindigen. Dat is niet gelukt of althans maar deels gelukt en dat is niet de schuld van al degenen die rapporten hebben geschreven, maar dat is iets van ons allemaal. Ik hoop dat wij ons dit allemaal aantrekken. Tot zover. Dank u wel.

De vicevoorzitter: Dank u wel, mevrouw Palmen. Wij gaan verder met mevrouw Berghorst namens de PvdA.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Dank u wel, voorzitter. En dank ook aan de ZRK voor het grondige onderzoek. Het was niet gemakkelijk om een onderzoek te doen, laat staan dat het gemakkelijk is om dertien onderzoeken naast elkaar te leggen en daar chocola van te maken. Wat de PvdA betreft, gaan

wij dit onderzoek omarmen en alle aanbevelingen gaan wij ook overnemen. Maar naar mijn en onze smaak – ik wacht even tot de interne discussies tussen BVNL en FvD klaar zijn – nee, ja, dank u, ik heb graag de aandacht. Volgens mij is integriteit, ik heb nagedacht, hoe maken wij dit nou eens plat en begrijpelijk. Volgens mij is integriteit, als je op een feestje bent en je hebt allemaal een gezellige avond, je hebt allemaal wat alcohol gedronken en je hebt er een vriend tussen zitten die ondanks dat hij weet dat het heel erg onverstandig is om met drank op achter het stuur te kruipen, toch naar zijn autosleutels grijpt. Dan hoop ik en ik denk ook dat dat zo werkt, dat wij dan allemaal zeggen: dat moet je niet doen, vriend. Geef mij jouw autosleutels, ik zorg dat jij veilig thuiskomt. Ik breng je zelf als ik niet gedronken heb of ik zorg dat je in een taxi naar huis gaat. Maar wij zorgen ervoor dat die persoon veilig thuiskomt. Volgens mij moeten wij zo ook omgaan met bestuurlijke integriteit. Ik denk dat je besturen onder invloed wel een beetje kunt vergelijken met rijden onder invloed. Dat ontbreekt in deze meta-analyse. Wij doen allerlei aanbevelingen, maar wat er niet staat is dat wij moeten werken aan een cultuur waarin wij elkaar aanspreken, waarin wij elkaar durven aan te spreken op datgene waarvan wij denken namens ons gemeenschappelijk moreel kompas, dit is misschien onverstandig. Je stapt nu toch wel een klein beetje met drank op achter het provinciale bestuur en dat wij aan de andere kant ook accepteren dat wij worden aangesproken. Als ik terugkijk naar die enquête, dan is het daar misgegaan. Dat we niet meer aanspreekbaar waren op ons eigen gedrag en niet meer accepteerden dat wij werden aangesproken. Daar moeten wij met elkaar aan werken voorzitter, en ik ga ervan uit dat u ons daarin zult voorgaan, maar ik hoor daar graag een toezegging op.

De vicevoorzitter: Dank u wel, mevrouw Berghorst. We gaan verder met de heer Van Bijnen namens de PVV.

De heer Van Bijnen (PVV): Dank u wel, voorzitter. Wat een jaren waren het, vier jaar vol rapporten op het gebied van integriteit en alle ophef eromheen. Je zou er bijna een Netflix-serie van willen maken. Welke naam zou de serie dan krijgen? Ook hier waren al genoeg ideeën over hebben wij mogen vernemen vanuit het verleden. Palermo aan de Maas, deel 2, 3 of 4. Het lijkt ons als PVV beter dat wij als Provincie Limburg lessen trekken uit het verleden en werken aan een betere toekomst. Ten eerste wil ik benadrukken dat alles in handen ligt van de persoon zelf. Elke persoon zelf gaat over zijn eigen handelen, of het nu gaat over handelen binnen juridische kaders of conform het morele kompas. Daar valt of staat het mee, je bent integer of je bent het niet. Punt. Dat neemt natuurlijk niet weg dat wij aandacht moeten besteden aan alle aanbevelingen die gedaan worden vanuit de meta-evaluatie. Maar dan niet alleen Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten maar de hele Provincie Limburg en eenieder die in opdracht van de Provincie zaken uitvoert. Ook de integriteitssessies die al bestaan, moeten zeker blijven. Deze moeten zelfs worden uitgebreid binnen de hele organisatie. Elkaar blijven aanspreken, ook dat blijft zeker van belang. Maar wat als iemand dan niet wil luisteren als hij wordt aangesproken? Wat doen we dan? Dan kan er een melding gemaakt worden bij het meldpunt integriteit. De vraag is ook op welke wijze moet deze dan worden ingericht om de onafhankelijkheid te kunnen blijven waarborgen. Dat is zeker iets om over na te denken en daar hebben wij meteen een vraag over richting het college: wat is de oplossing om een onafhankelijk meldpunt te gaan creëren. Ze komen ook terug in een gedeelte van de aanbevelingen, maar wat is uw mening daarover? Ook moet er veel aandacht komen voor aanbestedingen die de Provincie uitbesteedt aan anderen. De projecten die hierdoor elders besteed worden, moeten wel door de Provincie gemonitord blijven. De vraag richting het College is: hoe kan dit ingeregeld worden binnen al die projecten? Vaak is er hier in huis ook al aandacht gevraagd voor de informatiehuishouding binnen de Provincie. Deze is niet goed op orde, hier dient de nodige aandacht aan besteed te worden. Alle informatie moet terug te vinden zijn als dit noodzakelijk is in een onderzoek. De openheid en transparantie die ermee geboden kan worden, voorkomt veel schijn, want daar ging het vooral over. De schijn van belangenverstrengeling. Laten we nu vooral daden uitvoeren om over te gaan naar een ander soort schijn. Wij hopen dan ook dat de Provincie Limburg over kan gaan van regen naar zonneschijn in de toekomst. Iedereen binnen de organisatie zal hier zijn eigen aandeel in moeten nemen. Wat de PVV betreft kunnen de

aanbevelingen inclusief het ZRK-rapport overgenomen worden uiteraard. Deze dienen dan in het overdrachtdossier overgegeven te worden aan de volgende Staten. Tot zover.

De vicevoorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Bijnen. Wij gaan tot slot in deze eerste termijn van de Staten naar mevrouw Plusquin namens de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Wij willen allereerst de ZRK hartelijk danken voor hun inzet om al die rapportages tegen het licht te houden. Het voorliggende rapport hebben wij gelezen als hulp om de integriteitsbenadering van de Provincie Limburg blijvend en fundamenteel te veranderen. Voor het resultaat hebben wij alle lof. Daarbij herkennen wij veel van de kritische noot van het ZRK. Wij zijn heel blij met de wijze waarop het ZRK deze punten naar voren heeft gebracht, namelijk vanuit een samenhangend kader, relaties goed onderbouwd en duidelijk verwoord. Toch is het behoorlijk schrikken als alle constatering onder elkaar staan. De punten die ons grote zorgen baren, hebben wij al meerdere malen naar voren gebracht. Dat zijn de integriteitsgrens trekken bij het voldoen aan regels heeft ons altijd bijzonder gestoord, want als iets wettelijk of volgens de richtlijnen of de Code of Conduct kan, wil dat niet zeggen dat het moreel aanvaardbaar is. Als je dan het onderliggende moreel niet bespreekbaar maakt en niet toetst of de vertaling naar regels en afspraken leidt tot de bedoelde moraal, dan zal het niet helpen om als gezag voor één overheid te worden gezien. Ook hebben wij meerdere keren aangegeven dat tegenwicht en tegenspraak op bestuurlijk en ambtelijk niveau van belang zijn. Volgens de ZRK is de rode draad dat tegenwicht en tegenspraak in de praktijk nog onvoldoende ontwikkeld zijn of effect hebben. Dit bemoeilijkt het voorkomen van machtsmisbruik of een te grote concentratie van macht. Tot slot deed het ons plezier om het nu eens van een ander te horen, de ZRK dat zonder de rol van de media het maar de vraag is of die integriteitskwesaties naar boven waren gekomen. Het ZRK-rapport gaat ook over transparantie en informatiehuishouding. Wij willen graag de nadruk leggen op onze overtuiging dat transparantie de basis vormt van adequate en gezagvolle verantwoording. Wij kunnen ons dan ook vinden in de aanbevelingen die worden gedaan en wij zijn blij dat het College deze wil overnemen. Hierbij hebben wij wel een grote 'maar'. In het rapport van de ZRK staan meerdere referenties naar hoe systemisch integriteit in organisaties verankerd is. Nu wordt alleen voorgesteld de aanbevelingen over te nemen zonder uit te spreken hoe dit georganiseerd gaat worden of welke checks en balances rond de veranderingen worden gezet. Dat is alsof we een hondje willen maken van een ballon en dat je de draaipunten niet verankerd. Binnen de kortste keren heb je weer dezelfde ballon. Wij vragen het College daarom om van bovenstaande onderwerpen aan te geven hoe deze aanbevelingen georganiseerd en getoetst gaan worden. Samenvattend gaat het over, hoe worden de moraliteit en de richtlijnen met elkaar in lijn gehouden, hoe worden tegenwicht en tegenspraak georganiseerd en tot een vanzelfsprekendheid gemaakt. Voor het organiseren van de afhandeling van meldingen en klachten heeft het College al aangegeven het voorstel Integriteitsbureau te gaan verkennen. Wij willen graag een toezegging met een concrete termijn waarin de conclusies van deze verkenning naar de Staten kunnen komen. Hoe wordt gezorgd dat het streven naar een zo groot mogelijke transparantie de standaardwerkwijze wordt? Hoe gaan Gedeputeerde Staten om met de brief van de MRA denktank die bij dit onderwerp is bijgesloten? Tot slot voorzitter, volgens de ZRK is sprake van groei op het integriteitsvlak. Wij hopen deze lijn voort te kunnen zetten en nu door te pakken.

De vicevoorzitter: Dank u wel, mevrouw Plusquin. Daarmee is dat het einde van de eerste termijn van de Staten. Ik geef graag het woord aan de Gouverneur.

Gouverneur Roemer: Dank u wel, voorzitter. Laat ik allereerst meteen heel helder zijn. Ja, het College neemt ook de aanbevelingen zoals die vermeld staan in de Rekenkamer, over. Een ander ding dat ik ook graag meteen helder wil maken, is dat ik mij aansluit bij degenen die hier voortdurend aandacht voor vragen dat dat niet was, niet is, maar altijd moet blijven. Het is altijd een continu proces

en altijd zullen wij deze onderwerpen met elkaar moeten bespreken. Er is ongeloofelijk veel gebeurd, er is ongeloofelijk veel gedaan en er is ongeloofelijk veel onderzocht. Er zijn al heel veel aanbevelingen eerder in rapporten onder andere door uw eigen Enquêtecommissie, naar voren gebracht en direct overgenomen en in uitvoering gebracht. Bij een enkele spreker kreeg ik het idee alsof er nog niks gebeurd zou zijn. Ik vind dat dood- en doodzonde en ik wil dan ook zeggen dat ik mij daar totaal niet in herken. Ik kan alleen maar spreken over de periode dat ik zelf aanwezig ben en dit als een van mijn allerbelangrijkste taken heb gezien. Ik weet dat voor mijn tijd ook al in de ambtelijke organisatie heel veel is gebeurd om al die aanbevelingen zo snel mogelijk om te zetten in wat je ook nodig hebt, namelijk de juiste regels en processen en de juiste protocollen. Ik kan er heel lang of heel kort over spreken, maar ik wil er twee dingen heel erg uithalen waar ik het erg mee eens ben. Allereerst werd door een aantal van u gezegd, ga door, pak vast, laat het niet los en vooral, hou die actieve houding en scherpste vast. Dat zal met koeienletters ook in het overdrachtsdocument moeten staan, want dat is de kern van wat wij samen gaan doen. Dat is niet alleen voor mij, niet alleen voor het College of de ambtelijke organisatie, dat geldt ook voor u en dat geldt ook voor onze hele samenleving. Daarom is het altijd goed om dit te blijven benadrukken. Een tweede die ik echt naar voren wil halen, is de bijdrage van mevrouw Werrij, die pijnlijk aangaf wat het allemaal heeft betekend als je dit onvoldoende op orde hebt en wat er kan gebeuren als iedereen heel snel meteen roept en meteen gaat doen, wat dat ook met mensen allemaal gaat doen. Ik mag hopen dat zoiets nooit en nooit meer gebeurt met mensen, want je hebt alleen maar verliezers. Ik ben het erg met uw conclusie eens, luister naar elkaar en praat met elkaar. Dat zou de tweede zijn die met hoofdletters op het overdrachtdossier zou moeten staan. Als je twijfel hebt over de intentie of het gedrag van iemand, bespreek dat met elkaar. Je kunt niet alles kapot regelen met regels, dat gaat niet. Gedrag bespreek je met elkaar. Een aantal gerichte vragen. Ik heb in de commissie al de toezegging gedaan hoe om te gaan met de brief van de denktank. In drie onderdelen, het eerste onderdeel was een inhoudelijke reactie, het tweede onderdeel is de toetsing door de onafhankelijke integriteitsadviseur. Maar ik zeg er ook bij, ook daar past een gesprek over de toon en over de manier waarop, want daar hebben wij het ook over met elkaar. Ook daarin zijn zaken gezegd waarvan ook ik vind dat je zo niet met elkaar omgaat. Ook dat moet daar gezegd en besproken kunnen worden. Een ander belangrijk thema dat een aantal sprekers heeft benoemd, het belang van een onafhankelijk integriteitsbureau. Ik heb zowel in het werkplan als ook in de commissievergadering gezegd dat het College en ik ook daar zeer positief tegenover staan, maar dat wij wel gaan verkennen wat de beste vorm is. Je kunt het maar een keer goed doen. We gaan zeker kijken bij voorbeelden, er zijn een aantal steden die al zoiets hebben, hoe werkt het daar en wat is dan voor de Provincie en voor ons de beste manier. Nog een ander punt dat terecht door enkele sprekers benoemd is, het gaat niet alleen over dit huis. Het gaat ook over buiten dit huis. U weet dat die rapporten niet in een la verdwijnen, niet bij mij. U weet dat ik dit zowel bij de commissie hier in huis die gaat over integriteit en bij de commissie die gaat over de versterking positie Statenleden, maar ook met grote regelmaat aankaat bij burgemeestersoverleggen, bij overleggen met gemeentesecretarissen, met onze externe mensen. Dat ik altijd daarop afa. U hebt mij de opdracht gegeven om het meldpunt opnieuw in te richten voor mensen die zich niet gehoord voelen. Dat is niet in een la verdwenen. Wij hebben al die mensen uitgenodigd, ik ben in gesprek gegaan met al die mensen om ze serieus te nemen en daar waar nodig, verder onderzoek te gaan doen. Ik wil alleen maar zeggen, ja, u vindt bij mij iemand die dit zeer hoog in het vaandel heeft staan, dit niet loslaat. Mijn moeder zou het inderdaad erg leuk vinden als ik zou zeggen dat ik hier graag in voorga.

De vicevoorzitter: Een interruptie van de heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Ik heb het betoog van de Gouverneur met belangstelling gevolgd. Ook van onze fractie zeer zeker complimenten voor de aanpak tot dusver. Uit uw bewoording maakt onze fractie op dat u een proces dat in gang is gezet, in volle vaart gaat continueren en zeker de pijnpunten die naar voren komen, ook wilt aanpakken. Ook daarvoor een compliment. Maar in het betoog vanuit onze fractie in eerste termijn vroeg ik nadrukkelijk

ook, de burger ziet het eerst de gemeente, de wethouder of raadsleden en langzaam komen ze dan eventueel bij de provincie. U gaf in uw bewoording zo net aan dat u in gesprek bent met burgemeesters en dergelijke. Onze zorg is of dat gesprek voldoende is. Dat is mijn vraag.

Gouverneur Roemer: Dat zal altijd moeten blijken. Ik kan niet meer doen dan mijn stinkende best en hopen dat mensen waarmee ik in gesprek ben, het net zo belangrijk vinden als ik. Die indruk heb ik absoluut. Vanuit de burgemeesters is er niet voor niks een werkgroep ook om juist de integriteitsbevordering, bewustwording, weerbaarheid, om dat allemaal mee te nemen naar hun eigen gemeenten. Die gesprekken voeren wij ook met bijvoorbeeld gemeentesecretarissen, ook ondersteund door bijvoorbeeld een bureau als het RIEC. Ik ben nu met alle ambtsbezoeken bezig waarin ik alle 31 gemeenten aan het langsgaan ben en ook gesprekken met colleges heb, maar ook met een vertegenwoordiging van de gemeenteraad. Bijna overal komt dit onderwerp aan bod om de bewustwording overal te vergroten. De vraag of dit allemaal genoeg is, kan ik natuurlijk nooit beantwoorden. Het is en blijft altijd mensenwerk, maar ik blijf het bespreken. Niet een keer, niet twee keer, maar zo vaak als nodig is en blijft.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter, dank ook voor de beantwoording. Daar nog een vervolgvraag op. Kunt u wel onze fractie of de inwoners duidelijk maken, als ik als inwoner of ambtenaar van de gemeente mijn zorg in huis naar de secretaris verwoord of naar een burgemeester, vaak zie je dat een secretaris en burgemeester toch wel op een lijn zitten, want ze werken heel vaak in een driehoeksverhouding. De afstand van die ambtenaar is al, hoe zal ik het verwoorden, men moet al een hele stap nemen om iets naar die secretaris en burgemeester te gaan benoemen. In onze Provincie zijn er personen die die stap niet durven te nemen, bang om in een hoek weggezet te worden ondanks het feit dat er toch wel iets aan de hand is. Dan is er ook nog het probleem, wij hebben dan een regeling daarvoor, dat noemen wij de klokkenluidersregeling, maar je ziet ook dat mensen eigenlijk steeds verder afzakken ondanks dat zij heel goede bedoelingen hebben. Onze fractie als LOKAAL-LIMBURG vraagt in deze daarvoor aandacht via u en ook om die personen die toch een positieve instelling hebben en hun zorg willen uitspreken maar toch binnen die interne organisatie niet terecht kunnen, of u daar eventueel iets voor kunt inrichten of aandacht aan kunt besteden, want alleen dat overleg – hoe u het verwoordt – met secretarissen en burgemeesters zal niet helpen voor die personen. Misschien kan ik daar een reactie van u op krijgen.

Gouverneur Roemer: Zeker, als de voorzitter mij toestaat, wil ik daar een reactie op geven via u. Bespreken zal ik permanent doen, maar ik kan niet op de stoel van de gemeente gaan zitten. Daar gaan de burgemeester en de gemeenteraad over. Ik vraag wel altijd na, hebben jullie het goed geregeld, hebben jullie vertrouwenspersonen in huis, hebben jullie de klokkenluidersregeling goed op orde en goed in het snotje. Merken jullie dat als de communicatie niet goed gaat, dat mensen snel op de juiste plek kunnen komen? Dat bespreken wij continu. Er zijn zeker voorbeelden waar het niet goed is gegaan en waar ze dit nog eens een keer goed onder de loep nemen, dat is dan de winst. Uiteindelijk is het ook zo dat ook op gemeentelijk niveau net zoals hier, de gemeenteraad daarover gaat. Dus als mensen bij het College, zowel hier of bij een gemeente, de weg niet weten te vinden, dan hebben we de volksvertegenwoordiging en dat lijkt mij de juiste plek. Alles wat ik in mijn macht kan doen om te zorgen dat mensen zich gehoord voelen, doe ik. Daar waar het mijn rol is, weten mensen ook mij te vinden.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Als ik mag voorzitter, dank wederom voor uw beantwoording. Onze zorg is toch, een ambtenaar zal niet direct naar de gemeenteraad gaan met alle respect. Dat doet hij niet, want dan komt het weer in de publieke arena en vervolgens zit hij op hetzelfde spoor. In dat antwoord kan ik mij helaas niet vinden, Gouverneur. Daarbij is het zo dat, laat ik het zo verwoorden, het pijnpunt blijft zitten. Ik vraag ook uw aandacht om eens te doorzoeken

waarom redelijk wat ambtenaren binnen een bepaalde periode verhuizen van de ene gemeente naar de andere. Dat heeft een oorzaak. Daar wil ik het bij laten, voorzitter.

Gouverneur Roemer: Even een korte reactie, ik had u even verkeerd begrepen. Ik had de indruk dat u mensen van buiten de organisatie bedoelde, maar u bedoelt gemeenteamttenaren. Ik kan gemeenten daar alleen maar op wijzen, want ze moeten dat zelf doen dat ze intern de organisatie op orde hebben, zoals wij dat hier ook op orde hebben. Met vertrouwenspersonen intern waar mensen komen, maar ook vooral, het is vooral een kwestie van bespreek het met elkaar, want die drempel is hoog. Niet iedereen is even makkelijk in staat om als iets echt niet bevallen is, waar hij zich geïntimideerd voelt, om er iets mee te doen. Hoe lager wij de drempels richting collega's, ondernemingsraad, vertrouwenspersoon maken, hoe eerder het op de juiste tafel komt om het te bespreken. Dat is een permanente zorg van iedere organisatie, of het nou de provinciale organisatie is, gemeenten of bedrijven. Het is een blijvende opdracht om mensen een veilige werkplek te geven. Dat is een hele lastige omdat niet iedereen heel gemakkelijk een melding gaat doen. Dat ben ik met u eens. Ook daarvoor geldt permanente aandacht voor iedere organisatie. Ik waak ervoor dat wij dat hier ook doen. Mijn laatste is een toezegging die ik wil doen rondom de stand van al deze aanbevelingen en de eerdere dingen. **Zoals ik in de commissie al heb gezegd, is het mijn voornemen om een uitgebreide update nog voor het zomerreces naar de Staten te sturen.**

De vicevoorzitter: Dank u wel, Gouverneur. Ik kijk even rond of er behoefte is aan een tweede termijn. Dat ga ik even inventariseren. Mevrouw Fischer is er niet, de heer Vaessen? Geen tweede termijn. De heer Heldens? Geen tweede termijn. Mevrouw Werrij, mevrouw Jetten, geen tweede termijn. De heer Franssen, wel een tweede termijn. De heer Van Caldenberg, ook een tweede termijn. Mevrouw Palmen, niet. Mevrouw Berghorst, ook niet. Mijnheer Van Bijnen en mevrouw Plusquin, ook geen tweede termijn. Dan beperken wij ons in tweede termijn tot de heer Franssen en de heer Van Caldenberg. Dan heeft de heer Franssen nu het woord.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Even kort terugkomen op de interruptie van net. U merkte in mijn bewoording dat ik sprak uit jarenlange ervaring. Ik zit al twintig jaar in de politieke arena en je hebt dan het een en ander meegemaakt. Ik ben heel blij met de woorden die u uitsprak, het heeft continu aanpak, ik zal het oppakken, er zijn zorgen. Perfect zeggen wij dan. Maar dat betekent nog niet dat wij zijn waar wij dienen te komen in feite, dat is natuurlijk het punt waar wij ontzettend veel belang aan hechten. U zei, een veilige werkomgeving, mensen moeten zich prettig voelen. Dat zal zeker de arbeidsmoraal en het onderling vertrouwen versterken. Dat vinden wij als fractie ook ontzettend belangrijk, maar in mijn eerste termijn gaf ik ook aan, er staat: 'Wij zijn voornemens om.' U heeft er indirect een toezegging op gedaan als ik uw woorden goed mag begrijpen, maar u wist niet precies de inrichting want dat wilde u met andere provincies overleggen. U moet mij dat niet kwalijk nemen, maar voor de zekerheid vanuit onze fractie kiezen wij ervoor om dadelijk een motie in te dienen om voor ons gezamenlijk vast te stellen dat dat externe bureau er komt. Daarbij willen wij dan ook nog iets anders proberen te borgen en dat is, hoe is het in het verleden eigenlijk toch een stukje gegroeid dat wij hier heel veel discussies hadden over verbonden partijen. Het was niet altijd hier in het huis het probleem, maar soms lag het probleem echt bij verbonden partijen en wij hadden daar financiële risico's of deelnemingen. Toen kwam het op een gegeven moment weer op de lat, als ik het zo mag verwoorden. Daar zullen wij ook een motie voor indienen om gezamenlijk te proberen om ook de integriteit die wij hoog in het vaandel hebben en uw positieve voornemens, om die proberen te laten doorwerken naar de verbonden partijen. Daar wil ik het bij laten.

De vicevoorzitter: Voordat u naar uw plek gaat, heb ik een vraag aan u, mijnheer Franssen. Dat is of u nog een motie of amendement indient. Ik begreep van de griffier dat dat formeel nog niet is ingediend. Wij gaan zo dadelijk, u moet hem wel aankondigen inderdaad.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Bij deze voorzitter, wil ik die aankondigen. Ik zal ook even toelichten waarom ze nu pas zijn gekomen. Wij waren benieuwd naar de beantwoording van de Gouverneur in deze. Die vonden wij heel positief, maar van de andere kant hadden wij zeker nog wat zorgen en wij willen het meer borgen. Wij hoorden geluiden, D66 was er ook nog voorstander van en wij hoorden wat geluiden van andere fracties. Wij hopen dan ook dat de borging door middel van een motie wordt afgezekerd.

De vicevoorzitter: Dank u wel. De moties zijn dan bij deze ingediend. Wij gaan kijken of wij ze zo snel mogelijk kunnen verspreiden.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Excuus, het is een amendement en een motie.

De vicevoorzitter: Een amendement en een motie. Die zijn dan bij deze ingediend en wij gaan ervoor zorgen dat ze verspreid worden. Mijnheer Van Caldenberg, het woord is aan u en wij gaan proberen even administratief het een en ander te borgen voor wat betreft het aangekondigde amendement en de motie.

De heer Van Caldenberg (SP): Dank u wel, voorzitter. 'No habla español' zei de beveiliging bij Roda tegen Mauricio García de la Vega op het moment dat de supporters hem het stadion uitbonjourden. Dat deden ze omdat alle mensen die heel veel belang hechten aan goede omgangsvormen, niet hadden opgelet en wegkeken toen De la Vega de voetbalclub Roda parasiteerde en er zelf heel veel van profiteerde. Ze spraken toen schande van de supporters die de oplichter De la Vega naar buiten bonjourden, want dat was toch niet de wijze waarop wij met elkaar omgingen. Beste mensen, heel veel gewone Limburgers vinden het heel ingewikkeld om volgens alle omgangsvormen, regeltjes en procedures die wij met zijn allen hebben afgesproken, precies de weg te vinden om het resultaat te bereiken wat nodig is in het belang om soms dingen aan te pakken. En ja, onze fractie pleit voor heel goede omgangsvormen in het Parlement en ook bij verbonden partijen, waterschappen en gemeenten, maar wij hebben er ook wel begrip voor op het moment dat gewone mensen niet precies meer de weg weten en zich soms een beetje onparlementair durven uit te drukken, maar wel uiteindelijk in het hart het juiste willen doen. Als het gaat over omgangsvormen ten opzichte van het resultaat bereiken wat rechtvaardig is, dan weegt voor ons het laatste absoluut het zwaarst. Wij mogen niet accepteren dat wij omwille van goede omgangsvormen, met elkaar wegstijven op het moment dat er dingen gebeuren die niet kunnen. Dat wil ik tot slot nog meegeven, dank u.

De vicevoorzitter: Dank u wel. Dan schors ik even voor een kort ogenblik want ik begrijp dat nog niet alle stukken digitaal zijn aangeleverd, en die moeten wel verspreid worden voordat er vanuit het College geantwoord kan worden. De vergadering is voor een kort ogenblik geschorst.

[SCHORSING]

De vicevoorzitter: Dames, heren, ik heropen de vergadering en geef het woord aan de Gouverneur.

Gouverneur Roemer: Dank u wel, voorzitter. Ik wil mijn tweede termijn alleen maar beperken tot de motie en het amendement. Als wij over zo ongelofelijk belangrijke onderwerpen zo vaak met elkaar spreken, deze onderwerpen terecht voortdurend aangekaart worden, ik bij de behandeling van alle rapporten, bij de behandeling van de werkplannen, in de commissievergadering en hier nogmaals zeg dat het mijn belang ook is dat ik dat toezeg, dat dat uitgewerkt wordt en dat dat nog voor de zomer naar uw Staten komt. Dan nog de vragen krijg van, nou, ik wil het toch maar borgen, dan begint het bijna een vertrouwenskwestie te worden. Alleen al om die reden ontraad ik allebei de voorstellen.

De vicevoorzitter: Wij zijn daarmee aan het einde van de beraadslaging. U wilt reageren op de stukken, maar ik stel voor dat wij dat gaan doen op het moment dat wij overgaan tot de stemming. Dat er dan stemverklaringen komen. Ik ga zo dadelijk ook weer het voorzitterschap teruggeven aan de Gouverneur, zodat hij de stemming in ieder geval van deze kant kan doen. Dat gaan wij dus ook nu doen wat mij betreft. Een voorstel van orde kan altijd inderdaad.

De heer Heldens (VVD): Voorzitter, ik heb een ordepuntje. Het reglement van orde zegt dat amendementen en moties niet meer mogen worden ingediend als de beraadslagingen gesloten zijn. Nu is de beraadslaging gesloten en nu kunnen wij niet meer in debat gaan met de indiener. Ik vind dat niet juist. Ik zou toch met de indiener graag nog even van gedachten willen wisselen over het amendement en de motie, omdat ik vind dat wij hier toch een debat over moeten kunnen voeren. Ik zie ook dat de Gouverneur een stevige uitspraak erover doet en ik zou dat graag ook willen doen als deelnemer van het debat.

De vicevoorzitter: Dan breng ik dat ordevoorstel in stemming, in die zin dat wij dus nu de beraadslagingen nog niet sluiten, maar dat wij de woordvoerders de kans geven om de heer Franssen te bevragen op het amendement en de motie die hij heeft aangekondigd. Ik kijk naar u rond, ik denk dat wij dat met handopsteken kunnen doen. Of er behoefte is indachtig het voorstel van de heer Heldens om de beraadslaging te heropenen om de heer Franssen te kunnen bevragen. Wie daar voor is, steekt zijn hand op. Wie er voor het heropenen van de beraadslaging is, steekt nu zijn hand op. Ik constateer dat dat voorstel geen meerderheid heeft, dus dan zullen wij ons moeten beperken tot de stemverklaring. Die kunt u dan afgeven nadat ik het voorzitterschap weer aan de Gouverneur heb overgegeven. De Gouverneur.

Voorzitterswissel

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Frische, voor het overnemen van de orde van de vergadering. Dat stel ik zeer op prijs. Ik ga ervan uit dat dit voor u de laatste keer is geweest dat u in die rol de Gouverneur heeft vervangen. Ik wil u niet alleen bedanken voor deze keer dat u dat gedaan heeft, maar ook voor al die voorgaande keren dat u het voorzitterschap heeft overgenomen in de afgelopen jaren, maar ook als partner bij alle voorbesprekingen. Dank daarvoor. We zijn gekomen bij de stemmingen. De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Wij hebben even, ja, gewacht op het amendement en de motie, maar volgens mij is er een duidelijke spraakverwarring geweest tussen u en mij en mijn fractie en is er eigenlijk onduidelijkheid ontstaan. Door die onduidelijkheid was mijn fractie zeker van mening om dit aan u of aan de Staten voor te leggen. Maar wij waren eigenlijk blij met de reactie die u gaf en dat had zeker niet te maken met vertrouwen in u als voorzitter of Gouverneur, maar wij wilden een aantal zaken borgen. Maar door de toezegging die u in uw bewoording naar onze fractie deed, gaf ons dat het volste vertrouwen dat het ook gaat gebeuren. Wij willen helemaal geen vertrouwensbreuk creëren of met woorden gaan spelen. Wij zijn heel blij met de toezegging en dat u in uw bewoordingen eigenlijk aangaf, dit gaat voor de zomer gebeuren. Daaruit trekken wij de conclusie dat wij het amendement en de motie intrekken.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Franssen. Dan komen wij nu tot stemming. Ik kijk even met de griffie, iedereen aanwezig, 44 mensen?

Griffier Pregled: Nee, 43.

De voorzitter: Wie missen wij nog? Mevrouw Mertens nog.

Griffier Pregled: Die is er niet.

De voorzitter: Dan zijn wij met 43 mensen aanwezig. Ik wacht even op de bevestiging. We zijn met 42 Statenleden aanwezig en ik breng in stemming agendapunt P23-001 Statenvoorstel van de Statencommissie FEB naar aanleiding van het rapport van de ZRK inzake meta-evaluatie integriteit Provincie Limburg. Wie is voor dit voorstel? De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Dit voorstel is met 42 stemmen voor en nul stemmen tegen aangenomen. Dames en heren, dan komen wij nu tot het moment dat we ook even aan de inwendige mens moeten gaan denken. Wij schorsen voor een lunchpauze tot 13.15 uur. De vergadering is geschorst.

[SCHORSING]

10.3 G-22-061 Statenvoorstel Campus Vastgoed Greenport Venlo inzet en visie tot 2030, brief GS van 20-12-2022 (GS DOC-00389492)

De voorzitter: Dames en heren mag ik u verzoeken uw plaatsen in te gaan nemen, het is kwart over één. Ik heropen de vergadering. Aan de orde is agendapunt G-22-061 Statenvoorstel Campus Vastgoed Greenport Venlo inzet en visie tot 2030 en de brief van GS van 20 december 2022. En ik geef als eerste het woord aan de heer Westhoff, namens BVNL.

De heer Westhoff (BVNL): Dank u wel, voorzitter. Wie heeft de beslissing genomen om het vastgoed van de Floriade 2012 over te nemen? Hoeveel is er indertijd boekhoudkundig voor betaald? De Floriade is immers door het Rijk, de Provincie en de Gemeente georganiseerd. Marktpartijen hebben niet bijgedragen. Welke politieke partijen hebben de overname van de gebouwen een goed idee gevonden? Was het noodzakelijk omdat anders het verliesproject Floriade te veel in de papieren zou lopen? Het antwoord op deze vragen heeft BVNL niet kunnen vinden in de verstrekte informatie. Maar wat wel blijkt uit alle stukken is dat de Provincie Limburg en de gemeente Venlo met Villa Flora, het hoofdgebouw van Brightlands Campus Venlo en in mindere mate de Innovatoren, een kat in de zak hebben gekocht of overgenomen. Een kostbaar architectonisch en technologisch hoogstandje. Villa Flora moest het uithangbord worden van het groene denken. Het meest groene gebouw van Nederland, volgepropt met energiebesparende installatietechniek en duurzame materialen. Borstklopperij zodat men de felbegeerde <onverstaanbaar> certificering kon bemachtigen. Passend bij de ambities van de Floriade in 2012. Het nieuwste van het nieuwste, maar wel met de klant, gebruiker, als proefkonijn. Betrouwbaar en duurzaamheid in de zin dat een gebouw veertig jaar mee moet gaan stond blijkbaar niet in de requirements. Het resultaat is een permanent lekkend glasdak, een installatietechniek, de verwarming die al na vijf jaar gebreken vertoonde en uitviel. Geschatte reparatiekosten € 10 miljoen. Blijft het erbij? Niemand durft garanties af te geven. Wat wel in de requirements stond was dat Villa Flora na de Floriade een kantoorfunctie moest krijgen. De architect en opdrachtgevers hebben die functionaliteit totaal genegeerd. De reden waarom we nu op de blaren moeten zitten. Er is een mismatch tussen wat Villa Flora te bieden heeft wat betreft ruimtes en wat de gebruikers wensen. Het aantal verhuurbare vierkante meters is verhoudingsgewijs erg laag. De exploitatie en onderhoudskosten van Villa Flora zullen nooit sluitend te krijgen zijn. Wat nu te doen? Vele opties zijn doorgerekend en in dit Statenvoorstel staat de minst kostbare aangegeven. Repareren, doormodderen en 'hoping for the best'. Misschien iets te hard geformuleerd, maar met de onzekere tijden in het verschiet wel realistisch. Gedeeltelijke sloop van de glasconstructie en vervanging door beter verhuurbare vierkante meters, zou de voorkeur van BVNL zijn, maar deze optie is niet doorgerekend. Hier schikt een gemiste kans, vraagteken? BVNL is niet blij met de vastgoedsituatie bij de Brightlands Campus Venlo. Maar het is zoals het is. We zullen het beste ervan moeten maken en de aanpassing aan de organisatie en het in elkaar schuiven van managementlagen en het aantrekken van een bouwkundige. Tezamen met het verbeteren van de plannen om de campus tot wasdom te brengen, stemmen hoopvol. Afsluitend vraagt BVNL zich wel af of de jaarlijkse bijdrage in de exploitatie beheerkosten van € 800.000. niet excessief is. Nadere informatie hierover zal BVNL op prijs stellen. BVNL steunt Brightlands, het Brightlands initiatief. De campussen zijn de

parels en het uithangbord van de innovatiekracht van Limburg. Goed dat er iemand jaren geleden wel visie had. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Westhoff. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Fischer-Otten, namens de fractie van 50PLUS.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. 50PLUS dankt de Gedeputeerde voor de toelichting in de commissievergadering. De Gedeputeerde was duidelijk dat hij het comfort voelde dat dit voorstel een oplossing was voor de ontstane problemen bij de vastgoedtak van Brightlands Venlo. Ondanks dat we hier langlopende financiële verplichtingen op onze Provincie nemen, hebben we een erg lange investering. En voor 50PLUS weegt zwaar of wij dit comfort ook hebben om deze beslissing te steunen. Hoewel dit Campus Venlo vele goede facetten heeft, zoals het is toegelicht in enkele sessies, blijft het een feit dat er de komende tien jaar zonder provinciale steun geen mogelijkheid is om te overleven. Daarnaast geeft het second opinion rapport aan dat het allerminst zeker is dat de huidige middelen voldoende zijn voor de komende tien jaar. En dat waarschijnlijk na deze tien jaar middelen van de aandeelhouders nodig zijn. En dit in een tijd die veel onzekerheden kent. Ondanks de uitgebreide analyse weten we niet zeker of dit de beste oplossing is op langere termijn. De huidige Staten nemen in de laatste vergadering van hun legislatuur besluiten waarmee de leden van twee Statenperiodes worden geconfronteerd. Dit noemen we letterlijk 'over het graf regeren'. Wat indien de partijen na de verkiezingen andere keuzes zouden willen maken in dit dossier, hoeveel ruimte hebben ze dan? Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Fischer. Dan geef ik nu het woord aan de heer Van Wageningen, namens D66.

De heer Van Wageningen (D66): Ja, D66 gunt de regio Venlo een academisch milieu en een economische motor. Wat D66 betreft zou de Greenport Campus daar een belangrijke rol in kunnen vervullen. En we denken dat het vastgoed een basis daarvoor moet zijn. En de vraag is nu of een gift van de Provincie van € 8,5 miljoen ineens en € 800.000. per jaar een stap in de goede richting is. Zou je daar trots op moeten zijn? D66 had liever een ander voorstel gezien waarin Villa Flora geen molensteen wordt om de nek van de Greenport Campus. Dit is in de commissie allemaal al heel goed besproken en er zijn vragen over gesteld en beantwoord. Het eind van het liedje is dat u ons voor het blok zet mijnheer Satijn namens het College. Het is kiezen voor de status quo, een dure status quo, of niks. Ik vraag nog, ook wel geïnspireerd door de VVD die hetzelfde deed bij het Mijnewatervoorstel, om een exitstrategie. En daarin werd in de commissie over gezegd: voorlopig geen exit. Kunt u daar misschien nog iets ... Misschien laat u zich ook wel door de VVD-fractie inspireren tot daar wat nadere opmerkingen over. En dit wordt sowieso voor D66 een heel moeilijk besluit. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Wageningen. Dan geef ik nu het woord aan de heer Smeets, namens SVL.

De heer Smeets (SVL): Dank u wel, voorzitter. Ik ga het kort houden. De borrel lonkt. Dus wat dat betreft ... Het is sowieso mijn laatste bijdrage, dus ja, ik ga denk ik even vijf minuten in de zaal staan, ik kijk of het ook nog iets voor mij biedt, maar ik ga het kort houden, zonder gekheid. Er is heel veel gewisseld over Greenport. Er zal in de toekomst, de toekomstige Statenperiode, nog heel veel gewisseld gaan worden over Greenport. Daar ben ik van overtuigd. Ook wij hebben soms wat twijfel gehad, maar wij hebben vooral ook veel vertrouwen in de toekomst. En we zijn verheugd met de expertise die Brightlands Chemelot Campus gaat inbrengen in Venlo. Wij spreken onze steun uit voor het Brightlands concept als geheel en daarmee kun je wat ons betreft de pilaar Venlo niet onder het bouwwerk uittrekken. Dat zou het hele concept aan het wankelen kunnen brengen. Zo zien we dat. Tot slot een aansporing richting de Gedeputeerde om in ieder geval werk te maken voor het ondernemersloket, want ook daarvan zal Greenport Venlo waarschijnlijk kunnen gaan profiteren.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Smeets. Dan geef ik nu het woord aan de heer Lodewijks, namens de VVD.

De heer Lodewijks (VVD): Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Belangrijk dossier, Campus Venlo. Eerder dit jaar hebben we natuurlijk de campussen besproken vanuit een integraal perspectief. En we hebben samen vastgesteld dat die campussen via hun Triple Helix invalshoek meerwaarde hebben en meerwaarde bieden aan onze Limburgse economie. En daarbij is vastgoed een belangrijke component. Belangrijk, omdat vastgoed een belangrijke bijdrage kan leveren aan het verdienmodel van de campussen en op termijn, als het goed rendeert, er ook middelen kunnen terugvloeien naar de Provincie. Inmiddels hebben we de groeistrategie van de Venlo Campus vastgesteld. Hebben de gemeente Venlo, UM en BASF gecommitteerd aan de verdere ontwikkeling en groei van Venlo Campus. Ook heeft er een second opinion onderzoek plaatsgevonden over de vastgoedpositie van de campus en zijn er oplossingen aangedragen voor de korte als de lange termijn. Daarbij is gekozen voor een voorzichtige vastgoedstrategie en volgens mij een vastgoedstrategie die kan variëren met het succes of het niet succes van de groeifilosofie. Het Statenvoorstel heeft als inzet om de vastgoedkaders structureel aan te passen en daarbij een basis te vormen voor de groei naar een volwassen campus. Belangrijkste kenmerk is een stabiele vastgoedsituatie, zodat de organisatie kan groeien naar volwassenheid, partijen betrokken blijven en meer massa kan worden gecreëerd. En belangrijk daarbij is dat het Statenvoorstel aangeeft dat extra vastgoedexpertise noodzakelijk is en wordt ingevlogen om de organisatie en de governance van deze complexe vastgoedproblematiek in goede banen te leiden. De VVD is dus voorstander van deze campusontwikkeling en een meerjarige ondersteuning om meerdere redenen. De Venlo Greenport Campus is belangrijk, ook voor de verdere economische ontwikkeling van Noord-Limburg. En in de toekomst blijven we dan ook, laten we zeggen, de ontwikkeling van de campussen, maar ook die van Venlo, goed onder de aandacht houden. En daarbij wil ik een drietal richtingen nog even meegeven die wij belangrijk achten. De eerste is ga investeren in de ontwikkeling van verdienmodellen. Dus blijf niet hangen, laten we zeggen, in het aansluiten van de kennisinfrastructuur op het gebied van gezondheid, techniek enzovoorts. Maar ga actief inzetten om ook de economische kennisinfrastructuur te koppelen aan de campussen. Zodat echte verdienmodellen ontstaan en ook MKB ondernemingen op een goede manier kunnen profiteren van wat daar ontdekt wordt.

De voorzitter: De heer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Toen we het eerder vanochtend hadden ... Nee, dat was vanochtend. Vanochtend hadden we het over Mijnwater. En daar was het voorstel om een revolverende investering te doen en daar zaten risico's aan. En de VVD-fractie vond het toen eigenlijk wel lastig om zo'n risicovol besluit te nemen. In dit geval is het natuurlijk geen risico als je het geld gewoon weggeeft. Dan is er geen risico meer. Dan ben je het geld kwijt, maar dan is er geen risico meer. Hoe moet ik dat nu eigenlijk opvatten? Is de VVD nu zuinig of is de VVD wel in voor subsidies maar niet voor de investeringen? Hoe moet ik dit opvatten?

De voorzitter: De heer Lodewijks.

De heer Lodewijks (VVD): Ik snap werkelijk waar niet hoe je alle dossiers op een one-size-fits-all-manier moet benaderen, volgens D66.

De voorzitter: De heer Lodewijks.

De heer Lodewijks (VVD): Ik ben eigenlijk verbaasd. Ik sta hier nu niet te praten over Mijnwater. En vanochtend vroeg u iets over Maastricht Aachen Airport. Daar sta ik hier ook niet voor. Ik sta hier nu voor die Venlo Campus. En ik sta hier te verdedigen waarom ik denk dat we door moeten gaan met deze fantastische ontwikkeling. En dat we die mensen moeten helpen om te zorgen dat die economie daar gaat draaien op dit

gebied. En daarvoor hebben we dit nodig. Dat is voor mij een heel ander dossier. En er is dus niet een one-size-fits-all. Ik snap ook werkelijk niet dat u daar elke keer weer op terugkomt.

De voorzitter: De heer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Maastricht Aachen Airport daar kwam u zojuist mee terug. Dat was ...

De heer Lodewijks (VVD): Ja, maar daar vroeg u vanmorgen naar. Of gisteravond was dat.

De heer Van Wageningen (D66): Die kunnen we er ook bij betrekken. Maar laten we dat niet doen. Ik vroeg ook niet om een bepaald dossier. We gaan naar verkiezingen toe. En ik vroeg u hoe de VVD tegenover investeringen staat en tegenover...Laat ik het zo vragen. De PVV heeft eerder gezegd, we zijn zuinig als het gaat om linkse hobby's. Maar we zijn niet zuinig als het gaat om onze hobby's. Is dat voor de VVD hetzelfde of als het voor u duidelijker is, kunt u dat dan duidelijker maken.

De voorzitter: De heer Lodewijks.

De heer Lodewijks (VVD): Ja, dat is niet hetzelfde, want anders zat ik misschien bij de PVV. Maar dat zit ik niet. Ik ben heel pragmatisch. Dit is een belangrijke ontwikkeling voor de regio Noord-Limburg. Wij hebben veel geïnvesteerd in de campussen in Limburg, Zuid-Limburg en Noord-Limburg. We zien dat dat op lange termijn, als je een lange adem hebt, een succes is. En daarom zeg ik vanuit die wetenschap, dat moeten wij ook doen met de Greenport Venlo Campus. En dat heeft niets te maken met hoe ik aankijk tegen Maastricht Aachen Airport. En ook niet hoe ik tegen het Mijnwaterproject aankijk.

De voorzitter: Gaat u verder.

De heer Lodewijks (VVD): Goed. Dus ten eerste, investeer in de aansluiting van de economische kennisinfrastructuur aan de campussen. U zult zien dat dan, laten we zeggen, de theoretische kennis die gevaloriseerd gaat worden uiteindelijk gaat leiden tot producten en diensten. Een tweede is blijf investeren in die samenwerking met de campus. Maar niet alleen van boven af, maar pak ook even de regie in de samenwerking van onderen af. Erg belangrijk om die campussen met elkaar te laten werken. Dat gebeurt nu al, maar blijf die regie voeren. Een derde punt is, vind ik, dat BASF en UM zich committeren aan de onderzoekkant en de onderwijskant van de campus, maar ik denk dat die een enorm nuttige bijdrage kunnen hebben, ook als het gaat om business development en acquisitie. En het zou heel mooi zijn als we deze twee partijen daartoe konden uitdagen. En dan als laatste is dat wij als Provincie veel hebben geïnvesteerd in de exploitatie van de ontwikkeling van nieuwe opleidingen. Ik denk op termijn dat dat echt een zaak is van de hoge scholen, de mbo's en de universiteiten. Zij krijgen daarvoor rijksmiddelen en moeten zorgen dat er goede opleidingen, die goed liggen bij studenten, worden verzorgd. En ik denk dat we op termijn niet moeten bijdragen aan de exploitatie van nieuw te ontwikkelen onderwijs, of academisch. En daar wilde ik het even bij laten.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Lodewijks. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Depondt. Nee, nog niet. Er is nog een vraag van mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Omzien!): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik hoop dat dat nog even mag. Ik hoor in uw betoog dat heel duidelijk naar voren komt dat u er echt van overtuigd bent dat het een succes gaat worden. Daar ben ik zelf nog niet zo zeker van, maar goed, dat respecteert ik. Maar ik hoor u ook heel vaak zeggen van ja, we moeten daarin blijven investeren. Heiligt het doel dan de middelen? En waar zit dan... Zit er voor u ergens een omslag? Of helemaal niet? Zegt u van ja, we blijven toch investeren tot het een keer een succes wordt? Of is er ook voor de VVD ergens een punt van nou ja, tot hier en niet verder?

De voorzitter: De heer Lodewijks.

De heer Lodewijks (VVD): Het punt tot hier en niet verder is nu 2030. En ja, op zo'n moment, en dat zal in die jaren ervoor zijn, zul je naar de financiële middelen moeten kijken, maar ook of die groeistrategie, die al die partijen samen hebben gedefinieerd, werkt. Daarom zeg ik ook, blijf monitoren op dat aantal studenten. Blijf monitoren op die mkb-bedrijven die aansluiten. Blijf monitoren op welke verdienmodellen er ontstaan. Dat zijn wel momenten, elementen waar je naar kijkt als we rond 2029 zitten. Dan ben ik overigens met pensioen.

De voorzitter: Mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Omzien!): Dank u wel, voorzitter. Maar hoor ik u hier nu heel duidelijk zeggen, van nou, we gaan dit keer nog één keer, of misschien in de komende periode nog wel in het klein een keer doen en als het in 2030 niet succesvol is, dan is het ook einde oefening, dan gaat de stekker eruit?

De voorzitter: De heer Lodewijks.

De heer Lodewijks (VVD): Nee, dat zijn uw woorden. Wat je moet doen is dat je dan op dat moment afweegt of het, laten we zeggen, voortgaan met de investeringen adequaat is ten opzichte van het stoppen van investeringen. Want dat doe je op dat moment. En vandaar dat ik het prima vind dat we nu tot 2030 met elkaar afspreken dat we deze strategie doen. Dat geeft zekerheid en dat geeft ook de ruimte om die groeistrategie uit te werken. En dat moeten we ze geven. En dat bedoel ik met langjarig of meerjarig investeren.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Lodewijks. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Depondt, namens de fractie van het CDA.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, voorzitter, ik wilde het vandaag niet hebben over een campus als een samenwerkingsconcept rondom onderwijs en onderzoek en regionale ontwikkeling. Want ten aanzien van de Campus Venlo hebben we het daar al uitgebreid de afgelopen jaren over gehad. En toen heeft een meerderheid van deze Staten zich positief uitgesproken over de continuering van onze betrokkenheid bij die Campus Greenport Venlo. Maar een campus heeft gebouwen nodig, dat kun je leuk vinden of niet, maar dat is nou eenmaal zo. Want het heeft geen type activiteiten die 24/7 in de buitenlucht gedaan kunnen worden. En die van Venlo kreeg de Villa Flora en de Innovatoren cadeau. Halleluja. Iconisch, ja. Maar effectief, nee. Ze waren er ook niet voor gebouwd. De Villa Flora stond al jaren leeg en dan komt er onderwijs en onderzoek in een plantenkas. Maar is er een alternatief? Nee. Het is heel goed dat er meerdere scenario's zijn onderzocht voor die gebouwen voor de campus. Maar eigenlijk, als we eerlijk zijn, stond de uitkomst daarvan bij voorbaat al vast. En simpelweg, gebouwen die veel gekost hebben en nog geen tien jaar oud zijn, met zulke hoge stichtingskosten, die boek je gewoon niet af. Die waardeer je niet af. En wat heel jammer is, is dat die campus, door al dat gedoe rondom dat vastgoed, het imago heeft gekregen van duur. Zij hebben die gebouwen er immers niet neergezet. En eigenlijk er ook niet zelf expliciet voor gekozen. Zij zouden dus van dat probleem verlost moeten worden. In ieder geval in financiële termen. En dat zou moeten gebeuren door de eigenaar van die gebouwen en daar zijn wij er één van. En dat gaat nu financieel wel gebeuren, maar op een wijze waardoor het toch lijkt alsof de campus met een forse provinciale subsidie, en ook een bijdrage van de gemeente Venlo elk jaar, toch financieel gered moet worden. En dan weten wij hier allemaal hoe dat zit. En dat dat eigenlijk gewoon een constructie is die om fiscale en andere redenen het meest logisch is. En straks zitten hier weer andere mensen, dingen vervagen, mensen kennen de ins en outs van dossiers niet meer. En eer dat we het weten hebben we dezelfde discussie weer terug. Er ligt inmiddels nog een brief van het College over die vraag of dat niet anders kan. Ja, daar staat alleen in dat als wij de gebouwen zelf op de provinciale balans zetten, dan krijgen we allerlei rare toestanden. Het was ook niet primair onze intentie om ze zelf letterlijk terug te nemen intern op de balans. Maar ze in ieder geval uit

die BV te halen of NV, of welke rechtspersoon het ook is. En dan mag je hem best in een andere rechtspersoon onderbrengen. Ik ken daar de ins en outs terplekke ook niet van, daar gaat het niet om. Maar toch de oproep om daar nog een keer serieus naar te kijken.

Dus ja, ik zou alleen maar kunnen zeggen, laten we het in elk geval goed vast leggen. Maar ook in de voortgangsrapportages elke keer heel duidelijk maken dat dit geen subsidie is om een campus te redden, maar om een vastgoedprobleem uit het verleden van de Provincie zelf op te lossen. Dat zijn echt twee totaal verschillende dingen. Dan de immunisatiereserve. Ja, we hebben het daar natuurlijk heel vaak over gehad. En wij hebben daar geen expliciete beleidslijn over wanneer we die wel of niet inzetten. Maar ik denk dat zo'n collectief onderbuikgevoel hier wel is, dat als je die reserve al inzet dan zou dat voor een hele strategische keuze moeten zijn. Als ik het even puur persoonlijk vanuit het CDA zou benaderen, zou ik mij kunnen voorstellen, ik noem een willekeurig voorbeeld, dat als we nog iets extra's in de Einstein Telescope zouden moeten investeren. Zouden moeten investeren, ik zeg niet willen. Ja, dan zou het een optie kunnen zijn om daar een fonds voor aan te wenden. Maar als je gewoon een gebouw hebt dat letterlijk en figuurlijk lekt, dan is dat een bedrijfsvoeringsprobleem. Je gaat je bedrijfsvoeringsproblemen toch niet met je strategische reserves oplossen? Dus ja, wij vinden dat geen goed voorstel. Zo'n bedrijfsvoeringsprobleem hoor je gewoon in je exploitatie op te lossen en dat betekent in dit geval gewoon via je jaarresultaat. En dan weet ik natuurlijk wel dat het financieel broekzak-vestzak is, want het resultaat van het jaarresultaat gaat ook weer naar de immunisatiereserve. Maar het gaat me ook wel even om het principe, dat wij eigenlijk met z'n allen niet zouden moeten toestaan dat die immunisatiereserve te makkelijk voor allerlei bedrijfsongevalletjes wordt ingezet. En daarom dienen we ook samen met de SP een amendement in, maar dat kan de heer Van der Valk hier zo meteen zelf toelichten.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Depondt. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Jetten, namens de fractie van GroenLinks.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u wel, voorzitter. Mevrouw Depondt heeft aardig wat gras voor mijn voeten weggemaaid. Dus ik kan het denk ik wel heel kort houden. Want ook GroenLinks zegt dat die campus met een erfenis zit, een vastgoedprobleem. En volgens GroenLinks mag dit niet drukken op de campus. En ik kan alleen maar benadrukken dat wij het belang erkennen van deze campus voor de regio. En dat we een groot voorstander zijn van die campus. Wat ons betreft had het voorstel daarom wat verder mogen gaan en dat komt, mevrouw Depondt noemde dat ook al, omdat wij heel erg bang zijn dat we hier over een aantal jaren weer staan. En dan bedoel ik met name als we kijken hoeveel moeite het nu al kost om met name Villa Flora op te plussen naar C qua energie en dat in 2030 zelfs A+ moet zijn. Dan maken wij daar ons ernstige zorgen over. Plus het feit dat de gebouwen gewoon niet exploitabel te maken zijn. Maar nogmaals, dit mag niet ten koste van de campus komen en daarom zullen wij voor dit voorstel stemmen. En wij steunen het amendement wat mijnheer Van der Valk nog moet gaan indienen. Ja, dank u wel. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Jetten. Dan geef ik nu het woord aan de heer Franssen namens, LOKAAL-LIMBURG.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. In de commissie had onze fractie een vraag gesteld aan de heer Satijn over onze zorg ten aanzien van de huidige prijsstijgingen. We hebben daar een antwoord op gekregen. En het antwoord is voor ons aannemelijk en onze bezorgdheid is daardoor best geminimaliseerd, vandaar onze dank daarvoor. Als we kijken hoe wij als LOKAAL-LIMBURG tegen dit dossier aankijken, dan hebben wij ons altijd uitgesproken dat wij, ja, positief zijn ten aanzien van de ontwikkeling. Niet alleen voor de ontwikkeling voor de regio Venlo, de doorontwikkeling. We zijn een voorstander van de campus en de campus op zich. Ja, we hebben Venlo en we hebben nog drie anderen. En laten we dan benoemen dat deze campus gewoon het jongste kindje is uit die vloot. En als we dan alles zorgvuldig afwegen dan komen we tot de conclusie dat de zure appel doorbijten nodig en wenselijk is om op

een goede wijze deze jonge campus een faire kans te geven. Net als zijn broertjes van het Brightlands gezin. Dus resumerend, voorzitter, wij zullen dit voorstel ondersteunen.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Franssen. Dan geef ik nu het woord aan de heer Van der Valk, namens de fractie van de SP.

De heer Van der Valk (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter, de SP staat, en het zal u niet onbekend zijn, positief tegenover alle Brightlands. De Triple Helix formule werkt. De samenwerking met kennisinstituten, onderwijs en bedrijfsleven is op vele aspecten nuttig gebleken. En ja, het opzetten, het doorontwikkelen van dit soort constructies kost tijd en geld met vallen en opstaan, maar successen en resultaten zijn aanwijsbaar. Er wordt hard gewerkt aan innovaties om de huidige en toekomstige maatschappelijke vraagstukken op het gebied van duurzaamheid, gezondheid en sociale achterstanden het hoofd te bieden. Maar voorzitter, het gaat niet allemaal geweldig blijkens dit voorstel. Een goede vastgoedpositie wordt belangrijk geacht en de gedachte erachter is dat de overheid, in casu de Provincie en de gemeente Venlo in dit geval, daar ook voor aan de lat staan. Dat klinkt logisch, maar een stevige analyse waarom deze rol persé bij de Provincie en de Gemeente moet liggen, ontbreekt. En dat roept de primaire vraag op of het hebben van vastgoed, onverlet of dit bijdraagt aan de Triple Helix formule, wel een kerntaak is van de overheid in casu van de Provincie en de gemeente Venlo? Of zou deze rol ook niet mede door andere partners in het samenwerkingsverband moeten worden ingevuld. Vooralsnog lijkt het er niet op, maar ik zie graag een reflectie van het College hierover.

Dan voorzitter, helaas is er in het verleden een zeer ongelukkige, bijna fatale, keuze gemaakt om de al dan niet frisse erfenis van de Floriade te aanvaarden. Met het effect dat we nu met de spreekwoordelijke gebakken peren zitten. 'Gedane zaken nemen geen keer', zult u waarschijnlijk zeggen, maar voor de SP is dat niet voldoende. Ten eerste hebben wij moeite met de meerjarige financiering van € 8 ton per jaar, te beginnen in 2023. We begrijpen dat er enig comfort moet zijn om de komende jaren te kunnen opereren, maar tegelijkertijd zouden we graag zien dat er enige druk wordt uitgeoefend op het infuus van de Provincie dat niet eeuwig kan blijven druppelen. Het voorstel voorziet een financiële tijdshorizon van 2030, maar het is maar de vraag of deze tijdshorizon voldoende is en zeer twijfelachtig wordt onderbouwd.

Dan voorzitter, de incidentele bijdrage van € 8,5 miljoen. Een enorm bedrag in verhouding tot wat de vastgoedportefeuille in werkelijkheid is. De bijgeleverde rapportage over het tweede kwartaal van 2020 geeft ons in ieder geval niet het comfort dat het allemaal goed gaat komen. We zitten inmiddels al ruim in 2023. En het zou mooi geweest zijn als er een Q3- of Q4-rapportage had gelegen die dat comfort wel gegeven had. En het blijft dus nog steeds de vraag of het verstandig is om zo'n groot bedrag ter beschikking te stellen. Maar, en mijn voorganger van D66 zei het ook al, we staan een klein beetje met de rug tegen de muur, we kunnen niet anders.

Dan het aanwenden van die € 8,5 miljoen, voorzitter. De immunisatiereserve is dus die flinke graai. We discussiëren in dit huis vaak over het niet aanspreken maar zelfs aanzuiveren van die immunisatiereserve. En die uitkomst is steeds weer dat we uitermate voorzichtig moeten zijn met het aanspreken van die immunisatiereserve en het vasthouden aan een gezond volume daarvoor. Het voorstel staat in de ogen van de SP dus hier volledig haaks op. We hebben dan ook een amendement voorbereid, mevrouw Depondt van het CDA maakte daar ook al kond van. En we zullen dat dan ook samen met het CDA indienen, waarin we voorstellen om de € 8,5 miljoen niet uit de immunisatiereserve te putten, maar daarvoor het jaarrekeningresultaat 2020 aan te wenden. Dat lijkt heel technisch, het lijkt een financiële exercitie, maar het is een principiële kwestie en mevrouw Depondt gaf dat ook al duidelijk aan.

Voorzitter, ik rond af. Dit voorstel is er vooral op gericht om de vastgoedpositie in financiële zin te verbeteren en te voorkomen dat we in de toekomst opnieuw tot onaangename verrassingen komen te staan. Kortom, soliditeit en continuïteit en hiermee rust op dit dossier. Dat achten we nodig, maar er ontbreekt echter een visie op de rol van de Provincie ten aanzien van vastgoed op de lange termijn. In de volle breedte, dus ook over de andere Brightlands campussen. Over het laatste, wordt er ook nog nagedacht over een al dan niet versnelde exitstrategie, in welke vorm dan ook, of vindt het College het een normale zaak om de rol van een

soort van bedrijventerreinbeheerder tot in de eeuwigheid te blijven invullen? Tot zover in eerste termijn, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van der Valk. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Palmen, namens de fractie van Omzien.

Mevrouw Palmen (Omzien!): Hij staat nog aan, heel mooi. Dank u wel, voorzitter. Ik hoop dat ik er nog uit ga komen, want er is zoveel gezegd waar ik bij kan aansluiten dat ik van alles heb zitten strepen en passen en meten. Dus ik hoop dat het goed gaat komen. Het debacle dat Floriade heette en het debacle dat Greenport Venlo heet. Hoe lang gaan we nog door met geld stoppen in iets dat er niet is? Ik kan eigenlijk wat dat betreft wel voor 90% aansluiten bij het betoog van mijnheer Westhoff van BVNL, ware het dat hij iets gunstiger is over de Brightlands Campus in geheel, als ik. Dat ik inhoudelijk dus geen voorstander ben van de Brightlands Campus Greenport, overigens ben ik wel voorstander van de Brightlands Campus maar niet op deze manier bij Greenport. Dit mag het oordeel over het vastgoed echter niet in de weg staan. Ik heb dat dan ook duidelijk proberen te scheiden, maar het is wel een optelsom. De opmerking dat er een lange adem en nog forse bedragen nodig zijn om tot volwassenheid te komen, geeft wel een beetje aan wat er ons nog te wachten staat voor de komende jaren. Anders gezegd, de campus komt nauwelijks van de grond en daar komt dan deze problematiek nog bij. Dat geeft de vraag hoeveel geld mag een gewenst scenario nog kosten? Is dat een greep in de immunisatie-reserve, excuseer, waard? Gaat er weer iets passends gemaakt worden dat niet passend is? Ik kan wel begrijpen waarom er na Venlo en Almere geen Floriade meer komt. Het denken in prestige en grootsheid kost de burger continue heel veel geld. En dat is gemakkelijk beslissen wanneer het niet uit de eigen task komt, zal ik maar zeggen. Het lost ook niks op, maar ik wilde het toch graag even kwijt. Dat behoedt ons wellicht om voor de toekomst opnieuw de fout in te gaan. Het zou mijn uitdrukkelijke wens zijn dat er wat meer in realiteit gedacht zou gaan worden voor de toekomst. In de waarde van dingen in plaats van in grootsheid. Ik kan het voor de rest dan ook kort houden, voorzitter. Hoe graag sommige partijen het ook anders willen zien, nog tot in lengte van dagen geld blijven stoppen in iets dat niet is, dat lijkt mij geen strak plan. Het is kiezen uit twee kwaden wat dit betreft en ik moet er dan toch voor kiezen om het voorstel niet te steunen. Ik ben er namelijk niet van overtuigd dat het met de € 8,5 miljoen aan verbouwingkosten gepiept gaat zijn. En soms kan iets niet doen ook heel moedig zijn. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Palmen. Dan geef ik het woord aan de heer Kuntzelaers, namens de Partij van de Arbeid.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel, voorzitter. We gaan investeren. In de Brightlands Campus in Venlo. En Venlo verdient dat en Noord-Limburg verdient dat, want we streven al jaren naar dat verankeren van dat hoger onderwijs, maar ook die aanhaking van dat middelbaar onderwijs, juist op deze onderwerpen. En die besluiten hebben we al op het visieniveau genomen. En vandaag komt daar het besluit rondom vastgoed gewoon bij. We gaan het vastgoedvraagstuk oplossen, vandaag. Met als doel een groeiende campus, het borgen van dat onderwijs, die studenten binden aan de regio, werkgelegenheid voor de toekomst creëren. En die economische kracht, de VVD refereerde er al aan, juist dat is natuurlijk...Je wilt verdienmodellen stimuleren. En juist dat hopen wij natuurlijk in de komende jaren van de grond te zien komen. En die discussie hopen we hier dan vandaag rondom vastgoed voor de korte en de middellange termijn af te zekeren. Maar ik denk dat ik het met mevrouw Palmen eens ben, dat is natuurlijk niet afgezekerd voor de eeuwigheid. Maar de Partij van de Arbeid vindt dat geen probleem. Wij geloven in het concept dat hier ligt. Wij geloven in het groeipotentieel wat je wilt creëren voor die regio, wij geloven dat investeren in dat concept van Brightlands juist die toegevoegde waarde naar de toekomst toe gaat realiseren. En dat is geen ongedekte check naar het College toe om te zeggen van kom maar met het volgende lekkende dak, dan gaan we daar ook meteen mee aan de slag. Maar dat is wel de motivatie om juist die ontwikkeling in die regio aan te blijven jagen. Om te gaan voor die sterke werkgelegenheid, om te staan voor een stad die altijd al gesnakt heeft naar studenten die bleven en die niet vertrokken richting

Brabant of hoger, maar die juist in ons Limburg konden blijven wonen en later ook konden werken. Dat is iets waar de Partij van de Arbeid in gelooft en dat is waar deze investering vandaag toe moet leiden. Wij wensen het College veel succes en we zien u waarschijnlijk weer een keer terug.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Kuntzelaers. Dan geef ik nu het woord aan de heer Ernst, namens de PVV.

De heer Ernst (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Het begrip Floriade is inmiddels synoniem voor een bodemloze put met een decennialange nadreunende echo. Erfenissen, je zult ze maar krijgen. Meestal is er wel sprake van enige vreugde als men een of meerdere gebouwen erft. Maar in dit geval zullen veelal andere gevoelens overheersen. Dit stuk staat wat de PVV betreft los van de gebruiker of hoe je het in het belang van de gebruiker in het algemeen of voor een specifieke regio aankijkt. We hebben niet voor niets gevraagd om het oorspronkelijke stuk op te splitsen. Het gaat nu om de manier van omgaan met vastgoed. En ook daarover zal in dit huis het laatste woord voorlopig nog niet gesproken zijn en moet er diep in de buidel getast worden. En de vragen voor ons, en dus voor de portefeuillehouder, zijn nog steeds voor hoe lang zijn we nu klaar? Mijn voorganger sprak net de woorden: we gaan het vastgoedprobleem vandaag oplossen. Hoe lang kan het vastgoed nu mee zonder verdere miljoenen investeringen? Staat er na deze investeringen een gebouw dat klaar is voor de toekomst, dat voldoet aan alle eisen? Hebben we dan ook een gebouw met een A-label? En zo nee, hoeveel gaat dat dan nog indicatief kosten? En is er, behalve Provincie schrijf maar af en stort maar bij, nog een plan, in welk stadium dan ook, om de gebouwen rendabeler voor verhuur te maken? En de vastgoed BV een kans te geven. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Ernst. Dan geef ik nu het woord aan de heer Loomans, namens de Partij voor de Dieren. En die wordt vervangen door mevrouw Plusquin, namens dezelfde partij.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Was onze fout. Voor de notulen. Voorzitter, salamitactiek, kamelenneus of een rituele dans, dat zijn allemaal woorden die van toepassing zouden kunnen zijn op het feit dat er nu voor de derde keer miljoenen euro's voor Brightlands Venlo en de bijbehorende campusgebouwen wordt gevraagd. Wij vinden vooral dat het opknippen in stukken maakt dat de maatschappelijke afweging, of de verwachte resultaten zoveel miljoenen euro's waard is, nauwelijks heeft plaatsgevonden. Deze afweging wordt vertroebeld door de schijnbaar diepe wens om deze vastgoedinvestering in stand te houden. De Provincie heeft daarom bij Brightlands Venlo een veel zwaarder en financieel risico genomen dan bij de andere Brightlands. Het opknippen in meerdere beslissingen geeft lagere kosten en risico's qua beslissing en dan lijkt het allemaal net acceptabel te zijn, terwijl als je naar het totaal kijkt alle seinen op rood staan. Voor ons blijft overeind staan dat wij het geld liever uitgeven aan natuur, milieu of dierenwelzijn. En dat inhoudelijke sturing van GS en PS nodig is op de richting en de kennis van Brightlands Venlo. Wij vinden dit een zeer indirecte en risicovolle manier om de economie in Venlo te stimuleren. En het is dus volstrekt onzeker of deze enorme bedragen in verhouding staan met moeilijk vast te stellen toekomstige resultaten 4:32:10 en dat wensdenken geen goede basis is voor deze beslissing. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Plusquin. Dan geef ik tot slot in eerste termijn het woord aan de heer Driessen, namens Forum voor Democratie.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Voorzitter, ik heb het idee toen ik naar de agenda van deze Staten keek dat we voornamelijk problemen aan het oplossen zijn. Er passeren allemaal projecten de revue waarin nog even wat geïnvesteerd moet worden en dan komt het allemaal wel goed met die projecten. En toen wij vorig jaar tegen het einde van 2022 aan ons verkiezingsprogramma voor maart begonnen, hebben we het lang en breed gehad over een van onze favoriete hobby's en dat is investeren in de economie. We hebben dan ook... We dragen dan ook Brightlands Campus een warm hart toe. We staan achter de hele filosofie, het idee van het innoveren in onze regio Limburg. Opnieuw opbouwen als innoverende

economische sector. Maar daar waar wij heel fel waren op projecten als Mijwater, omdat ze wellicht, en wij denken bijna zeker, geldverslindend zijn, moeten we dat ook zijn op de dingen die wij zelf graag doen. En helaas is daar Campus Venlo één van. Dit vastgoed is een blijvend probleem, een duur probleem. En de Provincie zou het vastgoed niet moeten exploiteren. Daar bovenop komt dat we te maken hebben met een periode waarin vastgoed voor bedrijven al sowieso qua prijs door de vloer zakt. Laat staan als het dak lekt. Dus wij zien een continuering van het vastgoed in Venlo niet zitten. Investeren in de markt is ondernemen. En als wij als Provincie willen investeren in de markt moeten we ons ook gedragen als een ondernemer. En dat betekent ook de risico's op tijd inschatten en zeggen genoeg is genoeg. En vastgoed hoort daar niet bij. En wij proberen op deze manier een duidelijk punt te zetten wanneer het voor ons op een gegeven moment klaar moet zijn. Een campus is een goed idee, maar blijkbaar is het vastgoed beheren geen goed idee voor de Provincie, want op deze manier blijft het geld kosten. Dus voorzitter, zeggen we hier vandaag, met zwaar gemoed, we willen toch pleiten om dit vastgoed in Venlo af te staan en daar niet meer mee door te modderen. We hebben het al vaker gehoord. We hebben het gelukkig ook van andere sprekers gehoord, die ook zeggen dit is een moeilijk probleem. We moeten zoeken naar andere oplossingen. Dat kan wat ons betreft in een andere constructievorm, campus in Venlo. Dat kan op leasebasis. Maar we willen niet meer ons eigen geld daarin blijven stoppen. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Driessen. Dan kijk ik even naar de Gedeputeerde, of die direct kan antwoorden. Dat is het geval. Dan geef ik het woord aan de heer Satijn.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter, dank. Allereerst aan uw Staten. Ik realiseer me nu ik hier sta... Ik zal wat dichterbij de microfoon gaan staan, ook op veler verzoek, in vele vergaderingen. Het is ook de laatste keer dat ik hier sta met een regulier onderwerp in uw Staten en ik wil graag de commissie FEB, maar ook de Staten danken voor de samenwerking afgelopen anderhalf jaar. En ook zie ik hier vandaag weer de vruchten van een stevige, maar inhoudelijk goed geladen commissievergadering die wij hebben gehad over dit onderwerp. En uw Staten die de fracties hier vertegenwoordigt, hebben niet verrassend om het zomaar... Maar voor datgene wat er in de Statencommissie besproken is, ook hier opmerkingen gemaakt over dit onderwerp wat ons allemaal bezighoudt. Of je nu voor of tegen de Brightlands campussen bent. Of je nu voor of tegen een vastgoedpositie bent bij de Provincie Limburg. We hebben hier ook altijd als College van gezegd dat wij dit een lastig dossier vinden. Wij vinden dit een dossier waarin wij ervan uit willen gaan dat als wij als Provincie Limburg geld investeren in de kenniseconomie, dit in directe zin doen. Dit is weliswaar een gesplitst onderwerp, dan doen we dat het liefst ook gewoon op de inhoud en niet op verlieslatende vastgoedexploitaties. Keer op keer hebben we dat gezegd. En toch vinden we het van elementair belang dat de vastgoedpositie van deze campus wordt versterkt om uiteindelijk die kenniseconomie ook in Noord-Limburg goed te borgen. Dat is de drijfveer achter het voorstel dat voor ligt. En dat is ook de drijfveer waarom het voorstel voorligt zoals het voorligt. Dat hebben we in de commissievergadering met elkaar besproken. Wij geloven dat dit het voorstel is waarin wij die campus recht kunnen trekken. Ik zeg niet rechts kunnen trekken, voorzitter. Recht kunnen trekken. We vinden het van belang dat er een perspectief is. En een perspectief moet je nooit zetten op twee jaar als er een groot probleem is. Dat moet je echt wat langer kunnen schetsen. En dat is ook precies de reden waarom we voor 2030 gekozen hebben. Dus ook de fracties die vragen of er een exitstrategie is, ja, die is er, die hebben we ook met elkaar besproken in de commissie. Maar die is niet vroeger dan 2030 ... Dank u wel. Die is niet vroeger dan 2030 juist ook om die campus en de vastgoed BV in dit geval de kans te geven om zich te kunnen ontwikkelen met het pakket wat hier nu voorligt en voorzitter, mogelijk mag rekenen op een meerderheid van dit parlement. Dat is de inzet van het College en dat is ook wat we met elkaar gewisseld hebben. De woorden van mevrouw Depondt zijn me uit het hart gegrepen in haar bijdrage en ook dat was geen verrassing, maar ook dat is gewisseld in de commissie. Nu even wat meer specifiek naar de vragen en opmerkingen die zijn gemaakt door de Staten, voorzitter. De heer Westhoff vroeg kunt u ons aangeven of de bijdrage van € 850.000. niet excessief is. Nou, we hebben geprobeerd ook hier te komen met een realistisch beeld. Niet te krap, niet te ruim, maar wel voldoende om de komende tien jaar ervoor te kunnen zorgen dat die BV zich op een goede manier kan ontwikkelen. Zodat

wij hier niet meer terug hoeven te komen met elkaar. Dat is feitelijk wat wij hier hebben voorgesteld en dat hebben wij ook zo gewisseld in de commissie.

Voorzitter, ik zie de heer Van der Valk.

De voorzitter: Ja, ik zit heel even te kijken, want u had net ook de vraag van de heer Westhoff beantwoord. Ik kijk even naar de heer Van der Valk. U was wel eerder, maar kunnen we dat punt van de heer Westhoff hier even afhandelen en dat u daarna de vraag stelt. Nou, wat ongelooflijk aardig van u.

De heer Westhoff (BVNL): Zou u daar nadere informatie over willen toesturen, want daar heb ik eigenlijk weinig informatie over gekregen. Ik bedoel, ik geloof u op uw woord, maar ik wil dat ook graag even op papier hebben. Kunt u dat toezeggen? Hartelijk dank.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter dat zullen wij doen toekomen aan uw Staten. Een onderbouwing waarom wij denken dat dit een reëel voorstel is. Dat is feitelijk wat u vraagt.

Ja.

De voorzitter: Dank u wel, voor de toezegging. De heer Van der Valk. En nogmaals dank.

De heer Van der Valk (SP): Graag gedaan. Dank u wel, voorzitter. Toch even over die exitstrategie. 2030, en wij snappen dat je daar enig comfort moet bieden in de tijd en ook die mogelijkheid moet geven. Maar stel nou in 2028 komt er weer zo'n kat uit de zak, komt er weer een tegenvaller. Is er dan een bezinningsmoment van en nu is het genoeg geweest of gaan we dan weer een keuze maken voor 2034 en het zaakje doorslepen? Is er naast de formele afspraken die u hier gemaakt heeft met de partners en ook die 2030 die dat comfort biedt, ook nog sprake van we houden een vinger aan de pols en als het toch dreigt mis te gaan, dan halen we de stekker eruit?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter, ik wilde via de algemene inleiding en de beantwoording van een aantal vragen en opmerkingen van uw Staten eigenlijk toekomen tot een punt wat bij mevrouw Depondt zei, wat mogelijk ook wat verlichting geeft op de noodzaak die u vraagt, om een deel van de pijn wellicht weg te nemen. Maar voordat ik daar kom, voorzitter, wil ik de heer Van der Valk meegeven ... Kijk, die 2030 hebben wij het realistisch vastgesteld, samen met onze partners. Dus dan heb je je daar ook in die zin aan te houden. Maar we hebben ook met elkaar gezegd, ook in de commissievergadering, als dit niet voldoende is, dan zullen we ons echt ... Wanneer dat moment ook is, of dat nou in 2030 is of eerder, dan zullen we echt met elkaar het gesprek moeten aangaan van is dit het? Maar ik wilde, voorzitter, als u mij toestaat en de heer Van der Valk ook, want u stelt die vraag nu, ook in mijn betoog en beantwoording, ook naar mevrouw Depondt, nog wel een slag maken waarin we hopelijk dat kunnen voorkomen. Het is wat cryptisch maar we spreken ook <onverstaanbaar> vandaag.

De voorzitter: Helder voor u? Gaat u verder.

Gedeputeerde Satijn: Ja, dank u wel, voorzitter. Dank u wel ook, heer Van der Valk.

Ja, mevrouw Fischer-Otten die zei van ja, voelt het niet een beetje als 'over het graf regeren'. Ja, dat heb je natuurlijk altijd wel als je het hebt over langjarige besluiten. We hebben hier een aantal besluiten met elkaar... Die heeft u met elkaar genomen moet ik zeggen, die natuurlijk langer duren dan een reguliere zittingstermijn van een College of van de Staten. Dat voelt tot op zekere hoogte ook bij ons wel eens wat ongemakkelijk, maar het is wel voor het doel waar je voor zit vaak van grotere waarde om dat wel te doen.

En daardoor ook wat meer zekerheid en vooruitzicht te bieden. Dus ik voel wat u voelt. Maar soms is het ook wel nodig.

Ja, voorzitter. De heer Van Wageningen die heeft natuurlijk ook inderdaad toegespeeld op die exitstrategie, daar zijn we in de commissie... En ook zojuist ben ik daar ook even bij blijven stilstaan, dat er natuurlijk een moment is wat we echt met elkaar te wegen hebben. En dat wat ons...

De voorzitter: Ik zag even iets te laat dat mevrouw Fischer ...

Gedeputeerde Satijn: Excuses, voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Fischer, aan u het woord.

Mevrouw Fischer-Otten (50-PLUS): Ja, ik kreeg antwoord op één van mijn vragen. Maar ik zie dat u de rij langs gaat. Ik had nog ergens de vraag stel dat de nieuwe Staten andere keuzes willen maken, hebben ze daar ruimte voor of is dit het en zo blijft het voorlopig?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter, het voorstel wat hier voorligt en waar u ook over besluit ziet toe tot 2030. Maar het is natuurlijk aan iedere Staten, ieder Statenlid, en de Staten zelf om een eigen beleid te bepalen. Dus in theorie, voorzitter, is het natuurlijk mogelijk dat de nieuwe Staten andere keuzes maken, andere beleidskeuzes maken, ook andere keuzes maken op dit onderwerp. En het initiatief zal na vandaag, stel dat dit voorstel zal worden aangenomen, ook echt vanuit de Staten moeten komen of vanuit het College als daar een aanleiding voor is. Maar goed dat reflecteert misschien ook een beetje dat onwennige gevoel dat je toch voor langer dan de zittingstermijn waarvoor je benoemd bent een besluit moet nemen, dat geldt net zo goed voor het College, voorzitter. Dus ik snap dat gevoel van ongemak van mevrouw Fischer-Otten heel goed.

De voorzitter: Voldoende, mevrouw Fischer voor u? Dank u wel. Gaat u verder.

Gedeputeerde Satijn: De tijd tikt door voorzitter, onverbiddelijk. De exitstrategie waar ook de heer Van Wageningen... Dat hebben we niet alleen in de commissie, we hebben het op meerdere onderwerpen met elkaar over een exitstrategie gehad, heb ik volgens mij voldoende gehoord, dat is hier gezet op 2030. Dat onthoudt ons helemaal niet van het feit dat we natuurlijk ook, op welk moment dan ook, het gesprek met elkaar moeten voeren. Of dat nou aan de hand is van resultaten of aan de hand van noodzaak, voorzitter. Ja, de fractie van SVL deed een duidelijk appel over het ondernemersloket. Dat is opgenomen in een ander voorstel wat door uw Staten is aangenomen. Dat voeren wij uit. Ik snap ook de noodzaak waarom daar om gevraagd werd, om natuurlijk ook het MKB en het grootbedrijf, niet alleen in de regio maar ook in heel Nederland eigenlijk, als je het zo wilt bekijken, te verbinden. Dus wij gaan dat uitvoeren. En nogmaals dank aan de fractie van SVL voor dat initiatief.

De heer Lodewijks maakte een opmerking over business development. Op zich was dat een hele goede, want daarover heb ik gesprekken gehad met BASF en het UM om ook echt een rol te gaan spelen op het business development voor de hele campus. En daarmee ook indirect een rol te spelen in niet alleen de bezetting van de campus maar ook in de waardeontwikkeling van de campus. En dat is ook een voorzet die wij hebben aangeboden aan de directie van het bedrijf. En het College maar feitelijk ook uw Staten voelen natuurlijk ook heel veel voor uw opmerking door te zeggen van laten we ons nu echt primair richten op datgene wat die campus verder moet ontwikkelen en als Provincie Limburg niet te veel subsidies geven aan de directe onderwijspositie. Dat is dus feitelijk ook het besluit wat u al genomen heeft waarin we feitelijk als Provincie Limburg de rol van initiator wat meer naar facilitator hebben verlegd. Dat is een voorstel dat inherent was aan het totale voorstel over de Brightlands campussen qua perspectief tot 2030. Dus daarmee wordt er ook aan tegemoet gekomen. Dus die opmerking is in die zin wel relevant.

Dan kom ik bij mevrouw Depondt en ook indirect bij de heer Van der Valk. Want we hebben inderdaad als College toezeggingen gedaan in de commissie om te komen tot een beeld van ja, waarom is dat nu enorm ingewikkeld om die twee panden uit die vastgoed BV te trekken als het ware. Want dat is het voorstel dat ook voor een deel voorlag. Nou, dat hebben we beantwoord in de brief die we hebben gestuurd aan uw Staten. Maar ik vind het wel zinnig, voorzitter, om te onderzoeken als die vastgoed strateeg er zit of er ook op een andere manier gerealiseerd kan worden. Mevrouw Depondt gaf ook aan van ja, dat hoeft natuurlijk niet persé uit de BV getrokken te worden en op de balans van de Provincie gezet te worden. Maar wij kunnen het er misschien uittrekken zodat je een zuiver beeld hebt van de exploitatieresultaten en uiteindelijk daar een besluit over gaat nemen. **Dus ik zeg u toe, voorzitter, dat we dat gaan onderzoeken op een moment dat we wel wat lucht in de BV hebben. Want als we dat nu zouden doen, dan komen we in hele ingewikkelde discussies met andere aandeelhouders terecht. En ik hoop dat ik daarmee ook niet alleen een antwoord kan formuleren voor wat er in de toekomst, althans het dan zittende College op de situatie op dat moment.** Namelijk of daar inderdaad een blijvende negatieve voetafdruk is van die twee gebouwen in de totale exploitatie. Of dat we dat op een andere manier kunnen oplossen, voorzitter, zodat die campus, en nogmaals de woorden van mevrouw Depondt zijn mij uit het hart gegrepen, niet continue achter die erfenis van die Floriade aanhobbelt, zegt de voormalig Floriade wethouder, voorzitter. Dan, ja, ook de PVV, de heer Ernst, die gaf heel duidelijk aan van hoe het nu zit met die exitstrategie, wanneer moeten we nou iets gaan doen? Nou, ik hoop toch dat we ook met het voorstel wat we zojuist gedaan hebben, of de toezegging, toch een beetje het ongemak van de heer Ernst over de toekomst en misschien ook wel een beetje het ongemakkelijke gevoel hetgeen er nog mogelijk boven ons hoofd hangt, want daar reflecteerde hij sterk op. Van ja, goed, we hebben natuurlijk gezien dat in het voorstel voorzieningen zijn opgenomen om de zaak gezond te maken, zo niet gezond te houden en toch blijft hij een ongemakkelijk gevoel houden. Van ja, wat hangt er nu uiteindelijk dan nog steeds boven ons hoofd? Daarvan hebben we ook vaker tegen elkaar gezegd dat we dat ook delen. Maar we hopen toch met dit voorstel daar een goed antwoord op te hebben gevormd. Dan zit ik even te kijken. Dan heb ik geconstateerd dat de Partij voor de Dieren en mevrouw Palmen en ook de heer Driessen met name hebben aangegeven hoe zij het dossier bezien, maar geen vragen hebben gesteld. En dat geeft natuurlijk altijd de ruimte aan de heer Ernst om nog verdere opmerkingen te maken.

De voorzitter: Laat ik nou van dezelfde gedachte zijn. De heer Ernst, aan u het woord.

De heer Ernst (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik had heel specifiek gevraagd als je het dan hebt over wat er boven het hoofd hangt, of het gebouw straks voldoet aan de eisen die gesteld worden op het gebied van energielabel? En of dat hiermee nu afgedekt is of dat er in de loop naar 2030 toe als- nog een rekening c.q. een voorstel neergelegd wordt van er moet zoveel miljoen bij om dat gebouw straks op die A-status te krijgen. Los van wat je vindt van een eventuele A-status.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter, dank. Ja, we hebben dat natuurlijk ook uitvoerig besproken met mevrouw Jetten in de commissievergadering, die diezelfde vraag stelde of het voorstel dat nu voorligt voorziet in, zowel materieel als immaterieel, voldoende gewicht, budget ook, om uiteindelijk dat energielabel op de dan gewenste wettelijke norm te brengen. Daar is het antwoord 'ja' op. Daar voorziet het voorstel ook in. Maar nogmaals dat hangt natuurlijk van de totale balans af naar 2030 toe en de hele financiële verhouding in de BV of dat uiteindelijk gaat lukken. Maar zoals het er nu voorligt moet dat lukken, voorzitter. Als voorlaatste het amendement, voorzitter, ingediend door de heer Van der Valk en mevrouw Depondt. Ook dat is een vrucht van de commissievergadering. Dat kunnen we, laten we zeggen in die zin positief adviseren. Zeg ik dat goed?

De voorzitter: Oordeel Staten heet het dan.

Gedeputeerde Satijn: Oordeel Staten. Als laatste, voorzitter, zie ik mijn oude vriend Aissa Meziani binnenkomen, die verjaart vandaag, van harte gefeliciteerd. En een oude vriend was gerelateerd aan onze duur van de vriendschap en aan niets anders. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Satijn. Dan ga ik even kijken of er behoefte is aan een tweede termijn. De heer Westhoff? Niet het geval. Mevrouw Fischer? Niet het geval. De heer Van Wageningen? Nee. De heer Smeets? Niets. De heer Lodewijks? Ik ga even de lijst ... Had u een punt van orde?

De heer Ernst (PVV): Ja, ik zou graag een schorsing willen hebben, voorzitter. In verband met overleg in de fractie met betrekking tot de antwoorden die ik gehad heb.

De voorzitter: Dan ga ik daar zo toe over. Ik ga maar even mijn lijstje langs zodat ik weet wie er eventueel in tweede termijn nog zou willen spreken. Mevrouw Depondt? Niet het geval. Mevrouw Jetten? Niet het geval. De heer Franssen? Niets. De heer Van der Valk? Niets. Mevrouw Palmen? Niets. De heer Kuntzelaers? Ook niets. De heer Ernst mogelijk? De heer Loomans, Partij voor de Dieren? Geen idee. En de heer Driessen? Niets. Hoe lang heeft u nodig, mijnheer Ernst? Vijf minuten? Ik schors de vergadering voor vijf minuten.

[SCHORSING]

De voorzitter: Dames en heren, als u uw plaats weer wilt innemen, dan gaan wij verder en geef ik even het woord aan de heer Ernst. Die had namelijk een schorsing aangevraagd of er nog een behoefte is aan een tweede termijn. En dat is het geval. Dames en heren mag ik u dan ook vragen om stilte in acht te nemen zodat wij ook kunnen luisteren. De heer Ernst, aan u het woord.

De heer Ernst (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik heb in eerste termijn een vraag geformuleerd. Ik heb daarop een antwoord gehad, maar wat op mij nog steeds niet duidelijk overkwam. De vraag is met de huidige investering, zoals die daar nu ligt, krijgt het gebouw daarmee een A-label? Dat is een heel simpel ja of nee antwoord. En in geval van nee zouden wij graag willen weten hoe groot is dan de investering om alsnog dat A-label te verkrijgen? Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Ik had de indruk dat de Gedeputeerde dat gezegd had. U mag dat nog even herhalen vanaf uw plaats. Dat is net zo makkelijk. Want volgens mij is het gewoon een ja, dacht ik.

Gedeputeerde Satijn: Dat is juist, voorzitter. Dat is een ja.

De voorzitter: Antwoord is gewoon: ja.

De heer Ernst (PVV): Voorzitter, dan verzoek ik om de vergadering in beslotenheid voort te zetten.

De voorzitter: Kunt u heel even naar mijn tafel komen.

De voorzitter: Dames en heren, ik schors de vergadering voor tien minuten om even iets te verifiëren. Daarna wordt de vergadering voortgezet. De vergadering is geschorst voor tien minuten.

[SCHORSING]

De voorzitter: Dames en heren, wilt u uw plaatsen innemen, dan kan ik de vergadering heropenen. Dank u wel. Ik geef het woord aan de heer Ernst.

De heer Ernst (PVV): Ja, voorzitter, dank u wel. Ik heb in de schorsing zo-even nagevraagd omdat er voor mijn gevoel een discrepantie zat tussen hetgeen ik gelezen had en hetgeen geantwoord werd. Dat was er

inderdaad, maar dat is inmiddels opgelost. Daarover zal de portefeuillehouder zo meteen nog een kort antwoord geven. Wat mij betreft kan de vergadering dan gewoon voortgezet worden.

De Voorzitter: Dank u wel, mijnheer Ernst. Dan geef ik nu het woord aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Dank u wel, voorzitter. Ook dank aan de heer Ernst voor zijn oplettendheid. Ik heb hem in de commissievergadering een dossiertijger en dat heeft hij vandaag met veel waarde en overtuiging gedaan. De vraag van de heer Ernst was of er zonder verdere investering, of andere investeringen dan voorgesteld worden in dit voorstel, energielabel A in 2030 bereikt wordt. Daar is het antwoord 'ja' op. Dus dat zal niet ten koste gaan van andere investeringen dan opgenomen in het voorstel. Dus dat is feitelijk wat er aan de hand is. En nogmaals dank ik de heer Ernst voor zijn oplettendheid.

De voorzitter: Dank u wel. Daarmee zijn we aan het eind van de beraadslaging over dit onderwerp en komen we bij de stemming over eerst het amendement. Amendement 168 Van der Valk, Depondt en daarna het Statenvoorstel. Ik kijk even of iedereen aanwezig is. De heer Ernst.

De heer Ernst (PVV): Ik zou toch nog graag de inzichten eens even kort met mijn fractie willen bespreken om te kijken of het standpunt nog verandert.

De voorzitter: Mij wordt ingefluisterd dat dat in een goede minuut moet kunnen. De vergadering voor een minuut geschorst. Als de rest dan binnen blijft dan kunnen we gelijk even tellen met hoeveel mensen we zijn.

[SCHORSING]

De voorzitter: Bij mij is de minuut voorbij. Bij jullie ook. Dan komt dat goed uit. Aan de orde ... Bij deze is de vergadering heropend. De heer Ernst.

De heer Ernst (PVV): Is het al tijd voor een eventuele stemverklaring of ...

De voorzitter: Dat kan. We gaan allereerst kijken naar het amendement en dan naar het Statenvoorstel. Ik weet niet waar u de stemverklaring bij wil geven?

De heer Ernst (PVV): Dat ging over het voorstel, voorzitter.

De voorzitter: U mag het nu vast doen, maar ... Ga uw gang.

De heer Ernst (PVV): Sorry, ik was een beetje voorbarig. Er is kort overlegd. De toelichting van de portefeuillehouder heeft ons doen besluiten om het stuk alsnog te steunen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Omzien!) Dank u wel, voorzitter. Hoewel ik tegen het voorstel zal stemmen, ga ik wel voor het amendement stemmen. Er lijkt zich toch een meerderheid af te tekenen en dan is in mijn optiek een geamendeerd voorstel in ieder geval beter dan het originele voorstel. Vandaar.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even of er nog andere ... Mevrouw Fischer.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Nou, wij vinden dat dat geld wel ten laste moet komen van de immunisatie-reserve. Als er dan een positief resultaat is over 2022, kan dat altijd nog

verrekend worden. Hierdoor wordt het jaarresultaat 2022 namelijk niet vervuild met een grote incidentele post. Dus ik zal tegen het amendement stemmen, maar ik ben wel voor de motie, omdat ik wel vind dat ...

De voorzitter: Het voorstel.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Ja, het voorstel, omdat ik vind dat het wel door moet gaan.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Fischer. Ik kijk even of er nog andere stemverklaringen zijn. Dat is niet het geval. Dan gaan we nu over tot de stemming.

Aan de orde amendement 168, Van der Valk/Depondt inzake noodzakelijke bijdrage Campus Vastgoed Greenport Venlo. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Het amendement is aangenomen met 40 voor en 4 tegen.

Dan breng ik in stemming G-22-061, het Statenvoorstel Campus Vastgoed Greenport Venlo inzet en visie tot 2030 en de brief van GS van 20-12-2022. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Het voorstel is aangenomen met 39 voor en 5 tegen.

11 Moties vreemd aan de orde van de dag

De voorzitter: Dan komen we bij agendapunt 11. Dat zijn de moties vreemd aan de orde van de dag. Zoals eerder vermeld zijn dat er zes. Ik hanteer het als volgt, dat we eerst alle zes de moties bespreken en daarna over alle zes de moties gaan stemmen.

Als eerste aan de orde is de 2^e gewijzigde motie vreemd, 2952, Plusquin/Schuuring, inzake varkenstallen in Egchel. Mevrouw Plusquin, aan u het woord. U kent de procedure. Het wordt toegelicht. Daarna de Gedeputeerde. Daarna kunnen vervolgvragen gesteld worden. Mevrouw Plusquin, aan u het woord.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Het houdt niet op, niet vanzelf. Het is niet met plezier dat wij deze motie indienen. Hebben we een omgevingsverordening aangenomen, waarin een einde wordt gemaakt aan de landbouwonwikkelingsgebieden, de LOG's, waarin alleen nog incidentele nieuwvestiging is toegestaan met compenserende beëindiging elders? Is er een stikstofbeleid, waarvoor bestaande bedrijven offers moeten brengen en bedrijven in onzekerheid zitten, omdat ze geen vergunning hebben? Glijt er dan toch een heel grote uitbreiding doorheen, omdat die op een LOG zit en de nieuwe verordening nog niet is ingegaan, alleen maar omdat de Omgevingswet, waaraan de nieuwe verordening is gekoppeld, telkens wordt uitgesteld. Nu weer 1 januari volgend jaar. Alleen maar omdat het een uitbreiding is die eerder is verleend op basis van een oude stikstofvergunning vanwege het werken met zogenaamde emissiearme stallen, die echter volgens de recente uitspraak niet doen wat ze beloven. De vergunning is verleend en daar wordt gebruik van gemaakt, terwijl bestaande bedrijven moeten afschalen of in onzekerheid zitten, omdat ze nog geen stikstofvergunning hebben. Zo zit er op 1.100 meter van de geplande nieuwvestiging een rundveebedrijf dat in de stikstofplannen voor een halvering ingeboekt staat. Wie kan dit rijmen, voorzitter? Een nieuwvestiging van zes grote stallen dreigt nu te glijpen door de mazen van de regelgeving. Een nieuwvestiging dicht bij de dorpskern van Egchel, waar bewoners tegen protesteren. Voorzitter, eergisteren heb ik met de omwonenden een tour door Pig City gemaakt. Egchel, een dorp met 1.200 inwoners. 1.200. 100.000 varkens, waar er nog 38.000 bij komen, op een steenworpafstand van de basisschool, van het gemeenschapshuis, van de woningen, waar je zou moeten kunnen wandelen of je kinderen kunt leren fietsen. De omwonenden maken zich grote zorgen over hun gezondheid. Aan de ene kant de huizen, aan de andere kant de grote varkensstallen. Geen boerenerven, maar agro-industriële complexen, voorzitter. Ik stond toevallig achter de ophaaldienst van Rendac, waar ik tien minuten gefilmd heb hoe tientallen dode varkens in een vrachtauto verdwenen. Het ging maar door en door. Tientallen. Zo'n ophaaldienst komt minimaal één keer per week, begreep ik. Deze foto maakte ik vanaf de openbare weg. Voor wie het niet kan zien: het zijn dode varkens die ik vanaf de openbare weg heb gefotografeerd, nabij de dorpskern. Bij een bedrijf iets verderop stopte ik om een foto te maken van de luchtwasser. De stank was niet om uit te houden. Waar deze omwonenden om vragen, voorzitter, is om hun gezondheid en die van hun

kinderen en kleinkinderen serieus te nemen. Ze wonen al naast een agrarisch industrieterrein met 100.000 varkens. Moeten er echt nog tienduizenden bij? Het getuigt van moed van de inwoners van Egchel om in verzet te komen, omdat het een kleine gemeenschap is, waar iedereen elkaar kent. Voorzitter, dan is het toch een keer genoeg? Daarom vraagt de motie om als Provincie hierover in overleg te treden met de gemeente, om ervoor te zorgen dat die handelt in de geest van de nieuwe omgevingsverordening en geen gebruikmaakt van een achterhaalde stikstofvergunning. Dat kan door de afwikkeling van de betreffende bestemmingsplannen uit te stellen. Ook een actualisatie van de Wet natuurbescherming is een mogelijkheid, om die in lijn te brengen met recente rechterlijke uitspraken over de veel lager dan verwachte effectiviteit van de zogenaamde emissiearme stallen. Daarnaast, structureel, vraagt de motie om vergelijkbare situaties in kaart te brengen, waar onomkeerbare ontwikkelingen dreigen, die in tegenspraak zijn met de nieuwe omgevingsverordening en het stikstofbeleid, om daarvoor, daartegen moet ik zeggen, een plan van aanpak te verwisselen. Wie het plaatje nog niet goed heeft gezien nog een keer. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Gabriëls: Dank u wel, voorzitter. Ja, het is natuurlijk inderdaad voor de beeldvorming een super bizarre situatie dat in een tijd dat we met stikstofreductie bezig zijn, in een tijd waarin we met gebiedsplannen bezig zijn, waarin er opkoopregelingen zijn, er nog een uitbreiding plaatsvindt – het is geen nieuwvestiging, maar een uitbreiding – van een varkenshouderij. De vergunning die er is uit 2015 en 2020 is echter gewoon een vergunning die deze ondernemer heeft. Het voldoet aan de Omgevingsverordening 2021, die u zelf heeft vastgesteld. In die omgevingsverordening staat wel dat er geen nieuwvestiging mag komen of uitbreiding mag komen in extensiveringsgebieden, maar dit gaat om een intensiveringsgebied, dus dit staat niet in die omgevingsverordening die u heeft vastgesteld. Met andere woorden, de zorg en de beeldvorming en de rariteit dat je aan de ene kant aan het reduceren bent en met opkoopregelingen bezig bent en aan de andere kant nu in deze tijd deze uitbreiding plaatsvindt op basis van een oude, al verleende vigerende vergunning, dus bestaand recht; die zorg en die beeldvorming delen wij compleet met u. Het is natuurlijk wel zo, wat ik net gezegd heb, dat in die omgevingsverordening die wij hebben vastgesteld, die u heeft vastgesteld, dit dus mag, welk moreel oordeel u daar ook over heeft, mevrouw Plusquin. Ook conform die vergunning die verleend is in 2020 mag het, welk moreel oordeel we daar met zijn allen wel of niet over hebben. Wat ik zou kunnen toezeggen... Deze motie wordt ontraden, want wat u vraagt kan niet. Maar wat ik zou willen toezeggen is: in de gebiedsplannen die wij gaan opstellen; er komt een heel groot proces aan, waarin wij met agrariërs, waterschap, LLTB en natuurorganisaties een gebiedsplan aangaan. In die gebiedsplannen gaan wij de gesprekken aan met agrariërs, maar ook met natuurorganisaties. Dan wordt de puzzel gelegd. De ruimtelijke puzzel wordt gelegd: waar kunnen uitbreidingen plaatsvinden? Waar wordt juist gesaneerd? Dan heb ik het over vrijwillige opkoopregelingen. Waar worden verplaatsingen toegestaan? Dat is enerzijds het ruimtelijke spoor. Anderzijds is het heel relevant om de vergunningen in kaart te brengen. Welke vergunningen zijn door de gemeente verleend? Voor welke vergunningen zijn wij verantwoordelijk? Kunnen wij inzichtelijk maken überhaupt waar latente ruimte zit. Dat is sowieso heel relevant in het kader van de gebiedsplannen. Enerzijds willen wij dus in de gebiedsplannen inzichtelijk maken wat de feitelijke vergunningen zijn die wij verleend hebben. Is er latente ruimte, ja of nee? Anderzijds moet de puzzel gelegd worden welke doelen, welke bedrijven waar komen te liggen. Dat willen wij heel graag in kaart brengen, zodat inderdaad dit soort situaties, enerzijds uitbreiding, anderzijds bezig met reductie, niet meer voor hoeven te komen. **Dus dat zou ik kunnen toezeggen, dat we in het plan van aanpak daar gewoon aandacht aan schenken, aan het in kaart brengen van de Wnb-vergunningen met latente ruimte en aan de andere kant dus de ruimtelijke zaken, die dan uiteindelijk in de omgevingsverordening moeten landen, waar u dan over gaat.** In de Omgevingsverordening van december 2022, door u vastgesteld, heeft u dit niet eruit gehaald of benoemd, dus dat is de huidige situatie.

De voorzitter: En dat maakt het oordeel over de motie...

Gedeputeerde Gabriëls: Dat maakt het oordeel over de motie: ontraden, met wel de toezegging dat wij graag in gebiedsplannen de vergunningen in kaart willen brengen en willen kijken wat nodig is om in die verordening zaken aan te passen, ja of nee, in de gebiedsplannen.

De voorzitter: Dank u wel, Gedeputeerde. Dan gaan we nu even kijken of er nog vervolgvragen zijn. Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, ik zou toch ook willen dat de Gedeputeerde in gesprek gaat met Peel en Maas om te kijken of het wel in de geest van die nieuwe omgevingsverordening toegepast kan worden. Daarbij wil ik toch echt benadrukken dat die vergunning is gebaseerd op RAV-codes die niet houdbaar zijn gebleken. Die gaan uit van 85% ammoniak, terwijl ze in de praktijk niet of met heel veel moeite 50% halen. Dus het klopt gewoon niet. Het klopt gewoon niet.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Gabriëls: Mevrouw Plusquin spreekt een moreel oordeel uit, wat niet klopt. Maar wat er niet klopt aan wat u zegt is dat de RAV-codes niet geldig zijn. De RAV-codes waar u op doelt gaan over kippen en rundvee. Dit betreft varkens. Los van het morele oordeel dat u hier neerzet. Ik vind het ook ... Ook als u hier zou staan zouden deze agrariërs dit recht hebben.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter ...

De voorzitter: Het is maar één termijn. Er lag ook nog een vraag van mevrouw Plusquin of u nog in gesprek gaat met de gemeente.

Gedeputeerde Gabriëls: We hebben geen instrumenten om, zoals ik al zei met een vergunning uit 2015 en 2020 en de door u vastgestelde omgevingsverordening, met de gemeente in gesprek te gaan. Overigens hebben wij de gemeente al gevraagd om de Omgevingsverordening 2021 te volgen, maar in die omgevingsverordening staat dat in intensiveringsgebieden dit toegestaan is. Had u in 2022 of in de komende verordening daar iets anders over gezegd, dan hadden we daarover in gesprek kunnen gaan. Wat nog moet volgen is een MER-procedure, bestemmingsplanprocedure en dan ook het geven van de omgevingsverordening, maar dat ligt op gemeentelijk niveau. Dat is een gemeentelijk ... Wij hebben geen instrumenten en geen rol als Provincie nu, los van het feit dat we wel moreel uitspreken dat het inderdaad een rare situatie is dat er in een tijd van reductie en in een tijd van gebiedsplannen nog nieuwe stallen gebouwd worden ... Daar spreken wij onze zorgen over uit, maar wij hebben geen rol en geen instrumenten om nu daar de gemeente op welke manier dan ook te dwingen, wat u daar moreel ook van kunt vinden.

De voorzitter: Dank u wel. Daarmee ... Ik snap dat u graag een heel debat zou willen, maar daar is ...

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Kan die toezegging nog een keer herhaald worden. Dan kan ik met de mede-indieners overleggen.

Gedeputeerde Gabriëls: Wij willen heel graag, omdat het zowel om een ruimtelijk spoor als een natuurspoor, een natuurvergunningsspoor gaat, de natuurvergunningen inzichtelijk maken, de feitelijke vergunningen die er zijn van de agrarische en de industriële bedrijven. Dus: welke vergunningen worden onder of misschien wel boven gebruikt? Boven mag niet. Onder gebeurt. Dat noemt men latente ruimte. Die moet in kaart gebracht worden, anders kan intern gesaldeerd worden en kunnen nog meer uitbreidingen plaatsvinden. **Die moeten we in kaart brengen. Dat willen we heel graag. Dat is een toezegging.** Dat is ook niet meer dan logisch. Dat moet overal in Nederland gebeuren. Dat is één van de grootste problemen namelijk, dat we geen zicht hebben op het feitelijke gebruik van de vergunningen. Dat is één toezegging. **De tweede is dat we ook op het gebied van het ruimtelijke spoor de puzzel gaan leggen in de**

gebiedsplannen om te kijken welke bedrijven waar willen uitbreiden/verplaatsen in het hele kader van het hele Remkes-verhaal van verplaatsen, innoveren, maar ook vrijwillige opkoop. Dat zijn er in Limburg heel erg veel. Dus dat wij ook ruimtelijk inzichtelijk gaan maken welk bedrijf dan samen met de plattelandscoalitie waar gewenst is en misschien welke waar in mindere mate, maar dan wel in overleg, om dat dan ook inzichtelijk te maken, zodat u én op het ruimtelijke spoor én op het natuurvergunningsspoor het inzichtelijk heeft, waar u dan vervolgens als Staten bij meerderheid wat over kunt vinden. Dus enerzijds de omgevingsverordening en anderzijds de vergunningssituatie. Dat is de toezegging.

De voorzitter: Dank u wel. Dank u wel. Ja, we gaan toch pas stemmen na de zes moties. Ja, u heeft er drie, dat klopt, ja. Nou, de volgende nog even niet, want dat is de 6^e gewijzigde motie vreemd, 2954. Die wordt ingeleid door de heer Thewissen. Dit inzake IPO is dood, lang leve IPO.

De heer Thewissen (SVL): Dank u wel, voorzitter. Dat ik dit nog mag meemaken aan het eind van vier jaar, samen met de heer Megens van de PVV, de AV-IPO-pipo's genoemd door u. Dan ligt er hier een motie voor. Nou, de wonderen zijn de wereld nog niet uit. Waar het om gaat is dat er een onderzoek is gestart naar het functioneren van het AV IPO. Nou, wij zijn altijd zeer kritisch, positief kritisch, want wij juichen samenwerking toe, maar de manier waarop, daar vinden wij iets van. Het leek dat wij als Provincie Limburg daar in het begin alleen voor stonden, maar inmiddels delen meerdere Provincies dat geluid. De heer Megens en ik zijn ontzettend blij dat in de laatste FEB-commissie het functioneren van het IPO en dit onderzoek op veel aandacht heeft mogen rekenen, dat er zelfs een verzoek kwam voor een tweede termijn. Het houdt niet op. Dat heeft geleid tot deze motie. We durven wel te zeggen dat de afgelopen tijd ook intensief samengewerkt is met onze Gedeputeerde in het IPO. Zie deze motie vooral als 'er is iets in beweging gezet, in ieder geval de goede kant op'. Zie het als aansporing en als zetje in de rug voor het nieuwe College en de nieuwe Staten om die goede samenwerking in ieder geval voort te zetten, dat het IPO, maar ook AV IPO, op alle onderwerpen die u aangaat de aandacht krijgt die het verdient. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, meneer Thewissen. Voor ik het woord aan de Gedeputeerde geef; u begon er zelf ook al eventjes over. U noemde de heer Megens ook. Namens onze Staten heeft u veel tijd en energie gestoken in het IPO. Ik denk oprecht, namens iedereen, dat ik u beiden daar hartelijk voor wil bedanken, voor al uw inzet bij het IPO. Dank daarvoor. De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Toorenborg: Dank, voorzitter. De complimenten waren echt zeer terecht, omdat het wel iets in beweging heeft gezet. Ook de positief kritische houding van de Statenleden uit Limburg hebben af en toe echt wel gemaakt dat iedereen dacht: ja, wow, we kunnen het niet zomaar uitbreiden met bepaalde taken, uitbreiden met bepaalde middelen, zonder dat we goed uitleggen waarom we iets doen en waarom we inderdaad soms iets niet doen. Dus dat is denk ik een heel waardevolle bijdrage geweest. Gisteren hadden we het bestuur van het IPO. Toen is al een beetje teruggekeken hoe het is gegaan, hoe het AV-IPO-rapport, het AEF-rapport moet ik eigenlijk zeggen, besproken is in de Staten. Dus ik heb eigenlijk al aangekondigd dat dit de lijn is van uw Staten. Ik vind eigenlijk ook strikt genomen dat ik er niet over ga. Dit is iets dat u onderling doet, maar ik mag het met warmte aanbevelen om deze motie aan te nemen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan kijk ik even of er nog behoefte is aan vervolgvragen. Dat is niet het geval. Stemmen doen we na afloop, zoals al gezegd. Dan komen we bij de derde motie vreemd. Dat is motie 2955 van mevrouw Plusquin, inzake rekening houden met territorialiteit bij verplaatsen van bevers. Mevrouw Plusquin, aan u het woord.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Ik probeer het wat kort te houden. 818 mensen hebben een petitie getekend omdat ze zich zorgen maken over de bevers in Het Maasveld, Tegelen. Aanvankelijk hebben ze gehoord dat ze doodgeschoten zouden worden. Daarna zouden ze verplaatst worden naar een andere plek, naar het buitenland. Er is heel veel onduidelijkheid over geweest. Ze hebben ook contact opgenomen met de mensen van de faunabeheereenheden. Die hebben aangegeven

dat er geen ruimte is. Kortom, er is heel veel onduidelijkheid over wat er nou met die bevers in Tegelen gaat gebeuren. Ook vanuit die gemeente was er sprake van heel summiere informatie. Ik heb nog gezocht naar de informatie die op die website zou staan. Ik heb het niet gevonden. De Gedeputeerde heeft wel beloofd om Venlo daarmee te helpen. Er is nog steeds heel veel onduidelijkheid over. Het verplaatsen van bevers naar een ander gebied... De geschikte territoria zitten redelijk vol, dus als je die bevers naar een ander gebied verplaatst is dat eigenlijk hetzelfde als ze doden, want ze zijn territoriaal. Deze motie roept op om bij die verleende ontheffing erop toe te zien dat de verplaatsing niet geschiedt naar een ander territorium in het algemeen, maar dat ook in de casus Tegelen ... Ik hoop dat de Gedeputeerde hier een toezegging kan doen. Er is een heleboel onrust over. Dat 818 mensen zich zorgen maken over bevers in Tegelen heb ik nog niet eerder meegemaakt in die acht jaar dat ik hier met bevers bezig ben.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Plusquin. Dan geef ik het woord aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Gabriëls: Dank u wel, voorzitter. Natuurlijk, ik heb dat ook in de commissie gezegd, er is nooit sprake geweest, nooit een ontheffing verleend en ook nooit een ontheffing aangevraagd, voor het doden van bevers. Nooit. Het enige wat je dan kunt doen als er plotseling ergens opplopt dat er sprake is van het doden van bevers, is volgens mij gewoon dat niet voeden en de rust bewaren. Daar helpt dit denk ik niet bij, omdat het gewoon nooit aangevraagd is en ook nooit verleend is. Dat wil ik even gewoon ... Dat heb ik al een keer rechtgezet. Dat zal ik nog een keer rechtzetten. Er is nooit een aanvraag geweest voor het doden van bevers en er is nooit een aanvraag verleend voor het doden van bevers. Toch ging die petitie over het doden van bevers. Dan kun je één ding doen: volgens mij is dat rust bewaren. Dat is wat ik toch wil zeggen. Ik snap dat mensen zich zorgen maken. Het gaat om dieren. Het gaat om belangrijke dieren. Het gaat om mooie dieren. Dus ik snap dat mensen ... Ik zou die petitie misschien ook nog getekend hebben, maar dan zou ik vervolgens denken: oh, gelukkig, het is onder controle, want er is nooit zo'n vergunning verleend. Dat als eerste. Ten tweede weet de Provincie, en staat dat ook in onze regels voor het verlenen van ontheffingen, dat je bevers niet naar territoria mag verplaatsen van een andere bever, omdat die elkaar tot de dood bevechten. Dat weten wij, dus is dat een standaardregel in de ontheffing, dat als je hen verplaatst, dat dat niet gebeurt naar andere territoria. Als je dan een ontheffing verleent die doorgeschreven wordt via de faunabeheereenheid naar de Gemeente Venlo, dan gaan we ervan uit dat Venlo dat net als alle andere ontheffingen die wij verlenen... Daar zit trouwens ook nog een toezichthouder op, die ook op de hoogte is. We gaan er dan van uit dat dat gewoon gebeurt. Niets wijst erop dat daar iets mis aan het gaan is. Helemaal niets. Wat ik nog kan begrijpen is dat de communicatie misschien onduidelijk is – die snap ik – en dat daardoor onrust blijft ontstaan, maar kun je dat soms niet wegnemen als dat soort onjuistheden opploppen. Nogmaals, voor iedereen die het wil horen: er is geen sprake van bevers die in een ander territorium geplaatst worden en er is ook geen sprake van een ontheffing om de bever te doden, wel om hem te verplaatsen en te verjagen. Ja, dus dit is een enorm overbodige motie en daarom zou ik hem willen ontraden. Dit is echt alles wat we al doen.

De voorzitter: Een aanvullende vraag, mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, ik zou dan toch willen kijken ... We hebben toen gezien hoe dat met de dassen in Roermond is geëscaleerd. Mensen zijn daarbij betrokken. Als de gemeente daar niet duidelijk over communiceert; wij krijgen de hele tijd die vragen binnen, voorzitter. Zet dan als u weet dat die zorgen leven bij die mensen ... Die petitie was gericht op het doden, maar er wordt ook een nieuwe petitie opgericht die gaat over het verplaatsen. Communiceer dan als Provincie: wij zijn verantwoordelijk voor die Wet natuurbescherming. Zet het dan duidelijk op de provinciale website. Dan kunnen wij daar ook naar verwijzen. Maar de mensen melden zich heel bezorgd bij ons, omdat ze geen gehoor krijgen bij de Provincie, bij de FB en bij de Gemeente Venlo.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Gabriëls: Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, u kunt van ons verwachten dat wij eerlijk antwoorden geven op elke vraag die ons gesteld wordt met betrekking tot het verlenen van die ontheffing. Ik verwacht ook, misschien wel van Statenleden, dat ze dan ook bijvoorbeeld op vragen van mensen die zich zorgen maken zeggen: er is daar gewoon nu even niets aan de hand. Dus dat ze de rust bewaren. U kunt dan ook reageren ... Ik begrijp het qua communicatie, maar hebben we hier een communicatiemotie liggen of hebben we hier een motie liggen die oproept om de bevers niet in een territorium te plaatsen waar al een bever zit?

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Nou, beide, want er zijn gewoon heel veel mensen bij ...

De voorzitter: Er is geen ruimte voor debat hier. Sorry. Ik snap hem helemaal, maar daar moet de Gedeputeerde ook op letten: er is geen ruimte voor debat, hij is duidelijk geweest. Het oordeel heeft hij ook gegeven. Daarmee is de beraadslaging over deze motie afgerond. Dan komen wij bij de gewijzigde motie vreemd 2957, ook van mevrouw Plusquin en de heer Van Caldenberg, inzake betrekken Provinciale Staten bij afhandeling onderzoek grondverkoop Californië BV. De heer Van Caldenberg geeft de toelichting.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, we staan hier naar aanleiding van een publicatie in de NRC. Dat heb ik deze Statenperiode al een aantal keren volgens mij gezegd. Die publicatie gaat over Californië BV. We hebben als Provinciale Staten twee mededelingen portefeuillehouder gekregen van het College, één waarbij gezegd wordt dat de directie c.q. Raad van Commissarissen van Californië BV is opgestapt. De andere hebben we deze week gekregen en die zegt dat er een feitenanalyse is gekomen en dat die bestudeerd is. Tezamen met andere aandeelhouders is het College tot de conclusie gekomen dat die nog steeds niet beschikken over de informatie om tot een volledig beeld te komen inzake de genoemde grondtransacties in het artikel van de NRC. Er wordt gevraagd om die informatie wel te verkrijgen. Dat is goed. Op dit moment worden de voorbereidingen getroffen voor een extern onafhankelijk en onpartijdig onderzoek door Californië BV. Zodra de resultaten bekend worden, zullen we uw Staten uiteraard nader informeren. Het is op zich wel bijzonder dat Californië BV zelf de opdracht geeft voor een onpartijdig en een onafhankelijk onderzoek naar het handelen van zichzelf. Dat vind ik een merkwaardige constructie, maar deze week bleek ook in dagblad De Limburger dat er eerder door de Gemeente Horst aan de Maas in de persoon van de heer Tegels, toen nog wethouder voor het CDA, en de burgemeester van Horst aan de Maas, de heer Palmen, eerder van deze integriteitsvraagstukken, grondtransactiestukken, melding is gemaakt en dat het in de aandeelhoudersvergadering van Greenport aan de orde is gekomen, waarbij ook de rol van de voorzitter van Greenport genoemd wordt, de directeur van Greenport, de heer Van Heugten. De vraag is dus nu: als we sec gaan onderzoeken wat de rol is van Californië BV en we daar kijken wat er gebeurt, dan blijven misschien een aantal belangrijke elementen, die voor de Staten van belang zijn - hoe hebben wij als Provincie nou geacteerd in Greenport, hoe heeft Greenport nou geacteerd ten opzichte van Californië? – onbeantwoord. De motie die we indienen gaat erom dat wij aan de voorkant door GS geïnformeerd, gesondeerd willen worden om duidelijk te krijgen wat nou de vraagstelling is van dat externe feitenonderzoek. Voorzitter, dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter, dank aan de heer Van Caldenberg voor de toelichting op de motie. We hebben hier natuurlijk voor ons liggen een verhaal waarvan wij als College hebben gezegd: wij vinden dat het onderzoeken waard en nodig. Dat hebben we ook met u gedeeld. We zitten nu in de fase dat we een verdiepend onderzoek gaan doen. Ik heb daar ... Dat wordt uitgevoerd binnen onze organisatie door de ons zeer gewaardeerde concerncontroller. Die heeft vanmorgen hier ook nog even contact over gehad met een advocaat die ons hierin begeleidt. Die heeft ons ten zeerste ontraden om hier op dit moment in het openbaar over te spreken, maar ook ten zeerste ontraden, voorzitter, om deze motie aan te bevelen bij u. Dat doen we dus ook niet. Natuurlijk snap ik heel goed vanuit de positie van de Staten dat ze heel erg scherp op de bal willen zitten en ook willen weten wat er uit dat feitenonderzoek, uit die feitenanalyse gaat komen. Dat willen

wij ook, maar we zitten nog in de fase dat we het nog niet weten. Voorzitter, daar wil ik het bij laten. Wij appreciëren deze motie als volgt: ten eerste ontraden. Tot zover.

De voorzitter: Een vervolgvraag van de heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja, voorzitter, het is niet de intentie van de indieners van deze motie om mogelijke juridische rechtsgevolgen te hypothekeren. Dat is niet de bedoeling. Wij willen ons ervan vergewissen dat de scope van het onderzoek voldoet aan datgene wat wij als Staten uiteindelijk aan informatiebehoefte hebben. Dat zou verder kunnen gaan dan sec alleen Californië BV. Dat zou ook kunnen gaan over het optreden van Greenport en dat zou ook kunnen gaan over de wijze waarop deze Provincie als aandeelhouder daar heeft geparticipeerd. Ik wil de Gedeputeerde in ieder geval vragen of we het gevoel kunnen krijgen dat als we straks dat feitenonderzoek en die tijdlijn hebben, dat we die volledige scope inzichtelijk krijgen.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Voorzitter, allereerst is onze informatiepositie naar de Staten toe kraakhelder. Alle antwoorden die we krijgen, alle resultaten die uit dat onderzoek zullen volgen, zullen wij met u delen. Ook wij hebben hier gezien wat dit los heeft gemaakt in uw huis. Dat hebben we ook in beslotenheid met elkaar besproken. Op die manier bedienen we u ook. Daar moet u ons in dit geval even op de blauwe ogen vertrouwen. Maar we snappen heel goed uw oproep, maar nogmaals, ik ga er in het belang van het onderzoek dat loopt niet meer over zeggen dan dat er nu over gezegd is, voorzitter.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, voor nu zullen we de motie aanhouden.

De voorzitter: Dank u wel. De motie 2957, Plusquin/Van Caldenberg, inzake betrekken Provinciale Staten bij afhandeling onderzoek grondverkoop Californië BV is daarmee aangehouden. Dan komen we bij de volgende. Dat is de 3^e gewijzigde motie vreemd, 2958, Jetten, inzake hulp aan slachtoffers aardbeving. Ik geef op voorhand even mee dat dit een initiatief is vanuit uw Staten en dat onze appreciatie dus ook is: oordeel Staten. We geven daar verder geen toelichting meer op. Het woord is aan mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u wel, voorzitter. Collega's, gisteravond begonnen we deze Statenvergadering en stonden we stil bij de slachtoffers van deze verschrikkelijke aardbeving. In deze motie wordt nog gesproken over meer dan 16.000 slachtoffers. Nou ja, de teller loopt door. Inmiddels zijn er al meer dan 21.000 slachtoffers. Een aardbeving is niet iets wat je wil. Dat overkomt je. Deze aardbeving heeft verschrikkelijke gevolgen met onvoorstelbaar veel slachtoffers. Er is nu hulp nodig, zowel in goederen, opvang, eten, tenten. Maar wat je nu vooral hoort is dat hulp nodig is in de vorm van geld. Een mens in nood, een land in nood; solidariteit is een heel mooi goed. Iedereen – dat is hartverwarmend om te zien – gemeenten, privé, organisaties, doet iets in haar of zijn vermogen. Deze motie roept op dat ook de Provincie iets doet op ons niveau. Dus ik roep alle collega's op om voor deze motie te stemmen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even of er nog een vervolgvraag is. Dat is niet aan de orde. Dan komen we bij de gewijzigde motie vreemd, 2959, mevrouw Berghorst en de heer Westen, inzake Limburg verbreding veiligheidskader Chemelot. Het woord is aan mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Voorzitter, dank u wel. Veiligheid rondom Chemelot heeft ons vandaag beziggehouden en houdt ons eigenlijk al een tijdje bezig. Ik heb een motie gemaakt, omdat ik denk dat het belangrijk is dat we nadenken over hoe we de veiligheid op zo'n terrein organiseren. Nou zijn de gemeenteraden ... Het bovenwettelijk veiligheidskader, wat wij hier ook al besproken hebben, is daar aangenomen. Daar is een motie ingediend om dat kader niet alleen te laten gelden voor nieuwe situaties, maar ook voor bestaande situaties. Dat is denk ik een heel goede zet van deze gemeenteraden, maar ook

een lastige zet juridisch gezien. Toch heb ik gemeend om hier een motie over te maken, niet met de insteek om deze Gedeputeerde nu met een motie in de hand op pad te sturen en dit even te regelen, maar vooral als signaal breed uit de samenleving van ons als volksvertegenwoordigers, zoals dat ook in Sittard-Geleen is gedaan en zoals dit ook in Stein is gedaan, om aan te geven dat de bevolking echt een veiligere situatie wil hebben. Dus met de insteek dat dit niet een juridisch dwangmiddel is en dat de Gedeputeerde niet iets hoeft te doen wat juridisch niet kan, wel een signaal vanuit deze volksvertegenwoordiging dat wij het bovenwettelijk veiligheidskader ook van toepassing willen laten zijn op bestaande situaties. We geven daarin de Gedeputeerde alle ruimte en creativiteit – we hebben een heel creatieve Gedeputeerde – om dat op zo'n manier te interpreteren dat het ook geregeld kan worden.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Berghorst. Dan geef ik het woord aan Gedeputeerde Van Toorenburg.

Gedeputeerde Van Toorenburg: Voorzitter, dank u wel. Dit zijn van die momenten waarop ik mijn vader heel erg mis, want hij was één van de mensen binnen de DSM die heel veel chemicaliën kocht en altijd heel erg scherp was op veiligheid. Zodra er ergens iets gebeurde, er rommelde iets, zat hij rechtop en dacht hij: het zal toch niet dat er iets gebeurt? Heel lang liet hij schepen op zee liggen, omdat hij niet wilde dat te veel spullen in Limburg zouden liggen, omdat hij dat gevaarlijk vond. Met trots draag ik altijd nog zijn horloge van zoveel jaar DSM. DSM bracht me naar Limburg, dus u mag ervan overtuigd zijn dat de veiligheid van Limburg echt iets is, zeker op het Chemelot-terrein, wat me aan het hart gaat. Het is dus ook goed... We hebben net even in de pauze gebruikgemaakt van de tijd, om eens even te kijken: hoe kunnen we nou doen wat terecht wordt gevraagd door mevrouw Berghorst en meerdere Statenleden, wat terechte zorgen zijn van de omwonenden van Chemelot? Omdat we aan de ene kant ... Daarom is het een beetje bijzonder dat het een motie vreemd is. Je zou zeggen, daar hebben we het toch vanmorgen over gehad? Nee, er is een verschil tussen dat rapport dat is gevolgd na dat OvV-verslag en het algemene beleid om te zorgen voor veiligheid van chemische bedrijven, grote bedrijven die risico's met zich brengen moet ik zeggen. Maar toch pakken ze wel ineen. Wat ik zou willen doen is met dit stevige signaal zowel teruggaan naar de club met wie wij bezig zijn met kijken naar de toekomstige ontwikkeling van Chemelot en zorgen dat het veilig is, dus het daar inbrengen, en tegelijkertijd dit ook als een nog stevigere steun in de rug te zien van het hele traject wat wij met de RUD aan het volgen zijn, om ervoor te zorgen dat Chemelot nu op zichzelf ook al zich aan alle regels houdt. Komt bij dat we natuurlijk weten dat Chemelot via haar eigen interne veiligheidsprogramma samen bewust veilig invulling geeft aan vergroting van de veiligheid. Ook wat dat betreft zullen wij de hete adem in hun nek blijven. Dus kort en goed, voorzitter, als ik hem zo mag uitleggen dat wij op alle punten waarin wij over Chemelot spreken zullen kijken hoe de bestaande situatie te verbeteren is, dan doen wij volgens mij heel veel wat heel veel mensen echt nodig vinden en waar hun zorgen liggen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ik wil aangeven dat de Gedeputeerde hem zo mag interpreteren.

Gedeputeerde Van Toorenburg: Voor de volledigheid zou ik heel graag willen zeggen, voorzitter: oordeel Staten.

De voorzitter: Dank u wel. Er zijn geen vervolgvragen meer. Daarmee zijn we aan het eind van de beraadslaging van de moties vreemd. Ik kijk nog even naar mevrouw Plusquin die net de suggestie gaf nog even na te denken over een ander motievraag.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, dank u wel, voorzitter. Kijk, de Gedeputeerde heeft me over de bevermotie – ik heb even het nummer niet overgeschreven – in openheid toegezegd wat er gaat gebeuren, dus die trek ik in, over de bevers.

De voorzitter: Een voor de helderheid. Dat is motie vreemd 2955, Plusquin, inzake rekening houden met territorialiteit bij het verplaatsen van bevers. Die motie is ingetrokken.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja. Ik wil wat betreft de motie van Egchel – ja, ik heb het nummer niet meegenomen – over de varkenshouderij in Egchel ...

De voorzitter: Ja, dat is motie 2952.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja. Die wil ik wel indienen, want wij vinden het toch zorgelijke ontwikkelingen. We willen het signaal afgeven. Bovendien ligt er ook een gemotiveerd intrekkingsverzoek van MOB. Nou, we weten allemaal waar dat toe kan leiden. Ja, het gaat wel om een nieuw bouwvlak, want er is een bestemmingsplanwijziging nodig. Het is een nieuwvestiging. Het voert te ver om dat nu in de stemverklaring uit te leggen.

De voorzitter: Voor de volledigheid: u had hem natuurlijk al ingediend, maar u wilt hem ook in stemming brengen.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): We willen hem zeker in stemming brengen. Ja. Dank u wel.

De voorzitter: Prima. Even voor de helderheid, de motie 2955 over de bevers is ingetrokken en de motie 2957 over het onderzoek bij Californië is aangehouden. De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ik heb nog een vraag aan het College als dat mag over de motie vreemd, 2959, van de PvdA. Er werd gezegd: als het de strekking is zoals de Gedeputeerde hem vertelt, willen we hem zo indienen. Wij spreken uit ... Het staat hier toch wezenlijk veel meer rigide. Wij spreken uit ... Als we hier nu voor stemmen ... We willen eigenlijk tegen het voorstel stemmen, maar met de toelichting die we hebben gehoord zou het best kunnen zijn dat we het ermee eens zijn, maar het blijft overeind dat het 'spreken uit' wel hier staat. Dus hoe gaan we hier nu even precies mee om?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Toorenborg: Voorzitter, ik denk dat we het zo zouden kunnen uitleggen: er staat hier strikt 'het veiligheidskader'. Dat kun je op verschillende manieren interpreteren. Het is het totale veiligheidskader. Het veiligheidskader kijkend naar wat Chemelot zelf nu doet, het veiligheidskader wat we aan het behandelen zijn waar het gaat over de RUD en het veiligheidskader wat volgt uit het OvV. Dus op al die terreinen gaan wij gewoon serieus kijken, niet alleen naar de toekomstige situaties, maar ook naar de bestaande situaties. Zo zou u een beetje creatief kunnen kijken, denk ik, naar wat het totale veiligheidskader is.

De voorzitter: En dit staat ook zo genotuleerd. Mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Omzien!): Dank u wel, voorzitter. Mag ik alvast een stemverklaring dan geven op motie 2952?

De voorzitter: Ik kijk even of er geen andere vragen ter toelichting, technisch ... Nog wel een technische vraag, voordat we aan de stemverklaringen beginnen.

De heer Nijskens (VVD): Ja, over de motie 2952; heeft het College die motie überhaupt nodig om te doen wat mevrouw Van Toorenborg voorstelt om te doen? Volgens mij niet. Daarom zou hij overbodig zijn.

De voorzitter: Dat is een vraag aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Toorenborg: Nou, voorzitter, ik denk dat zowel het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer, als de debatten die we met elkaar hebben gevoerd, als het totale traject dat we aan het voeren zijn landelijk; dat zijn allemaal bouwstenen, omdat wij weten dat we nog kritischer moet kijken naar veiligheid. Dus ik zie dit als een serieuze extra motor aan de auto, waarlangs wij op pad zijn om ervoor te zorgen dat het veiliger wordt daar. Het is een beetje een rare vergelijking, merk ik, maar goed, u begrijpt wat ik bedoel. Het gaat er mij om dat ik alles in het werk zet en goed luister naar wat er gebeurt, wat uw verzoek is, dat ik op alle terreinen extra aandacht besteed, ook aan de zorgen van de omwonenden bij het Chemelot-terrein.

De heer Nijskens (VVD): Dat is niet echt een antwoord. Het lijkt net alsof als de motie dadelijk verworpen zou worden het College dat niet zou doen. Dat kan ik me niet voorstellen. Klopt dat?

Gedeputeerde Van Toorenborg: Voorzitter, dat heb ik denk ik wel uitgelegd. Soms helpt het, ook als je met grote bedrijven spreekt, met grote internationale belangen, waarvan de hoofdkantoren niet meer in Nederland zitten, als je totale volksvertegenwoordiging je een boodschap heeft meegegeven, dus laten we het dan ook zo zien.

De voorzitter: Dank u wel. Dan kijk ik even; geen andere technische vragen meer. Dan geef ik nu inderdaad ruimte voor eventuele stemverklaringen over alle moties gelijk maar in één keer. Dus als iemand een stemverklaring bij een motie wil doen, dan is dit het moment. Mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Omzien!) Dank u wel. Dit gaat dus over de motie vreemd 2952, over de varkenshouderij in Egchel. Ja, hoewel Omzien! een warm voorstander is van de agrarische sector, een zeer warm voorstander, worden we niet warm van dit soort initiatieven. Die zien wij ook liever niet, dit soort grootschaligheid. Maar goed, we hebben geluisterd naar wat de Gedeputeerde daarover zegt. Om die reden zal ik helaas tegen de motie moeten stemmen, maar wel met de uitdrukkelijke hoop, dat Omzien! hoopt, dat zowel de ondernemer alsook de gemeente en de omwonenden tot een beter, meer milieuvriendelijk en diervriendelijk alternatief zal komen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van der Linden heeft nog een stemverklaring. Graag even erbij zeggen bij welke motie.

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dank u, voorzitter. Ja, bij motie 2959. Wij hadden daar ook wel twijfels bij, niet in de laatste plaats omdat we die nota waarover het gaat sonderend hebben behandeld. Ik dacht: komt daar nog iets terug van het College? Dat is niet helemaal helder geworden. U wilt hem als een stevig signaal meenemen en vanuit dat oogpunt kunnen we hem steunen en zullen we ook voor die motie stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Wolters Gregório, een stemverklaring.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik heb er zelfs twee. De eerste is bij motie 2952. We vinden het jammer dat de vragen omtrent deze 38.000 extra varkens al twee keer verdaagd zijn en we nu de omwonenden een negatieve boodschap moeten brengen. We zullen nu voor de motie stemmen en de komende periode deze scheve situatie actief aanpakken. De tweede stemverklaring is er bij motie 2958. Daar zeggen we het volgende. Deze periode zijn er al vele miljoenen uitgegeven aan het bedrijfsleven. Gelukkig toont deze Staten zich de afgelopen maanden ook solidair bij tragedies op menselijk vlak. Laat het een voorstel zijn voor de komende Statenperiode dat we vooral in mensen investeren wanneer dat nodig is. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman (VVD): een stemverklaring voor motie 2958, namens de VVD. Ja, wij leven natuurlijk mee met de slachtoffers en met de betrokkenen. We zijn ook heel blij met de brede hulp die op gang is gekomen, maar volgens ons is het zo dat mensen zelf de keuze kunnen maken om geld over te maken. We vinden het dus ook geen taak voor de Provincie. Het geld is van en voor de Limburgers. Wij stemmen dus tegen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Voncken.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Voorzitter, wij willen namens de CDA-fractie een stemverklaring afgeven op motie 2952, over de varkensstallen in Egchel. We hebben ook de beantwoording van de Gedeputeerde gehoord. Wat we missen in het verhaal en wat voor ons de reden is om hiertegen te stemmen, is dat hier een suggestie gewekt wordt dat ondernemers proberen door de mazen van de wet te kruipen, terwijl we het hier hebben over de uitvoering van de Reconstructiewet, waar we zelf als deze Staten LOG's hebben aangewezen in 2005 en we gezegd hebben: alle concentraties moeten daar plaatsvinden, op de plekken waar niet-piekbelaasters aan de orde zijn. De gebieden liggen overal ver genoeg vandaan. Dat het dan inderdaad, schrijnend, twaalf tot vijftien jaar duurt voor een ondernemer voordat die überhaupt een vergunning krijgt; dan kunnen wij nu een ondernemer niet zeggen: dan heb je pech gehad, want inmiddels denken we er anders over en nou mag het niet meer. Dat vinden wij ... Zo ga je niet met elkaar om.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even rond. Daarmee zijn de stemverklaringen uitgebracht. Dan gaan we nu over tot het stemmen over de nog vier resterende moties. Ik kijk even met hoeveel mensen we precies zijn en of iedereen er is. De vergadering is voor één minuut geschorst.

[SCHORSING]

De voorzitter: Ik mis de heer Bastiaans nog. Die is er niet meer? Nee? Dan zijn we met 43 Statenleden aanwezig bij deze stemming. Als de laatste mensen ook nog even hun plaatsen willen innemen ... Meneer Ijpelaar. Ja. Wouter. Ja. Goed zo. Ja, fijn, dank u, dank u, dank u. Dan gaan we nu over tot stemming. Aan de orde de 2^e gewijzigde motie vreemd, 2952, Plusquin/Schuuring, inzake varkensstallen Egchel. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Deze motie is verworpen met 14 voor en 29 tegen. Dan gaan we naar de tweede, dat is de 6e gewijzigde motie vreemd, 2954, van Thewissen, inzake IPO is dood, lang leve IPO. De stemming is geopend. Ik mis er nog één. Ja. De stemming is gesloten. Deze motie is unaniem aangenomen.

Dan komen we bij de 3e gewijzigde motie vreemd, 2958, Jetten, inzake hulp aan slachtoffers aardbeving. De stemming is geopend. Ik wacht nog op één stem. De stemming is gesloten. Deze motie is aangenomen met 25 voor en 18 stemmen tegen.

Tot slot de gewijzigde motie vreemd, 2959, Berghorst/Westen, inzake Limburg verbreding veiligheidskader Chemelot. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Deze motie is aangenomen met 40 voor en 3 tegen.

12 Sluiting

De voorzitter: Dames en heren, dat brengt ons aan het einde van deze vergadering. Ze zeggen weleens 'je moet nooit de goden verzoeken', maar ik ga ervan uit dat dit formeel uw laatste Statenvergadering is van deze periode. Ja, je weet het maar nooit. Ik ga ervan uit, zeg ik in alle voorzichtigheid. Ik ga u niet nu allemaal bedanken, want daarvoor hebben we nog een bijzondere Statenvergadering vlak na de Statenverkiezingen en dan komen we daar uiteraard uitgebreid op terug. Ik wil toch even memoreren dat deze periode een heel heftige periode is geweest, waarin er heel veel gebeurd is, waar er veel gedebatteerd is. Ik wil u allemaal ongelooflijk danken voor uw inzet. U heeft uw werk allemaal naar behoren kunnen doen mede dankzij al die mensen die u geholpen hebben, zeker uw eigen mensen, die uw eigen fractie

ondersteund hebben, maar vooral ook al die mensen hier in huis, de ambtelijke ondersteuning die steeds hard gewerkt heeft om u alle informatie te geven die u nodig heeft, de Griffie die gezorgd heeft dat het allemaal naar behoren is gelopen en last but not least ook de bodes die gezorgd hebben dat u alle stukken heeft gekregen, de koffie en al het lekkers, dat alles op rolletjes is gelopen. Ik denk dat een groot applaus voor al die ondersteuners op zijn plek is. *[langdurig applaus]* Het houdt niet op. Er staat nog iets heel lekkers, waar ze ook nog voor gezorgd hebben. Dus ik nodig u allemaal uit ...Ik nodig u allemaal uit voor een nazit. We zien elkaar sowieso bij de afscheidsvergadering. De vergadering is gesloten.

(Einde van de vergadering om 15.34 uur)

De notulen van de vergadering van 10 februari 2023 zijn door Provinciale Staten goedgekeurd in hun vergadering van 28 maart 2023.

Dhr. mr. A.O.J. Pregled, griffier

Dhr. E.G.M. Roemer, voorzitter

Voorraadagenda
2023

Dossier nr.	Titel	Gremium	Portefeuillehouder	W 19	W 25	W 26	W 39	W 45	W 50
1170	GEWIJZIGD G-22-009 Statenvoorstel inzake nota Grond- en Vastgoedbeleid 2022-2025 brief GS van 24-02-2022 (GS DOC-00237913)	Financien, Economische Zaken en Bestuur (FEB)	Satijn, S.H.M. (Stephan)	PS 12-05-2023					
1259	Statenvoorstel Ontwikkel- en Samenwerkingsstrategie van de Oostflank Brunssum	Financien, Economische Zaken en Bestuur (FEB)	Satijn, S.H.M. (Stephan)	PS 12-05-2023					
1284	Jaarstukken 2022	Controlecommissie (CC)	Statencommissie		PS 22-06-2023				
646	Statenvoorstel Basisrapportage N280 West wegvak Leudal	Mobiliteit en Duurzaamheid (MD)	Gaans-Gijbels van, M.W.A. (Maarten)		PS 23-06-2023				
280	Statenvoorstel Provinciaal Inpassings Plan (PIP) Proefdraaiplaats Maastricht Aachen Airport (MAA)	Financien, Economische Zaken en Bestuur (FEB)	Roefs, C.W.J.M. (Lia)		PS 23-06-2023				
1129	Statenvoorstel Eindevaluatie Buitenring Parkstad Limburg (BPL)	Mobiliteit en Duurzaamheid (MD)	Gaans-Gijbels van, M.W.A. (Maarten)		PS 23-06-2023				
1347	Statenvoorstel Legesverordening onder de Omgevingswet	Financien, Economische Zaken en Bestuur (FEB)	Roest, A.G.M. (Ad)		PS 23-06-2023				
1296	Voorjaarsnota 2023	Financien, Economische Zaken en Bestuur (FEB)	Roest, A.G.M. (Ad)			PS 30-06-2023			
1211	Statenvoorstel subsidie Fase 3b programma Maastricht Working on Europe	Financien, Economische Zaken en Bestuur (FEB)	Gaans-Gijbels van, M.W.A. (Maarten)				PS 29-09-2023		
1299	Najaarsnota 2023	Provinciale Staten (PS)	Roest, A.G.M. (Ad)					PS 10-11-2023	
1306	Programmabegroting 2024	Provinciale Staten (PS)	Roest, A.G.M. (Ad)					PS 10-11-2023	
383	Statenvoorstel Planologische Procedure N598 De Hut – De Plank	Mobiliteit en Duurzaamheid (MD)	Gaans-Gijbels van, M.W.A. (Maarten)						PS 15-12-2023

Sterke Staten in uitvoering

**Overdrachtsdocument
voor de Statenperiode
2023-2027**

Inhoud

Inleiding	3
1. Versterking Positie Staten	4
1.1 Wat geven we de nieuwe Staten mee	4
1.2 Aanleiding	4
1.3 Werkgroep en aanpak	4
1.4 Voortzetting	4
2. Werkplan bestuurscultuur periode 2023-2027 en handreiking Risicoanalyse Integriteit 2023	6
2.1 Wat geven we de nieuwe Staten mee	6
2.2 Aanleiding	6
2.3 Werkplan bestuurscultuur 2023-2027	6
2.4 Handreiking 'Risicoanalyse integriteit 2023'	6
2.5 Rapport Zuidelijke Rekenkamer: meta-evaluatie Integriteit provincie Limburg	6
3. Aandachtspunten uit de verschillende Statencommissies	8
3.1 Statencommissie Cultuur en Samenleving	8
3.2 Agendacommissie	8
3.3 Commissie Integriteitsbevordering	8

Op 29 maart jl. bent u als lid van Provinciale Staten voor de Statenperiode 2023-2027 geïnstalleerd.

Voor een goede overgang van de oude naar de nieuwe Staten heeft het Presidium van de Statenperiode 2019-2023 dit overdrachtsdocument voor u opgesteld. Daarbij is de nadruk gelegd op een tweetal ontwikkelingen die ook van invloed zullen zijn op deze nieuwe Statenperiode:

- het proces dat in gang is gezet om de positie van Provinciale Staten te versterken en;**
- het Werkplan bestuurscultuur 2023-2027 met de handreiking Risicoanalyse integriteit.**

Tot slot zijn er aandachtspunten opgenomen die uit de verschillende Statencommissies naar voren zijn gekomen.

Dit overdrachtdossier is een van de bouwstenen in het introductie- en scholingsprogramma dat voor de nieuwe Staten is ontwikkeld.

1. Versterking positie Staten

Wat geven we de nieuwe Staten mee

Ga aan de slag met de nieuwe vergaderkalender, vergaderstructuur, agendavorming, selectieproces voorzitters en werk die verder uit. Blijf structureel in zetten op het versterken van de positie van Provinciale Staten met een slagvaardige a-politieke commissie.

Aanleiding

Provinciale Staten hebben in de afgelopen Statenperiode steeds meer en complexere dossiers behandeld. De tendens dat het Statenwerk steeds tijd-rovender wordt en vaak specialistische kennis vereist zet zich door. Versplintering in de politiek zorgt ervoor dat fracties (gemiddeld) steeds kleiner worden en met minder mensen meer moeten doen. Ook in deze Statenperiode zal dat niet veranderen. Daarmee staan de taken die het Statenlid - vaak naast zijn reguliere werk - moet uit voeren behoorlijk onder druk. Om die druk enigszins te verlichten riep het Presidium op 3 december 2021 de werkgroep Versterking Positie Provinciale Staten (VPPS) in het leven met de opdracht om daartoe concrete en uitvoerbare producten te ontwikkelen. Die producten zien op de kader stellende, controlerende en volksvertegenwoordigende functie van PS.

Werkgroep en aanpak

De werkgroep bestond uit de Gouverneur (adviseur) en een zestal Statenleden (ondersteund door de Griffie). Tijdens de jaarlijkse Statendag haalde de werkgroep wensen en behoeften van de Statenleden op. Bestaande processen bleken stroperig en arbeidsintensief: er was behoefte aan verbetering van die processen en aan meer contact tussen Statenleden en Limburgers. Op basis van de ervaringen die de Staten in de afgelopen jaren hebben opgedaan zijn producten ontwikkeld: de vergaderstructuur en vergaderkalender, agenda-vorming en selectieproces voorzitters. Deze producten beogen geen compleet nieuwe werkwijze of aanpak in te voeren maar innoveren de bestaande processen van de Staten. Die zijn op 10 februari 2023 al door de Staten op

hoofdlijn ingevoerd. Deze Staten kunnen daarmee direct aan de slag. Dat scheelt u tijd en er blijft voldoende ruimte voor uitwerking en bijstelling. In bijlage 1 vindt u PS-besluit 'Innovaties processen Provinciale Staten Limburg'.

Voortzetting

Het blijft nodig om structureel te werken aan het versterken van de Staten omdat:

- producten moeten uitgewerkt worden;
- producten en processen gemonitord, geëvalueerd en waar nodig bijgesteld moeten worden;
- er zijn onderwerpen die de aandacht vereisen maar nog onvoldoende uitgediept konden worden (bijv. 'de Staten in contact met de Limburgers');
- het blijft nodig om in te spelen op de ontwikkelingen van onze Limburgse samenleving (bijv. ontwikkelingen in de ICT om de informatieoverdracht naar PS te vergroten).

Die structurele aanpak kan het beste worden opgepakt door een Commissie ex artikel 82 van de Provinciewet en de volgende aanknopingspunten:

- Beperk de omvang van de werkgroep (max. 6 Statenleden, CdK, ondersteuning Griffie) zodat er voldoende ruimte is samen te ontwikkelen en slagkracht om snel in te spelen op ontwikkelingen;
- Commissievoorzitters (vakinhoudelijk) zijn lid of worden regelmatig bij de beraadslaggingen betrokken;
- Zorg voor betrokken leden die affiniteit hebben met het onderwerp;
- Laat de agendacommissie vervallen en neem relevant geachte onderdelen ervan over in deze commissie (bijv. evaluatie van de vergadercycli).
- Hanteer een a-politieke aanpak, dat is passend bij de aard van de onderwerpen,
- De CdK (adviseur) is een goed intermediar tussen GS en PS;
- Een frequentie van 4 tot 6 keer per jaar lijkt voldoende.

Meer informatie

Scan de QR-code voor een interview met de Voorzitter van de Werkgroep VPPS.

P-23-002 Statenvoorstel Presidium inzake innovaties processen Provinciale Staten (PS DOC-00422493).

2.

Werkplan bestuurs- cultuur periode 2023-2027 en hand- reiking Risicoanalyse Integriteit 2023

Wat geven we de nieuwe Staten mee

Bestuurscultuur en Integriteit blijven belangrijke thema's voor de Staten van Limburg. Ga samen met GS en de CdK aan de slag met het 'werkplan bestuurscultuur 2023-2027' en de 'handreiking Risicoanalyse Integriteit 2023' zoals opgenomen in dit overdrachtsdocument.

Aanleiding

Het 'werkplan bestuurscultuur 2023-2027' en de 'handreiking risicoanalyse integriteit 2023' hangen samen met en vloeien voort uit de op 1 april 2022, in Provinciale Staten besproken rapporten van de provinciale enquêtecommissie (Blinde Hoeken), van de commissie Visser (Engelen bestaan niet), van Derksen c.s. (Wegkijken als cultuur) en ook met het rapport over gedeputeerde-Geurts en het al eerder (naar aanleiding van de IKL-affaire) door de concerncontroller uitgebrachte rapport.

Werkplan bestuurscultuur 2023-2027

In het werkplan is het thema bestuurscultuur in brede zin beschreven, gekoppeld aan een overzicht van alle al uitgevoerde acties en van alle lopende c.q. nog te starten acties. In het werkplan worden alle, in de diverse rapporten geformuleerde, aanbevelingen in samenhang gepresenteerd inclusief een beoogde aanpak, alsmede de punten die tijdens het debat van 1 april 2022 vanuit Provinciale Staten zijn aangereikt middels motie 2836 'Onderweg naar beter'.

Handreiking 'Risicoanalyse integriteit 2023'

In de handreiking 'Risicoanalyse integriteit 2023' is gedetailleerd beschreven op welke wijze het onderzoek integriteit met betrekking tot nieuw te benoemen leden van Gedeputeerde Staten zal worden ingericht, waarbij – conform de aanbevelingen van de provinciale enquête commissie – binnen de wettelijke mogelijkheden is gestreefd naar optimale transparantie en zorgvuldigheid.

In hun vergadering van 16 december 2022 hebben Provinciale Staten ingestemd met het werkplan 'bestuurscultuur 2023-2027' en de 'handreiking risicoanalyse integriteit 2023'.

Rapport Zuidelijke Rekenkamer: meta-evaluatie Integriteit provincie Limburg

De meta-evaluatie Integriteit van de Zuidelijke Rekenkamer (ZRK) is geen nieuw onderzoek maar een reflectie op eerder uitgevoerde onderzoeken:

- Lessen zijn in kaart gebracht uit 13 recent uitgevoerde onderzoeken naar integriteit en bestuurscultuur in Limburg;
 - Deze zijn afgezet tegen de lessen uit het ZRK onderzoek Inzet oud-politici (2019/2020);
 - En aangevuld via gesprekken over de onderzoeken en huidige praktijk en over integriteit en goed bestuur in algemene zin met externe experts.
- De hoofdboodschap is 'het borgen van gezagwaardig bestuur'.

Provinciale Staten behandelden dit rapport in hun laatste vergadering van 10 februari 2023 en namen de aanbevelingen uit het rapport over.

De CdK heeft als portefeuillehouder toegezegd dat voor het zomerreces, over de invulling van de door de ZRK gedane aanbevelingen in het mega-evaluatie rapport, aan de Staten zal worden gerapporteerd. Dit in samenhang met diverse andere acties zoals opgenomen in het werkplan bestuurscultuur.

Meer informatie

GEWIJZIGD G-22-041 Statenvoorstel Werkplan bestuurscultuur 2023-2027 en handreiking Risicoanalyse integriteit 2023, brief GS van 3-11-2022 (GS DOC-000358432)

P-23-001 Statenvoorstel van de Statencommissie FEB naar aanleiding van het rapport ZRK inzake metaevaluatie integriteit Provincie Limburg (PS DOC-00418097)

3.

Aandachtspunten uit de verschillende Statencommissies

Op eigen initiatief hebben de onderstaande commissies aangegeven onderstaande punten in het overdrachtdossier op te nemen.

Statencommissie Cultuur en Samenleving

Wat geven we de nieuwe Staten mee

- Vraag om een voortgangsrapportage van de Sociale Agenda één keer per jaar maar niet in het stramien van de Regeling Grote Projecten. De Commissie noemt het Integraal Plan Mobiliteit Limburg (IPML) als voorbeeld. Dit naar aanleiding van de aanbeveling aan PS uit het onderzoeksrapport Sociale Agenda Limburg (P-22-002, PS DOC-00286206: beraden op de eigen informatiepositie (inhoud en financiën) zodat PS haar grip op de middeleninzet kan verbeteren).
- Maak meer gebruik van en ruimte voor werkbezoeken in commissieverband en maak samen een werkbezoekenkalender.
- Vraag aan GS om bij het verstrekken van informatie vaker gebruik te maken van innovatieve communicatievormen zoals podcasts of een 'Collegetour'.

Agendacommissie

Wat geven we de nieuwe Staten mee

- Vraag bij GS om meer aandacht voor de rol van PS bij hun belangenafweging om stukken onder geheimhouding ter inzage leggen voor PS. PS hebben immers een volks vertegenwoordigende taak en dienen daartoe in alle openbaarheid van gedachten te kunnen wisselen. Het verstrekken informatie die niet openbaar besproken en gedeeld kan worden staat daarmee op gespannen voet.
- Start het Agendaoverleg zoals benoemd in het Statenuitvoeringsplan Versterken Positie Staten met een heimiddag waarin verwachtingen naar elkaar kunnen worden uitgesproken en afspraken worden gemaakt over de samenwerking in dit overleg.

Commissie Integriteitsbevordering

Wat geven we de nieuwe Staten mee

- Het thema integriteitsbewustzijn groeit in de Staten. Organiseer sessies over integriteit in de Commissies en themabijeenkomsten integriteit ('integriteitsdagen') voor PS.
- Themabijeenkomsten goed plannen. Lunchbijeenkomsten worden goed bezocht.
- Rolopvatting. Meer aandacht voor verschillende rollen van PS en GS. Denk aan gedrag in relatie tot rolonduidelijkheid. Voorkom rolvervaging.
- Er is aandacht gevraagd voor coaching van Statenleden. Ook de griffier kan hier een rol in vervullen. 'Hoe faciliteren we de behoeften van de Statenleden?'
- Bespreek eerdere aanbevelingen omtrent integriteit ook in de nieuwe Statenperiode.
- Overweeg bijeenkomsten van de Commissie Integriteitsbevordering (deels) openbaar te houden. Dit helpt om het bewustzijn rondom het thema integriteit breder te vergroten.
- De ingrediënten om aan integriteitsbewustzijn te werken liggen er. De nieuwe Staten moeten op hun manier vorm geven aan het thema.
- Zoek elkaar op. Als je elkaar kent ga je anders met elkaar om.

**‘Zoek elkaar
op. Als je
elkaar kent
ga je anders
met elkaar
om.’**

